

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITĂȚII
BUCUREȘTI
Cota 310422

310422
TRE 118

DISSE

CONTELOI AZ

MATERIALURI

PENTRU

ISTORIA COLONIELORU ROMÆNE IN GALITIA

DISSERTAȚIUNI ȘI DOCUMENTE

I.

DISSERTATIUNEA

CONTELUI ALEXANDRU STADNICKI

despre

satele române în Galiția.

[O wsiach tak zwanych wołoskich, Lwów, 1848, in-4.]

Szczuple nader i niedokładne są nasze wiadomości o Wołoskich osadach w Polsce. Że takie osady istniały i w znacznej liczbie istnieć musiały, — o tém nam wprawdzie już same uniwersały poborowe od r. 1552 do r. 1629 wątpliwie pozwalają, ponieważ wszystkie wsiom wołoskim osobną rubrykę poświęcają, i dla ich osadników osobny podatek wymierzają.

Uniwersał poborowy z roku 1552, pierwszy szczegółowy, który posiadamy, wprawdzie jeszcze nie o całych osadach wołoskich, lecz o pojedynczych osadnikach mówi — i ich do ogólnego podatku kmiecego dwu groszowego pociąga. „Item Valachi agros colentes, vel in agris, quae dworzyszczu dicuntur, sedentes, per duos grossos solvent.“ *Vol. II. pag. 602.* Ale już następujący uniwersał z roku 1564 o całych wsiach wołoskich mówi, i osobny podatek dla nich postanawia. „Wołoskie wsie, jako i tak rok przeszły, tedy i teraz powinny placić będą, jako i w inszych wsiach z ról, jeżeli je mają albo z dworzyszczu po 20 groszy, którzy ról nie mają, tedy od sta owiec po 10 groszy.“ *Vol. II. pag. 664.* Aby z słów „jako w innych wsiach“, nikt nie wnosił, że podatek osadników wołoskich, role lub dworzyszczu mających, równał się zwyktemu podatkowi kmiecemu, zaraz tutaj objaśniam, że

Forțe puține și necomplete sunt noțiunile noastre despre stabilimentele române în Polonia. Cumcă elle essistaseră și trebuiaū să fi fostū numerose, acēsta se constată mai pe susū de orice indoelă prin cerculările dieta'le censuale dintre anii 1552—1629, cari tōte assemneză sate-lorū române o rubrică deosebită și o dare aparte.

Cercularea din 1552, cea de'nteū detailiată, din căte aū adjunsū pōnē la noi, nu vorbesce încă, ce'i dreptū, despre sate întregē, dar menționēză deja pe coloniștii români isolați, suppunēdu'i impositulū țerrānescū generalū de 2 bani: „Români agricultorū vorū plăti căte „duoi bani.“ *Volumina legum, t. 2, pag. 602.* Cercularea urmată după cea precedinte, anume din 1564, vorbesce deja despre sate române întregē, stabilindū pentru ele unū birū specialū: „Satele române, acuma ca și annū, vorū plăti, „ca și in celle-l'alte sate, dela plugū, cine a- „re plugū, seū dela fie-care ariă, căte 20 „bani, iar cine nu are plugū, căte 10 bani „dela fie-care sută de oi.“ *Vol. II pag. 664.* Pentru ca cuvintele „ca și în celle-l'alte sate“ să nu facă a se bănui egalitatea birului colonistilorū români cu allū țerranilorū poloni, trebuie să observămū, că pentru acēstia din urmă cercularea in cestiune prevede unū birū

podatek kmiecy tym uniwersalem postanowiony 10 groszy, więc tylko połowę tamtego wynosił.

Osnowa tego artykułu przeszła bez żadnej odmiany w wszystkie późniejsze uniwersały włącznie aż do roku 1577. Dopiero uniwersał poborowy z r. 1578 nietylko z podatkiem zwykłym kmiecym i podatek wsi wołoskich podniósł, ale nawet i osadników ani ról ani owiec, lecz li bydło posiadających, podatkiem obłożył. Zawiera albowiem następujący paragraf: „Wsi wołoskie powinny płacić będą jako i w innych wsiach z ról jeżeli je mają, albo z dworzyszcz po groszy 30, a którzy ról nie mają tedy od bydła zwłaszcza od sta owiec po groszy dwadzieścia, a od dziesięciu krów po groszy dwadzieścia“ *Vol. II. pag. 980.* — A że pobór zwykły od kmieci osiadłych w tym roku na 15 groszy ustanowiono, więc i podług tego uniwersału osadnicy wołoscy role lub dworzyszcz mający w dwójnasób tyle jak wszyscy inni kmiecie królewscy, duchownych i świeckich panów, a o trzecią część więcej niż osadnicy tylko owce lub bydło posiadający płacili.

Stosunek ten do roku 1629 już się więcej nie zmienił. Spadał wprawdzie i podnosił się podatek wsi wołoskich w miarę jak kmiecy, pobór zniżano lub podwyższano; lecz zawsze kwota podatkowa osadników wołoskich role lub dworzyszcz posiadających podwójnemu poborowi kmiecemu się równała, a o trzecią część więcej niż podatek osadników liowce lub bydło mających wynosiła. Najmniej płacili osadnicy wołoscy w roku 1591 i 1592, bo z ról lub dworzyszcz po 15 groszy, od sta owiec lub 10 krów po 10 groszy, najwięcej w r. 1620, bo z ról lub dworzyszcz po 8 złotych, a od sta owiec lub 10 krów po 5 złotych groszy dziesięć.

Aż do roku 1613 podatek osadników wołoskich z ról i dworzyszcz zawsze się na równej stopie z podatkiem wójtów, sołtysów, Kniaziów (t. j. sołtysów wsi wołoskich), tywonów, putnych, bojarów trzymał. Płacili więc ci osadnicy z ról i dworzyszcz tyle, ile ich własni sołtysi, stosunek którego w niemieckich wsiach nie znajdziesz. W r. 1613 zaś na wojtostwa, sołtystwa, kniaźtwa po 10 złotych nad pobór uchwalony (t. j. nad półtora złotego) nałożono, — a podatek osadników wołoskich tylko do podatku putnych; pancernych i bojarów przy-

numaï de 10 bani, adecã pe jumătate câtü plătiau Români.

Totü astü-feliu găsimü põne la 1577 inclusivamente, căci cercularea de birü din 1578, mărintü darea țerrănescă în genere, a măritü totü-d'o-datã și pe acea din satele române, mai suppunëndü încã imposituluï vitele cornute, duple cum se vede din următorulü articolü : „Satele române vorü fi datöre a plăti de plugü, „ca și în celle-l'alte sate, cine are plugü, seü „dela fie-care ariã, câte 30 bani, iarü cine „nu are plugü, atunci dela vite, și anume câte „20 bani dela fie-care sutã de oi și totü atã- „ta dela 10 vacce.“ *Vol. II. pag. 980.* Fiindü că birulü țerrănescü ordinarü din acellü annü era de 15 bani, apoi urmézã că și acum colonistü români cei cu pluguri seü cu arie plătiau induoitü de câtü toți cei-l'alți țerrani, atâtü regalï, precum și ai seniorilorü laici și ecclesiastiei, și cu o treime mai multü decâtü a- cei locuitorï, ce aveau numaï oi seü vite.

Acéstã proporționalitate fusese mântinitã põne la 1629. Birulü cresceã seü scãdea periodicese, atâtü pentru satele române precum și pentru cei-l'alți țerrani, totü-d'a-una înse birulü Românilorü cellorü cu pluguri seü cu arie fiindü duplu decâtü a Polonilorü și cu o treime mai mare decâtü a pistorilorü. Cellü mai micü birü romănescü a fostü în 1591 și 1592, cândü plătiau câte 15 bani de plugü seü de ariã și câte 10 bani de o sutã de oi seü de 10 vacce; cellü mai mare birü a fostü în 1620, cândü plătiau câte 8 zloți de plugü seü de ariã și câte 5 zloți 10 bani de o sutã de oi seü de 10 vacce.

Põne la anulü 1613 darea de plugü și de ariã a tuturorü colonistilorü români era totü-d'a-una egalã cu acea a șoltuzilorü, a primarilorü de prin colonie nemțesci, a așa numiților boïari seü noblețã micã din Litvania, etc. Affarã de acéstã, colonistulü cellü mai de rëndü plătia întocmai atãta ca și chinezulü, adecã capulü coloniei, ceia ce nu ne intimpinã nici de cum în coloniele nemțesci. Numaï în 1613, cândü birulü era de 1 $\frac{1}{2}$ zlotü, șoltuziï, primariï și chinezii aü fostü îndatorati a mai da pe de assupra 10 zloți, pe cândü simpli co-

równano, t. j. na ośm złotych podwyższono. Uniwersał poborowy z r. 1616 wprawdzie proporcycie do r. 1613 istniejąca przywrócił, lecz w r. 1619 znowu na wojtostwa, sołtystwa, kniaźtwa daleko większy pobór niż na role i dworzyszczu we wsiach wołoskich nałożono: i odtąd już pewnego stosunku między stopą podatkową tych ról i dworzyszczu, a stopą dla wójtów i t. d. postanowioną oznaczyć nie podobna.

Po r. 1629, w którym podymne zaprowadzonym zostało, uniwersały poborowe już więcej rubryk podatkowych niewyszczególniają, — gdyż każdej ziemi zostawiono, jak wielki podatek na siebie przyjąć, i jakim sposobem go między kontrybuentów rozłożyć zechce. Ale ponieważ uniwersały z roku 1632 i 1635 na wstępie oświadczają „iż ziemie które podatki uchwalone poborami (a nie podymnym) oddawać będą, do uniwersałów z r. 1629 stosować się mają“, a ziemie przymyska i sanocka, w których się największa część wsi wołoskich znajduje, kwotę przyjętą poborami oddawać się obowiązały, — przyjąć możemy że do roku 1638 osadnicy wołoscy podatek podług stopy dla nich w r. 1629 ustanowionej, t. j. po złotemu od roli lub dworzyszczu, a po 20 groszy od stu owiec lub 10 krów płacili. Od r. 1638 zaś już wcale oznaczyć nie podobna, czy wsie wołoskie osobny podatek i w jakiej kwocie płacili, ponieważ od tego roku począwszy, największa część województw i ziem podatki przez nie uchwalone podług podymnego rozkładały.

Lecz gdzie się te wsie znajdowały, wiele ich było, jak się nazywały, i pod jakimi kondycjami lokowane zostały, żadna konstytucja, żaden autor dawniejszy, nas nie uczy.

Sam nawet Tadeusz Czacki, który każda część naszej historii, każda gałąź naszego prawodawstwa zbadal i zglebił był, bardzo niedostateczny, i jak później okażemy nawet błędne podania nam o osadach wołoskich zostawił.

Ograniczają się albowiem te podanie na następujących słowach:

„Widzimy w przywileju Władysława księcia Opolskiego (któremu księstwo ruskie w użytek, a Polską w nietrwały rząd król Ludwik oddał) z r. 1378, iż na pole i wieś Hodło nad Tarnową rzeką Aleksandrowi Wołochowi,

loniști români numai 8 zloti. Cercularea din 1616 se încercă, în adevăr, a reveni la proporțiunea cea de mai înainte de 1613, înse această stare de lucruri a durat numai până la 1619, cându birul sołtuzilor, primarilor și chinezilor începu din nou a fi cu multu mai mare de cătu allu colonișilor români celor cu pluguri seŭ cu arie, și de atunci încôce nu se mai pôte preciza nici o proporționalitate certă între impositul unora și allu cellora-alți.

După anul 1629, introducându-se darea benevole, cerculările nu mai clasifică pe contribuabili în diferite rubrice, căci fie-care districtu căpetă dreptul de a decide ellu însuși mărimea impositului seŭ și de a face apoi totu ellu-însuși repartițiunea asupra locuitorilor. Fiindu înse, că cerculările din 1632 și 1635 arătă în introducțiunea lor, cumcă acelle districte, la cari nu se aplică sistema dării benevole, se voru referi în privința birului la cerculările din 1629, și fiindu că se știe că în această ultimă categorie intrau districtele de Sanoka și de Premisla, unde se aflaŭ celle mai multe sate române, — apoi este probabil, că coloniștii români urmau de a plăti impositul lor în conformitate cu cercularea din 1629, adică câte unu zlotu de plugu seŭ de arie și câte 20 bani de 100 oi seŭ de 10 vacce, continuându astu-fel până la anul 1638, dela care încôce darea benevole s'a generalisatū mai în tóte provinciile Poloniei, încătū credemū că va fi îmbrățișatū în sine și satele române.

Inse, unde anume se aflaŭ acelle sate? în ce numărū? cum se numiau? cu ce condițiuni fostău elle fundate? această nu ne-o spune nici unu actū allu Parlamentului și nici unu autorū vechi.

Până și Taddeu Czacki, carele approfundase tóte părțile istoriei și tóte ramurile legislațiunii polone, ne presintă nesce date foarte nesufficiente și chiaru retăcite, dupre cum o vomu proba mai la valle, despre stabilimentele române.

Acelle date se mărginesc în următoarele cuvinte:

„Noi vedemū în privilegiul lui Vladislau, „principe de Opolia (căruia regele Ludovicu „îi incredințase Galiția dreptu usufructu, iarū „Polonia sub o administrațiune precariă), cumcă în anul 1378 a accordatū slugei selle

sîludze swemu, dał pozwolenie, aby się w tej wsi z następcami swými wołoskiém rządził prawem. W przywileju 1420 r. Ziemowita księcia mazowieckiego i bełzkiego na wieś Lubicz dane jest pozwolenie, aby ta wieś rządziła się prawem wołoskiém. Nietylko na Półkuciu w województwie ruskiém i w bełzkiém to prawo było znajome, lecz znajdujemy w metryce koronnej przywilej nadania tego prawa 1545 r. w jednej wsi w starostwie bieckiem w województwie krakowskiém Rozrządzenia ekonomiczne w Samborszczyźnie w r. 1568, przez Stanisława Zamojskiego, dają nam choć mniej dokładny obraz, co to prawo wołoskie znaczyło. — Osady Wołochów, przechodząc z własnego kraju dla nadziei bezpieczeństwa i swobody warowały:

1. Grzywny czyli kary pieniężne nienależały do skarbu panującego, ale do sądu i składki na publiczne potrzeby przeznaczonęj.

2. Sądy między osadnikami były odbywane przez wybranych od osady starszych, którzy podług swego prawa, t. j. zwyczajów sądzić mieli.

3. Schadzki do naradzenia się o gospodarstwie lub porządku bywały pozwolone.

4. Robocizny powinności przemieniały się w daniny dziesięcinne: bydła, zboża, ogroduwin.

Pracując nad historyją wojtostw w Galicyi w krótkie przekonanie powzięłem, że największa liczba osad wołoskich w tej części sanockiej i przemyskiej ziemi, która teraz sanocki cyrkul stanowi, mieścić się musiała; a udzielony w czasopiśmie naukowym zakładu Ossolińskiego przywilej wsi Nanowej w tém przekonaniu mnie utwierdził, gdyż się tak względem powinności osadników, jak względem powinności sołtysa tamtejszego do zwyczaju w innych wsiach wołoskich panującego odwołuje: „Ad locandam et erigendam villam juris Valachici more aliarum villarum Valachicarum. . . . omnesque datias dare, quae villae aliae regales antiquitus solvere consueverunt.“

„luł Alessandru Românulă câmpulă și satulă „Hodlo pe apa Tarnowa, cu permissiunea ca „ellă și urmașii seî sălă stăpănescă pe basea „dreptulă romănescă. In privilegiulă din 1420 „allă luł Ziemovită, principe de Mazovia și de „Belz, se accordă satulă Lubicz dreptulă romănescă. Acestă dreptă fusese cunoscută „nu numai în Pocuția, în voevodatulă Galliției „și allă Belzulă, ci încă noi găsimă în Metrica Regală privilegiulă acordării acestui „dreptă in 1545 unui sată din starostia de „Biecz în voevodatulă Cracoviei. Dispozițiunile economice din 1568, făcute de Stanislaă Zamojski în privința Samboriei, ne daă o ideeă ôre-care superficială despre natura acestui „dreptă romănescă. Coloniele Româniloră, „ce immigraă aci din țerra loră, în speranță „de a gusta siguranță și libertate, își reser- „vaă următorele:

„1-o. Grivnele, adecă amendele pecuniare, „nu appartenău fiscală, ci remăneau în sată „pentru trebuințele publice, judiciare și altele.

„2-o. Judecățile în cerculă coloniei se fă- „ceau de cătră ună tribunală electivă de be- „trâni, indatorați a judeca dupre dreptulă seă „obiceiulă propriu romănescă.

„3-o. Intrunirile pentru a se sfătui despre „gospodăria seă despre ordine publică eraă „permise.

„4-o. Munca silnică era înlocuită prin de- „ciueli din vite, din grâne, din legume.“

Occupându-mă cu istoria comunelor rurale în Galiciă, eu avui ocasiunea de a mă convinge, că cea mai mare parte a coloniilor romăne trebuia să fi essistată anume în cea parte a districtelor de Sanoka și de Premisla, cari constituă actualmente cercolulă de Sanoka; iar privilegiulă satulă Nanowa, publicată în efemeridele Bibliotecăi Ossoliniane, m'a mai întărită și mai multă în această convicțiune, căci atâtă în privința datorieloră locuitoriloră, precum și în alle șultuzulă, ellă appelleză la obiceiulă ce dice că se păzescă în cellelalte sate romăne(1).

(1) Ad locandam et erigendam villam juris Valachici more aliarum villarum Valachicarum . . . Omnesque datias dare, quae villae aliae regales antiquitus solvere consueverunt.

Było więc piérwszém mojm staraniem prosić o wyszukanie i wydanie wszystkich piérwotnych przywilejów wsi królewskich w sanockim cyrkule leżących, z aktów grodzkich, sanockich i przemyskich, które z aktami wszystkich innych grodów i ziemstw galicyjskich z nakazu rządu austryjackiego we Lwowie w osobnym archiwum zgromadzone zostały. Ale mimo kilko miesięcznych najstaranniejszych poszukiwań archiwariusza za ledwo kilka przywilejów wsi wołoskich wynalésé się udało.

trudniająU albowiem wyszukiwanie podobnych dokumentów nie tylko niedokładność dawnych aktów grodzkich i ziemskich (których znaczna część przed przewiezieniem do Lwowa i podczas przewiezienia zaginęła) i mnoga liczba indeksów z tych aktów sporządzonych,— ale jeszcze więcej ta okoliczność, że podług prawa polskiego kaźden dokument do jakich bądź aktów grodzkich lub ziemskich wciągniętym być mógł, i że strony, korzystając z tego dobrodziejstwa, dokumenta które posiadały, i tranzakcje które o majątności ziemskie zawierały, bardzo często nie w grodzie, do którego jurysdykcyi te majątności należały, lecz tam, gdzie im najdogodniej było do oblaty podawały. Trzeba więc czasem wszystkie akta grodzkie przewartować, aby dokument żądany znalazł lub z pewnością powiedziéć, że do żadnych aktów w Galicyi znajdujących się podanym nie został.

Szczęśliwym trafem w ciągu 41ch poszukiwań udzielono mi z prywatnej ręki oryginalne przywileje wsi wołoskich Boguszy i Bielczarowej w sandeckim cyrkule,— a z zakładu imienia Ossolińskich nader ważny dla mnie manuskrypt, gdyż kilka set dokumentów po największej części dóbr, wójtostw i wsi w cyrkule sanockim się tyczących zawiera.

Rozpatrzywszy się w tym manuskrypcie przekonałem się, że jest zbiorem kopii urzędowych rozmaitych oblat, jakie sobie albo który z sukcesorów Piotra Kmity, starosty przemyskiego, albo ktoś z późniejszych starostów przemyskich dla swój wiadomości z aktów grodzkich wyjąć kazał. Tyczą się one albowiem prywatnych majątności Kmity, i dóbr, wójtostwi

Aşa dară, prima mea stăruință a fostu de a cere căutarea și publicarea tuturor privilegielor de fundatiune alle satelor regale din cercolul de Sanoka, estragându-se din actele municipale de Sanoka și de Premislia, concentrate in Lemberg intr'unu archivă specială, de'mpreună cu actele tuturor cello ũ-l'alte orașe și districte alle Galitiei, din ordinea guvernului austriac. Totuși, cercetările cele mai minuțiose alle archivarului in cursu de mai multe lune nu mi-au pututu procura de cătu numai vr'o duo-trei privilegie relative la sate române.

In adevăr, găsirea documentelor de această natură este îngreuiată nu numai prin desordinea vechelor acte municipale și districtuale, dintre cari mai multe au perit inainte de a se adduce la Lemberg seŭ chiaru in timpul adducerii, și prin multiplicata inventarilor, ci încă mai cu sémă prin aceea impregiurare, că, dupre legile polone, fie-care documentu putea fi inregistrat in codicile oriș-căru orașu seŭ districtu, încatu imprecinatii, profitându de acestu beneficiu, inregistrau adesea-ori documentele și transactiunile cele privitoare la proprietățile lor territoriale nu in orașul, de a căruia jurisdicțiune depindeau, ci acolo, unde le da mâna. Astu-felul, aru trebui a cerceta gradualmente totalitatea actelor municipale, pentru a puté descoperi unu documentu ore-și-care, seŭ pentru a fi autorizat de a afirma, cumcă acellu documentu n'a fostu inregistrat nicăiri in cupprinsul Galitiei.

Din norocire, in intervallul acestor cercetări, o persoană particulară ore-care veni a mi comunica privilegiile originale alle satelor române Bogusza i Bielczarowa in cercolul de Sandek, iar din Biblioteca Ossoliniană căpetai unu manuscriptu, fórte importantu pentru mine, căci cupprinde in sine câte-va sute de documente, relative in cea mai mare parte la bunuri, la primărie și la sate din cercolul de Sanoka.

Studiându acestu manuscriptu, eŭ n'amă incredințat, că este o collectiune de copie particulare după alte copie officiale de pe originaluri, pe cari și-le estrase spre sciință de prin registruri municipale vre-unul din successorii lui Petru Kmity seŭ cine-va dintre starostii ulteriori ai Premisliei. In adevăr, elle se raportă tôte la proprietăți d'alle lui

gromad do jurysłykcyi starosty przemyskiego należących. O ile z porównania tych kopii z oblatami dokumentów, które się już piérwéj w archiwum aktów grodzkich wynaléś udało, sądzić mogłem, są one tak dokładne, że wszystkie abrewiacyje w oblatach się znajdujące bez żadnej odmiany i w kopie przeszły,—że ustępy lub słowa błędnie w oblatie napisane (co z kontekstu łatwo dojść można), równie błędnie w manuskrypcie wypisane zostały,— a słowa w oblatie zupełnie nieczytelne lub zatarte, w manuskrypcie wypuszczone, i tylko punktami oznaczone znalazłem. A że oblatay podług praw polskich równą moc jak same oryginały miały, możemy manuskrypt ten za kopie dokładne wszystkich dokumentów oryginalnych w nim zawartych uważać. Wyjałem zatém z tego manuskryptu nie tylko wszystkie przywileje wsi wołoskich, ale i wszystkie późniejsze dokumenta tych wsi i wójtostw się tyżące, i udzielał je czytelnikom; przywileje i dokumenta ważniejsze od słowa do słowa, mniej ważne, prywatne tranzakcye, zwłaszcza te, które się tylko wójtostw tyżą, w treściwym wyciągu, gromadząc zawsze wszystkie dokumenta téj samej wsi się tyżące. Gdyby później publiczność udzielenia dosłownego wszystkich dokumentów w tém manuskrypcie zawartych sobie życzyła, nie zaniecha zapewnie zakład im. Ossolińskich temu żądaniu zadość uczynić; ja tym czasem za to ręczyć mogę, że wszystkie dokumenta do wyświecenia historii wsi i wójtostw wołoskich lub dawnych zwyczajów i praw służyć mogące dosłownie udzieliłem.

Najważniejsze z tych dokumentów są przywileje lokacyjne jedynastu wsi wołoskich w sanockim cyrkule. Są to wsie: Zwiniacz albo Swiniacz, Rowień na Okoliszczach (zapewnie Równia), Boberka, Ternowa wyższa i dolna, Dwernik, Polana, Polawy, Ustrzyki, Korosno, Koroscińska Wola. Dołączam do nich przywileje wsi Boguszy i Bielezarowy z oryginału przezemnie przepisane, przywiléj wsi Dołżycy, który się w aktach grodzkich wynaléś udało, i przywiléj Nanowy, któren wprawdzie czasopism zakładu już dawniej udzielił, któren atoli dla porównania z inszemi przywilejami ciągle przed oczyma mieć trzeba. Mamy więc przywileje szesnastu wsi wołoskich. Piérwsze siedm Piotr Kmita starosta przemyski w swych dobrach utworzył, — reszta wsiami królew-

Kmita séu la bunuri, primărie și commune de sub jurisdicțiunea starostelui de Premislia. Confruntându apoi aceste copie particulare cu acele oficiale, ce mi se întemplase de a le fi descoperitú deja de mai înainte în Archivulú actelorú municipale, mă putui convinge despre scrupolositatea noului copistú, carele trecu fără nici o schimbare tóte abreviațiunile copiei oficiale, precum și frazele séu cuvintele eronate (ceea ce lesne se constată prin contextú), iar vorbele șterse séu nedesciffrabile, le lăssá la o parte, însemnându loculú lorú prin puncturi. Fiindú inse că, dupre legile polone, copiile oficiale de prin registrurú publice aveáu tótá puterea documentelorú originale, urméză dară că totú o așa valóre trebuie să aibe pentru noi și manuscript ilú în cestiune, essecutatú cu atáta essactitate. Decí, eú mă grăbiú a estrage din ellú nu numai tóte privilegiele de fundatiune alle satelorú române, ci încă tóte documentele posterióre alle acelorási sate, și anume privilegiele și documentele celle mai importante *in extenso*, iar celle mai secundare, mai cu sémá transacțiunile particulare relative la primărie, numai în extractú, gruppându-le aici dupre rubrica deosebitelorú sate. Dacă publiculú arú dori mai în urmă a cunnósce literalmente tóte documentele coprinse în manuscriptú, nu este indoelá că Biblioteca Ossolinianá n'arú refusa a satisface o asemenea cerere. Eú unulú asigurú pôně atuncí, că voú presinta aci *ad litteram* tóte documentele, câte potú servi la elucidarea istoriei, a vechilorú obicei și a drepturilorú satelorú și primărielorú române.

Celle mai importante din atari sunt privilegiele de fundatiune a unú-spre-deci sate române din cercolulú de Sanoka, și anume: Zwiniacz séu Swiniacz, Rowien pe Okoliszcze (astăđi probabilmente Rownia), Boberka, Ternowa de susú și de josú, Dwernik, Polana, Polawy, Ustrzyki, Korosno, Koroscienska Wola. Mai adaugú cátrá acestea privilegiele satelorú Bogusza și Bielezarowa, pe cari le copiasemú dupre originalurú; privilegiulú satului Dołżycy, estrasú din registrurú municipale; și privilegiulú satului Nanowa, publicatú deja în efemeridele Bibliotecii Ossoliniane, dar pe care trebuie să'lú avemú mereú în vedere în comparațiune cu celle-l'alte privilegie. Astú-felú avemú privilegiele a șes-se-spre-deci sate române. Celle de'nteú șapte au fostú creațiuni alle lui Petru

skiemi była; — a wyjąwszy Boguszę i Bielczarowę wszystkie w sanockim cyrkule leżą

Wsie te wsiami wołoskiemi dla tego zowie-my, że na prawie wołoskich osadzone były; podług praw i zwyczajów wołoskiem się rządziły; zawierają też prawie wszystkie przywileje, które udzielamy, wyraźne zastrzeżenie prawa wołoskiego, albo przynajmniej wzmiankę o niem. Formuły do tego używane są: — *Quarum villarum Cmethones fieri debent et locabuntur in jure Valachico.... Quiquidem scultetus locabit dictam villam in cruda radice in jus Valachicum.... Eximimus etiam dictae villae Cmethones ab omnibus juribus Ruthenicis, Polonicalibus et Teutonicalibus ac quibus aliis: solum illos in jure Valachico conservabimus.*

Tylko w przywilejach wsi Berehy i Korościenska Wola żadnej podobnej formuły, żadnej nawet wzmianki o prawie wołoskiem nieznajdujemy. Liczymy jednakże i te wsie do rzędu wsi wołoskich z następujących powodów: Przywilej Berehów sołtysa tamtejszego kniazem, sołtystwo kniaźstwem zowie, nazwą którą sołtysi i sołtystwa tylko we wsiach wołoskich nosili, — zgadza się co do kondycyi lokacyjnych, (esencjonalnej części prawa wołoskiego) z przywilejami drugich wsi wołoskich, odwołuje się nawet względem powinności sołtysa i kmieci tylko do używania wsi przyległych (1).

Dalsze zaś dokumenta tyżące się tej wsi świadczą, że wójtostwo berezańskie już w r. 1545 przez nabywcę Iwana Kunaszewicza za wójtostwo we wsi wołoskiej Łodynie zamienionem zostało; zamiana ta pewnieby nie była nastąpiła, gdyby i wieś Berehy wołoskiem prawem się nie rządziła, i gdyby wójtostwu berezańskiemu przywileje wójtostwom wołoskim udzielone nie służyły.

Wątpliwsza jest rzecz co do Korościenskiej Woli, ponieważ przywilej ten jest nader ogólnym, i kondycyi lokacyjnych tej wsi nie wyszczególnia. Ale i ten tak względem powinności kmieci, jak i względem praw sołtysa do

Kmita, staroste de Premislia, pe propriulă seŭ territoriŭ; celle-l'alte ăŭ fostŭ sate regale; iar tôte se afflaŭ in cercolulŭ de Sanoka, affară numai de Bogusza și de Bielczarowa.

Aceste sate se numescŭ române fiindŭ cã eraŭ beneficiate cu usulŭ dreptulŭ românŭ, adecã se cãrmuiau cu legi și cu obicei române, dupre cum acêsta este specificatŭ cu claritate seŭ cellŭ puținŭ menționatŭ in tôte privilegiele in modulŭ următorŭ: „*Quarum villarum Cmethones fieri debent et locabuntur in jure Valachico*“, seŭ: „*Quiquidem scultetus locabit dictam villam in cruda radice in jus Valachicum*“, seŭ: „*Eximimus etiam dictae villae Cmethones ab omnibus juribus Ruthenicis, Polonicalibus et Teutonicalibus ac quibus aliis, solum illos in jure Valachico conservabimus*“.

Nu mai in privilegiele satelorŭ Berehi și Koroscienska Wola nu ne intimpinã o asemenea formulă și nici măcarŭ o mențiune despre dreptulŭ românŭ. Cu tôte astea, noi socotimŭ aceste sate pindre celle române, și iată anume de ce. Privilegiulŭ satulŭ Berehi numesce pe primarulŭ de acolo chinezŭ, iar primăria chinezatŭ; o terminologieã ce nu ne intimpinã decãtŭ numai in sate române. Pe de assupra, condițiunile locaționale, partea esențială a dreptulŭ românŭ, nu se deosebescŭ in acestŭ privilegiŭ de alle cellor-l'alte, la cari se și referă in privința obligațiunilorŭ primarulŭ și alle terranilorŭ.(1)

Apoi alte documente posterioare attestă, cumcã in 1545, cumperândŭ Ionnŭ Kunaszewicz chinezatulŭ acestulŭ satŭ, l'a cedatŭ in schimbŭ pentru chinezatulŭ din satulŭ românŭ Łodynia, care schimbŭ nu s'arŭ fi intemplatŭ, negreșitŭ, dacã și satulŭ Berehi n'arŭ fi fostŭ românŭ, assemnatŭ in caracterulŭ chinezatuluiŭ seŭ cu allŭ cellor-l'alte chinezaturŭ române.

Este ce-va mai dubiosŭ in respectulŭ satulŭ Koroscienska Wola, allŭ cãruia privilegiŭ se exprimă in nesce terminŭ forțe generalŭ și fără specificarea condițiunilorŭ locaționale; dar in privința obligațiunilorŭ primarulŭ și alle

(1) Item idem scultetus dabit et solvet quodlibet anno talem daciā ad Castrum premysliensem, qualem alii Kniaziones solvere tenentur; si iliter omnem obedientiam Nobis et Capitaneis Nostris Premysliensibus facere tenebitur, sicut et alii Kniaziones. Incolae vero praedictae villae, qui a data praesentium in eadem haereditate locabuntur, ad decursum viginti annorum libertatem habebunt.... quibus jam ea ipsa libertas a primaeva locatione villae expiravit, quorum unus quisque in tribus quartis lancei residebit, et more aliarum villarum adjacentium nostrarum reg. huius annuatim dacias solvant, nihil minorando in praefatis censibus, proventibus et utilitatibus.

zwyeczaju w przyległych wsiach panującego się odwołuje, — a Korościńska Wola, jak jej imię dowodzi, była tylko atynencyja Korosna, wsi niewątpliwie wołoskiej. Decydująca jest zaś uwaga, że przywilej ten przy lokacyi wsi zaraz i sołtysa mianuje, i temuż władzę nad osadnikami przyznaje, — a tylko osady prawem niemieckim lub wołoskim lokowane pod jurisdycyją sołtysa stały. Musiała by więc Korościńska Wola być chyba wsią niemieckim prawem lokowaną; a bardzo wątpimy, aby się osada niemiecka aż w samo gniazdo osad wołoskich zapędziła.

Nie kończy się atoli na tych szesnastu wsiach poczet osad, które z pewnością za wołoskie wsie uważać możemy. Upoważniają nas albowiem dokumenta, które posiadamy, do rzędu tych wsi jeszcze i następujące policzyć:

17. Łodyna, — którą dokumenta do przywileju wsi Berehy przyłączone, wsią wołoską, *villam Valachicam*, zowią.

18. Wieś Stebnik, — której kniaź Demian Stebnicki był oraz krajnikiem wszystkich wsi wołoskich do krainy strwiążkiej należących (zobacz nr. XV. dokumentów Ustrzyk się tyżących), i członkiem owęj licznęj rodziny, która w drugięj połowie XVIgo wieku sołtystwa w Korosnie, Ustrzykach, Berehach, Stebniku i Terle zagarnęła, jak się z dokumentów piérwszych tych trzech wójtostw tyżących się przekonać można. Przywileju tęg wsi dlatego udzielić niemożemy, że piérwszég połowy tegoż w manuskrypcie wyż wymienionym brakuje.

19. Jasień — wieś między Berehami, Ustrzykami i Stebnikiem leżaca, której wójtostwo w rękach rzezonęj rodziny Ustrzyckich razem z wójtostwem ustrzyckim się znajdowało

Nareszcie wsie:

20. Skorodne,
21. Rosochate,
22. Lutowiska,
23. Krywka,
24. Lubochów,
25. Rossolin,
26. Serednie małe,
27. Tworylne,
28. Krywe,
29. H. lskie,
30. Zatwardnica,
31. Jaworzec,

terranilorū ellū se referă, ca și cellū precedente, la obiceiulū satelorū circonvecine, iar însuși numele Koroscienska Wola probéză, că acestū satū nu era de cătū o dependință a satului Korosno, a căruia origină română nu pôte fi suppusă bănuellei. Affară de acesta, este importantū de a observa, că privilegiulū, relativū la Koroscienska Wola, o dată cu fundarea satului menționéză pe primarū, căruia îi subordinéză pe locuitorī; iar se scie, că numai satele nemțesei și acelle române se afflău sub jurisdicțiunea unū primarū, și nu este probabilū ca unū satū nemțescū să fi retăcitū tocmăi în cuibulū satelorū române.

Celle șesse-spre-geci sate de mai susū nu sunt singurele, pe cari să ne fie permisū cu siguranță de a le considera ca române. Pe basea documentelorū, ce se afflă în posesiunea nōstră, suntemū autorisați de a pune în aceiași categoriă următoarele:

17. Lodynia, pe care documentele satului Berehi o numescū lămuritū satū românū, *villa Valachica*.

18. Satulū Stebnik, allū căruia chinezū, Damianū Stebnicki, era totū-d'o-dată *crainicū* preste tôte satele române, ce închipuiau *craina* de Strwiaz, și appartenia la acea numerōsă familiă, care își assumase în a dūoa jumătate a secolului XVI, chinezaturile din Korosno, din Ustrzyki, din Berehi, din Stebnik și din Terlo, dupre cum se constată din documentele cellorū treī de'nteū. Privilegiulū satului Stebnik nu se pôte publica, fiindū că începutulū lipsese în manuscritulū Bibliotecei Ossoliniane.

19: Jasien (Frassinū) unū satū între Berehi, Ustrzyki și Stebnik, allū căruia chin zatū, de'mpreună cu kinezatulū de Ustrzyki, se affla în mânele nēmului Ustrzycki.

În fine satele:

20. Skorodne,
21. Rosochate,
22. Lutoviska,
23. Crivea (Strămbăuță),
24. Lubochov,
25. Rossolin,
26. Serednie (Miđū-lociū) cellū micū,
27. Tworylne,
28. Crive (Strămba),
29. Hulskie,
30. Zatvardnița,
31. Iavorețū (Răchitița),

32. Smerek,
33. Wetlina,
34. Chmiel,
35. Procisne,
36. Żurawin;
37. Stuposiany,
38. Ustrzyki górne,
39. Dydow,
40. Łokot (Łokieć),
41. Szandrowiec,
42. Bukowiec,
43. Beniowa (Bieniowa),
44. Sokolika z Wola,
45. Szańskie (Siańskie),
46. Tyrawa Wołoska,
47. Królik Wołoski,

Które wsie akt działowy majątku Kmitowskiego w roku 1580 sporządzony wyraźnie wsiami wołoskiemi zowie. (Żobacz czasopism zakładu imienia Ossolińskich z roku 1847, zeszyt VII. pag. 37.)

Musiały nareszcie w sandeckim cyrkule w sąsiedztwie Boguszy i Bielczarowy jeszcze inne wsie wołoskie istnieć, kiedy przywileje tych dwóch wsi wyraźnie nakazują, by osadnicy kniaziewi kołędkę lub pocztę podług zwyczajów w sąsiednich wsiach wołoskich przyjętego oddawali . . . . more, qui in villis Valachicis in vicinatu consistentibus observatur. Moglibyśmy wprowadzić do rzędu wsi wołoskich jeszcze i wsie Lubków, Mików, Jawornik, Horb albo Czysto Horb, Wola Miechowa, Maniowa albo Maniów, Szczerbanówka, Balica, Duszatyn seu Piekarka, Solinka, Turzańskie, Komańcza, Smolnik, Darów, Surowica, Moszczanica—policzyć, które przyłączona w wyciągu lustracyja wsi i wójtostw ziemi sanockiej z r. 1765 wsiami wołoskiemi zowie. Ale ponieważ lustracyja ta twierdzi, że wsie rzeczzone początkowie tylko wójtostwami popom wołoskim nadanemi, i od nich kniaźtwami zwanemi były, i dopiero później, gdy sukcesorowie tych popów grunta wójtowskie rozdrobnili, we wsie urosły, nie śmiemy je do liczby prawdziwych wsi wołoskich, t. j. takich poczycić, które już pierwiastkowo z osadników do klasy rolniczej należących powstały. Mamy my wprowadzić rzeczony wywód wsi wołoskich od popów i popostw za zupełnie błędny, i moglibyśmy go tą jedną uwagą odprzeć, że żaden z przywilejów przez nas udzielonych popów kniaziami, ale owszem wszystkie popami i bałkami zowią; ale wolimy

32. Smerecū,
33. Wetlina,
34. Hmiel (Himeiu),
35. Proțisne,
36. Juravinū,
37. Stuposiani,
38. Ustriki de susū,
39. Didove,
40. Locotū (Cotū),
41. Șandrovēțū,
42. Bucovēțū,
43. Beniova,
44. Sokolika (Șoimana) cu Wola (Slobodja),
45. Șanskie.
46. Tirava Romănescă.
47. Crolicū (Iepure de moscū) romănescū;

Carī tōte satele sunt numite curatū române în actulū de împărțelă a averii lui Kmita din 1580 (veđi Efemeridele Bibliotecei Ossoliniane din 1847, part. 7, pag. 37).

Trebuia să mai fi essistatū alte sate române în cerculū de Sandek, în vecinatatea satelorū Bogusza și Bielczarowa, de vreme ce privilegiele acestora amēndurora precisēză limpede, ca țerranī să dea chinezulū darulū de serbătorī după obiceiulū cellorū-l-alte sate române învecinate: „more, qui in villis Valachicis in vicinatu consistentibus observatur.“ Credemū, că timpulū o să ne descoperă privilegiele tuturorū acestorū sate, și prin urmare și caracterulū dreptulū românū, de care să bucuraū. În adevērū, era uă regulă generală în Polonia, ca fie-care comună, fundată pe basea unui dreptū străinū, să aibă cāte unū privilegiū allū seu propriū de fundatiune, în care să fie specificatū seu cellū puținū menționatū acelu dreptū. Amū mai putē numēra totū în rēndulū satelorū române Lubków, Mików, Jawornik, Horb seu Czystohorb, Wola Miechowa, Maniów, Szczerbanówka, Balīța, Duszatyn seu Piekarka, Solinka, Turzańskie, Komańcza, Smolnik, Darów, Surowița și Moszczanița, pe carī lustratiunea satelorū și primărielorū districtulū de Sanoka din 1765, reproducă de cătră noi în extractū, le numesce sate române. Fiindū înse că acea lustratiune afirmă, cum-că dișele sate dintr'ântēiū ar fi fostū numai nesce șoltuzie, acordate unorū preoți romāni, carī le numiră chinezaturī, crescēndū pōnē la proporțiunea de sate deja mai în urmă, după ce succesoriū acelorū preoți aū fostū desmembratū teritoriulū

și se do wynalezienia pierwotnych przywilejów tych wsi policzeniem ich do rzędu wsi wołoskich zatrzymać. Z czasem i przywileje wszystkich tych wsi, a w nich zastrzeżenie prawa wołoskiego wynaleść się muszą. Za regułę ogólną albowiem uważać możemy, że każda gromada w Polsce, na cudzém prawie osadzona, osobny swój przywilej lokacyjny posiadała, i że w każdym takim przywileju prawo, na którym lokowana została, zastrzeżoném, albo przynajmniej wzmiankowaném było.

W czém się prawa wołoskie od prawa polskiego, ruskiego i magdeburckiego różniło, oznaczyć niepodobna; ponieważ zbioru praw i zwyczajów wołoskich nieposiadamy. To tylko z pewnością twierdzić możemy:

Że w prawie karném wołoskiém kary pieniężne wielką rolę grały, gdyż w każdym przywileju o nich wzmianka, i trzecia część tych kar do dotacyi sołtysa należała.

Że nawet rozwód okupywał się pewną sumą pieniężną, jak nas przywilej Dołżycy uczy.

Że podług prawa cywilnego wołoskiego, tak jak podług prawdy ruskiej, nie najstarszy ale najmłodszy syn dziedzinę obejmował. Opięramy ostatni ten wniosek na osnowie nr. XII. dokumentów wsi Ustrzyk się tyczących. Z resztą wielce by się mylił; ktoby terazniejsze wyobrażenia do dawnych czasów przenosząc, pod prawém wołoskiém tylko ustawy cywilne i karne tego prawa rozumiał, ważniejszymi bowiem niż te ustawy były zwyczaje i kondycyje lokacyjne gromad na pewnym prawie osadzonych. Jakie zaś te kondycyje były, z przeglądu i rozbioru przywilejów, które posiadamy, okaże się; a istota tych kondycyi pomoże nam także do rozstrzygnięcia kwestyi, czyli wsie wołoskie istotnie z osadników wołoskich się składały.

Pierwszą esencyjonalną kondycyją wsi wołoskich, powszechną ich formą lokacyjną było postanowienie kniazia czyli sołtysa, i utworzenie kniaźstwa czyli sołtystwa zaraz przy założeniu wsi. Jak niemieckiej wsi bez sołtysa i sołtystwa, — tak wołoskiej bez kniazia i kniaźstwa nie było: owszém często jak przywileje świadczą kniaź i kniaźstwo przed wsiami istnieli.

chinezatului, de aceia noi nu cutedăm a le numera între satele române propriu zise, adecă între acelea ce se compunea din capul locului dintr'ua grămadă de agricultori. Pe de altă parte, de și noi socotim a fi cu totul eronată derivațiunea satelor române de la preuți și de la popatură, de vreme ce nici unul din privilegiile adunate de către noi nu dă preuților numele de chinezi, ci din contra îi numesce totu-d'a-una popi și *baitco*; totuși, pînă la descoperirea privilegiilor primitive ale acelor sate, preferim a ne reține de la asimilarea lor cu satele române.

Prin ce anume dreptul român differia de acellu polon, de acellu rutenu său de acellu de Magdeburg, nu este chipu a o spune, lipsindu-ni unu codice de legi și de obicei române. Ceea ce putem afirma cu siguranță, se reduce la următoarele puncturi:

În dreptul român penalu amendele pecuniare jucau unu mare rollu, de ora ce sunt menționate în fiecare privilegiu, iar a treia parte din acelle amende appartenia la dotațiunea chinezului.

Chiaru divorciulu se rescumpăra prin uă certă sumă de bani, dupre cum vedem din privilegiulu satulu Dołżița.

Dupre dreptul român civilu, ca și dupre *Pravda* rusescă a lui Iaroslavu, ereditatea teritorială se cuvenia nu primogenitulu, ci fiulu celulu mai micu, ceea ce se pôte conchide dintr'unu documentu de alle satulu Ustrzyki. Cu tôte acelea, aru fi uă mare errore, aplicându către trecutū ideele juridice actuale, de a crede că numai instituțiunile civile și penale intrau în sfera dreptulu român; căci din contra acelea erau mai puțin importante decât obiceiurile și condițiunile locaționale alle communel. Caru anume au fostu atari, o va arăta inspectiunea și analiza privilegiilor, ce le avem în mână, iar caracterulu acelor condițiunel ne va tlesni apoi a deslega cestiunea, dacă așa numitele sate române erau în realitate compuse din nesci colonistil români.

Prima condițiune essentială a satelor române, forma lor comună de locațiune, era stabilirea unu chinezu și creațiunea unu chinezatu, spontaneminte cu fundarea satulu. Precum nu era satu nemțescu fără șoltuzu și fără șoltuzatu, totu așa nici satu românescu fără chinezu și fără chinezatu, ba încă adesea-oră, dupre cum attestă privilegiile, chinezulu și

I sîrșunne, — bo kniaz zamierzona lokacyję dopiero w życie wprowadzać, t. j. osadników zbierać i osadzać miał. Zbierać zaś ich nie mógł, póki przywileju kondycyje lokacyjne oznaczającego okazać nie mógł; zbierać nie chciał, póki nadgrody za trudy z tém połączone zapewnionęj nie miał. Trzeba było więc kniazowi przedewszystkiém przywilęj lokacyjny wręczyć, i mu zaraz w tym przywileju nadgrodeę za utworzenie wsi zapewnić. Ta nadgroda było kniaztwo; t. j. dotacyja gruntowa kniazowi wyznaczona, wraz z inszými jego prawami i przywilejami. Kniaztwo dziedzicznie a przynajmniej dożywotnie nadawano, — bo też zadanie i trudy kniazia się z utworzeniem wsi nie kończyły. — owszem tak długo trwały, póki wieś wołoska istniała.

Zebrawszy osadników musiał wspólnie z nimi grunta na wieś przeznaczone korcunkiem zdobywać, — bo wsie wołoskie po największęj części się z korcunków (*ex cruda radice*, jak się przywileje wyrażają) powstały. Musiał od osadników corocznie czynsze i daniny wybierać, które się podług osnowy przywileju lub podług zwyczajów i praw wołoskich królowi lub dziedzicowi należały. Musiał nakoniec granic i dróg wsi, i lasów dziedzica pilnować. Ze zastanawiającą też oględnością w każdym przywileju prawa i pożytki kniazia wymiarowane znajdujemy. Aby go uprawa nadanych mu na utrzymanie gruntów od wypełniania jego obowiązków nie odrywała, — miał robociznę do téj uprawy potrzebną od kmięciów już w przywileju zawarowaną. Aby był pilnym w wybieraniu czynszów i danin dla dziedzica lub skarbu królewskiego, miał jak później okażemy, pewny procent od tych czynszów i danin zapewniony. Aby nakoniec osadników w karności i porządku utrzymywał, zastrzegano mu pewną część od wszystkich grzywien czyli kar piędężnych, które na mocy swęj władzy jurysdykcyjonalnej na osadników nakładał. Władza ta jurysdykcyjonalna nie tylko dlatego przy kniazii zostawała, że mu do wykonania rzeczonych jego obowiązków koniecznie potrzebną była, — wynikała ona także z:

Drugiego wsi wołoskich przywileju, że osadnicy tych wsi we wszystkich sprawach, tak małych jak wielkich, tak cywilnych jak

chinezatulü essistaü maınainte de fundarea satului. Și în adevărü, chinezulü era predestinatü a realiza locațiunea proiectată, adecä a aduna coloniști și a i aședa; însă nu putea să i adune, maınainte de a le aręta unü privilegiü cu specificarea condițiunilor locaționale, precum nici n'arü fi vrutü să și dea acęstä băttaia de capü maınainte de a-i se fi asiguratu üä resplatä. Așa darä, trebuia maı äntęü de tóte a încredința chinezulü privilegiulü de locațiune, în care să i fie garantată de maınainte o resplatä pentru creațiunea satului, și anume chinezatulü, adecä üä dotațiune territorialä în favórea chinezulü, de'mpreunä cu alte drepturi și prerogative. Chinezatulü era ereditarü, seü cellü puținü pe viață, căci misiunea și munca chinezulü nu se isprävía cu formarea satului, ci dura în totü timpulü essistenței acestuia.

Dupä ce adunase coloniști, chinezulü trebuia, de'mpreunä cu ei, să curäte teritoriulü accordatü satului și să lü distribue, căci satele române se fundau în cea maı mare parte pe locuri de curäturä, *ex cruda radice*, dupre cum se esprimä privilegiile; apoi era datorü de a stringe annualmente de la coloniști dările și dijmele, cari, pe basea privilegiulü seü în conformitate cu obiceiele și legile române, se cuveniau regelü seü proprietarului pämentului; în fine, căta să päzescä hotarele și drumurile satului, precum și pădurile proprietarului. În fie-care privilegiü drepturile și beneficiile chinezulü sunt enumerate cu multä scrupolositate. Pentru ca lucrarea propriului seü pämentü să nu lü distragä de la îndatoririle seüle de capü allü satului, privilegiulü i ässigura üä clacä óre-care din partea locuitorilor. Pentru ca să fie activü în stringerea dărilor și a dijmelorü pe seäa fiscului seü a proprietarului, i se garanta, precum vomü arręta maı la valle, unü certü procentü din tóte dările și dijmele. În fine, pentru ca să mäntinä pe coloniști în ordine și în frica penalitätei, i se accorda üä parte óre-și-care din tóte amendele pecuniare, pe cari le impunea ellü în puterea autoritätei seüle juridicționale. Acęstä autoritate a sea jurisdicționalä era datä chinezulü, nu numäi ca absolutamente necessariä pentru essecutarea obligațiunilorü seüle de maı susü, ci încă pe de assupra ea deriva din:

A duoa condițiune essentialä locaționalä a satelorü române, ca locuitorii, în tóte procesele lorü, maı și micü, civile și criminale, să

karnych, tylko podług prawa wołoskiego sądzonymi być mogli, — i że żadnym sądom i władzom krajowym nie podlegali.

Bo jeżeli wyłącznie podług praw i zwyczajów wołoskich sądzonymi być mieli, sędzić mogli ich tylko sędziowie osobni z tém prawem obeznani, — a nie sady krajowe, dla których prawa polskie jedyną normę postępowania stanowiły. Komuż zaś ta władza sadownicza nad nimi sprawiedliwiej i bezpieczniejsz jak kniazio-wi powierzona być mogła? Wszakże osadnicy i tak zwykle za kondycyją jego szli, gdyż on ich sobie podług swojej kondycyi i woli, a z tém jeżeli sam Wołochem był, Wołochów, jeżeli Niemcem Niemców dobierał. Wszakże on utworzywszy wieś, jój utrzymania, lasów, gruntów i praw dziedzica, jakieśmy wyżej widzieli, strzedz musiał, czynsze i daniny dla skarbu dziedzica wybierał, jedynym pośrednikiem między dziedzicem i osadnikami był, — i już dla tego samego nad osadnikami władzę bezpośrednią mieć i wykonywać musiał. Dla tego jest:

Trzecia esencyjonal a kondycyją lokacyjną wsi wołoskich wyłączna władza jurysdykcyjnalna kniazia nad wszystkimi osadnikami tych wsi — tak dalece, że żaden osadnik przez kogo innego jak przez swego kniazia sądzonym i karanim być nie mógł. Mniej jasnie wprawdzie przywileje się względem jurysdykcyi cywilnej, jak względem karnéj wyrażają (1); z uwag atoli, któreśmy wyluszczyając drugi przywilej wsi wołoskich przytoczyli wynika, że wyłączna władza sadownicza kniazia równie się do spraw cywilnych jak do kryminalnych rozciągała. Musielibyśmy nareszcie dawno zbiór praw wołoskich wynalésć byli, gdyby sprawy cywilne osadników wołoskich przez sady krajowe podług tych praw sądzonymi bywały.

Jedyny przywilej Nanowy nie tylko kniazio-wi, ale i staroście przemyskiemu władzę jurysdykcyjnalną nad osadnikami téj wsi przyznaje; — ale jestto tylko excepcyja, która regułę ogólną potwierdza, i którój przyczyny w szczególnych nam dotąd niewiadomych okolicznościach szukać trzeba. — Czy zaś i dokąd szła jaka apelacyja od kniazia wyroków, na

pótã fi judecați numai pe temelul dreptului român, în neatârnaire de toate tribunalurile și autoritățile țerei.

În adevărul, dacă acei locuitori puteau fi judecați esclusivamente numai dupre legile și obiceiurile române, apoi este invederat că trebuiau nesce judecatori specialmente familiarisați cu dreptul român, iar nu tribunalele țerei, a căroră singură normă era dreptul polon. Cui ore să se fi attribuită această autoritate judiciară mai cu dreptate și mai cu siguranță decât chinezului, cu atât mai multă că coloniștii erau de aceiași condițiune ca și chinezul, alleși dupre voința sea, adecã dintre Români, dacă era Român, seú dintre Nemți dacă era Némtu, și afarã de acésta, dupre cum vedurãmã mai sus, în urma fundatiunii satului, ellu era indatoratã a lú administra, a pãzi pãdurile, pãmênturile și drepturile proprietarului, a strînge dãrile și dijmele pentru fiscu, a fi unicul intermediar între proprietar și între coloniști, încãtã trebuia să atbe assupra satului o putere imediatã. Iatã de ce darã:

A treia condițiune locaționalã essentialã a satelor române era autoritatea jurisdicționalã esclusivã a chinezului assupra tuturor locuitorilor, astu-felul ca nici unu colonistã să nu pótã fi judecatã și pedepsitã decât numai de cãtrã chinezul seú. Ce'i dreptu, în privința jurisdicțiunii civile privilegiate nu se esprimã așa de claru, ca în privința acelei penale(1); prin analisã inse noi puturãmã a ne incredința, cumcã puterea jurisdicționalã a chinezului se întindea egalmente assupra ambelorã ramure; ș'apoi, dacă processele civile alle coloniștilor români aru fi fostu judecate de cãtrã tribunalurile țerei, noi amú posseda astãdã unu codice de legi române pentru usul acellorã tribunalurã, ceea ce nu este.

Nuamã privilegiul satului Nanowa recunósce o putere jurisdicționalã assupra coloniștilorã atâtu chinezului, precum și starostelui de Premisia; acésta inse constituã o simplã excepciune, prin care se confirmã regula generalã, și a cãrã causã trebuie cãutã în nesce cercustãnte speciale, necunoscute noúe pônã acuma. Apoi dacã essista seú nu

(1) *Judicabit autem scultetus Cmethones ipsos non alio jure, quam Valachico, de quo nemo illos extrahere et evocare poterit. (Priv. Bogusza i Bielezarowa.)*

Quarum villarum Cmethones feri debent in jure Valachico sub regimine et obedientia illorum (scultetorum) (Priv. Dwernik i Polana.)

Eximimus etiam ejusdem villae Cmethones ab omnibus juribus Polonicis, Teutonicis, ac Ruthenicis, sed

to z przywilejów, które posiadamy, odpowiedzieć nie zdołamy. Może się to później wyjaśni.

Sami sołtysi (o ile z przywilejów, które posiadamy wnosić można) w prywatnych dobrach sądowi dziedzica lub namiestnika jego, raczej sądowi powszechnemu przez dziedzica lub jego namiestnika zwołanemu, — w królewskich dobrach zaś tylko sądowi królewskiemu podlegali. W jaki sposób sądy te składane bywały, z pewnością oznaczyć nie podobna. Zdaje się nam atoli, że przynajmniej w pierwszych czasach po lokacyi każdej wsi, sądy te w królewskich z poblizszych sołtysów wołoskich pod prezydencyją króla lub starosty, a w prywatnych majątnościach również ze sąsiednich kniaziów pod prezydencyją dziedzica lub jego namiestnika złożone bywały. Opieramy ten wniosek na ogólnych uwagach, któreśmy, wyłuszczając pierwsze dwie kondycyje lokacyjne wsi wołoskich, przytoczyli, na analogii sądów w wsiach niemieckiem prawem lokowanych, przedewszystkiem zaś na osnowie nr. VI. dokumentów wójtostwa korosteńskiego się tyczących. Dokument ten albowiem dowodzi, iż w sprawach przeciw sołtysom wołoskim *Judicia Valachica* wyroki wydawały, i te wyroki za pomocą sądów grodzkich eksekwowały, dodawszy do tej eksekucyi urzędnikowi grodzkiemu krajnika wołoskiego. Później bez wątpienia jurysdykcyja przynajmniej cywilna nad kniaziami przeszła do sądów grodzkich; świadcza o tém prawie na każdej kartce dalsze dokumenta, które dla objaśnienia historyi kniaziw berehańskiego, korosteńskiego i ustrzyckiego przyłączamy, gdyż składają się ponajwiększej części z tranzakcyj przez tamtejszych kniaziów

dreptulü de apellü contra decisiunilorü chinezulü și căträ cine anume se adresa ellü, acésta nu se póte resólve de o cam datä niü de cum prin documentele nóstre, in áșteptare de a se descoperi altele.

Cätü priveöce propria persónä a chinezulü, din documentele nóstre o vedemü subordinatä pe proprietätile particulare judecätii proprietarului seü a locotenintelü seü, adecä unü tribunalü, convocatü de căträ vre-unulü din aceötia, iar pe proprietätile regale numai judecätii regale. In ce modü erau compuse assemeni tribunaturi, acésta nu o putemü spune cu siguranä. Ni se pare totuöi, cä cellü puöinü la inceputulü locaöiunii satelorü romäne, atari tribunaturi se compuneaü din toöi chinezii satelorü romäne mai apropiate, preöeöuöi pe proprietätile regale de căträ regele seü de căträ starostele, iar pe proprietätile particulare de căträ proprietarulü seü de căträ locotenintele acestuia. Acéstä asseröiune noi o basämü parte pe observaöiunile generale, fácute mai s. sü in respectulü primelorü duo condiöiuni locaöionale alle satelorü romäne, parte pe analogia judecätilorü in coloniele nemöesci din Polonia, dar mai cu se má pe unulü din documentele relative la chinezatulü dela Korosno. In adevörü, documentulü in cestiune probözä, cä in processele contra chinezilorü romäni *Judicia Valachica* pronunciaü sentinöa, pe care o aduceä apoi in indeplinire tribunalurile öräöenesci, astü-felü inse cä funcöionarulü öräöenescü era insoöitü de căträ *cräniculü* romänü. Nu ne indoimü cä mai täröiu tribunalurile öräöenesci äü adjunsü a öi atribui cellü puöinü jurisdicöiunea civilä assupra chinezilorü, ceea ce se dovedesce la totü passulü prin documentele posterioöre, de essemplu acelle relative la istoria chinezaturilorü de Berehi, de Korosno öi de

illos in jure Valachorum conservabimus. Quiquidem Cmethones coram nullo alio, sed coram sculteto judicabuntur. Similiter et scultetus coram nullo alio, sed coram Nobis aut officiali Nostro in judicio Nostro generali, dum vocatus fuerit tenebitur respondere. (Priv. Swiniacz i Rowien.)

Insuper policemur, quod incolae ejusdem non alio jure nisi ipso Valachico a Nobis et successoribus Nostris Capitaneisque Premysliensibus judicabuntur in eoque conservabuntur temporibus perpetuis, sicut alii Cmethones in aliis villis Nostris Regiis conservantur. Nec coram ullo judicio respondebunt, nisi coram advocato suo aut coram Capitaneo Premysliensi vel ejus vice gerentibus perpetuo et aevum. (Priv. Nanow.)

Quibus quidem advocatis utrisque pro interesse eorum damus et concedimus facultatem et omnimodam potestatem Cmethones, hortularos, inquilinos, et alios omnes incolae villae praefatae in omnibus et singulis causis parvis et magnis tam ratione furti, injuriarum, quam ratione criminis eujuseunque jure Valachico, quod in eo passu cum aliis concordare debet, judicandi, sentenciandi, poenique juxta criminis qualitatem afficiendi pleetendique, ita quod ipsi incolae ratione injuriarum furtorumque coram suo advocato sive sculteto, advocatus vero Nostro judicio legitime vocatus respondere tenebuntur et erunt adstricti. (Priv. Polawy.)

Ita quod eandem (advocatiam) more antiquo jureque et consuetudine Valachorum, in qua haec ipsa villa Korosno, et aliae villae et scultetiae Valachicae illic sunt locatae tenebunt, habebunt et possidebunt, et scultetiae officium exercent. (Priv. Korosno.)

De Cmethonibus autem villae Dolieza scultetus justitiam iniquique ipse administrabit, et secundum jus Valachicum judicabuntur, quod illis datur et juxta illud colloabuntur. (Priv. Dolzyca.)

przed sądami grodzkiemi zawartych, i z wyroków tych sądów w sprawach ich między sobą zapadłych. Przypisać to atoli naszemu zdaniem temu należy, że wielka część sołtysów wołoskich dla ułatwienia swych prywatnych transakcyi z obywatelami pod prawem polskiem żyjącymi, praw i jurysdykcyi swych ekscjonalnych się zrzekali, i pod jurysdykcyją sądów grodzkich i ziemskich się poddawali, czego dowody nam te akta dają.

Czwartym wyłącznym znamieniem wsi wołoskich był podział ich, tak prywatnych jak królewskich wsi, na krainy. I tak z wsi prywatnych majątku Kmity: Swiniacz i Rowień do krainy sobieńskię należały, jak w przywilejach wyczytać można. Wsie królewskie Ustrzyki, Berehy, Stebnik, Jasień i insze nad Strwiążem leżące krainę stwiazką formowały, jak to dokumenta wójtostwa ustrzyckiego się dotyczące pod nrm. XV. i XXI. dowodzą. Dokument pod nrm. XV. albowiem kniazia stebnickiego krajnikiem zowie, dokument pod nrm. XXI, t. j. akt detaksacyjny wójtostwa ustrzyckiego wyraźnie powiada, że w krainie strwiazkię wszyscy kniazizowie prawo do pobierania trzecię części danin w owcach i wieprzach przez osadników dziedziowi oddawanych mieli. Możemy nareszcie na mocy dokumentu, którego wyciąg tu zaraz umieszczamy, z pewnością twierdzić, że wsie wołoskie do starostwa sanockiego należące, pod krajnikiem szczawieńskim stały.

Podział ten na krainy jest dlatego nader ważnym, że w tej samej krainie powinności kmieciów względem dziedzica i kniazia równe były, — tak dalece, że największa część przywilejów, które udzielamy, odwołuje się w tym względzie tylko do zwyczaju w całej krainie przyjętego, jako do normy stałej i znanęj.

Wszystkich praw i powinności krajnika oznaczyć jeszcze niemożemy; to tylko pewnem, iż w eksekucyi wyroków sądowych przeciwko kniaziom swęj krainy udział miał, i nad granicami tej krainy czuwał. Odwołujemy się w tym względzie do cytowanego już nr. VI. dokumentów kniaźstwa korostenskiego się tycających, i do wyciągu, który z aktu rozgra-

Ustrzyki, cari se compunū in cea mai mare parte din transacțiunile chinezilor de acolo, concluse de'naintea tribunalurilor orășenesci, și din sentințele acestorū tribunaluri in procesele dintre acei chinezi. Acęsta, dupre opiniunea noastră, se esplică prin acea impregiurare, că mai mulți chinezi, pentru a inlesni affacerile lorū cu Polonii, se lăpędaū ei-înși de jurisdicțiunea propriă și de dreptulū românū, suppunędu-se de bună voe jurisdicțiunii tribunalurilor orășenesci și districtuale, precum se pôte constata din mai multe documente.

Allū patrulare indice esceptionalū allū sateilorū române, atătū particulare precum și regale, era gruparea lorū in așa numite *craine*. Astū-feliu, dintre satele particulare alle lui Kmity, Swiniacz și Rowien formaū craina de Sobien, iar, Boberka, Ternowa de susū și cea de josū — craina de Olszanița, precum se cunosce din privilegiele lorū. Satele regale Ustrzyki, Berehy, Stebnik, Jasien și altele, așędate pe malurile riului Strwiąż, formaū o craină numită după numele apei, precum ne arrętă documentele chinezatului de Ustrzyki, dintre cari unulū numesce pe chinezulū de Stebnik „crainicū de Strwiąż“, iar unū altulū, anume actulū detaxationalū allū chinezatului de Ustrzyki, ne spune lămuritū, că toți chinezii din „craina de Strwiąż“ aveaū dreptulū de a percepe in profitulū lorū una a treia din tóte dările de oi și de porci, cuvenite proprietarului din partea coloniștilorū. In fine, pe basea documentului, pe care illū vomū reproduce in dată in extractū, suntemū autorisați de a affirma, că tóte satele române din starostia de Sanoka erau subordonate crainicului de Szczawien.

Acęstă gruppare in craine este de o importantă fórte mare mai allesū din punctulū de vedere, că obligațiunile sătenilorū cătră proprietari și cătră chinezi erau identice in tótă intinderea unei singure craine, astū-feliu incătū celle mai multe privilegie appelęză in termini generali la usulū adoptatū in tótă craina, ca la o normă stabilă și cunoscută.

De o cam dată noi nu suntemū in stare de a precisa tóte drepturile și datoriele unui crainicū. Atăta numai se scie cu siguranță, că ellū păzta hotarele craini selle și lua o parte óre-și-care la essecuțiunea sentințelorū juriciare contra chinezilorū acellei craine. Dicęndū acęsta, noi ne basămū pe unulū din documentele chinezatului de Korosno, citatū deja mai

niczenia między państwem sobieńskiem i hoczewskiém tutaj udzielamy:

Transscriptum granicierum factarum seu litterae graniciales inter bona Sobien ex una et bona Hoczew partibus ex altera Anno 1519. Ommissis omittendis . . . . . Dimittendo fluvium Solyna ad partem sinistram Dominorum videlicet de Sobien, processimus sursum dicto fluvio Bystry signa in arboribus faciendo, usque pervenimus ex opposito montis Fereczats. Ubi proinde Iwaško Legdanycza de Szczawnije et Iwasko Androjowija de eadem Szczawne Krajnik omnium villarum juris Valachici Capitaneatus Sanocensis una cum ministeriali terrestri Hajkowie de Olesowcze de Castro Sanocensi missi cum aliis multis regalibus hominibus steterunt defendentes parietem Regiae Majestatis et dicentes: Domine Succamerarie, tu quantum ad officium tuum pertinet et vos domini tamquam partes quarum interest non procedatis ulterius et quia hic concurrit et pervenit paries Regiae Majestatis circa finem seu initium ipsius Fereczats, ubi ipse mons Fereczats adjacet, et conjungitur ipsi fluvio Bystry, et quia ultra eodem fluvio Bistria intus praefatarum parietum superius eundo quitque habet sua Regia Majestas solum mons Fereczat distingvit et dividit bona Regiae Majestatis cum bonis dominorum de Sobien. Nos itaque attendentes retinentiam et defensionem Regiae Majestatis ultra progredi non fuimus ausi, nec processimus, sed in ipso loco duos scopulos ex utraque parte Bystri fluvii sipavimus etc."

Całego tego dokumentu dlatego nie udzielamy, ponieważ jest suchém opisaniem granic przez komisarzów królewskich między kluczem sobieńskim własności Kmitów, i kluczem hoczewskim własności Mikołaja Bala podkomorzego wytkniętych, i kopcami przez tych samych komisarzów oznaczonych.

Niepoczytujemy za charakterystyczną cechę wsi wołoskich, że przy założeniach każdej takiej wsi, oraz i miejsce na cerkiew i dotacyę probostwa wyznaczano, ponieważ ten punkt równie i we wszystkich przywilejach wsi teutońskiem prawem lokowanych napotykamy. Starając się o obcych osadników, trzeba im było równie jak zachowanie ich praw i zwyczajów ojczystych, tak też i możnoś utrzymania się przy wierze przodków, a zatém i możnoś wykonywania własnych obrządków

susū, și pe următorul extractū din actulū delimitativū între moșiele Sobien și Hoczew:

„Descrierea hotarelorū stabilite seū scrisoarea hotarnică între bunurile Sobien pe de o parte și între bunurile Hoczew pe de alta, în anulū 1519. . . . . Lăssându riulū Solina spre stānga, adecă în partea domnilorū de Sobien, merserāmū în susulū ȃisulū fluviū Bistra, făcēndū semne pe copaci, pōnē ce amū adjunsū impotriva muntelū Fără-cēță, unde apoi ne intimpinarā Ivașco Legdanyța de Szczawnie și Ivașco Androiovia totū de Szczawnie, crāniculū tuturorū satelorū de dreptū romānescū din capitaneatulū de Sanoka, deġmpreună cu unū ġmpiegatū districtualū Hajkowie de Olesowcze, trimiși din cetatea Sanoka cu mai mulți alți omeni regali, apērāndū hotarulū Majestății Selle Regale și ȃicēndu-ne: „Domnule sub-camerariū! tu, ca organū allū administrațiunii, și voi domni, ca părțile în litigiū, nu pășiți mai departe, căci aci, de unde muntele Fără-cēță se lovesce cu fluviulū Bistra, se incepe immediatū hotarulū regalū, pe care tocmai muntele Fără-cēță illū departe de teritoriulū domnilorū de Sobien. Așa dară, în fața acestei poprii în numele Majestății Regale, noi nu cutedărāmū a merge înainte, ci ne-amū opritū, stālpindū loculū prin duo petre pe ambele maluri ale Bistrei, etc.“

Ne reproducemū aci documentulū intregū, fiindū o aridă descrițiune a hotarelorū, indicate și stēlpite de cătră commissarii regali, între bunurile de Sobien alle familiei Kmita și între bunurile de Hoczew alle sub-camerariului Nicolae Bal.

Acea ġmpregiurare, că la fundarea fie-cărui satū romānescū se prevedea totū-d’o-dată unū locū pentru biserică și o dotațiune pentru preutū, noi nu o considerāmū ca o condițiune caracteristică, de vreme ce o gāsimū de asemenea în privilegiate tuturorū satelorū colonisate jure teutonico. Sollicitāndū venirea coloniilor străine, era neapērātū de a se assigura nu numai conservarea drepturilorū și a obiceielor naționale, ci încă posibilitatea reținerii proprietorū ceremonie religiōse. Așa dară, trebuia a nu ne-

C2005495

religijnych zapewnić. Trzeba było zatem i dotacje dla kapłana, któryby im w ich języku, i podług ich obrządku, słowo boże opowiadał, obmyślić. A że w ówczas innej dotacji jak gruntowej nie znano, trzeba mu było kawałek gruntu na utrzymanie wyznaczyć. Dla tego też prawie w każdym przywileju lokacyjnym wsi wołoskiej łan albo pół łana na cerkiew i dla popa wyznaczone znajdujemy (1). Z wydzielonego na ten cel gruntu tyle tylko na cerkiew (*Ecclesiam seu Synagogam*) poświęcano, ile na jej wybudowanie potrzeba było, reszta szła na dohód popa (pro *Popone* lub *Baitkone*, jak go przywileje zowią), i stanowiło *Poponatum*, popostwo. Z dochodów tego popostwa kaźden pop pewne daniny lub czynsze opłacał; musiały te czynsze i daniny być jednakowe dla wszystkich popów, gdyż żaden przywilej ich dokładnie nie wyszczególnia, i odwołuje się tylko w tym względzie do ogólnego ustalonego już zwyczaju. Jeden tylko przywilej Dolżycy łan na poposwo wyznaczony od wszelkich powinności na zawsze uwalnia.

Ale co daleko dziwniejszém, przechodzili te popostwa droga prywatnych tranzakcyi i w ręce świeckich, jak nr. XXII i XXX. dokumentów ustrzyckich i nr. III. dokumentów kniazstwa w Korosteńskiéj Woli się tyuczających dowodzą. Manuskrypt nasz zawiera podobne tranzakcyje i względem popostw w niektórych innych wsiach, udzielimy je atoli dopiero po wynalezieniu pierwotnych przywilejów tych wsi. Niepoliczamy

glege miđú-lócele de essistință alle unui preotă, care să le spună cuvântulă lui Dumneđeu în limba și după ritulă loră propriă. Fiindă însă că pe atunci nu era cunoscută vră altă speciă de dotațiune de câtă acea teritorială, urma dară necessita ea de a accorda o bucată de pământă pentru întreținerea preutulă. Iată de ce, mai în tóte privilegiele sateloră române ne întimpină ună lană seú o jumătate de lană pentru biserică și pentru popă. Din această porțiune de pământă, biserică (*Ecclesia seú Synagoga*) căpeta strictamente atăta, câtă îi trebuia pentru clădirea edificiului, iar restulă mergea pentru popă, *pro Popone*, seú pentru bóită, *pro Baitkone*, după cum illă numescă privilegiele, formândă *poponatum*. Din venitulă acestui popată, fie-care preutulă plătia o certă dare, care câtă să fi fostă egală pentru toți preoții, de vreme ce nici ună privilegiu nă specifică, mărginindu-se numai de a cita usulă generală în această privință (1). Privilegiulă satulă Dolżyca este singurulă, care scutesce absolutamente popatulă de orice obligațiuni.

Dar ceea ce ni se pare a fi cu multă mai ciudată, este că aceste popatură, prin calea tranzacțiuniloră particulare, treceau în mânele mireniloră, precum probéză unele documente alle chinezaturiloră de Ustrzyki și de Korostenska Wola. Manuscriptulă nostru indică atari tranzacțiuni de popatură și în alte sate, pe cari inse noi nu le vomă împărtași mai înainte de a descoperi privilegiele de fundațiune alle

(1). *Damus etiam et concedimus pro Poponis residentia mediam aream, de qua Nobis omnem et omnes obventiones ac obedientiam more aliorum Poponum Crainae Nostrae Sobnensis tenebitur et erit adstrictus, et ejus successores tenebuntur et erunt adstricti. (Swiniacz i Rowien).*

Item sub Synagogam Poponibus damus et concedimus mediam aream, ejus Poponis seu Poponum ad Nos et successores Nostros praesentatio pleno jure pertinebit: qui omnes datias solitas more aliorum Poponum Nobis solvere et explere tenebuntur, et Nostris successoribus tenebuntur nullis exceptis. (Boberki.)

Item sub Synagogam in inferiori Thernowa damus mediam aream, in superiori Thernowa similiter sub Synagogam mediam aream, quorum Poponum praesentatio ad Nos et successores Nostros pleno jure pertinebit, datiasque omnes solitas more aliorum Poponum Crainae Nostrae Nobis et successoribus Nostris solvere et explere tenebuntur nullis exceptis. (Thernowa.)

Item sub Synagogam in Polana unam aream Valachicam et Dwernik similiter sub Synagogam unam aream. (Dwernik i Polana.)

Damus etiam medium lancum agri pro Ecclesia, alias na Cerkiew, in quo agro Baitko residens, solvet Nobis et sucesoribus Nostris, prout solvunt alii Baitkones. (Nanowa.)

Fundamus etiam in fundo ejusdem villae pro Poponatu Ruthenico unum lancum. (Polawa.)

Item idem (scultetus) Ecclesiam Ruthenicam in eadem villa habere poterit. Item Poponem ad dictam Ecclesiam seu Synagogam ejusdem villae habere admittimus. Qui quidem Pop censum Nostrum annum juxta morem aliorum Poponum in aliis villis Nostris regalibus existentium, quot annis solvet. (Berehi.)

Assignando illis (scultetis) quatuor laneos agri, quorum unus debet esse pro Poponatu villae illius. (Koroscienska Wola.)

Item Synagogam Ruthenicam in eadem villa habere poterunt. Item Poponem ad dictam Ecclesiam seu Synagogam ejusdem villae incolis habere admisimus et admittimus per praesentes. Qui quidem Pop censum Nostrum annualem juxta morem aliorum Poponum in villis Nostris existentium annuatim solvet. (Ustrzyki.)

Item concedimus, damusque Poponi villae mansum unum agri. (Dolżyca.)

wszelakoż wolny ten obieg popostw między wyłączne znamiona wsi wołoskich; owszém prędzej byśmy w tém pojawie dowód predkiego zpolszczenia tych wsi widzieli. Było albowiem cechą Polskiego żywiołu, że każda instytucja polityczna w krótkce charakter swój pierwotny trawiła, i w okres prawa cywilnego przechodziła. Trudno powiedzieć, jakim sposobem po przejściu popostw w ręce świeckich pop się utrzymywał, może podobnym alienacyjom popostw nędzne terazniejsze uposażenie wielu popostw ruskich przypisać należy. Są albowiem wszystkie cerkwie i popostwa we wsiach, któreśmy na mocy przywilejów pierwotnych do wołoskich policzyli, teraz cerkwiami i popstwami ruskimi, jak się z rubryceli diecezyi biskupstwa przemyskiego obrządku greckiego przekonać można. Łatwo by więc z aktów kościelnych i konsystoryjalnych dojść można, czy założenie cerkwi w tych wsiach aż do epoki pierwotnej lokacyi sięga, i o ile się terazniejsza dotacyja gruntowa tych popostw od pierwotnej w przywilejach lokacyjnych nadanej różni.

Z równą dokładnością jak dotacyję cerkwi i popa, wyznaczają nasze przywileje także i liczbę łanów, które dotacyję gruntową kniazia stanowić mają, wydzielają pewną ilość gruntu na wybudowanie karczmy, na postawienie młyna, na wygon bydła gromadzkiego, wytykają nakoniec jak najściślej granice każdej wsi. Gdy zważymy, że wsie, o których mówimy, z świeżych karczunków powstały, i podług przywilejów lokacyjnych li na takich karczunkach „*ex cruda radice*“ powstać miały, przy których rozdawaniu i obsadzaniu dziś nawet żaden dziedzic o łan więcej lub mniej by nie dbał, niemożemy dosyć dokładność i ostrożność podziwiać, z którą w owych czasach król i prywatni dziedzice przy rozdawaniu swych gruntów postępowali, — dokładność która wielkie poważanie dla wzajemnych praw i powinności dowodzi.

Łatwo sobie wyobrazić, że przy takiej dokładności o wyznaczeniu dotacyi osadników, t. j. kmieciów nie zapomniano. Mówimy kmieciów: bo aczkolwiek osady wsi wołoskich z kmieciów i zagrodników się składały, za prawdziwych pierwotnych osadników tylko kmieciów, *Cmethones*, uważać można. Zagrodnicy albowiem po największej części tylko na gruntach kniazkich osadzani bywali; prawo nawet osa-

acellorů sate. Acestă instrăinare a popaturilorů nu este totuși unũ semnũ esclusivũ allũ sate-lorů române, ci din contra s'arũ putẽ considera ca o dovẽdã a grabnicii lorů polonisãri, cãci unulũ dintre criteriile elementului polonũ era acea particularitate, cã tãte institutiunile politice perdeãu in curẽndũ primitivulũ lorů caracterũ, intrãndũ in sfera dreptului civilũ. Este greũ de a spune, in ce modũ se va fi intretinutũ popa in urma instrãinãrii dotațiunii selle, și pãte tocmai atãri alienațiunii sã fie cauza miseriei actuale a cellorũ mãi multe popaturi greco-orientale. Noi dicemũ „greco-orientale“, cãci astũ-felũ sunt pãnã in momentul de fațã tãte bisericile și popaturile de prin satele numite „române“ in privilegiile lorů de fundațiune, dupre cum este lesne de a se convinge din registrulũ diocesei greco-orientale de Premisla. Din actele eclesiastice și consistoriale arũ fi lesne a urmãri, dacã fundațiunea bisericelorũ in acelle sate se urcã la epoca primei locațiunii, și intru cãtũ anume dotațiunea teritorialã de astãdi a popaturilorů differesce de cea vechiã.

Cu aceiași precisiune ca și in privința bisericelii și a preutului, privilegiile nãstre specifice de asemenea numẽrulũ lanurilor covenite dreptũ dotațiune teritorialã a chinezului, assemnãzã o certã bucatã de pãmẽntũ pentru edificulũ cãrciumei, pentru morã, pentru imãșũ communalũ, circumscriũ in fine in detaliũ hotãrele fie-cãruĩ satũ. Dacã luãmũ in considerațiune, cã satele române se rãdicãu numai pe locuri neculte, *ex cruda radice*, dupre expresiunea privilegielorũ locaționale, adecã nescẽ pãmẽnturi, despre cari nici chãiarũ astãdi proprietarii lorů nu și-arũ batte capulũ pentru unũ lanũ mãi multũ sãu mãi puținũ, apoi nu putemũ a nu admira accuratețã și prudinã, cu care regele și proprietarii particulari de atuncĩ procedãu in distribuțiunea teritoriului lorů; o accuratețã, ce probẽzã unũ mare respectũ pentru drepturile și indatoririle reciproce.

Este lesne de a intellege, cã o asemenea precisiune in specificarea dotațiunii nu permitea de a uita pe coloniștii sãu agricultorĩ. Noi dicemũ agricultorĩ, deși satele române se compuneãu din agricultorĩ și din meseriași, fiindũ cã numai cei de nteũ, *Cmethones*, nu și *Artifices*, formãu simburele coloniei, iar meseriașii se aședãu in cea mãi mare parte sãu inã esclusivamente, pe pãmẽntulũ chinezului.

dzania ich należało do wyłącznych przywilejów *soltysa* lub *kniazia*, jak to innym razem wyświéćimy.

Dotacyja gruntowa kmieciów, jak się zdaje, szła podług *krain* i *ziem*, t. j. była jednakowa nie tylko w *wsiach* do téj saméj *krainy*, ale i nawet do téj saméj *ziemi* należących. O *wsiach* *włoskich* w *przemyskiej* *ziemi* przynajmniej już z *pownością* *twierdzić* możemy, iż w nich *każden* *kmieć* na *trzech* *ćwierciach* *lanu* *osadzonym* *bywał*.

W przywilejach lokacyjnych siedmiu wsi albowiem wyraźnie rze *zony* *wymiar* *kmiecych* *gruntów* *zastrzeżony* *widzimy*; a *gdybyśmy* *pierwotne* *przywileje* *Nanowy* *i* *Korosna* *posiadali*, *zapewniłyśmy* *i* *w* *nich* *zastrzeżenie* *podobne* *znaleźli*:

In qua quidem villa quilibet Cmetho residebit in tribus quartis emensuratis aequaliter. (Przyw. Swiniacza i Rowienia.)

Cmethones locabuntur in agris, qui in se tres quartas areae continebunt. (Przyw. Boberki, Ternowej wyższej i dolnej.)

Quorum (Cmethonum) unus quisque in tribus quartis lanei residebit. (Przyw. Bereh)

Incolae vero villae praedictae omnes et singuli, quorum libertas a primaeva villae hujus fundatione jam dudum expiravit, pro se quisque in tribus quartis lanei residebit. (Drugi przyw. Ustrzyk z roku 1532.)

Że przywilej wsi Korosna z roku 1555, który czytelnikom naszym udzielamy, nie jest pierwotnym przywilejem téj wsi, dowodu nie potrzebuje. Ale i Nanowa dawniejszy przywilej, niż ten z roku 1532 posiadać musiała, ponieważ późniejszy ten przywilej wyraźnie sam powiada, że kmieciom a primaeva ejus villae locatione już szesnaście lat upłynęło.

Jak wielką była dotacyja kmieci w krakowskiej i sanockiej ziemi nie tylko twierdzić, ale i wnosić nie śmiemy, ponieważ przywileje Boguszy i Bielczarowy, jedynych wsi włoskich, o których z pewnością wiemy, że w ziemi krakowskiej istniały, o dotacyi kmieciów nie wspominają, a z wsi włoskich w sanockiej ziemi dotąd tylko przywilej Dolżycy posiadamy, który każdemu kmeciowi po pół lanu wyznaczył. Prócz téj dotacyi dodawano kmieciom niekiedy użytek łąk i lasów, często prawo zakładania pasiek w tych lasach, z których jednakże

pentru care acésta era o deosebită ramură de venit, precum vomă proba-o cu o altă ocasiune.

Dotatiunea territorială a coloniștilor se pare a fi fostă dupre craine și dupre districte, adecă era identică pentru tóte satele din aceiași craină seú chîarú din același district. Cellú puținú in privința satelor române din districtul de Premislia noi putem afirma cu certitudine, că fie-care țerranú posseda o dotatiune de cîte $\frac{3}{4}$ de lanú.

In adevărú, acésta proporțiune a păménturilor țerránesci noi o găsimú fórte espressă in privilegiile locatiionale a septe sate, și amú găsi-o, negreșitú, și in privința satelor Nanowa și Korosno, dacă amú avé privilegiile lorú de fundatiune:

„In qua quidem villa quilibet Cmetho residebit in tribus quartis emensuratis aequaliter” (Privilegiulú de Swiniacz și de Rowien).

„Cmethones locabuntur in agris, qui in se tres quartas areae continebunt (Privilegiulú de Boberka, de Ternowa de susú și de Ternowa de josú)

„Quorum (Cmethonum) unus quisque in tribus quartis lanei residebit” (Privilegiulú de Berehi)

„Incolae vero villae praedictae omnes et singuli, quorum libertas a primaeva villae hujus fundatione jam dudum expiravit, pro se quisque in tribus quartis lanei residebit”. (Privilegiulú „allú 2-lea de Ustrzyki din 1532).

Cumcă privilegiulú satulú Korosno din 1555, împărtășitú lectorilorú nostri, nu este primitivú, acésta se recunnósce dela cea de-nteu vedere; trebuia inse ca și Nanowa să fi posedatú unú altú privilegiú mai vechú decátú acellú din 1532, de vreme ce acesta se esprimă lámuritú, că trecuseră deja seșe-spre-deci ani „a primaeva ejus villae locatione”.

Cătú de mare era dotatiunea coloniștilor in districtele de Cracovia și de Sanoka, noi ne cum a afirma, dar încă nu cuteđamú nici măcarú de a induce, căci privilegiile satelor Bogusza și Bielczarowa, singurele colonie române póné acum cunnoscute cu siguranța din districtul de Cracovia, nu menționéză dotatiunea țerranilorú, iar din districtul de Sanoka noi avemú in mână numai privilegiulú satulú Dolżyc, care accórdă fie-cărui colonistú cîte o jumétate de lanú. Affară de acésta dotatiune, se mai incuviința cîte-o-datá țerranilorú

oczkowe oddawać musieli (1). Z czasem jak się zdaje jeszcze i prawo pasania swego bydła w lasach lub poloninach skarbowych osiągnąć musieli; bo że chów bydła głównym ich był zarobkowaniem, same podatki dla nich w uniwersałach poborowych wymierzone dowodzą.

Ile takich kmieci każda wieś pierwotnie liczyła, nawet dla tych wsi, których przywileje posiadamy, oznaczyć niepodobna, — gdyż liczba ich w żadnym przywileju nie jest wyrażona, i już dla tego wyrażoną być nie mogła, że wszystko od łatwości zebrania osadników, i większej lub mniejszej trudności karczunków zależało. O dwóch tylko wsiach Bielczarowie i Ustrzykach z prawdopodobieństwem twierdzić możemy, że pierwsza dwunastu, druga trzy-nastu (?) kmieci już pierwotnie liczyła. Wniosk ten względem Bielczarowej na tém opieramy, że przywilój lokacyjny tej wsi skarbowi królewskiemu od wszystkich kmieci razem dwanaście groszy kuchennego waruje, gdy przywilój sąsiedniej Boguszy, wreszcie co do słowa z Bielczarowskim zgodny, kuchennego na każdego kmiecia po jednym groszu nakłada. W Ustrzykach zaś akt detaksacyjny wójtostwa tamtejszego w roku 1569 sporządzozy (Zobacz Ustrzyki dokument nr. XXI.) trzydziestu kmieciów wylicza, a wątpić wolno, by się od pierwotnego założenia tej wsi aż do r. 1569 ta liczba bardzo odmieniła.

Gdyby się udało takie akta detaksacyjne i dla drugich wójtostw wołoskich wynaleść, i dla tych wsi ilość kmieci i ich powinności z pewnością oznaczyć by można.

Ponieważ atoli te powinności do esencyjo-

usulū luncelorū și allū pădurilorū, adesea-orī înființarea prisecelorū in atari păduri, pentru cari inse erau datori o certă prestațiune (1). Cu timpul se pare a se mai fi adăugată cătră acestea dreptulū pășunii in pădurile seū in crângurile fiscului, de oră-ce inseși cerculările censuale ne arrētă crescerea vitelorū ca una din principalele ocupațiuni alle Românilorū.

Numerulū coloniștilorū primitivi ai satelorū române nu se pōte precisa nici chiarū in privința acellora, alle cărora privilegie se afflă in mânele nōstre, căci nici unū privilegiū nu specifică acellū numărū, și nici nu era cum sălū specificce, de vreme ce acēsta depindea cu totulū dela respectiva ușurintă a colonisării și dela mai multa seū mai puțină commoditate de a curăța pământulū. Numai despre satele Bielczarowa și Ustrzyki se pōte afirma cu probabilitate, că cellū de ntefu numera primitivamente doi-spre-đeci, őră cellū-l altū trei-đeci coloniști. In respectulū satulū Bielczarowa noi deducemū acestū calculū din acea impregiurare, că privilegiulū seū de locațiune impune tuturorū coloniștilorū o dare comună de doi-spre-đeci bani pentru bucătăria regală, pe cândū privilegiulū ad litteram identicū allū satulū invecinatū Bogusza, assemnēză acellașū impositū isolamente câte unū banū dela fie-care colonistū. Pentru Ustrzyki actulū detaxaționalū din 1569 numeră lămuritū trei-đeci de coloniști, și ne indoimū ca ei să fi fostū cu multū mai puținī la prima intemeiare a satulū.

Dacă s'arū nemeri a mai găsi assemeni acte detaxaționale pentru celle-lalte chinezaturī române, atunci s'arū decide cu siguranță atātū numărulū coloniștilorū, precum și obligaționale lorū.

Intru cătū inse atari obligațiuni facū parte

(1) Ad latitudinem vero Cmethones in eodem fluvio locati habebunt liberum usufructum silvarum et pratorum diu laboratorum ex utraque parte fluvii praefati propius adjacentium, sine destructione et anihilatione silvarum et arborum fructiferarum. (Boberka.)

Item idem scultetus habebit libera mellificia in silvis Nostris regalibus, de quibus mellificiis ipse et omnes praefatae villae Cmethones datiam ad Castrum Nostrum Premysliense prout et Kniaziones ceteri dare tenebuntur. (Berehi.)

Poterint etiam incolae villae Korosno praescriptae tot mellificia intra limites ipsius habere, quot eis placuerit; sed ita ut de mele ex ipsis mellificiis proveniente Nobis ad Castrum Nostrum Premysliense duas partes, tertiam vero advocatis praedictis dare tenebuntur. (Korosno.)

Pro qua quidem villa noviter locanda damus, donamusque et perpetuo adjungimus, attribuimusque omnes fundos, agros, campos, cultos et i cultos excolendos cum omnibus montibus, silvis, mericis, paludibus, fluviis, aquarum decursibus, quidquid intra metas et limites praescriptos continetur. (Ustrzyki.)

Item idem scultetus habebit libera mellificia in silvis Nostris regalibus, de quibus mellificiis ipse et omnes praefatae villae Cmethones dacias ad Castrum Nostrum Premysliense, prout et Kniaziones ceteri dare tenebuntur. (Ustrzyki.)

Item Cmethones de mellificiis apium Regiae Majestati de quolibet arbore mellificante per medium grossum vel mel secundum justitiam et aequitatem. (Dolzyca.)

nalnych kondycyi lokacyjnych wsi wołoskich należą, zpróbujmy o ile się na podstawie tych dokumentów, które posiadamy, wyszczególnić dadzą; uprzedzając naszych czytelników wszelakoż, iż wykład tych powinności już dla tego dokładnym być nie może, że przywileje się w tym względzie ogólników tylko trzymają, i do zwyczaju w poblizszych wsiach istniejącego się odwołują. Jestto nowym dowodem, że zwyczaj ten we wszystkich wsiach wołoskich, lub przynajmniej w wsiach do jednej krainy należących, jednostajnym być musiał.

Z tē m zastrzeżeniem przystępujemy do wyszczególnienia powinności i innych ciężarów osadników tych wsi.

Na czele ich umieszczamy:

a) Czynyse pieniężne, ponieważ te najpowszechniejszą powinnością były. Największą część przywilejów albowiem o obowiązku oddawania tych czynszów wyraźnie nadmieniamy, — a te nawet, które o powinnościach kmięciów tylko w ogólności mówią, wyrazu „exsolvet“ używają, który li do czynszów pieniężnych zastosować można (1).

Ilość czynszu opłacanego od każdego kmięcia tylko we wsiach Bogusza, Bielezarowa, Ustrzyki, Dolżyca oznaczyć jesteśmy w stanie, ponieważ przywileje Boguszy i Bielezarowej na każdego kmięcia owce niemającego wyraźnie obowiązek wkładają, aby w dzień św. Trójcy po dwanaście groszy czynszu oddawał, przeciwnie zaś komorników bydło mających do oddawania po sześć groszy czynszu obowiązują; — a przywilej dolżycki wyraźnie powiada, że każdy kmięć po piętnaście groszy od każdego pół łanu płacić będzie. W Ustrzykach zaś, jak

din condițiunile locaționale esenționale alle satelorū române, ne vomū încerca dară de a le analiza, pe basea documentelorū, prevenindū totū-d'o-dată pe lectori despre insuficiența noțiunilorū nōstre în acestă materiă, sensulū privilegiilorū fiindū pré-generalū și referindu-se la usulū satelorū învecinate, ceea ce probéză încă o dată, cumcă obiceiulū era totū același în tōte satele române seū cellū puținū în tōte satele dintr'o singură craină.

După acestă rezervă, să abordămū acum specificarea obligațiunilorū și a cellorū-l'alte sarcine alle coloniștilorū români.

Celle mai principale sunt:

a) Censurī pecuniare, obligațiunea cea mai comună. Celle mai multe privilegii o menționeză cu precisiune, și chiarū acelle, ce se exprimă despre obligațiunile coloniștilorū într'unū modū mai obscuri, totū încă întrebuinteză termenulū „exsolvet“, care corespunde numai cu censurile pecuniare. (1)

Cătățimea censului, cuvenită de la fie-care colonistū, se pōte indica cu certitudine numai pentru satele Bogusza, Bielezarowa, Ustrzyki și Dolżyca, dintre cari primele duo impunū lămurițū unū censū de două-spre-șapte bani, plătitū la ziua Sântei Treimi, fie-cărui colonistū fără oi, și cellora cu vite câte șesșe bani; iar privilegiulū satulū Dolżyca ne spune, nu mai puținū limpede, că fie-care colonistū trebuie să plătescă câte cinci-spre-șapte bani de tōtă jumătatea de lanū. Cătū se attinge de Ustrzyki, apoi actulū detaxaționalū allū acestui chinezatū

(1). Quilibet Cmetho de tribus quartis more aliarum villarum Valachicarum dabit et exsolvet. (Swiniacz i Rowien.)

Omnesque census pecuniarios datiasque omnes porcorum atque ovium, quae nobis de villis Crinae Nostrae proveniunt, dare et complere debent. (Ternowa.)

Nobis et successoribus Nostris censuare omnesque datias dare, quas villae aliae regales solvere antiquitus consueverunt, solv re et dare tenebuntur. (Nanowa.)

More aliarum villarum adjacentium Nostrarum regalium annuatim datias solvant, nihil minorando in praefatis censibus, proventibus et utilitatibus. (Berehi i Ustrzyki.)

Quoniam ipsi incolae jam vigore praesentis privilegii census et datias ad Capitaneatum Nostrum conferre tenebuntur. (Polawa.)

Incolae villae praefatae ex possessionibus suis Nobis aut Capitaneo Nostro easdem omnes pensiones, dationes, census, solvent eisdemque labores ac eadem omnia onera ferre tenebuntur, quaecunque coloni aliarum villarum Nostrarum in eodem Capitaneatu ferre et subire solent ac debent. (Korościenska, Wola.)

Solvent autem ratione census et praestationis annue Cmethones praedicti greges ovium non habentes quolibet anno pro festo S. Trinitatis singuli per duodecim grossos et unum Poprag, qui vero oves habent a singulo centenario tres mutones seu agnos et duos caseos Valachicos. (Bogusza i Bielezarowa.)

Qua (libertate) expirata annuatim solvent et dabunt per quindecim grossos de quolibet medio laneo, unum caseum Valachicum, ingulum equinum alias Poprag, decimum porcum quolibet anno, et de grege ovium vigesimum agnum. (Dolżyca.)

nas akt detaksacyjny tamtejszego wójtostwa z roku 1559 uczy, że trzydziestu kmeściów tamże osiadłych 29 po 2 złote, jeden zaś szczuplejszy grunt mający po 40 groszy rocznie placił.

Ale daleko charakterystyczniejszą niż czynsze pieniężne była dla osadników wołoskich: b) Powinność oddawania dziesięcin albo danin z owiec, jagniąt i wieprzów. — powinność, którą śmiało za wyłączne znamię tych osad uznajemy

Bo że osady te były przedewszystkiem pałterskimi, — że nawet osadnicy role mający ich się pozbywali, aby się li chowem bydła trudnić, tę uwagę zapewne już kaźden z naszych czytelników, przejrzawszy uniwersały poborowe przez nas cytowane zrobił, — zwłaszcza jeżeli modyfikacją od r. 1578 w podatkowaniu zaszła zważył.

Niektóre przywileje już przy wyliczaniu powinności kmeściów wyraźnie te daniny dziedzicowi zastrzegają. I tak przywileje Boguszy i Bielezarowej równi kmeściów jak i komorników owce mających do oddawania trzech jagniąt i dwóch serów wołoskich od kaźdych sto owiec, a w szczególności kmeściów do oddawania dwudziestego wieprza, w ówczas gdy się bukiw rodzi, obowiązuja. Policza równie przywilej Dołżycy do powinności tamtejszych kmeści oddawanie rocznie dziesiątego wieprza i dwudziestego jagnięcia. Wspominają nakoniec przywileje Boberki i Ternowej o dziesięcinach z wieprzów i owiec, jako o powinnościach wszystkim wsiom krainy olszanickiej wspólnych (1). Inne przywileje o tej daninie dopiero w owym ustępie wspominają, w którym kniaziowi prawo do pobierania trzeciej części od wszystkich danin przez kmeściów oddawanych nadają. Do tej kategorii należą przywileje Poławy i Korosna. Uczy nas nareszcie akt detaksacyjny wójtostwa ustrzyckiego, po kilka razy już wspomniany, iż w całej krainie strwiążkiej kniaziom prawo do pobierania trzeciej części wszystkich wieprzów i jagniąt przez poddanych do skarbu królewskiego oddawanych służyło.

Do powinności wszystkim wsiom wołoskim, —

din 1569 ne arrătă că, din trei-deci de coloniști de acolo, 29 plătiau annualmente câte 2 zloți, iar unul, avându mai puțin pământ, câte 40 de bani.

Inse multă mai caracteristică pentru coloniștii români decât censurile pecuniare era: b) Obligațiunea deciuellei seú a dării de oi, miei și porci, care obligațiune se poate considera cu siguranță ca un semnu exclusiv al satelor române.

In adevăr, fie-care din lectorii nostri, numai prin insectiunea cercularilor censuale, pe cari le citaram, și mai cu seú prin modificarea cea din 1578, a pututu deja să observe, că acele sate erau mai cu deosebire clobănesci, încătu chiar plugarii adungeau a lăpeda plugutu pentru a se ocupa numai cu creșterea vitelor.

Uele privilegii specifică aceste deciueli directamente in rubrica obligațiunilor coloniștilor cătră proprietari. Așa privilegii satelor Bogusza și Bielezarowa îi obligă pe toți fără distincțiune, pe cei cu pământ și pe cei numai cu oi, dar a da câte trei miei și câte două cașuri române dela fie-care sută de oi, iar pe cei cu pământ îi mai supune încă specialmente la darea de un porc din duo-deci, anume in timpul naserii ghindei. Privilegiulu satulu Dołżycy, numeră, de asemenea, între obligațiunile coloniștilor de acolo, darea de un porc din decé și de un miel din duo-deci. In fine, privilegii satelor Boberka și Ternowa menționeză deciuellele de porci și de oi ca o obligațiune generală in toate satele din craina de Olszanița (1). Alte privilegii citéză această dare numai indirectamente, acolo unde accórdă chinezulu dreptulu de a percepe o a treia parte din toate daturile coloniștilor. Astufelu sunt privilegii satelor Poława și Korosno. In fine, adesú-menționatul act detaxatut al chinezatulu de Ustrzyki, ne spune, cumcă in totu coppersulu crainei de Strwiąż chinezii aveau dreptulu la o treime din toți porcii și din toți miei, cuveniți fisculu regalut din partea coloniștilor.

Vomú adauge încă la obligațiunile commune

(1) Et quando fuerit necum fagi crescentia vigesimum porcum contribuant. (Bogusza i Bielezarowa.)

albo przynajmiej wielkiej ich części wspólnych, policzymy nareszcie:

c) *Bellicalia*, t. j. ten podatek, który w czasie wojny wybierany bywał.

Wspominają wprawdzie o tym nakładzie tyłko przywileje Swiniacza i Rowienia, Korosna, Dołżycy Boguszy, Bielczarowý (1). Ale pierwsze dwa, — o nim jako wspólnym ciężarze wszystkich wsi téj samej krainy (sobieńskiej) mówią, musiały więc przynajmiej wszystkie wsie do téj krainy należące te *Bellicalia* opłacać.

d) *Kuniczne*, t. j. jedną kunicę od każdej córki kmiecia w obcą wieś za mąż idącej lub relicyję téj daniny. Mówią wprawdzie o téj daninie tylko przywileje Korosna i Dołżycy, a drugi nawet prawo do pobierania jéj nie dziedziowi, ale kniaziewi przyznaje. Musiała atoli być dość powszechną, kiedy ją cesarz Józef w patencie roboczym w rzedzie powinności zakazanych, *prohibita generalia* umieścił. Prócz danin i powinności tu wyliczonych oddawali jeszcze kmiecie Dołżycy, Bielczarowój i Boguszy:

e) Każden po jednym sérze wołoskim, lub po dwa takie séry.

f) Po jednemu popręgowi (*cingulum equinum*); a w Boguszy i Bielczarowój, płacili prócz tego rocznie:

g) Każden po groszu kuchennego, danina, która jak jéj imię oznacza, we wsiach prywatnych zapewne na utrzymanie kuchni dziedzica podczas jego pobytu we wsi, a we wsiach królewskich na utrzymanie kuchni starosty przeznaczoną była. We wsiach wołoskich cyrkulu sanockiego danina ta tylko na samych kniazich ciężyla.

Quolibet in anno solvet Nobis (scultetus) unum aureum Hungaricalem. (Przyw. Swiniacza i Rowienia.)

Scultetus tamen villae ipsius quilibet tenebitur et erit adstrictus pro coquina Castri Nos-

tutororů satelorů române, seũ cellũ puținũ majoritãții lorũ, pe așa numita :

c) *Bellicalia*, adecã o dare in timpũ de resbellũ.

Deși o specificã cu claritate numai privilegiate satelorů Swiniacz, Rowien, Korosno, Dołżyca, Bogusza și Bielczarowa, totuși privilegiate cellorũ de ntefu duo o mai generaliseczã incã assupra tutororů satelorů din craina de Sobien.

d) *Cunita*, adecã câte unũ jderũ, in naturã seũ in valóre, dela fie-care fêtã de țerranũ, ce se mãrita dupã cine-va dintr'unũ altũ satũ. Ce e dreptũ, acestã dare se menționezã numai in privilegiate satelorů Korosno și Dołżyca, dintre cari unulu accórdã dreptulu de perceptiune in acestã privință nu proprietarulu, ci chinezulu; trebuia inse sã fi fostũ o dare destullũ de respãnditã, de órã ce imperatulu Iosifũ in diploma sea urbarialã o puae pintre obligatiunile celle poprite, *prohibita generalia*. Affarã de dãrile de mãi susũ, locuitorii satelorů Dołżyca, Bielczarowa și Bogusza mãi prestaũ incã urmãtoarele :

e) Cãte unũ cașũ romãnescũ seũ cãte duo dela fie-care țerranũ.

f) Cãte o cingãtoare de callũ, *cingulum equinum*, pe lóngã care in satele Bogusza și Bielczarowa se mãi plãtia incã annualmente :

g) Cãte unũ banũ așa numitũ *pentru bucãtãriã* din partea fie-cãru țerranũ; o dare, precum arrêtã insuși numele seũ, menitã in satele particulare pentru intretinerea bucãtãriei proprietarulu in timpulũ petreceriĩ selle in satũ, iar in proprietãțile regale pentru intretinerea bucãtãriei starostelu. In satele romãne din cercolulũ de Sanoka acestã dare era numai in sarcina chinezilorũ :

„Quolibet in anno solvet Nobis (scultetus) unum aureum Hungaricalem (Privilegiulũ de Swiniacz și de Rowien).

„Scultetus tamen villae ipsius quilibet tenebitur et erit adstrictus pro coquina Castri

(1) Ac *bellicalia* et alias quasvis obventiones et omnia facere tenebuntur (quolibet Cmetho), quaecunque de jure aut consuetudine facere et dare tenentur. (Swiniacz i Rowien.)

De pecuniis, quae pro expeditione bellica quoties occurrerit ex eadem villa colligi consueverunt. (Korosno.)

Bellicium quoque quilibet Cmetho dabit et dare tenebitur ut per sex grossos. (Dołzyca.)

Item ratione *bellicium*, cum bellica motio indicitur solvunt (Cmethones) per sex grossos. (Bogusza i Bielczarowa.)

tri Premysliensis annuatim solvere duodecim agnos (Przyw. Nanowy.)

Atque Nobis quolibet anno 12 agnos aliasque obventiones ad Castrum Nostrum Premysliense dare et pendere (sculteti) tenentur. (Przyw. Korosna.)

Przywileje Bereh i Ustrzyk na kniazów tamtejszych wprawdzie kuchennego nie nakładają, zdaje się atoli, że ustęp tych przywilejów: „Item idem scultetus dabit et solvet talem daciām ad Castrum Nostrum Premysliense, qualem etiam alii Kniaziones solvere tenentur“ o kuchenném rozumiéć trzeba.

h) Do robocizny, rozróżnimy wsie prywatne od królewskich. Że we wsiach prywatnych, — przynajmniej w majątku Kmity, bo tylko o tych na podstawie przywilejów mówić możemy, — robocizna już w przywilejach lokacyjnych zastrzeżoną była, i zaraz po założeniu wsi na kmieciach ciężyla, trudno zaprzeczyć. Nie wyszczególniają wprawdzie i przywileje tych wsi nigdzie wyraźnie robocizny, i tylko ogólnemi słowy zawsze warują, że kmiecie tym samym powinnościom, ciężarom i daninom, jak mieszkańcy sąsiednich wsi, albo wszystkich sioł do téj saméj krainy należących, podlegają. Ale prawie kaźden z tych przywilejów albo wyraźnie o robotach „labores, servitia“ wyraźnie nadmienia, albo przynajmniej mówi o powinnościach, które odrabiać trzeba, *facere tenebitur*, — któreto wyrazy przecie tylko o usługach lub robociznach używać i rozumiéć można (1).

Inszy stosunek zachodzi co do wsi królewskich, których przywileje posiadamy. W tych albowiem, wyjawszy przywileje Poławy i Koroscięńskiej Woli (wsi najpoźniej lokowanych jak data ich przywilejów okazuje), ani jednego

„Nos ri Premysliensis annuatim solvere duodecim agnos (Privilegiulǔ de Nanowa).

„Atque Nobis quolibet anno 12 agnos aliasque obventiones ad Castrum Nostrum Premysliense dare et pendere (sculteti) tenentur“ (Privilegiulǔ de Korosno).“

Privilegiile satelorǔ Berehi și Ustrzyki, deși nu impunǔ chinezilorǔ darea pentru bucătǎria, totuși este probabilǔ cǎ elle o sub-ințelegǔ prin urmǎtoarele cuvinte: „Item idem scultetus dabit et solvet talem daciām ad Castrum Nostrum Premysliense, qualem etiam alii Kniaziones solvere tenentur“.

Abordǎmǔ in fine ultima obligațiune a coloniștilorǔ români față cu proprietariǔ lorǔ, și anume:

h) Claca, in privința cărița trebuie să distingemǔ satele particulare de celle regale. Nu se pǔte nega, cǎ in satele particulare, cellǔ puținǔ in proprietățile lui Kmity, cǎci numai despre acestea ne vorbescǔ documentele nǔstre, claca n'arǔ fi fostǔ prevǎdutǔ deja in privilegiiile de locațiune, apesǎndǔ assupra țerranilorǔ din datǔ dupǔ fundarea satului respectivǔ; deși privilegiiile nu specificǔ nicǎiri natura clacei într'unǔ modǔ limpede, ci observǔ numai in terminǔ generalǔ, cumcǎ țerranii sunt supuși la acelleași obligațiuni, sarcine și dǎri, cǎ și locuitorii satelorǔ invecinate sǔu chiarǔ ai tuturorǔ satelorǔ din aceiași crainǔ, darǔ in majoritatea acellorǔ documente ne intimpinǔ sǔu terminulǔ clarǔ genericǔ de muncǔ, „labores, servitia“, sǔu cellǔ puținǔ elle vorbescǔ despre obligațiunile, cari „*facere tenebitur*“, ceia ce nu se pǔte ințelegge decǎtǔ numai despre clacǔ. (1)

Altǔ-felǔ este in respectul satelorǔ regale, alle cǎrora privilegii se afflǔ in possessiunea nǔstrǔ, și in cari, affarǔ numai de Polawa și de Koroscienska Wola, satele celle mai tǎrǔiu fundate, precum probǔzǔ privilegiiile lorǔ, nu gǎ-

(1). Quilibet Cmetho in tribus quartis residebit, de quibus more aliarum villarum valachicarum dabit et exsolvet... et omnia facere tenebitur, quaecunque de jure aut consuetudine aliae villae facere et dare tenentur. (Swiniacz i Rowien.)

Omnesque labores servitia et onera explere et perficere, sicut aliae villae Nostrae in Nostra Craina praefata. (Boberka.)

Omnesque labor s servitia et onera explere tenebuntur, prout aliae villae Nostrae in Craina Nostra praefata facere tenentur et ex antiquo tenebantur. (Ternowa.)

Praeterea ipsi debebunt ad quosvis labores subeundos tam per se quam per familiam et equos bovesque in anno laborare, ad convocaciones vulgo floki dictas toties quoties opus fuerit convenire, nec non vias in eadem villa virgultis et rubetis, quando necessitas postulerit sternere tenebantur. (Polawa.)

Incolae villae praefatae ex possessionibus suis Nobis seu Capitaneo Nostro easdem omnes pensiones, datias, census solvent, eosdemque labores ac eadem omnia onera ferre tenebuntur, quaecunque coloni aliarum villarum Nostrarum in eodem Capitaneatu existertium ferre ac subire debent. (Koroscienska Wola.)

wyrazu nie znajdujemy, który by nas do wniosku upoważniał, iż robocizna do powinności kmięciów należała. Owszém przywileje Boguszy i Bielezarowej wyraźnie zastrzegają, że kmięcie prócz robocizny dla kniazia excypowanej do żadnej innej pociągniętemi nie będą. A nawet ustęp przywileju poławskiego, który o robociznach wspomina, jest tak ciemnym, iż jest rzeczą bardzo wątpliwą, czy go nie raczjéj o robociznie kniaziewi się należącej, lub o ciężarach gromadzkiéj rozumieć wypada. Przemawia nawet za tém tłómaczeniem ta okoliczność, iż w całym przywileju poławskim prócz rzeczowego ustępu, nigdzie innej wzmianki o robociznie od kmięciów kniaziewi się należącej nie znajdujemy, która przecię esencjonalną kondycją lokacyjną wszystkich wsi wołoskich była. Niedopuszcza podobnego tłómaczenia przywiléj Koroscięńskiej Woli, ponieważ mówiąc o powinnościach kmięciów w ogólności, równie jak przywileje wsi kmitowskich wyrazu „labores“ używa, który wyraz, jakésmu wyzjéj powiedzieli, tylko o robociznach rozumieć można. Niemożemy więc nie przyznać, że w téj królęwskiej wsi robocizna już pierwotnie do powinności kmięciów należała. — Ale przywiléj téj jednéj wsi, tak długo póki drugich równo brzmiących nie wynajdziemy, nie upoważnia nas do wniosku, że we wsiach królęwskich wołoskiém prawem lokowanych robocizna już pierwotnie zastrzeżona była.

Takie były powinności kmięciów we wsiach wołoskich względem dziedzica.

Ale nie ciężyły na nich zaraz po utworzeniu wsi: owszém należało do kondycyi lokacyjnych tych wsi, że osadnicy kilka lub kilkanaście lat wolnych od wszelkich powinności „libertatem tot annorum“ jak się przywileje wyrażają, mieli. Wymagała tego słuszność: bo osadnicy grunta im wyznaczone zwykłe dopiéro przez koczowanie zdobywać, i kilka lat uprawiać musieli, nim te jakikolwi k pożytek im przynieść mogły. Od trudności koczunku i od gatlunku gleby zależało, czy pożytek ten prędzjéj lub pózniej osadnicy odnieść mogli; stopniują się téż lata wolności „anni libertatis“ w rozmaitych wsiach od dziesięciu do dwudziestu cztęrech lat, a przywileje Swiniacza i Rowienia nawet w téj saméj wsi dawne i nowe koczunki rozrózniają, i kmięciom na dawnych osiadłym dwanaście, na nowych koczunkach osiadającym dwadzieścia cztęry lat wolności

simu nicí unú indice despre essistința clăcei. Din contra, privilegiile satelorú Bogusza și Bielezarowa specifică lámuritú, cumcă terraniú nu sunt suppuși la nicí o muncă, affarú numai de aceea esceptională in favórea chinezului. Ba chiarú și passagiulú din privilegiulú de Polawa, deși fórte obscurú, totuși se póte lua și ellú in sensú de clacá numai pentru chinezú séú de vr'o sarcină communală. Ceea ce ne mai întăresce și mai multú in acéstă interpretare, este aceea impregiurare că, affarú de passagiulú de mai susú, in întregulú privilegiú allú satului Polawa nu este nicáiri nicí o altă mențiune despre clacá pentru chinezú, deși acéstă era una din condițiunile locaționale essenționale alle tuturorú satelorú române. Numai privilegiulú satului Koroscienska Wola nu admite o asemenea interpretare, căci vorbindú despre obligațiunile terranilorú in genere, ellú întrebuintéză, ca și privilegiile satelorú lui Kmita, espressiunea „labores“, care, precum mai spuserámú, nu se póte applica decátú numai cătră clacá. Astú-feliu suntemú forțatú a recunnósce essistința clăcei măcarú in cerculú acestui satú regalú. Totuși, privilegiulú unui singurú satú nu este încă decátú o escepțiune, in așteptare de a se descoperi altele analóge.

Atari erau obligațiunile terranilorú din satele române față cu proprietariú lorú

Elle nu i appesau inse din datá dupá fundarea satului. Din contra, una din condițiunile locaționale alle acellorú sate era, ca coloniștiú, in cursú de o sémă de anni, să fie liberi de orice obligațiuni, avéndú „libertatem tot annorum,“ dupre espressiunea privilegiilorú. Și era dreptú, căci páménturile, accordate coloniștilorú, in genere trebuiaú dinteú curățate și imbunătățite vr'o căți-va anni, póně să le póta adduce vre-unú folosú. Numérulú annilorú depindea dela greutatea curățurei și dela calitatea páméntului, și față de ce „anni libertatis“ variază pentru diferite sate dela dece póně la duo-deci și patru de anni, iar privilegiile satelorú Swiniacz și Rowien deosebesc curățarele celle noúe și celle vechi chiarú in aceiași localitate, assemnândú pentru celle vechi duoí-spre-deci anni de immunitate, iar pentru celle noúe duo-deci și patru. Numai privilegiile satelorú Dwernik, Polana, Korosno,

zastregaja. Tylko przywileje Dwernika, Polan, Korosna, Bielczarowej i Boguszy lata wolności nie oznaczają. Tłómaczy to dla ostatnich trzech ta okoliczność, że pierwotnego przywileju Korosna dotąd nam wynaleść się nie udało, że równie dla Boguszy i Bielczarowy, dawniejszy przywilej niż ten, który udzielamy, Pieniażkowi, który je lokować miał, wydanym być musiał. Dlaczego zaś w przywileju Dwernika i Polan żadnej wzmianki o latach wolności niema, wytłómaczyć nie zdołamy.

Znajdujemy podobne zastzeżenie i we wszystkich przywilejach wsi magdeburksiém prawem lokowanych, jeżeli z korcunków i bagien utworzyć się miały: bo równe położenie równych przywilejów wymagało. — Nie myła się więc nasi wieśniacy, gdy tyle kroć twierdzą, że na gruntach w ich posiadaniu będących pierwotnie żadne powinności nie ciążyły, i silnie im do przechowania pamięci dawnych dziejów prosta ich tradycyja, jak nam nauki nasze historyczne pomogły. Ale myła się w tém, że czasowe uwolnienie za wieczne biorą.

Lata wolności w przywileju oznaczone służyły kmiocióm równie przeciwko kniaziom, jak przeciw dziedzicowi lub skarbowi królewskiemu.

Wielką część albowiem dotacyi kniazioów we wsiach wołoskich procent stanowił, który od wszystkich czynszów i danin przez kmiociów do skarbu dziedzicznego lub królewskiego oddawanych pobierał, i który już w przywileju lokacyj ym dla tego zastzeżony miał, aby był pilniejszym w wybieraniu tych danin i czynszów.

Gdyby nie przywileje Dołżycy, Boguszy i Bielczarowy, które tylko szósty grosz od tych czynszów i danin kniaziovi przyznają, śmiało byśmy twierdzili, że we wszystkich wsiach wołoskich kniaz trzecią część tychże pobierał, i że prawo do tego trzeciego grosza było wyłączném znamieniem wszystkich wsi wołoskich. Bo gdy przywileje wsi Teutonico jure lokowanych, — te przynajmniej, któreśmy w rękach mieli, — sóltysom wszędzie tylko szósta część od czynszów i danin przyznają, — przywileje wszystkich wsi wołoskich w przemyskiej ziemi lokowanych kniazia do pobierania trzeciego grosza upoważniają, a wielka część z nich nawet wyraznie prawo to kniazia za część integralną praw i zwyczajów wołoskich uznaje, — tak dalece, że przywileje Swiniacza i Rowienia, które

Bielczarowa și Bogusza nu enumeră anii de imunitate. Pentru ultimele trei acesta se explică prin acea impregiurare, că privilegiul primitiv al satului Korosno nu s'a descoperit încă, precum și Bogusza cu Bielczarowa vor fi avut și ele un alt privilegiu mai vechiu, prin care să se fi autorisat fundatiunea loră chinezului Pieniażko. Cătu privesce Dwernik și Polana, noi nu ni putem explica lipsa anilor de imunitate in privilegiul loră.

Unu timpu de scutulă se găsesce de asemenea in tóte privilegiile sateloră inzestrate cu dreptulă magdeburgicu, intru cătu elle se fundau pe locuri neculte și pe mlaștine, căci o situatiune analógă sollicita dispositiuni analóge. Așa dară, au dreptate terranii nostri actuali, cându affirmă, că pământurile loră erau scutite altă dată de orice obligatiuni, conservându astu-feliu prin o simplă tradițiune memoria trecutului mai bine, decum o simu noi prin adjutorulă sciinței istorice; dar nu au dreptate cându atribue unu caracteru permanente unei mesure provisorie.

Anii de imunitate apërafi pe terranii nu numai contra fiscului regală seu contra proprietarului, dar încă și contra chinezului.

In adevëru, cea mai mare parte a dotatiunii chineziloră in satele române consista din procentulă, ce li se cuvenia din tóte censurile și dările, datorite de cătră terranii proprietarului seu fiscului regală, și pe care procentu chinezii și lu aveau garantatū in insuși privilegiulă de locatiune, pentru ca astu-feliu să fie mai activi in perceperea acellorū dări și censuri.

De narū fi privilegiile satelorū Dołżyca, Bogusza și Bielczarowa, cari accórdă chinezului numai allu șesselea banu din acelle perceptiuni, apoi amū puté affirma cu siguranță, cumcă a-nume o a treia parte din dări și din censuri in profilu chinezului era norma tuturoū satelorū române și unul din semnele loră celle caracteristice. Ce e dreptu, pe cându privilegiile satelorū fundate *jure teutonico*, intru cătu le-amū pututū cunnosce noi, accórdă totu d'a-una șoltuzilor numai a șessea parte din censuri și din dări, privilegiile tuturoū satelorū române din districtulă de Premislia autoriséză pe chinezū de a lua o a treia parte, iar celle mai multe recunnoscu încă acestu dreptu allu chinezului ca o proprietate integrală *juris Valachici*, pônē la unu așa gradū, încātu privi-

ten trzeci grosz kniaziowi nie przysądżają, wyraźnie się tłómaczą, że się kniaź tego prawa za uwolnienie go od służby wojennej zrzekł (1). — Ponieważ atoli przywileje Boguszy, Bielczarowy i Dolżycy kniaziom tylko szósty grosz od czynszów i danin zastrzegają, prawo kniazia do trzeciej części tych czynszów i danin aż do wynalezienia dalszych dokumentów tylko za wyłączenie znamie wsi wołoskich w przemyskiej ziemi uznajemy.

Inaczej się rzecz miała z prawem kniazia do trzeciego grosza de omni re judicata, t. j. kar pieniężnych, które on kmieciom wymierzał. Ten trzeci grosz albowiem mu się we wszystkich wsiach wołoskich, jak sołtysowi we wszystkich wsiach niemieckich należał. — Niemożemy też poczytać tego zwyczaju za charakterystyczną cechę osad wołoskich. Szła kniaziami ta trzecia część od wszystkich kar, tak za małe występki jak za wielkie zbrodnie zawyrokowanych, szła nawet jak nas przywilej Dolżycy uczy od sumy, która w razie rozvodu albo oboje małżonkowie, albo strona rozvodu żądająca składać musiała. Drugie dwie części zaś szły na skarb dziedzica lub króla, jak przywilej korosteński wyraźnie opiewa.

legiele satelorū Swiniacz și Rowien, în carī chinezulū este desbrăcatū de acestū dreptū, se grăbescū a adăuga, că este desbrăcatū anume din propria sea voință, pentru ca să fie scutitū de obligațiunea serviciulū militarū. (1) Fiindū înse, că privilegiiile satelorū Bogusza, Bielczarowa și Dolżyca accórdă chinezulū numai a șessea parte din dări și din censurī, de aceia noi, de o camdată, pōnē la alte descoperiri, nu cutedămū a considera dreptulū chinezulū la o a treia parte decâtū ca unū indice esclusivū allū satelorū române numai în districtulū de Premisla

Altū-felū era în privința dreptulū chinezulū la unū allū treilea banū *de omni re judicata*, adecă la o a treia parte din tōte amendele pecuniare, prin carī ellū pedepsia pe țerani. În adevērū, acestū dreptū îi este recunoscutū în privilegiiile tuturorū satelorū române, precum illū avea și șoltuzulū în tōte satelele nemțesci, și tocmai de aceia nu este unū semnū caracteristicū allū satelorū române. Chinezulū își lua acea a treia parte nu numai din tōte amendele, atātū pentru crime mari, precum și pentru delictē mici, ci încă, dupre cum vedemū din privilegiulū satulū Dolżyca, o lua chiarū din summa, pe care erau datori a o plăti la casū de divorciū sēu ambii soți ori a-cella care cerea divorciulū. Celle-l'alte duo părți se cuveniaū proprietarulū sēu fisculū

(1). Quemquidem scultetum ac ejus successores ab expeditione bellica liberos mittimus. Ratione ejus emissionis tertias partes de omni dacia Nobis dimisit. (Swiniacz i Rowien.)

A quibus (Cmethonibus) tertia pars omnium reddituum Nobis quotannis reddendorum, tum etiam poenarum quarumvis judiciarum... atque labores et obventiones prout in aliis villis Nostris adjacentibus suis advocatis praestari solent ipsis quoque Tarnawskim (scultetis) debebuntur. (Dwernik i Polan.)

Atque tertiam partem omnium et singulorum proventuum et obventionum de hac villa proventientium more aliorum scultetorum. (Nanowa.)

Inhaerentes consuetudini juris valachici damus et concedimus iisdem advocatis et eorum successoribus ex omnibus censibus et poenis judiciariis et quibusvis datis tertium denarum, tertium porcum, tertium agnum. (Polawa.)

Item eidem sculteto damus et tollere admittimus tertium denarum de omnibus proventibus et censibus ordinariis ex eadem villa proventientibus juxta consuetudinem in aliis villis Nostris regalibus observatam nihil augmentando nec minuendo (Bereh.)

Insuper eidem advocati Korosnenses et eorum legitimi successores de omni datione nostra gregum ex hac ipsa villa omnis singulis annis Nobis solvi solita tertium agnum et tertium porcum — de pecuniis quae pro expeditione bellica colligi consueverunt et similiter de omnibus poenis judiciariis et quomodocumque ex villae praefatae Korosno judicis proventibus — Kunieznego et wschodnego (schodnego, mortuarii) tertium denarum seu partem tertiam duabus pro Nobis reservatis de eadem villa perpetue habebunt et pro usu suo percipient. (Korosno.)

Tertium denarum de quolibet censu, tertium denarum de omni re judicata. (Ustrzyk 1509.)..... Item eidem sculteto damus et tollere admittimus tertium denarum de omnibus proventibus et censibus ordinariis ex eadem villa annuatim proventientibus juxta consuetudinem in aliis villis Nostris regalibus observatam nihil augmentando nec minuendo. (Ustrzyk 1532.)

De his itaque censibus et praestationibus supra dictis scultetus cum suis posteris sextam partem hoc est sextum denarum, sextum agnum seu mutonem, sextum porcum, sextum caseum, uti praemissum est habebit. Etiam ipse scultetus tertium denarum de qualibet poena, qua mulet bit tenentariis pro tempore existens Cmethones pro eorum excessibus. (Bogusza i Bielczarowa.)

Poenarum et divortii trinam partem seu grosz accipiet (scultetus) ex datis autē ceteris omnibus (puto censum et alias) sextum grossum seu denarium percipiet, porcum et agnum tertium percipiet ex daciis ab hominibus exigi solitis more Valachico. (Dolżyca.)

Niezasztrzegają przywileje kniaziowi podobnego procentu od robocizny w owych wsiach, w których ja kmiecie dziedzicowi odrabiali. Ale warują (1) mu za to od każdej kmieć roli odrobienie pewnej liczby dni do roku w gruntach kniaziowskich. Liczba tych dni nigdy mniejszą niż trzy dni, nigdy wyższą nad sześć dni do roku nie była.

Pobierał nareszcie we wszystkich wsiach woloških kniaź od kmieci dwa razy do roku, t. j. na Boże narodzenie i na wielkanoc daninę — zwykle koledką, w Korosnie i Bielczarowej poczta, a w Nanowie poczastką (od poczęstowania) zwana. Chociaż tylko przywileje Swiniacza i Rowienia, Poław, Ustryk i Dolżycy dary wyszczególniają, które się jako koleda kniaziowi należały, możemy jednak śmiało wnosić, iż w nią kury, jaja i séry wološke prawie wszędzie wchodziły, ponieważ reszta przywilejów, nie oznaczając bliżej daniny pod tą nazwą się należące, tylko do zwyczaju drugich wsi w tym względzie się odnoszą (2).

Z dziewięciu przywilejów wsi jure Teutonico fundowanych, które właśnie przed oczyma mamy, daninę tę tylko w jednym nadmienioną znajdujemy, a niepamiętamy, byśmy ją i w tych przywilejach znaleźli, któreś by dawniej

regalū, dupre cum nī-o arrētā lāmuritū privilegiū satulū Korosno.

În acele sate, în cari țerranii erau supuși la o clacă pentru proprietarū, privilegiile nu i accordă unū assemenaa procentū dela clacă, dar dreptū resplatā stabilescū, ca fie-care plugū să lucreze și pentru chinezū o sēmă de ȕille pe annū, adecā cellū puținū trei și cellū multū șesse ȕille (1).

În fine, în tōte satele române, de duo ori pe annū, anume la Crăciunū și la Pasce, chinezulū primia dela țerranū darurī, numite obi-cinuitū „colindă“, iar în satele Korosno, Bielczarowa și Nanowa „cinste.“ Deși numai privilegiile satelorū Swiniacz, Rowien, Polawa, Ustryki și Dolżyca specifică natura acestorū darurī, totuși noi nu ne sfimū a afirmā, cā elle se compuneau aprōpe pretutindenī din gāine, oūe și cașurī romānesci, cāci celle-l'alte privilegie, menționāndu-le într'unū modū generalū, se referă totū-d'a-una la usulū satelorū invocate (2).

Din noue privilegie alle coloniilorū nemțesci, pe cari le avemū actualmente de naintea ochilorū nostri, numai unulū singurū menționēzā assemeni darurī, și nu ne adducemū aminte a le fi gāsitū vre-o datā în alte privilegie a-

(1). Qui etiam Cmethones dicto sculteto quolibet anno diem arare, alium falcastrare et tertium metire tenebuntur. (Swiniacz i Rowien.)

Item Cmethones sculteto suo duas dies laborare tenebuntur. prout in aliis villis Nostris observatur. (Boberka.)

Cmethones villarum praefatarum sculteto et ejus successoribus tenebuntur tres dies laborare sicut eis mandabit in anno. (Ternowa.)

Damus insuper eidem sculteto et successoribus ejus labores post incolas villae ipsius tres dies. (Nanowa.)

Incolae praefatae villae tenebuntur advocato quinque dies laborare quolibet anno, videlicet duos metire, duos falcastrare ac unum arare quilibet eorum. (Berehi.)

Licebit quoque iisdem advocatis villae Korosno et eorum successoribus legitimis... eosdemque Cmethones cogere ad laborandum sibi tribus diebus in anno, quemcumque laborem ipsi sculteti voluerint. (Korosno.)

(Ustryki) decernentes ut Cmethones in eadem villa residentes singulis annis... sex dies laborum de qualibet areā possessa quotannis elapsa libertate viginti annorum quam possessoribus earum arearum concedimus et praesentibus largimur advocato praedicto et ejus successoribus... praestant. (Priv. 1509.)

Incolae villae debebunt et tenebuntur advocato suo quinque dies laborare quolibet anno, videlicet duos metire, duos falcastrare, et unum arare quilibet eorum. (Ustryki priv. 1532.)

Item Cmethones omnes de quolibet medio laneo agri trium dierum illi (sculteto) tenebuntur laborem. (Dolzyca.)

Item Cmethones villae Bielczarowa nihil aliud laborare tenebuntur, nisi sculteto laborabunt tres dies in anno, et circa ejusmodi laborum victum necessarium iis scultetus suppeditabit. (Bogusza i Bielczarowa.)

(2). Qui quidem incolae villae ejusdem ad scultetum cum strewna, alias z Koliathka bis in anno ire tenebuntur: semel pro festo Nativitatis Domini cum gallis et tortis, secundo pro festo Paschae cum ovis et tortis. (Swiniacz i Rowien.)

Erunt quoque adstricti ipsi advocati seu sculteti, Kniaziones dicti duabus vicibus nempe pro festo Nativitatis Domini et festo Paschali pro ipsis incolis omnibus convivium praeparare, ad quod convivium omnes incolae singulatim per medium Coretum silliginis, duos gallos, ova viginti conferre erunt obligati. (Polawa.)

Decernentes ut Cmethones in eadem villa residentes super festum Nativitatis Christi semel duos gallos et duos caseos Valachicos et tortas ratione strewnae et altera vice pro festo Paschae similiter duos Valachicos caseos vel panes et triginta ova... advocato praedicto et ejus successoribus exsolvant et praestant. (Ustryk. 1509.)

Item Cmethones omnes bis in anno videlicet pro feriis Nativitatis Domini per duos pullos et duas tortas, pro solemnitate vero Paschae per triginta ova, et per duas ut prius tortas sculteto tenebuntur dare. (Dolzyca.)

przewartowali. Policzmy ją zatem do wyłącznych znamion wołoskich, zastrzegając sobie zawsze wszelakoż późniejszą rektyfikację.

Miał książ wsi wołoskiej jeszcze inne prawa i przywileje, miał przedewszystkiém dotacyje gruntową, książtwo stanowiącą. Lecz rozbiór tych praw pominąć możemy ponieważ do kondycyi lokacyjnych samych wsi nie należały. Są to albowiem prawa, które dziedzic nie kosztem osadników, lecz ze swego kniaziewi udzielał, które zatem żadnych obowiązków z strony osadników za sobą nie pociągały. Nie można je nawet za odróżniające znamię książtw wołoskich uważać, ponieważ takie same prawa i dotacyje równie i sołtysi w wsiach magdeburgskiem prawem lokowanych nadane mieli, — a my i tak sołtysom i wójtostwom w Galicyi w krótkie osobny artykuł poświęcimy.

Zakończmy więc na tém wykład kondycyi lokacyjnych wsi wołoskich. Oparliśmy ten wykład wprawdzie tylko na przywilejach szesnastu wsi, ale te przywileje są tak do siebie podobne, że śmiało przepowiedzieć możemy, iż te same kondycyje lokacyjne z małemi odmiianami i w wszystkich innych przywilejach wsi wołoskich, które się później wykryją, znajdziemy.

Różnią się atoli te kondycyje bardzo znacznie od warunków, które nam Tadeusz Czacki (w przytoczonych na wstępie tej rozprawy słowach) jako esencyjonalne znamiona osad wołoskich podał.

Różnią się najprzód w tém, że podług Czackiego grzywny czyli kary pieniężne w wsiach wołoskich nie do skarbu panującego, ale do sądu i skłádki na potrzeby publiczne przeznaczonę należały, — przywileje zaś przez nas przytoczone trzecią część tych grzywien kniaziewi na dochód stały przekazują, a drugie dwie części w prywatnych wsiach na rzecz dziedzica, w królewskich na skarb panującego zachowują.

Różnią się równie i w tém, że podług Czackiego sądy między osadnikami wsi wołoskich odbywane bywały przez wybranych od osady starszych, — nasze przywileje przeciwnie władzę jurysdykcyjną nad osadnikami wyłącznie kniaziewi dziedzicznemu, albo za pozwoleniem dziedzica książtwo dostępującemu przysądżają. Bo jak się z tych przywilejów przekonać można, nikt obcy książtwo bez wyraźnego pozwolenia

nalóge, din câte ne-au căcută după vreme în mână; încătă nemică nu ne impedecă, deși sub rezervă, de a considera această prestațiune ca ună semnă esclusivă allă sateloră române.

Ma! avea chinezulă încă alte drepturi și prerogative, iar ma! în speciă dotațiunea territorială, care constituia chinezatulă; dar analisea acelloră drepturi nu póte avé aci loculă seú, fiindă-că elle nu intrau în sfera condițiunilor locaționale alle sateloră. În adeveră, proprietarulă inzestra pe chineză nu în dauna coloniștiloră, ci dintr'ună teritoriă deosebită, a căruia stăpănire nu implica nici o obligațiune din parte-le. Acésta nu se póte considera nici chiară ca ună ce-va distinctivă allă sateloră române, de vreme ce întocmai atari drepturi și dotațiuni aveau egalmente șoltuzii coloniiloră nemțesci, în privința cărora în cerculă Galitiei noi pregătimă o dissertațiune a-parte.

Vomă fini dară aci espunerea condițiunilor locaționale alle sateloră române, pe care deși noi amă basat-o pe privilegiile numai a șesșespre-deci differite sate. totuși aceste privilegii sunt atâtă de assemăate unele cu altele, încătă nu ne tememă a crede, că și celle ce se voră ma! descoperi de acum înainte se voră deosebi cellă multă prin unele mici variante.

Precum vedurăți, condițiunile locaționale, pe cari le constatarămi noi, sunt cu totul altă ce-va decătă acellea, ce ni le descrie Taddeu Czacki în passagiulă textualmente citată ma! susă.

Prima differință este că, dupre Czacki, *grivnele* seú amendele pecuniare în satele române ară fi aparținută nu fiscului proprietarului, ci chiară communei, pentru trebuințele ei judiciare seú altele, pe cândă privilegiile năstre assemneză totă-d'a-una o treime din acelle amende în beneficiulă chinezului, iar restulă de duo treimi în profitulă proprietarului, fie rege, fie particoară.

Differința a doua este că, dupre Czacki, coloniștii români ară fi fostă supuși judecătii unui tribunală electivă de betrâni, pe cândă privilegiile năstre accordă în această privință o putere jurisdicțională esclusivă chinezului seú acelluia ce și dobândia chinezatulă prin transacțiune, cu voia proprietarului, fără a căruia autorizare chinezatulă, de'mpreună cu tóte drepturile selle, nu putea trece în mâne străine.

dziedzica nabywać, i zatem w prawa do tej posady przywiązane wstępować nie mógł.

Różnia się nakoniec rezultaty naszych badań od podań Czackiego i w tém, że on przemienienie robocizny na daniny i dziesięciny od bydła, zboża i ogrodowin za wyłączne znamię osad wołoskich uważa. — my zaś zaledwo o wsiach wołoskich w królewszczynach twierdzić śmiemy, że robocizna pierwotnie do powinności kmieciów tych wsi nienależała.

Może być że wynalezienie innych przywilejów wsi wołoskich zdanie Czackiego poprze, ale wątpić o tém wolno, zwłaszcza gdy zważymy, że Czacki, jak sam przyznaje, swe podania nie na przywilejach lokacyjnych, lecz na rozporządzeniach ekonomicznych w samborszczynie w r. 1568 porobionych opiera. My zaś w tych rozporządzeniach zamiast pierwotnych kondycyi lokacyjnych, raczej dowód szybkiego odejścia od tych warunków spostrzegać musimy.

Wielką przysługę naszej historii ten więc odda, kto rzeczono rozporządzenia ekonomiczne z archiwów, w których plésnieją, wydobędzie i publiczności udzieli. — równie wielką i każdy, kto nowy przywilej jakiej wsi *jure Valachico* lokowanej, stare inwentarze ekonomiczne takich wsi, lub przynajmniej akt detaksacyjny jakiego bądź kniaźstwa wołoskiego bibliotece zakładu Ossolińskiego przesła. Nowe przywileje albowiem liczbę dotychczas znaną wsi wołoskich pomnoża, akta detaksacyjne kniaźstw tamtejszych ilość kmieciów w każdej takiej wsi i ich powinności wyświeca, a dawne inwentarze z przywilejami porównane pomogą nam może do rozwiązania kwestyi, jak długo w wsiach tak zwanych wołoskich, Wołochy się jako osadnicy utrzymali, jak długo swe prawa i zwyczaje zachowali, i kiedy się obcy ten żywioł zacierać, i z krajowym amalgamować począł.

Bo że pierwotni osadnicy wsi wołoskich, a przynajmniej kmiecie Wołochami byli, dla nas bynajmniej wątpliwem nie jest. Wiemy wprawdzie, że i przeciwne zdanie wiele zwolenników znajdzie, zdanie: że osady wsi wołoskich w wielkiej części z krajowców się składały, i dla tego tylko prawem wołoskiem się rzadziły, że pod jurysdykcyją soltysa stały, który po największej części był Wołochem, i zatem tylko podług praw i zwyczajów ojczystych rządzić i sądzić mógł. Wiemy także, że na poparcie

A treia și ultima diferență este, că, după Czacki, claca ară fi fostă rescumperată totu-d'a-una prin dări și prin decima de vite, de grâne și de legume, pecându noi amă putuți admite lipsa clăcei numai în privința satelor române regale.

Este posibilă, ca descoperirile ulterioare să confirme opiniunea lui Czacki, noie înse fie-ne permisă a ne induoi, cu atâtă mai multă că însuși Czacki recunoscce a se fi basatū nu pe privilegii locaționale, ci pe dispozițiunile economice făcute în Samboria pe la 1568, cari dispozițiuni, departe de a presinta condițiuni locaționale primitive, se parū a proba mai curēndū grabnica lorū desnaturare.

Unū mare serviciū pentru istoria polonă arū fi de a smulge acele dispozițiuni economice din arhivele, în cari mucescū, dându-le publicității; nu mai puțină recunoscință vorū merita totī aceia, cari vorū comunica Bibliotecei Ossoliniane vre-unū nouū privilegiū allū unei colonie *juris Valachici*, inventarele economice alle unorū assemeni colonie seū fie măcarū vre-unū actū detaxaționalū allū unorū chinezatū romānū; căci privilegiielle celle noue vorū mări numărul satelor romāne pōne acum cunoscutē, actele detaxaționale vorū limpedi cifra locuitorilorū în colonia respectivă și obligațiunile lorū, iar inventarele celle vechi, confruntându-se cu privilegielle, ne vorū permite, pōte, a deslega cestiunea duratei elementului romānescū, a legilorū și a obiceielorū romāne în satele așa numite romāne, precum și epoca, cândū acestū elementū străinū inceptu a se perde, amalgamându-se cu elementulū localū.

În adeverū, noi credemū mai pre susū de ori-ce inducēlă originea romānescă a primilorū coloniști, cellū puțină a terranilorū. Scimū prēbine, că se vorū găsi multī dispuși a sustine, cumcă majoritatea locuitorilorū din așa numitele sale romāne arū fi fostū originară din Polonia, bucurându-se de beneficiulū dreptului romānescū numai din cauza originei romāne a chinezului; scimū de a assemenea că, spre întărirea acestei asserțiuni, ni se vorū putē cita mai întēiū de tōte cuvintele privilegiului de Po-

togo zdania przytoczą przedewszystkiém słowa przywileju poławskiego „*jure Valachico extirpandi, erigendi, fundandi hominibusque et Cmethonibus tam Polonis quam Ruthenis.... Fundamus etiam in fundo ejusdem villae pro Popenatu Ruthenico unum laneum*“... tudzież i podobny ustęp drugiego przywileju ustrzyckiego „*item Synagogam Ruthenicam in eadem villa habere poterunt*“ Nie przeczy my nawet, że za tém tłumaczeniem silnie i ta uwaga przemawia, że w owych czasach przy nowych lokacyjach wsi nie sółtys czyli kniaź za kondycyja osadników, ale ci za kondycyja sółtysa szli, ponieważ on sobie osadników dobierał. Nie wątpimy atoli, że wszyscy nasi czytelnicy, przeczytawszy przywileje przez nas udzielone, za naszym zdaniem pójdą, i nadanie prawa wołoskiego wsiom tak zwanym wołoskim jedynie temu przypiszą, że piérwotni osadnicy tychże Wołochami byli. Moglibyśmy to zdanie na znaném prawidle prawodawstwa polskiego oprzéc, że w Polsce kaźden podług praw i zwyczajów tego kraju się rzadził, z którego przyszedł. Moglibyśmy się do analogii wsi prawem niemieckim fundowanych, i do uniwersałów poborowych przez nas przytoczonych odwołać, któreby pewnie wsiom wołoskim osobnej rubryki nie poświęcały, i dla nich osobną stopę podatkową nie postanawiały, gdyby i te wsi tak jak polskie i ruskie z krajowców się składały. Moglibyśmy nareszcie i tę uwagę przytoczyć, że osadnicy polscy i ruscy podług praw wołoskich już dla tego samego sądzonemi być niemogli, że ich nie znali, i zatem do nich stosować się niemogli. Ale dostarczają nam same przywileje silniejszych jeszcze dowodów. I tak:

Zaraz piérsze przywileje Swiniacza i Rowienia kmieciów tamtejszych z pod mocy obowiązujących praw i zwyczajów polskich, ruskich, i niemieckich uchylają. Mogłyby one podobny ustęp zawierać, gdyby osadnicy tych wsi po największej części Polakami lub Rusinami byli?

Te same przywileje, równie jak przywileje Ustrzyk, Dolżycy, Boguszy i Bielczarowój, to dla dziedzica, to dla kniazia, między inszemi daninami séry wołoskie (*panes vel caseos Valachicos vel tortas*) jakieśmy wyżej widzieli zastrzegają.

Przywilej Dwernik i Polan, tudzież piérwotny przywilej Ustrzyk wyraźnie na dotacyje knia-

ława: „*jure Valachico extirpandi, erigendi, fundandi, hominibusque et Cmethonibus tam Polonicis quam Ruthenis locandi... Fundamus etiam in fundo ejusdem villae pro Popenatu Ruthenico unum laneum*“, precum de assemenea următorulǔ passagiǔ analogǔ din allǔ duoilea privilegiǔ allǔ satulǔ Ustrzyki: „*item Synagogam Ruthenicam in eadem villa habere poterunt*“; nu tǎgǎduimǔ chǎrǔ aceia, cǎ acéstǎ speciǎ de interpretare este sprijinitǎ intr’unǔ modǔ puternicǔ prin obiceiulǔ din acelle timpuri de a urma coloniștii nouilorǔ locațiunii dupǎ condițiunea chinezului séu alle șoltuzului, care ǎ allegea pe dênșii, iar nu chinezulǔ dupǎ condițiunea coloniștilorǔ. Nu ne indoimǔ totuși, cǎ lectura privilegielorǔ, împǎrtășite de cǎtrǎ noi, va ademeni pe toți lectorii la propria nóstrǎ opiniune, cumcǎ dreptulǔ romǎnǔ era accordatǔ satelorǔ așǎ numite romǎne din cauza originii romǎne a primilorǔ coloniștii. Acéstǎ opiniune se basézǎ de nteiu pe cunnoscuta regulǎ a legislațiunii polone de a se cǎrmui fie-care străinǔ in conformitate cu legile și obiceiele țerei, de unde venise; se mai basézǎ apoi pe analogia coloniilorǔ nemțesci, precum și pe cerculǎrile censuale citate mai susǔ, carǔ, de sigurǔ, n’arǔ fi consacratǔ satelorǔ romǎne o rubricǎ specialǎ și n’arǔ fi stabilitǔ pentru elle o altǎ proporțiune de impoșitǔ decǎtǔ pentru toți cei-l’alții, dacǎ acelle sate arǔ fi fostǔ compuse din Poloni și din Ruteni. Amǔ mai adǎuga aci încǎ o considerațiune, și anume, cǎ locuitorii poloni și ruteni nu puteau fi judecați dupre legile romǎne, de vreme ce nu le cannosceaǔ și nu puteau sǎ se referescǎ la elle. Iuse argumentele celle mai puternice in acéstǎ privințǎ ni se procurǎ prin ineseși privilegiile:

Primele privilegie alle satelorǔ Swiniacz și Rowien scutescǔ pe țerranii de acollo de orice drepturi și obicei polone, rutene și germane, cea ce arǔ fi impossibilǔ, sǎ fi fostǔ polonǎ séu rutenǎ majoritatea locuitorilorǔ acellorǔ sate.

Acelleași privilegie, precum încǎ privilegiile satelorǔ Ustrzyki, Dolzycy, Boguszy și Bielczarowa, printre celle-l’alte dǎri, datorite fie proprietarului fie chinezului, mențiunează cașurile romǎnesci: *panes vel caseos Valachicos vel tortas*.

Privilegiulǔ satelorǔ Dwernik și Polana, precum și privilegiulǔ primitivǔ allǔ satulǔ Us-

zia cztery łany wołoskie, „quatuor areas sive mensuras Valachicas liberas“ wyznaczają, a przywilej Dwernik i Polan także i dla popa łan jeden wołoski wydziela. Musiał więc łan wołoski odmiennym być od polskiego.

Nie tylko przywilej wsi Korosna w słowach: „jure et consuetudine in qua haec ipsa villa Korosno et aliae villae et scultetiae Valachicae, quae illic existunt antiquitus sunt locatae“ — do zwyczajów w łoskich się odwołuje, ale odnosi się do nich prawie i wszystkie drugie przywileje, mówiąc o powinnościach kmiotów względem dziedziców, — na które przecież kondycja i pochodzenie kniazia żadnego wpływu mieć nie mogła. Zwyczaje zaś wołoskie, daniiny w produktach esencjonalnie wołoskich, wymiar gruntu nareszcie podług łanu wołoskiego, tylko osadnicy wołoscy z sobą do Polski wnieść mogli.

Świadcza nareszcie same nazwiska kniazów w naszych przywilejach wymienione, iż w znacznej części tych wsi, posada kniazia już pierwotnie Polakowi a nie Wołochowi udzielana bywała. Jeżeli przypuścimy, że i sami osadnicy Wołochami nie byli, — jakże sobie nadanie prawa wołoskiego tym wsiom wytłómaczyć zdołamy?

W obec tak stanowczych dowodów niknie ważność przemawiających za przeciwnym zdaniem ustępów z przywileju poławskiego. Bo w najlepszym razie dowodzą one więcej, jak to że dla Poławy, wsi najpóźniej, bo dopiero w roku 1572 lokowanej, już osadników wołoskich zabrakło, — i możnaż z tego wnosić, że takich osadników i wsie wołoskie o 40 lat wcześniej lokowane nie miały? A że nawet drugi przywilej ustrzycki o erekcyi cerkwi ruskiej (nie wołoskiej) mówi, łatwo tém tłumaczyć, że w ówczas osadnicy wołoscy równie jak ruscy jeden obrządek mieli, którym tylko pod nazwą ruskiego znano.

Przyjawszy z powyższych powodów osiedlenie Wołochów w kraju naszym za fakt historyczny, trzeba o ile można, i epokę oznaczyć,

trzyki, assemnéză lămurită, ca dotațiune pentru chineză, patru lanuri romănesci, quatuor areas sive mensuras Valachicas liberas, iar privilegiul sateloră Dwernik și Polana mai adaugă încă ună lană romănescă pentru popă, ceia ce probéază că lanulă romănescă differia de acellă polonă

Nu numai privilegiul satului Korosno se referă la obicei române, dicându: „jure et consuetudine in qua haec ipsa villa Korosno et aliae villae et scultetiae Valachicae, quae illic existunt antiquitus sunt locatae“; dar încă aprópe tóte celle-lalte privilegii, vorbindu despre obligațiunile coloniștiloră cãtră proprietari, adecă nesce obligațiunile assuprá cãrora nu putea avé nici o influință condițiunea și originea chinezului. Mai pe scurtu, obicei române, dări de produse curatú române, măsurarea pământului prin lanuri române, tóte acestea nu puteau fi introduse în Polonia decâtú numai de cãtră coloniști Români.

În fine, numile proprie alle chineziloră, dupre cum le vedemú în privilegiile mai multoră sate, aréată că unii dintre ei au fostú Poloni, iar nu Români, și deci, dacá n'arú fi fostú Români nici coloniști, apoi atunci cum óre să ne esplicămú presința dreptului românu în acelle sate?

În fața unoră probe atâtú de positive perde tótá valórea sea opiniunea cea basată pe pasagiulă din privilegiul satului Poława, care, chiarú în casulă cellă mai bună, nu dovedesce alta, decâtú numai că pe la 1572, cândú a fostú fundatú acellă satú, emigrantii români se imputinaseră deja în Polonia, fără inse ca să ne fie permisú de a vorbi totú astú-felú despre satele române inființate cu patru-deci de anni mai înainte. Iar câtú privesce mențiunea privilegiului cellui posterioră allú satului Ustrzyki despre biserica rutenă, iar nu romănescă, apoi acésta lesne se esplică prin acea împregiurare, că atunei coloniști români, ca și acei ruteni, professaú același cultú, cunoscutú generalmente sub numele de „russescu“.

Așa dară, pe basea probeloră de mai susú, constatându faptulă istoricú allú colonisari române în Polonia, cată acum să mai precisămú,

w której obce te osady do nas po pierwszy raz zagościli. Idąc za powagą Czackiego powinibyśmy migracje ich do Polski już od drugiej połowy XIV-go wieku datować, ponieważ on przywileje wsiom wołoskim Hadle i Lubiezu w roku 1378 i 1420 nadane cytuje. Nie mając atoli tych przywilejów przed oczyma, nie możemy powiedzieć, czy one istotnie przywilejami lokacyjnymi, t. j. takimi, które kondycyje lokacyjne określały, były, — a tym mniej, czy założenie tych wsi zaraz wtenczas do skutku przyszło. Być zaś bardzo może, że i względem Hadla i Lubicza ten sam stosunek, jak względem Ternowój wyższej i dolnej zachodzi. Bo chociaż Władysław Warneńczyk Wołochowi Janko lub Zanko de Thurka pozwolenie do założenia tych wsi już przywilejem z roku 1444 udzielił, którym mu obszar Ternowepole na własność nadał, lokacja Ternowój wyższej i niższej prawie o sto lat później, bo dopiero w roku 1537 przez Piotra Kmitę, ówczesnego właściciela obszaru Ternowepole skuteczną została, jak przywileje lokacyjne tych wsi świadczą. Możemy więc tylko z pewnością o osiedleniu Wołochów w tych wsiach mówić, których przywileje lokacyjne posiadamy. Z tych zaś najstarszym jest pierwszy przywilej Ustrzyk, bo już w roku 1509 wydany. — Po Ustrzykach najwcześniej Nanowa, bo już w r. 1516 powstała. Wszystkie inne wsie wołoskie dopiero po roku 1530, Poławy zaś jakieśmy już nadmienili, dopiero w r. 1572 lokowanymi zostały. Mamy tę wieś za ostatnią, która prawem wołoskiem osadzona została, ponieważ cytowane już kilka razy słowa przywileju poławskiego, „hominibus tam Polonis quam Ruthenis locandi“ brak osadników wołoskich, a drugi ustęp tego przywileju „jure Valachico, quod in eo passu cum aliis concordare debet iudicandi,“ już przewagę krajowego prawa nad obcymi dowodzi. Przyjmujemy więc okres panowania Zygmunta I-szego i Zygmunta Augusta za epokę osiadania u nas Wołochów.

Wcale zaś niepodobna oznaczyć, z kąd ci osadnicy wołoscy, i jakim sposobem do podkarpackich swych osad przyszli. Gdyby z jednego przywileju indukcya ogólna była wolną, to byśmy z wstępu pierwszego przywileju ustrzyckiego wnioskowali, że z Węger albo przynajmniej przez Węgry osadników wołoskich do nas wprowadzono: świadczy albowiem ten

după puțină, epoca primei loră apariții. Autoritatea lui Czacki ne-ară îndemna a ne urca pînă la a doua jumătate a secolului XIV, cîndu s'au dată privilegiile sateloră Hodlo și Lubicz din 1378 și 1420; dar neavîndu acele privilegii de naintea ochiloră, noi nu putemă sci, dacă elle în adevără au fostă locaționale, adecă cuprîndîndu în sine condițiunile de locațiune, și nu seimă cu atătu mai cu sēmă, dacă fundarea aceloră sate se și realizase ehtară atunci în conformitate cu privilegiile; căci se putea întempla cu Hodlo și cu Lubicz întocmai ceea ce s'a întempla cu Ternowa de susă și cu Ternowa de josă, cari, deși încă regele Wladislavă accordase dreptulă de a le funda Românulă Iancu de Turca în 1444, dăruindu-i proprietatea câmpului Ternowe-pole, totuși locațiunea sateloră Ternowa de susă și de josă s'a putută realiza d'abia aprópe peste unu secolă, în 1537, prin Petru Kmita, noulă proprietară allă câmpului Ternowe-pole, precum se demonstră prin privilegiile locaționale. Astă-felă dară, noi nu pu emă vorbi cu sicuranță despre colonizarea română, decătă numai în privința sateloră, alle căroră privilegii locaționale se afflă în mînele nóstre, iar cellă mai vechiă dintre acestea este primulă privilegiu allă satului Ustrzyki, anume din anulă 1509, apoi satulă Nanowa ia 1516, și în fine tóte celle-l'alte sate deja după 1530, iar satulă Poława d'abia în 1572, încătă noi illă considerămă ca cellă de pe urmă, cu atătu mai multă că, precum mai spuserămă, cuvintele „hominibus tam Polonis quam Ruthenis locandi“ indică deja penuria emigrațiunii curată române, iar ună altă passagiū din acelașă privilegiu: „jure Valachico, quod in eo passu cum aliis concordare debet iudicandi“, demonstră inceperă a predominării legiloră locale asupra celoră esterne. Așa dară, noi admitemă timpulă regiloră Sigismundă I și Sigismundă-Augustă ca epoca colonisării române în Polonia.

Suatemă puși cu totulă în neputință de a spune, de unde anume veniră acei coloniști Români în părțile sub-carpatine alle Poloniē. Dacă ne-ară fi permisă a induce dupre ună singură privilegiu, adecă din preambula privilegiului satului Ustrzyki, apoi amă puté crede că coloniștii români veniaū la noi din Ungaria, seū cellă puțină prin Ungaria, căci

wstęp, że Iwanowi Janczewiczowi, wojownikowi z siedmiogrodzkiej ziemi, kniaźstwo ustrzyckie nie tylko w nadgodę za położone na wojnie przeciwko Włochom zasługi, ale oraz w myśli zachęcenia go do zprowadzania nowych osadników z Węgier dla zaludnienia i uprawiania pustych krajów w Polsce nadaném zostało.

aceia preambulă arătă, că chinezatulă de Ustrzycki a fostă accordată ostașului Iónă allă lui Iancea din Transilvania, atâtă in recompensa serviciilor selle in resbellulă cu Moldova, precum și pentru a ademeni pe alți emigranți din Ungaria spre impropararea și cultivarea părților celloră părăsite alle Poloniei.

II.

CODICELE DIPLOMATIC

ALTE

coloniilor române din Galicija, ca appendice la disertația conțelui Alexandru Stadnicki.

(Zbiór dokumentów dotyczących się wsi włościańskich na północnym stoku Karpat i wsiostw w tychże wsiach; jako allegat do rozprawy o wsiach tak zwanych włościańskich.)

SWINIACZ abo ZWINIACZ

SWINIACZ sabb ZWINIACZ

Wini wołoska wsiach, pierswotni Petrus Kartha, in castro...

Wini wołoskich, pierswotni Petrus Kartha, in castro de Sobien...

II.

1521

1527

PIERWOTNI PRZYWILEI LA...

PRIVILEGIUM LOCATORUM...

CODICELE DIPLOMATIC

ALLŮ

coloniilor române din Galiția, ca appendice la disertațiunea contelui Alexandru Stadnicki.

(Zbiór dokumentów tycejących się wsi wołoskich na północnym stoku Karpat i wójtostw w tychże wsiach; jako allegat do rozprawy o wsiach tak zwanych wołoskich.)

millensis. Colasistone etc. captaurus, netim cuapensit...
facimus tenore precesertum quibus expedit...
versis presentibus et futuris...
ad Sobien et Olszyna ab antiquo spectanda...
angustare et ad utilitatem maiorem deducere...
proinde Tuncorum illi Szyniszcoms Koczowis...
de Serechnia et ejus terminis successuribus...
vendituras scilicetam abba Koczowa in burgo...
dicta Lodenka pro florentis centum in moneta...
Quam quidem villam presentibus vocatis in...
feriendam abba Nigay Zwinacz, ratione huius...
ka; qui quidem Tymko predictus in supra...
dicta domine debet villam locare in jure re...
hancum, cujus villae terminos erant ad...
dzialu wielkiego kniaia, ganie za kopcze ad...

II.

CODICELE DIPLOMATIC

ALTE

seria noua contine Alexandru Stănescu
coloniilor române din Galiția, ca appendice la dis-

(Zbiór dokumentów dotyczący nie wsi wołoskich na północnym skraj Karpat i wj-
jestw w Galijskiej wsiach; jako allegat do umowy o wsiach tak zwanych wołoskich)

SWINIACZ albo ZWINIACZ

Wies wološka fundacyi prywatnej Piotra Kmity, w cyrkule Sanoekim.

1541.

PIERWOTNY PRZYWILEJ LOKACYJNY.

Transscriptum Privilegii super advocatiam seu Kniasthwo in villa Swiniacz in bonis Sobnensibus in contiguitate villae Serednicza P. Timko Serednicki pro 100 fl. datum.

In Nomine Domini Amen. Quoniam ea, quae in tempore aguntur tempore pereunt et evanescent, nisi litterarum ad perpetuitatem et memoriam, testiumque proborum ac singulorum (rectius sigillorum) munimentis fuerint roborata, proinde Nos Petrus Kmitya Comes in Wisznice et in Sobien haeres, Palatinus et Capitaneus Cracoviensis, generalis regni Poloniae Magnus Marschalcus, tum Scepusiensis, Premisliensis, Colensisque etc. Capitaneus, notum facimus tenore praesentium quibus expedit universis praesentibus et futuris; quia Nos volentes in dies magis ac magis bona Nostra ad Sobien et Olszanica ab antiquo spectantia augmentare et ad utilitatem majorem deducere, proinde Tymconi filio Szymaszconis Kniazionis de Serednicza et ejus legitimis successoribus, vendidimus scultetiam alias Kniastwo in fluvio dicto Lodenka pro florenis centum in moneta. Quam quidem villam praesentibus vocamus inferiorem alias Nizay Zwiniaz racione fluminis, qui influit in praedictum fluvium Lodenka; qui quidem Tymko praedictus in supra dicto flumine debet villam locare in jure vassalorum, cujus villae granicies erunt od dzialu wielkiego królia, gdzie są kopcze od

SWINIACZ seaū ZWINIACZ,

satū romănescū, fundatū pe proprietatea particulară a lui Petru Kmity, in cerculū de Sanoeka.

1541.

PRIVILEGIUL LOCALIŢIONAL PRIMITIV.

Copia privilegiului assupra chinezatului in satulū Swiniacz, pe teritoriulū de Sobien, in vecinătatea satului Serednița, datū lui Timco de Serednița pentru 100 florini.

In numele Domnului aminū. Fiind-că tôte lucrurile timporale perū și se risipescū, dacā nu sunt intărite pentru perpetuitate și pentru memoriă prin scrisorī, prin narturī onești și prin peceți, de aceia noi, Petru Kmity, comitele de Wisnița și eredele de Sobien, Palatinulū și Capitanulū de Cracovia, supremulū mareșallū allū regatului Poloniei, Capitanū de Scepușū, de Premisia, de Colen, etc., facemū cunoscutū prin acestă carte tuturorū cui se cade, presinți și viitorī, cumcā dorindū a îmbunătăți din ce in ce mai multū proprietățile nōstre din vechime incluse in teritoriulū de Sobien și de Olszanița, amū vindutū soltuzatulū, numitū altū-feliū chinezatū, allū locului de pe apa Lodenka, dreptū o sută de florini in numărătore, lui Timco, fiului lui Simașco, chinezulū de Serednița, și legitimilorū sei successorī; care locū decidemū actualmente ca să se numescă Zwiniaz de josū, dupre numele apei, ce se vėrsă in menționatulū fluviiū Lodenka, cu condițiunea ca disulū Timco să fie datorū a funda pe acellū locū țermurēnū o coloniă de Romăni, iar hotarele satului să fie dela Dēlulū marelui rege, unde sunt semnele celū despartū de satulū regalū Berehi, in josulū

królewskiéj wszi Berehów nadól granicza przez rzeki Łodęnkę i przez rzeki Zwiniacz i Tyroka, które wpadają w rzekę Łodęnkę asch do wierzchu kosowego działu, a działem kosowym aż na most poliami przystopy ass ku wielkiemu działu, a wierzchem działu aż ku wierzchowi rzeki Zwiniacza Ratione autem locationis ejusdem damus praedicto Tymkoni ejusque successoribus duas areas liberas pro sessione sua, ante et post extremitates alias obszary ubi Cmethones non possunt locari, sine tamen damno Cmetonum et silvarum. Damus etiam eidem molendinum liberum in eadem villa, in quo ejusdem villae Cmetones molere tenebuntur. Damus similiter dicto sculteto et admittimus piscinas pro usu suo extruendi (extruendas?) sine tamen praejudicio et damno cmetonum et silvarum. Similiter damus eidem Tymkoni mellificia libera sine alicujus nuicitia (nocimento?) in silva arcum (?) instruere. Cui quidem sculteto et incolis ejusdem villae ratione promptioris locationis a data praesentium usque ad viginti quatuor annorum concedimus libertatem. Illis vero qui in campis extirpatis locati fuerint, tantum duodecim annos libertatis concedimus. In qua quidem villa quilibet Cmeto sedebit in tribus quartis Nobis et successoribus Nostris omnem daciai more aliarum villarum valachicarum dabit et exsolvet, ac bellicalia et alias quasvis obventiones et omnia facere tenebitur, quaecumque de jure aut consuetudine aliae villae facere et dare atque impelre tenentur, et consveverunt ibidem. Qui quidem Cmetones Nostri ad scultetum cum strenna alias z kolędką in anno bis ire tenebuntur, semel pro festo Nativitatis Domini cum gallis et tortis, secundo pro festo Paschae cum ovis et tortis. Qui etiam cmetones dicto sculteto et ejus posteris tenebuntur quolibet anno unum diem arare, secundum metire, tertium falcastrare. Quem quidem scultetum ac ejus successores ad (rectius ab) expeditione bellica liberos emittimus. Ratione ujus emissionis tertias partes de omni dacia Nobis dimisit. Quolibet in anno Nobis kuchennego solvet unum aureum hungaricalem, Eximimus etiam ejusdem villae Cmetones ab omnibus juribus Polonicibus, teutonicibus, ac ruthenicis, sed (?) illos in jure valachorum conservabimus. Qui quidem Cmetones Nostri coram nullo alio, sed (?) coram Nobis aut Nostro officiali sive judicio Nostro generali dum vocatus fuerit tenebitur

hotarului, mergendū peste apa Lodenka și peste Zwiniacz și Tyroka, ce se vërsă în apa Lodenka, și pônë la vërful dëlului Mierlei, și pe dëlulū Mierlei pônë la podū, și peste câmpū pônë la Dëlulū Mare, și pe culmea dëlului pônë la izvorulū apeī Zwiniacz. Pentru atare colonisare noi accordămū dīsului Timco și successorilorū seī duo lanuri pentru dënsulū, de dincoce și de dincollo de pământurile, pe cari se potū stabili coloniștii, fără prejudițulū acestora și allū pădurilorū; îi mai accordămū încă în acellășū satū o moră liberă, în care vorū fi datorī a măcina coloniștii; îi mai accordămū iarășī dreptulū de a face iazuri pentru usulū seū, dar fără dauna coloniștilorū și a pădurilorū; îi mai dămū de assemenea dreptulū de a ține stupi liberi în păduri, inse fără pagubă pentru cine-va. Chinezulū și coloniștii din acellū satū, pentru a grăbi realizarea locațiunii, vorū avë duo-d cī și patru anni de immunitate, socotiți din ziua de astăzi, iar acei, ce se vorū aședa pe câmpuri deja puse în cultură, doi-spre-șeci anni. Fie-care colonist va possede câte trei pătrimi de lanū, pentru cari ne va plăti dările ce se obișnuescū în tôte celle-lalte sate române, precum și darea de resboiu și ori-ce alta dupre legea și obiceiulū cellorū-lalte sate de acollo. Coloniștii vorū fi datorī a offeri chinezului de duo ori pe annū darulū seū colinda, și anume la Crăciunū găine și turte, iar la Pasce oūe și turte, și afară de acësta vorū lucra pentru chinezū și pentru successorii seī în fie-care annū câte o di la arătură, una la secerișū și una la fënețe. Chinezulū și successorii seī, pentru a fi scutiți de serviciulū miitarū, ne cedū noūe a treia parte din tôte dările, care a treia parte altū-feliū li s'arū fi cuvenitū lorū; de assemenea în fie-care annū ne vorū da câte unū galbënu ungurescū pentru bucătăria nōstră. De aci înainte, noi sustragem pe coloniștii din acellū satū dela ori-ce legi polone, germane seū rutene, lăssânduī să se bucure numai de dreptulū Românilorū, fără nici unū apelū de'naintea cui-va, decătū numai dacā vorū fi chie-maiți de'naintea nōstră și de'naintea locotenintelū nostru. seū de'naintea tribunalulū nostru generalū. Chinezulū și successorii seī vorū avë facultatea de a vinde, de a schimba și de a instrăina beneficiulū lorū, obținendū inse de mai'nainte consimțimentulū nostru. Insuși chinezulū supra-dīsū și successorii seī vorū fi da-

respondere. Cui etiam sculteto et ejus posteris dictam scultetiam concedimus vendere, commutare, et alienare Nostro tamen ad id consensu prius accedente. Ipse etiam scultetus praefatus et sui successores omnem obedientiam Nobis successoribusque Nostris, quidque (?) per Nos aut factores et vices gerentes Nostros mandatum fuerit exaequi et facere tenebuntur, et praecipue silvas, ne destruantur custodire, graniciesque ne ab aliis vicinis (impetantur) diligenter cavere et defendere et omnia alia facere, quaecumque fidem et obedientem subditum decent, tenebitur et erit adstrictus. Qui quidem praefatus scultetus et ejus successores tenebuntur reformare et restaurare omnes pasiekas et zareby (?) et ne destruerentur custodire, quolibet anno. Damus etiam et concedimus pro Poponis residentia mediam aream de qua Nobis omnem daciam et omnes obventiones ac obedientiam more aliorum Poponum Crainae Nostrae Sobnensis tenebitur et erit adstrictus et ejus successores tenebuntur et erunt adstricti. In cuius rei testimonium sigillum Nostrum praesentibus est appensum.

torii a asculta și a essecuta tôte poruncele nôt-re și alle locoteninților și aginților nostri, iar mai cu sémă de a păzi pădurile ca să nu fie distruse, de a căuta și a apëra cu stăruință hotarele contra usurpării vecinilor, și orî-ce alte obligațiuni de acéstă natură, precum și de a lua mesure anuale pentru îndreptarea tuturilor prisecelor și a piscinelor nôt-re. In fine, pentru reședința popei, noi accordăm o jumătate de lanu, pentru care preutul și successorii sei ne voru datori tôte dările și serviciile, câte privescu pe cei-l'altii popi din aceiași craină a nôt-ră de Sobien. Dreptu mărturiă s'a aninatü sigillulu nostru cătră acéstă scrisóre.

... in nomine Domini Amen. Ad perpetuam rei memoriam. Quis omnia. (ca) pascuntur agrum in tempore evanescunt tempore et tempore perit et se restituit et tempore et in le infirmitate et tempore restituitur. In nomine Domini Amen. Ad perpetuam rei memoriam. Quis omnia. (ca) pascuntur agrum in tempore evanescunt tempore et tempore perit et se restituit et tempore et in le infirmitate et tempore restituitur. In nomine Domini Amen. Ad perpetuam rei memoriam. Quis omnia. (ca) pascuntur agrum in tempore evanescunt tempore et tempore perit et se restituit et tempore et in le infirmitate et tempore restituitur.

... In nomine Domini Amen. Ad perpetuam rei memoriam. Quis omnia. (ca) pascuntur agrum in tempore evanescunt tempore et tempore perit et se restituit et tempore et in le infirmitate et tempore restituitur. In nomine Domini Amen. Ad perpetuam rei memoriam. Quis omnia. (ca) pascuntur agrum in tempore evanescunt tempore et tempore perit et se restituit et tempore et in le infirmitate et tempore restituitur. In nomine Domini Amen. Ad perpetuam rei memoriam. Quis omnia. (ca) pascuntur agrum in tempore evanescunt tempore et tempore perit et se restituit et tempore et in le infirmitate et tempore restituitur.

ROWIEN NA OKOLISZCZACH,

Wies wołoska fundacyi prywatnej Kmity, w cyrkule Sanockim.

1541.

PRZYWILEJ LOKACYJNY.

Transscriptum Privilegii super advocatiam seu Kniastwo in villa Rowien na Okoliszczech in bonis Sobnensibus in contiguo villae Ustianowa, datum P. Hryczconi Lobożowski pró 100 flor.

In Nomine Domini Amen. Ad perpetuam rei memoriam. Quia omnia, (ea) quaecumque aguntur in tempore, evanescent tempore et pereunt nisi litterarum testimonioque proborum ac sigillorum munimentis fuerint ad perpetuitatem corroborata et perhenata: proinde Nos Petrus Kmitha, Comes in Wisznice et in Sobień ac Olszanica haeres, Palatinus et Capitaneus Cracoviensis, generalis regni Poloniae magnus Marschaleus, tum Scepusiensis, Premisiensis, Colensisque etc. etc. Capitaneus, significamus tenore praesentium quibus expedit universis praesentibus et futuris. Quia Nos cupientes bona Nostra haereditaria in dies magis ampliare, et ad utilitates majores deducere, provido Hryczconi in Łobozew quondam Kniastwo in fluvio Strwiążyk dicto pro florenis centum in moneta vendidimus quam villam praesentibus vocamus Rowień na Okoliszczech, qui Hrycz supradictus circa fluvium praedictum debebit villam locare in jure Valachico quae villa debebit (?) (rectius habebit) granicies: Zwierzcha działu gromadzyna a duobus scopulis przystopem (przy słopem) na dział Żuków, a Żukowym działem aż do wierzchu potoka zarubicznego: potokiem nadł, aż w rzekę Strwiążyk a przez rzekę

ROWIEN pe OKOLISZCZE,

satŭ românescŭ de fundaziune privată a lui Kmity in cercol. lu de Sanoka.

1541.

PRIVILEGIUL LOCALIONAL.

Copia privilegiului asupra șoltuzatului său chinezatului în satulŭ Rowien pe Okoliszcze, pe teritoriulŭ de Sobien, în vecinătatea satului Ustianova, datŭ lui Hrițco Lobożowski pentru 100 de florini.

In numele Domnului aminŭ. Spre vecinica memoriă a faptului. Fiindŭ-că tôte lucrările temporale perŭ și se risipescŭ cu timpulŭ, dacă nu le întăresce și perpetuează scrisorile, marturŭ onești și sigilliile, de aceia noi, Petru Kmity, Comitele de Wisnița, eredele de Sobien și de Olszanița, Palatinulŭ și Capitanulŭ de Cracovia, supremulŭ mareșalŭ allŭ regatului Poloniei, capitanulŭ de Scepușŭ, de Premisia, de Colen etc. etc., însciuțămŭ prin acestă scrisore pe toți, cui se cuvine a sci, presinți și viitori, cumcă dorindŭ a immulți și a imbunătăți din ce în ce mai multŭ bunurile nôstre, amŭ vindutŭ șoltuzatulŭ său chinezatulŭ pe apa Strwiążyk, pentru summa de 100 florini în numărătore, lui Hrițco, chinezului de Łobozew, care să fie datorŭ a funda acolo unŭ satŭ românescŭ sub numele de Rowien pe Okoliszcze, cu următorele hotare: de pe culmea délului Gromadzín, de unde sunt două stêlpi, peste valle pônê la délulŭ Żukow și pe délulŭ Żukow pônê la obêrsia perêului Zarubiczny, și în josulŭ perêului pônê la apa Strwiążyk și apoi peste apă în susŭ pônê la délulŭ Fromadzín, unde sunt semne, și apoi pe delŭ pônê la cei două stêlpi supra diși. În respłata fundării acellui satŭ, noi accordăm

Strwiążczyk asz ku górze i kopczo gromadzyn dział; a gromadzinym działem usque ad duos scopulos supradictos. — Ratione autem locationis dictae villae praedicto sculteto et ejus posteris damus duas areas liberas pro sessione sua et extremitates agrorum alias obschary, ubi emethones non possunt locari, sine tamen damno silvarum et emethonum. Damus etiam eidem molendinum liberum in eadem villa extendendum, in quo ejusdem villae emethones molere tenebuntur. Damus etiam piscinas extenere eidem sculteto pro suo usu sine nocimento et praejudicio emethonum et silvarum. Similiter admittimus et concedimus eidem sculteto et suis posteris mellificia aliqua huc (?) (habere?) libera in silva Nostra. Cui quidem sculteto et incolis dictae villae ratione promptioris locationis a data praesentium usque ad viginti quatuor decursum concedimus libertatem: illis vero qui in campis, extirpatis fuerint locati, tantum duodecim annorum libertatem concedimus, seu quod notae (?) (quod melius seu justius?) videbitur in futurum. In qua quidem villa quilibet Emetho residebit in tribus quartis emensuratis aequaliter de quibus Nobis et Nostris successoribus quamlibet zord (?) census, omnem daciā more aliarum villarum Valachicarum dabit quolibet anno et exsolvet: ac bellicalia et alias quasvis obventiones omniaque facere tenebuntur, quaecumque de jure aut consuetudine aliae villae Nostrae implere et dare tenentur et consueverunt. Qui quidem incolae villae ejusdem ad scultetum cum strenna alias z kolidka in anno bis ire tenebuntur semel pro festo Nativitatis Domini cum gallis et tortis. . . . . Qui etiam emethones dicto sculteto quolibet anno diem arare, alium falceas rare et tertium metire tenebuntur. Quem quidem scultetum et ejus posteros ad (rectius ab) expeditione bellica liberum emisimus, ratione cujus emissionis Nobis omnes tertias partes de dacia quacumque emmisit, quolibet in anno Nobis et Nostris successoribus solvet kuchennego unum hungaricalem aureum. Eximimus etiam dictae villae Emethones ab omnibus juribus ruthenicis, polonicalibus et teutonicalibus ac quibusvis aliis sed (?) (solum?) illos in jure Valachorum conservabimus. Qui quidem emethones coram nullo alio, nisi (tantum?) coram eodem sculteto pro causis quibusvis judicabuntur: similiter et scultetus coram nullo alio, tantum coram No-

menționatului șoltuză și posterității selle, două arie libere pentru șederea șea, precum și toate marginile câmpurilor, numite obszary, pe unde nu se pot așeza țerranii, fără ca prin această să adducă vre o daună acestora său pădurilor noastre. Îi mai dăm voce, ca să și țină o mără liberă în acellu satu, în care mără voru fi datorii a măcina țerranii acellu satu. Îi mai concedem, de asemenea, o sēmă de prisece libere în pădurea noastră. Ca îndemn la grabnică fundare a satului acordăm acellu chinéz și locuitorilor din acellu satu douăzeci și patru de ani de imunitate, socotiți dela data acestei scrisori. Iar acellora, ce se voru așeza pe câmpurile deja puse în cultură, numai douăsprezece ani de imunitate, dacă nu cum-va se va simți mai târziu trebuința de un termen mai prelungit. Fiecare țerran din acellu satu va possede trei părți de lanu, o măsură egală pentru toți, pentru care pământul ne va presta annualmente totu felul de censuri și de dări dapre obiceiul celorlalte sate române, precum și darea de resbellu său altele, câte sunt impuse prin lege și prin usu celorlalte sate ale noastre. Fiecare locuitor al acellu satu va fi datoru, de două ori pe anu, a offeri chinézului daruri, numite colindă, și anume la Crăciun găine și turte, iar la Pasce oue și turte. Affară de această, fiecare va lucra pentru chinéz câte trei zile pe anu, una la arătură, una la fenețe și una la seceși. Chinézul și successorii săi voru fi liberi de serviciul militar, fiind că pentru obținerea acestei imunități ne iau cedat nouă toate treimele din orice dare, și ne voru mai da annualmente, nouă și successorilor nostri, câte un galbenu ungurescu pentru bucătaria noastră. Țerranii acellu satu sunt emancipați de toate legile rutene, polone sau germane, bucurându-se numai de dreptul Românilor. Jurisdicțiunea asupra țerranilor, în orice processe, va aparține esclusivamente chinézului, precum și chinézul va fi justițiabil numai de naintea noastră și a locoteninților nostri în tribunalul nostru general. Chinézul și successorii săi voru pute yinde, a schimba său a înștrăina șisul chinézat, însecu o prealabilă invoire din parte-ne. Chinézul și posteritatea șea ne voru datorii nouă și posterității noastre o absolută ascultare la toate poruncele noastre și alle locoteninților nostri, iar mai cu sēmă a preveghia să nu se des-

bis seu officialibus et vices gerentibus Nostris iudicabitur, in iudicio generali dum vocatus fuerit Cui etiam sculteto et ejus posteris dietam scultetiam concedimus vendere, commutare, et alienare Nostro tamen (seu tantum) ad id consensu accedente. Ipse etiam scultetus et sui successores omnem obedientiam Nobis et Nostris successoribus, quidque ei per Nos aut officiales Nostros mandatum fuerit, exaequi et facere tenebitur et praecipue silvas, ne destruantur ubique et rubeta circa fluvium Strwiażek ex utraque parte unde hoc ipsum fluvium (rectius flumen) umbraculum habeat, custodire debet et erit adstrictus, graniciesque ne a vicinis impetantur diligenter cavere et defendere tenebitur, et alia omnia facere quaecumque fidum et bonum subditum decent. Qui etiam praefatus scultetus, suique successores restaurare quolibet anno omnes Zaruby(?) (seu Zaręby) et pasiekas ac custodire tenebuntur. Damus etiam et concedimus pro poponis residentia mediam aream in eadem villa de qua Nobis omnem daciā et omnes obventiones ac obedientiam more aliorum poponum Crinae Nostrae Sobnensis tenebitur et erit adstrictus solvere ac sui successores tenebuntur. In cuius rei testimonium sigillum Nostrum praesentibus est appensum. Datum ex Castro Premisliensi feria secunda ante Nativitatem Mariae Virginis proxima, anno Domini MDXLI. Praesentibus generosis et nobilibus Andrea Rawszyczki, Nicolao Młodeczki, vice Capiteano Nostro Premisliensi Martino Kroniezki, Alberto Bogucki et aliisque plurimis fide dignis.

trugă pădurile, precum și păduricele, ce umbrăscu ambele laturi ale apei Strwiażyk, a impedece cu stăruință impresurarea țăreilor de cătră vecini, și tôte căte se cuvînu unu suppusu bunu și credinciosu, iar între altele a păstra și a repara anualmente tôte prisecele și țăzurile. Mai concedemū de asemenea pentru reședința popei o jumătate de lanu în acellu satu, dreptu care ellu și successorii sei voru fi datoru a ne presta tôte dările și serviciile dupre obiceiulu cellorū-l'altu preuți din craina noastră de Sobien. Pentru mărturia lucrulu s'a aninatū sigiliulu nostru cătră aceltă scrisore. S'a datu în cetatea Premislia, a duoa feriă proximă înainte de ziua Nascerii Vergurei Maria, anulū Domnului 1541, fiindu față nobiliu Andreiu Rawszycki, Nicolau Młodecki, vice-capitanu nostru de Premislia, Martinu Kroniecki, Albertu Bogucki și mai mulți altu demni de credință.

LUSTRACYA

wszystkich królewsczyczyn tak miast jako wsi i wójtostw w ziemi sanockiej znajdujących się, na sejmie convocationis w r. przeszłym 1764 pod łaską Adama Czartoryskiego jen. z. p. odprawionym ochwalona.

Zbiór wójtostw w Starostwie Króśnienskiem tych, które same chłopskie familie za przywilejami królewskimi trzymają.

Te wójtostwa originaliter są Kniaźtwa „od popów Wołoskich Kniaźiami“ się nazywających, mają vocabulum — vulgo wsiami Wołoskimi zwane. Ci popi gdy Ziemia Sanocka większą częścią przy górach od granicy Węgierskiej w grubych i pustych lasach swoje rozciągłości miała (za przywilejami Starostów sanockich de consensu królów polskich) lasy wyrębiając gruntów dobywali i one sami osiadali kraj odkrywszy i rozprzestrzeniwszy na łany Kniaźtwa za przywilejami podzielone i od lat kilkuset successorom od tychże kniaźtów pochodzącym zawsze nadawane, ale pokolenia już dawno zeszły i żadnej z tej krwi nie masz osoby. Teraz prawdziwi nacyjonalni górniacy za wyrobieniem sobie Królewskich przywilejów Wójtostwa seu Kniaźtwa dzierżą i rozrodiwszy się po kilkunastu na jednem Wójtostwie siedzą.

Spis nazwisk wsi, w których wspomniane Wójtostwa istnieją :

1. Wójtostwo seu Kniaźtwo we wsi Lubkowie, okazano na to Przywilėj Stefana Batoro ddo r. 1619 — 10. Decembris w Warszawie. potwierdzony przez Augusta III. na Iwana i Jana z Lubkowa r. 1746

2. w Mikowie.

3. w Jaworniku.

4. w Horbie.

REVISIUNEA FISCALĂ,

a tutorů proprietăților regale, atătŭ erase precum și sate și comune, afiătore in districtulŭ de Sanoka, votată in Adunarea „Convocati-nis“, in anulŭ trecutŭ 1764, sub președința generalului Adamŭ Czartoryski.

Lista acellorŭ commune din starostia-tulŭ de Krosno, pe cari le stăpănescŭ numai nĂmurile țerrĂnesci pe basea privilegielorŭ regale.

Aceste commune, numite obicnritŭ „sate romĂne“, sunt ceea ce se ȃicea dintru ntefu *chinezaturŭ*, dupre numile de *chinezŭ*, ce se da popilorŭ romĂnesci, cari, atunci cĂndŭ districtulŭ de Sanoka se compunea in cea mai mare parte din nesce pĂduri pustii și selbetece la marginea cea carpatinĂ a Ungariei, veniaŭ aci, dobĂndiaŭ privilegie dela starostii de Sanoka cu invoirea regilorŭ poloni, tĂiaŭ pĂdurile, curĂtaŭ pĂmĂntulŭ și, stabilindu-se astŭ-felŭ pe unŭ locŭ deja cultivatŭ, fundaŭ chinezaturŭ privilegiate, impĂrțite in lanuri, pe cari le moscentiaŭ apoi fĂrĂ intrerumpere successorii acellorŭ chinezŭ in cursŭ de secolŭ, dar nĂmurile lorŭ s'au stinsŭ deja de multŭ și astĂđi nu mai este acolo nici unŭ RomĂnŭ, ci numai nesce munteni curatŭ poloni, cari și-au rennoitŭ privilegiele regale și, immulțindu-se, stăpănescŭ acum cĂte ȃece și mai mulți unŭ singurŭ chinezatŭ.

Numite satelorŭ de acĂstĂ naturĂ :

1 o. Communa seŭ chinezatulŭ din satulŭ Lubkovo, avĂndŭ unŭ privilegiŭ dela Stefanŭ Batori din 1619 (?), 10 Decembre, in Varsavia, intĂritŭ apoi de cĂtrĂ Augustŭ III, in 1746, pentru Ivanŭ și IĂnnŭ de Lubkovo.

2-o. Mikow.

3-o. Iawornik.

4-o. Horb.

5. w Woli Miechowej (miasteczku w starostwie krośnieńskim).
6. w Mianowie.
7. w Szczerbanowie.
8. w Baliicy.
9. w Duszatynie seu Piekarce.
10. w Solince — pokazano przywilęj od Stefana Batorego, ale tylko reliquiae z niego.

Wójtowstwa w Starostwie Krosnieńskim i Tenucie Beskiej, w których sama szlachta possessorami;

1. w wsi Turzańskim.
2. " " Komańczy.
3. " " Dołżycy.
4. " " Smólniku.
5. " " Poławach.
6. " " Darowie.
7. " " Grunta Urbanowskie — Ziedorowskie.
8. " " Surowicy.
9. " " Wójtowstwo Moszczanieckie pod granicą.
10. " " Moszczanicy.

Objasnienie o Popach górnych.

Popi górni lubo nam podani na tabelli pod lustracya, a że prawie wszyscy per privilegia et ap. robationes Maj. króla Aug. III. są wolni in perpetuum od wszelkich rzeczypospolitej podatkw, drugim zaś na fundacye cęrkiew et pro dote ecclesiae gromady swoich chłopskich pousiępowaly, gruntów, tém się bronili i zasłaniali od naszej lustracyi.

Objasnienie o Soltysach.

Soltystwa w Starostwie Sanockim, Krosnieńskim i tenucie Beskiej i po innych part. kulturalzach znajdują się i jest Soltysów kilku ziemsiat, lecz przez kilka konstytucy i a potem przez konstytucye r. 1677. są wszyscy Soltysi tak w Ziemi Przemyskiej jako i Sanockiej excoptowani ze wszystkiém pro securitate terrarum od rozpusty hultystwa, o które nie ciężko przy granicy węgierskiej. Chłopi własni zbujawszy się na swoich possessorów porywają się — czasem z życia i fortuny wyzuja — są praejudicata. Nie ciągnęła się tedy z lanów Soltyskich kwarta, albowiem każdy z lanu wed-

5-o. Wola Miechowa, tęgusorů in starostiatulů de Krosno.

6-o. Mianow.

7-o. Szczerbanow.

8-o. Balița.

9-o. Duszatyn seu Piekarka.

10-o. Solinka, avendů unů privilegiů dela Stefanů Batori, dar fůrte deterioratů.

Communele din starostiatulů de Krosno și din tenuta de Biec, alle cãrora proprietari sunt numai nobili:

1-o. Satulů Turzańskie.

2-o. — Komańcza.

3-o. — Dołżycza.

4-o. — Smólnik.

5-o. — Poława.

6-o. — Darow.

7-o. — Pãmęnturile de Urbanow și de Ziedorow.

8-o. — Surowița.

9-o. — Communa de Moszczanița la fruntaria ungarã.

10-o. — Moszczanița.

O explicațiune despre popii din munți.

Popii din munți, deși erau cupprinși in planulů revisiunii, totuși in realitate aprópe toți fiindů scutiți pentru totů-d'a-una de tóte dãrile prin privilegiele seu approbațiunile Majestãții Selle regelui Augustů III, seu fiindů-cã pãmęnturile lorů celle țerãnesci le cedarã comunei pentru fundarea și inzestrarea bisericei, de aceia au reușitů a se sustrage dela revisiunea nóstrã.

O explicațiune despre soltuzi.

Mai multe șoltuzaturi și mai mulți șoltuzi se aflã in starostiatulů de Sanoka, in acellů de Krosno, in tenuta de Beț și pe ațuri, dar prin mai multe voturi dietale, iar mai cu deosebire prin acellů din 1677, sunt cu totulů scutiți de dãri, atãtu in districtulů de Premisla, precum și in acellů de Sanoka, numai pentru ca sã apere țerra contra hoțielorů, atãtu de ordinare la hotarulů ungurescũ, fãrã a mai vorbi cã adessea-orĩ chĩarũ proprii țerrani se revóltã, atacã pe stãpani, îi ucidũ seu îi despóia. De aceia șoltuzaturile erau scutite de darea trimestrialã pentru lanurile lorů,

lug dyspozycyi płaci do Ziemi na prezydyalnego pachołka.

Jest z témi soltysami dekret Radomski feria tertia post Festa solennia sacrae Pentecostae 1730, który ich inhaerendo constitutionibus od wszelkich uwalnia podatków.

Michał z Humniska Humnicki, komisarz lustracyi. Antoni Jordan Walewski, Skarbnik z Sanockiego:

Wspomina ta lustracya jeszcze Krosno; to miasto w pozyeyi Jarosławowi podobne dawniej znamienite słusznie parva Cracovia zwane. było receptaculum przeciw węgierskiemu hultajstwu.

Moczarne, wieś pod Beskidem, przez hultajstwo węgierskie zniszczona, zarosła lasem nec locus ubi Troja.

Rostoki było Kniaźstwo seu Wójtostwo, ale przez hultajstwo węgierskie zdezolowana lasem zarosła — teraz się rekrut je chłopstwem.

plätindü numai o summă óre-care de fie-care lanü, dupre dispozițiunii ad-hoc, pentru apro-dulü administrațiunii.

Decretulü de Radom din feria ter.ia post Festa solennia sacrae Pentecostae 1730, in conformitate cu voturile dietale, scutesce pe acesti soltuzi de ori-ce dări.

Mihaü Humniski de Humnisko, commissarülü reversionalü. Antonü Jordan Walewski, cas-siarü de Sanoka.

Acéstă revisiune mai mențiönéză încă Kros-no, oraşulü assemenea lui Jarosław prin posi-țiunea sea, in vechime fórté celebru, numitü cu totü dreptulü Cracovia cea mică, și unde era bullevardulü contra hoțilorü unguresci.

Moczarne, satü sub-carpätinü, distrustü prin haüducimea ungréscă, încätü a devenitü o pă-dure, dupre vorba poetuü: nec locus ubi Troja.

Rostoki, unü chinezatü, nimicitü de assem-nea și prefăcutü în pădure de cătră hoții din Ungaria, incepe acum a se colonisa din nou prin terränime.

TERNOWA WYZSZA I TERNOWA DOLNA,

wsi wołoskie fundacyi prywatnej Kmity, w cyrkule Sanoekim.

1 4 4 4.

Privilegium originale super vastitatem Ternowepolie Nobili Janko Walacho de Turka per Wladislaum Poloniae et Hungariae regem, datum in Waradino anno 1444.

In Nomine Domini Amen. Ad perpetuam rei memoriam. Quia tunc multis errorum et dubiorum prudenter occurimus incommodis, dum gesta aetatis Nostrae litterarum apicibus et fide dignorum testimonio perhenamus, proinde Nos Wladislaus Dei gratia Poloniae Hungariae, Dalmatiae, Croatiae etc. rex, nec non terrarum Cracoviae, Sandomiriae, Siradiae etc. Dominus et haeres, significamus tenore praesentium quibus expedit universis praesentibus et futuris praesentium notitiam habituris, quomodo inter sollicitudinum curas, quae regio culmini incumbunt quotidie, illud praecipue meditamus, qualiter regnum nostrum Poloniae, cujus Nos cura continue sollicitat et inducit, ut tempore Nostri felicis regiminis, utilia se sentiat recepisse incrementa, locaque ipsius vasta et deserta inhabitabilia in fructifera convertamus, ut Nobis inde commoda et grata obsequia subsequantur. Quare attendentes gratiae fidelitatis studiosa obsequia et constantis fidei merita, quibus Nobis Janko Walachus de Thurca fidelis Noster multipliciter complacuit, et ad huc aucto fidelitatis studio praestantius complacebit in futurum, horum intuitu volentes ipsum gratiarum Nostrarum prosequi favoribus et ad obsequia Nostra continuo reddere promptiorem, sibi et ipsius legitimis successoribus vastitatem Nostram Thernowe polye dictam in fluvio San consistentem (quae deorsum fluvii prae-

TERNOWA DE SUS ȘI TERNOWA DE JOS,

sate române de undatiunea particulară a lui Kmita in cercolul de Sanoka.

1 4 4 4.

Privilegiul originală assupra pustietății Ternowepole lui Iancu Românulă de Turca de cătră Vladislaă, regele Poloniei și Ungariei, dată in Oradimare.

In numele Domnului amină, Pentru vecinica memoriă a lucrului. Fiindă că mai multe greșelle și induelle vătămătoare le inlăturămă cu înțelepciune atunci, cândă eternisămă faptele timpului nostru prin artea scrierii și prin mărturia celloră demni de credință, de aceea noi, Vladislaă, cu grația lui Dumnezeu regele Poloniei, Ungariei, Dalmației, Croatiai, etc. Domnului și eredele țerreloră de Cracovia, de Sandomiria, de Siradia etc., facemă cunoscută prin actulă de față tuturoră, cine illă va vedă, preșinți și viitoră, cumcă pinte celle-l'alte grije, impuse in tôte dillele înălțimă regale, preocupatiunea noastră specială este totă-d-a-una de a îmbunătăți treptată in timpulă regimului nostru regatulă polonă, pe care nulă perdemă nică o dată din vedere, prefăcendă in roditore locurile celle intinse, sterpe și nelocuite, pentru ca apoi să ne fie folositoare și recunoscătoare. Decă, luândă in considerațiune necontenitele servicie și multiplicele merite de perfectă și nedesmințită fidelitate alle credinciosului nostru Iancu Românulă de Turca in trecută, pe cari le va spori și mai multă in viitoră, atâtă pentru a'lă face și mai ageră in acestă privință, precum și pentru a'lă respălăi prin grația noastră, noi i-amă dată și i-amă concesă, fi dămă și i concedemă prin acestă actă, pentru perpetuitate, lui și legitimiloră sei succesori, pustietatea noastră numită Ternowepole,

dicti San usque ad metas villae Zorawyny ex una parte, ex altera vero usque ad flumen Bukowicz se ex ambabus partibus protendens in districtu Samboriensi sita) exstirpandi, collocandi dedimus et concessimus, ac tenore praesentium damus et concedimus titulo perpetuo omnimodam facultatem, villamque ejusdem vastitatis a cognomine Thernowe polye Thernowa volumus nuncupari. Quam quidem villam Thernowa per ipsum collocatam, cum omnibus et singulis utilitatibus, fructibus, censibus, redditibus, proventibus, agris, pratis, campis, pascuis, silvis, mericis, nemoribus, borris, gajis, virgultis, rubetis, mellificiis, sarreptis, venationibus, aucupationibus, stagnis, lacubus, palludibus, rivis, torrentibus, fluviis, piscinis, piscaturis, aquis et earum decursibus, molendinis et eorum emolumentis ac aliis quibusvis usibus quibuscumque censeantur nominibus; qui modo ibidem sunt, et in posterum possunt quovis modo fieri et augeri, attinentiis, cohaerentiis, appendisque universis, ad ipsa quomodolibet spectantibus, tenebit, habebit, utifrutur, reget, gubernabit et pacifice possidebit temporibus perpetuis et in aevum, nec non commutabit, alienabit, obligabit, vendet et in usus ipsius beneplacitos ipse et sui successores legitimi convertet, prout ipsis melius videbitur expedire, Nostro tamen et successorum Nostrorum consensu et voluntate ad id accedente speciali. Ratione cujus donationis praefatus Janko et sui successores legitimi ad quamlibet expeditionem proclamatam et generalem, duobus sagittariis cum arcibus Nobis et Nostris successoribus servire tenebuntur et debent. Harum, quibus sigillum Nostrum est appensum testimonio litterarum Actum in Waradino feria secunda ipso die Sti Bartholomaei Apostoli, Anno Domini Millesimo quingentesimo quadragesimo quarto. Praesentibus ibidem Magnificis Generosis et strenuis Luca de Gorcka Poznanensi, Griczkone Kierdej Podoliensi Palatinis—Nicolao de Ossolin Wojnicensi, Joanne Ligensa Bieicensi, Nicolao de Zakrzów Wisliciensis Castellanis — Joanne Farrurej de Gar-

pe apa San, in districtulă de Sambotia, întin-

den-du-se dincollo de Sană pe de o parte pôně la otarulă satulă Żorawin, iar pe de alta pôně la apa Bukowicz, cu deplina facultate de a o curăta și de a o colonisa, numind'o apoi Ternowa, dupre însuși numele pustietății Ternowepole, care sată, cu tôte utilitățile selle in genere și in speciă, cu roduri, cu censuri, cu venituri, cu agre, cu lunce, cu câmpuri, cu păsciuni, cu păduri, cu codri, cu brădeturi, cu dumbrăvi, cu rediuri, cu prisece, cu locuri de vênătore, cu iazuri, cu bălți, cu lacuri, cu riuri, cu përae, cu fluvie, cu piscine, cu cursurile apeloră, cu more, și cu tôte folósele și usu-rile loră presinți și viitóre, fie sub orice de-nominațiune, cu tôte sporirile și dependințele, sălă țină, sălă aibe și sălă stăpânescă in pace pentru eternitate, cu dreptulă de ală schimba, de ală instrăina, de ală ipoteca, de ală vin-de și, mai pe scurtă, de a face totă ce va cre-de de cuviință, ellă și legitimi seī succes-sori (1), obținendă inse pentru acęsta de mai 'nainte speciăla nóstră permissiune, precum și a successoriloră noster; pentru care donațiune numitulă Iancu și legitimi seī successori voră fi datoră a ne servi cu cãte duoi arcași in fie-care resbellă allă nostru generală. Dreptă mărturiă s'a aninată sigilliulă nostru cãtră acęstă actă. S'a dată in Oradia-mare, feria a dua, in đia Sântulă Apostolă Bartolomeu, anulă Domnulă una miă patru-sute patru-đeci și pa-tru, fiindă presinți magnifici, generosi și forți Luca de Gorcka palatină de Posnania, Hrițco Kierdej palatină de Podolia, Nicolău de Ossolin castellană de Wojnica, Iónnă Ligensa castellană de Biecz, Nicolău de Zakrzów castellană de Wislica, Iónnă Farrurej de Garbow spatară de Cracovia, Iónnă Bezath de Mokrsko stegară de Cracovia, Bienko de Balico stegară de Posnania, Hinko de Balica stegară de Sandomiria, și alți mai mulți ostași și fami-liari ai nostri, marturi demni de credință. S'a dată prin mânele magnificiloră Iónnă de Konicpole Cancellariă și Petru de Szczekociny vice-cancellariulă regatulă Poloniei, pre-îubiți

(1) Noi ne-am încercat a traduce pe câtă s'a putută mai bine, dar n'amă reușit cu deseversire a reda curiosele pleonasme și complicațiună latino-barbare alle acęstei lungi enumerățiuni.

bów dapifero Cracoviensi, Joanne Bezath de Mokrsko Cracoviensi, Byeniakone de Batlewo Poznanensi, Hincone de Balicze Sandomiriensi vexilliferis — et aliis quam plurimis militibus et familiaribus Nostris fide dignis testibus circa praemissa. Datum per manus Magnificorum Joannis de Conieczpole Cancellarii et Petri de Sczekociny vicecancellarii regni Poloniae sincere Nobis dilectorum. Lectum per Albertum de Zichlyn Regni Poloniae vicecancellarium.

1 4 6 9.

II. Litterae ubi Janko Walachus de Turka vendidit villam Ternowe polie Jaczkoni et Melconi de Sthronne pro hungaric. 100 fl.

Nos Narcissus de Morawski iudex, et Nicolaus Hleb de Sennowo subjudex terrestres Premisienses generales, significamus tenore praesentium quibus expedit universis praesentibus et futuris praesentium notitiam habituris, quomodo feria tertia proxima ante festum beatae Margarethae anno Domini 1469 etc. etc. personaliter veniens Nobilis Janko Walachus de Turka sponte ac libere recognovit, non compulsus nec coactus nec aliquo errore deviose ductus, sanus mente ac corpore, suorum amicorum sano fretus consilio, quia bona Ternowe polie dicta, in districtu Samboriensi sita, vendidit et resignavit perpetuo et in aevum pro 100 fl. hungaricalibus puri auri et justis ponderis Nobilibus Jaczkoni et Melconi haeredibus de Sthronne cum omni jure et dominio, proventibus, nil pro se et suis legitimis successoribus poenitus reservando, tenenda, habenda, possidenda, utifruenda, vendenda, commutanda et ad usus beneplacitos convertenda, prout ipsis et ipsorum successoribus legitimis melius et competenter videbitur expedire. Et jam ipse Janko recognovit sibi solutio satisfacta est pro bonis Ternowepolie a Nobilibus Jaczkone et Melcone haeredibus de Sthronne, super quo memoriale est — quod iudicium recepit praesentibus etc. etc.

ai nostri. Controlatū de cătră Albertū de Zychlyn, vice-cancellariulū regatului Poloniei.

1 4 6 9.

II. Actulū, prin care Iancu Românu de Turka vinde satulū Ternowepole lui Iațco și Melco de Stronne pentru 100 florini unguresci

Noi, Narcisū Morawski, judece-generalū, și Nicolatu Hlebū de Sennowo, sub-judecele generalū ai districtului de Premisla, facemū cunoscutū prin acestū actū tuturor cine-lū va vedē, presinți și viitorī, cumcā in feria a treia cea mai apropiatā inainte de serbătorea fericitei Margarete, in anulū Domaulū 1469 etc. etc. venindū in persōnā nobilulū Iancu Românu de Turka, a recunoscutū liberamente și de bună voe, nesilitū și neindemnātū, fără erōre seū amăgire, sănētosū cu mintea și cu corpulū, cu consiliulū bunilorū seī amici, cumcā a vindutū și resemnatū pentru totū-d'una nobililorū Iațco și Melco, seniori de Stronne, moșia Ternowepole in districtulū de Samboria pentru 100 florini unguresci de aurū curatū și de drēpta greutate, cu tōtā deplinătatea dreptulū, a stăpânirī și a venitului, nelăssândū nimicū pentru sine seū pentru legitimii seī successori, pentru ca cumpērătorii s'o ținā, s'o stăpânescā, s'o useze, s'o vindā, s'o schimbe și să facā totū ce vorū crede de cuviință, ei și successorii lorū, recunoscēndū insuși Iancu că a primitū pentru moșia Ternowepole plata deplină de la nobilii Iațco și Melco seniori de Stronne, dreptū care lucru s'a insemnatū aci pentru memoriā, trecēndū in registrulū judiciarū, in presința etc. etc.

1494

III. Nobilis Siemion Turecki resignat sortes haereditatis suae in villis Turka, Jawora et Jasiencyza suis filiastris videlicet Bogdano, Jasconi, Iwasconi, Fedkoni, Romano et Demetrio filiis Fiedconis et Wasconis.

Tytuł tego dokumentu, który oraz cała treść jego dokładnie oznacza, upoważnia nas do wniosku, iż i wsie Turka, Jawora i Jasiennica do sukcesorów Janka Walacha de Turka pierwotnie należały, i że zatem i te wsie za woloskie uważać można.

1534

IV. Litterae judiciariae ex actis terrestribus Premisliensibus graniciales cum bonis Domini Petri Cmitha Marschalci etc. etc. ex una, et bonis Nobilium de Ilnik, Jawora, Turka et aliis ibidem ex altera partibus tactae.

Nicolaus Dersnijak de Rokithnicza judex et tribunus, Andreas Krzczowski subjudex terrestres Premislienses generales significamus quibus expedit universis etc. quomodo oblatae sunt litterae patentes granicierum pro parte spectabilis et magnifici Domini Petri Kmitha de Wisnicze Castellani Sandomiriensis etc. et Nobilium de Thurka, Jawora et Jelnijk haeredum etc. etc. quarum quidem litterarum tenor de verbo ad verbum sequitur et est talis: Andreas Stadniczki de Zmigrod Premisliensis, et Nicolaus Bal Sanocensis succamerarii significamus tenore praesentium etc. etc. quomodo limites et granicies fecimus inter bona villae videlicet Thernów et alia bona haereditaria spectabilis et magnifici Domini Petri Kmitha de Wiśnicze etc. etc. in terra Sanocensi ex una, et Turka, Jawora, Jelnik, Gielniczek, Melnyeczne, Zawadka et Jasiencyza nobilium de Turka videlicet Dmitro et Michalco dicti Piesi atque Fiedko, Roman et Alexandri et aliorum in ejusdem villis jus et interesse haereditarium habentium ac in Jasiencyza de Gielnik vero Iwaszco, Myklasz, Hryé, Waško, Jaczko, Paweł, Wasyl, et aliorum haeredum, eorundem bonorum ad Jelnik

1494

III. Nobilulū Simeonū Turecki vinde părțile selle ereditare din satele Turka, Jawora și Jasiennița fiiastrilorū sei, anume Bogdan, Iațcu, Ivasco, Fedco, Romanū și Dimitrie, fiilorū lui Fedcu și ai lui Vascu.

Titlulū acestui documentū, prin care se es- plică tōtă copprinderea sea, ne autorisă a in- duce, cum că satele Turka, Jawora și Jasiennica, aparținēndū din capulū locului posterității lui Iancu Romānul de Turka, se pot considera ca sate romāne

1534

IV. Delimitațiunea judiciară între bu- nurile D-lui Petru Kmita Mareșalū etc. pe de uă parte și între alle no- bililorū de Ilnik, de Jawora, de Turca și altorū părtași ai lorū pe de altă par- te, estrasă din actele districtuale de Premislia.

Nicolaū Dersniak de Rokitnica, jude și tri- bunū al districtului de Premislia, și Andreiū Krzczowski, sub-jude, facemū cunoscutū prin acēsta tuturorū cui se cuvine, cum că s'a in- registratū actulū de hotare, relativū la spec- tabilulū și magnificulū D. Petre Kmita de Wisnice, Castellanū de Sendomiria etc., și la nobilii eređi de Turka, de Jawora și de Jelnik, a căruia actū cupprindere urmēză din litteră in litteră așa: Andreiū Stadnicki de Zmigrod, sub-camerariulū de Premislia, și Nicolaū Bal, sub-camerariulū de Sanoka, facemū cunoscutū prin acēsta etc., cum că amū stabilitū hotarele respective pe de o parte între teritoriulū sa- tului numitū Ternowa de'mpreună cu celle-l'alte bunuri ereditare ale spectabilului și magnificu- lui D. Petru Kmita de Wisnice, aflătore în districtulū de Sanoka, iar pe de altă parte in- tre teritoriulū satelorū Turka, Jawora, Jelnik, Jelniczek, Melnyeczne, Zawadka și Jasiennica alle nobililorū de Turka, anume Dumitru, Mi- chalco, așa numitulū Piesi (Pedestru), Fedco, Romanū, Alexandru, și cei-l'alți co-părtași cu dreptulū ereditarū in acelle sate, precum și Ivașco, Miciașū, Hryțū, Vașco, Iațcu, Pavelū

pertinentium in terra Premisliensi sitarum partibus ab altera etc. etc.

Vasile și cei-alți eređi din aceleași sate, dependinți de Jelnik și aflătoare în districtul de Premislia etc. etc.

1537

Privilegium super utramque villam Ternów, in quo scultetia in eisdem villis vendita centum marcis Nobili Wasko Ilnicki Poponi continetur.

In Nomine Domini Amen. Ad perpetuam rei memoriam. Universa acta quae in humanis geruntur negotiis, subito evanescent, ipsaque diurnitate labuntur, nisi munimentis sigillorum annotationibusque testium fuerint perhennata. Proinde Nos Petrus Cmitha, Comes in Wisznice, Palatinus et Capitaneus Cracoviensis generalis et regni Poloniae supremus Marschalcus, atque Scepusiensis, Premisliensis et Colensis Capitaneus etc. significamus tenore praesentium quibus expedit universis et singulis praesentibus et futuris harum notitiam habituris. Quia Nos cupientes bona Nostra augmentare et ad majores utilitates seu proventus deducere, vendimus scultetiam in villis Nostris inferiori et superiori Thernowa in terra et districtu Sanoensi consistentem, Nobili Wassconi Gijlniczki Poponi ritus Ruthenici, pro centum marcis pecuniarum monetae et numeri polonialis consvetorum, quamlibet marcam per quadraginta octo grossos computando, quarum villarum inferioris et superioris Ternowa Cmethones fieri debent et locabuntur in jure Vallachico. Cujus villae inferioris Ternowa initium locationis incipitur a fluvio dicto Zwiniacz sursum fluvio dicto San protensive eundo et terminabitur in loco, ubi fluvius Bukowicz defluit in fluvium San inter duos montes, unus qui vocatur Kiczara ex parte montis Plonyna, ex alia parte fluvii San mons dictus Bików, a graniciebus Samboriensibus, et ibi fietur locatio praefatae villae inferioris Thernowa. — Alterius vero villae superioris Thernowa initium locationis Cmethonum incipietur a campo seu pratis dictis Bjeniove eundo similiter sursum fluvio dicto San, et terminabitur in loco, ubi fluvius Nijchrjilów defluit ex monte Plonyna in fluvium San, alias do usth Nychrylyowa et ibi finitur locatio cmethonum praefatae villae superioris Ternowa et hoc totum intelligitur ad longitu-

1537

V. Privilegiulă asupra ambelor sate Ternowa, cuprinđendă in sine vinđarea chinezatului pentru summa de o sută libre nobilului Vașco Ilnicki preută.

In numele Domnului amin. Pentru eterna memoria. Tote operele activității umane pieră indată seă se risipescă sub presiunea timpului, dacă nu se perpetuă prin țaria sigilielor și semnătura marturilor. Așa dară noi, Petru Kmita, comite de Wisnice, palatin și căpitan general de Cracovia, mareșal suprem allu regatului Poloniei, capitan de Scepuși, de Premislia, de Colin etc., facemă cunoscută prin această cu se cuvine, tuturora și fie-căruia, preșinți și viitori, la cine va ajunge actul de față, cumcă noi, dorindă a spori bunurile noastre și a trage din elle mai multe folose seă venituri, amă vindută kinezatulă din satele noastre Ternova de jos și Ternova de sus, aflătoare in provincia și in districtul de Sanoka, nobilului Vasco Ilnicki, preută de ritul rutenă, dreptă o sută de libre, socotite in monetă și in greutate, duple cum se obicnuesce in Polonia, adecă fie-care libră numerândă câte patru-șeci și optă de groși, cu aceia ca coloniștii acelloră sate să se bucure de usul dreptului romănescă. Iară hotarulă coloniei Ternova de jos se incepe de la fluviulă numită Zwiniacz, mergendă apoi in sus d'alungulă fluviulă numită San, pône la loculă unde se vėrsă in acestă fluviu San fluviulă Bukowiec, anume intre duoi munți, dintre cari unul, lóngă muntele Plonina, se numesce Kiczara, iar cellalaltă, de ceia parte a Sanului, la limitele districtului de Samboria, se numesce Bikow: a-cesta este hotarulă ăisulă sată Ternova de jos. In cellă-altă sată, Ternova de sus, hotarele, in marginile căroră se voră stabili coloniștii, se începă dela câmpulă numită Bjeniove, mergendă apoi de asemenea in susul fluviulă San, pône la loculă, unde se vėrsă in ellă fluviulă Nehrilów, izvorândă din muntele Plonina, adecă pône la gurele fluviulă

dinem. Ad latitudinem vero ex utraque parte villarum praefatarum descriptio et obsignatio facta est eo modo: videlicet ex illa parte a montibus Plonyny saltu vexilliferis eundo ad Nejichrylow; — ibidem post Nyechrylow circa Sucha Rosthoka facta sunt signa, post montem dictum Nyechrylowa Kyczara na przystopye facta sunt signa, ex inde eundo ad montem, qui jacet supra Dolhe Bagno facta sunt signa, super Schlowaty in monte Kyczara supra Polyanam facta sunt signa, superius Bukowcza na Porubyszczach facta sunt signa, ab ipso loco eundo semita ad campum Bukowycz et ex campo Bukowycz similiter eundo semita na Kyczara, ex Kyczara ad villam Thernowa signa facta sunt, relinquentes silvas utiles et arbores fructiferas fagum et abietem versus montis Plonyny, et silvas inutiles Smerekowe ad excindendum et eradicandum Cmethonibus villarum praefatarum admittendo et demonstrando — non excedendo in omnibus locis metas descriptas et obsignatas; ex alia vero parte villarum praefatarum a graniciebus Samboriensibus Cmethones villarum praefatarum non debent excindere silvas utiles et arbores fructiferas, solum silvas inutiles Smerekowe excident et eradicabunt; silvas vero utiles pro usu fructu villarum praefatarum usque ad scopulos granicierum Samboriensium relinquendo. Item Cmethones in eisdem villis locabunt in areis, tres quartas areas in se continentibus. Item Cmethones ibidem in cruda radice locati, habebunt libertatem ad decursum viginti annorum, quibus Cmethonibus cum praefata expirabit libertas, tenebuntur Nobis et Nostris successoribus omnes census pecuniarios, daciasque omnes porcorum et agnorum et omnem proventum, quae Nobis ex villis Crainae Nostrae proveniunt, nullis exceptis pro ratis solitis dare et complere debent et tenebuntur, omnesque labores servitia et omnia explere tenebuntur, prout aliae villae Nostrae in Craina Nostra praefata facere tenentur et ex antiquo tenebantur. Ratione cuius locationis damus et concedimus praefato sculteto et ejus successoribus duas areas in inferiori Thernowa et duas areas in superiori Thernowa, pro sessione ipsius sculteti et excrementias alias Obszary, ubi Cmethones locari non possunt. Item sub Synagogam in inferiori Thernowa damus mediam, aream in superiori Thernowa similiter sub Synagogam mediam aream, quorum poponum praesentatio ad Nos et

Sanū, pōnē la loculū, unde se vērsă in fluvialū Nehrilōw, izvorândū din muntele Plonina, adecă pōnē la gurele fluvialū Nehrilōw: acesta este hotarulū colonisării Țisului satū Ternova de susū, observându-se că tōtă delimitaȚiunea trebue înțellēsă in lungime. Iar in latitudine hotarele acellorū sate din ambe părȚile sunt prescise in următorulū modū: de nteu pe de o parte, dela munȚii Plonina mergēndū prin pădurea Stegarulū pōnē la Nehrilōw, de dincollo de care, lōngă Sucha Rostoka, sunt puse semne, apoi alte semne josū de ceia parte a mantelūi numitū Kiczara lūi Nehrilōw, apoi la muntele de assupra bălȚii cellei lunge érēși semne, de assemenea la Szlowaty, pe muntele Kiczara, d'assupra Poenei, apoi mai susū de Bukowiec tăeture pe arburī, apoi cārrare pōnē la cāmpulū Bukowiec, dela cāmpulū Bukowiec o altă cārrare pōnē la Kiczara, iar dela Kiczara pōnē la satulū Ternova sunt puse semne, in care spaȚiū de mai susū este permisū coloniștilorū a tăia pădurile celle utile și copacii cei fructiferi din muntele plonina, precum și pădurile celle inutile și selbatice, fără inse a eși cătuși de puȚinū din hotarele prescise, iar de cea-l'altă parte a Țiselorū sate, la limitele Samboriei, coloniștii sunt popriȚi de a tăia pădurile utile și arborii fructiferi, ce se intindū pōnē la semnele de hotarū alle Samboriei și cari vorū servi pentru usufructulū Țilorū sate, avēndū dreptulū de a tăia acolo numai pădurile celle neutile. Coloniștii vorū possede fie-care pământū de câte trei-pătrimi de ariă. Cei aședaȚi pe locuri neculte se vorū bucura de immunitate in cursū de duoē-deci de anni, după espirarea căroră vorū fi suppuși cătră noi și cătră successorii nostri la tōte censurile bănesci și la tōte dările de porci, de miei și de altele, intocmai precum se obicnuesce din vechime in celle-l'alte sate din craina nōstră, plătindū și dāndū in terminū stabiliȚi, fără nici o scutelă. Iar ca resplată pentru grija colonisării, noi dāmū și acordāmū lūi insuși kinezulū și successorilorū sei, pentru șederea lorū, duoē arie in Ternova de josū și totū pe atāta in Ternova de susū, precum și prisosurile territoriale, numite altū-felū obszary, pe unde nu se potū stabili coloniștii. De assemenea pentru biserică o jumătate de ariă in Ternova de josū și totū pe atāta in Ternova de susū, iar confirmarea preuȚilorū va depinde absolutamente dela noi și dela successorii nostri, cari preuȚi vorū fi suppuși in-

successores Nostros pleno jure pertinebit, daciasque omnes solitas more aliorum Poponum Crainae Nostrae Nobis et successoribus nostris solvere et explere tenebuntur, nullis exceptis. Item praefato sculteto et ejus successoribus legitimis damus et admittimus habere molendinum liberum in praefata villa inferiori Thernowa, aliud molendinum in superiori Thernowa excepto Folusz. Item praefatus scultetus et ejus successores habebit et habebunt hortulanos, artifices, tabernas, piscinas, quotquot haberi poterint in praefatis villis, sine tamen damno Nostro et praepjudicio emethonum Nostrorum in eisdem villis locatorum. Item scultetus praefatus cum suis posteris habebit mellificia libera in silvis villis praefatis propius adjacentibus et non ultra. Item Emethones villarum praefatarum tenebuntur ire ad suum scultetum bis in anno cum koliadka, semel pro festo Nativitatis Domini et semel pro festo Paschae. Item emethones villarum praefatarum sculteto suo et ejus successoribus tenebuntur tres dies laborare, sicut eis mandabit in anno, aliaque omnia onera et debita, quae omnes Emethones scultetis suis in Craina Nostra Olszanicensi tenentur, similiterque praefato sculteto et ejus successoribus emethones praefatarum villarum perficere et explere tenentur et tenebuntur nullis exceptis. Quam quidem scultetiam praefatus scultetus cum successoribus suis tenebit, habebit et possidebit eo jure et ea proprietate, prout alii sculteti seu kniaziones Crainae Nostrae praefatae possident et tenent scultetias suas seu kniastwa, poteritque praefatus scultetus cum suis successoribus praefatam scultetiam vendere, donare, commutare, alienare et ad usus suos beneplacitos prout sibi et successoribus suis melius et utilius videbitur, convertere, Nostro tamen et successorum Nostrorum consensu ad id accedente. In cujus rei evidens testimonium sigillum Nostrum est subappensum. Actum et datum in Castro Premisliensi Dominica die post festum Sti Francisci anno Domini Millesimo quingentesimo trigesimo septimo. Praesentibus Nobilibus Andrea Rawssyczki et Nicolao Młodeczki servitoribus Nostris, Demiano Zozaniski in Zorawyn, Konassio in Ustrzyki, Lazaro in Korosno, et Iwancone fratre ejus scultetis seu kniazionibus Nos-

tocmai la aceleasi dări, ca și cei-l'alți preuți din craina noastră. Mai dăm și mai permitem numărului kinez și legitimilor săi successorii de a avea o mără liberă în satul Ternowa de jos, și o altă în Ternowa de sus, înse fără postăvăria, precum și de a stabili în acele sate grădinari, neșteri, cărciume și piscine, fără nici o restricțiune de număr, întru cât înse nu va fi cu daună pentru noi său pentru coloniștii nostri de acolo. De asemenea Țisul kinez și succesorii săi voru pute ține în libertate stupi cu miere în pădurile din apropierea numitelor sate, dar nu mai departe. Coloniștii voru fi datorii a offeri kinezului lor așa numita colindă de două ori pe an, o dată la Crăciun și o dată la Pasce, precum și de a i lucra câte trei țile pe an, după cum și-le va allege ellu-insuși, affară de toate celelale dări și servicie, la cari sunt suppuși în privința kinezilor toți coloniștii din craina noastră de Olszanica. Mai pe scurt, Țisul hinez și succesorii săi voru ține, voru avea și voru possede kinezatul cu aceleasi drepturi, cu cari cei-l'alți kinezi din craina noastră posedu și ținu kinezaturile lor, putendă a lă schimba, a lă instrăina și a face totu ce i va păre mai de cuviință, lui său successorilor săi, dobândind înse o prealabilă incuviințare dela noi său dela succesorii nostri. Spre mai tare mărturiă a celor de mai sus s'a suspinsu sigiliul nostru. Făcut și dat în castrul de Premisla, duminica următoare după serbătorea Sântului Franciscu, anul Domnului una miă cincisute trei-deci și șapte. Față a fostu nobilii Andreu Rawszycki și Nicolau Młodecki, servitorii ai nostri, precum și kinezi nostri Demianu Zozaniski de Zorawyn, Kunasz de Ustrzyki, Lazaru de Korosno cu fratele său Ivanco, marturi.

K O R O S N O

Wies woloska fundacyi królewskiej, królewsczyzna w cyrkule Sanockim.

1555.

Privilegium originale super scultetiam villae Korosno Procopio et Andree Korostenskim per Sigismundum Augustum, Datum Petricoviae.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, Dux Lithvaniae etc. etc. Dominus et haeres. Significamus tenore praesentium quibus expedit universis et singulis praesentibus et futuris harum notitiam habituris, exhibuisse coram Nobis certos consiliarios Nostros nomine Procopii et Alexandri Korosteńskich germanorum olim Andrzejko filiorum et eorum patruelium fratrum Michaelis Wasko et Lazari itidem germanorum ex parte olim Iwanko, ex fratre germano praedicti Andrzejko procreatorum litteras pergamineas titulo et sigillo Domini Parentis nostri communitas, sanas, salvas et integras, nullique suspicioni obnoxias — quibus quidem litteris dominus Pater Noster conservaverat parentes eorundem fratrum patruelium suprascriptos nempe Andrejko et Iwanko fratres germanos in villarum Nostrarum Korosno et Lodynka in Capitaneatu Premisliensi consistentibus scultetiis olim antecessoribus eorum venditis prout de praemissis omnibus ex eisdem litteris noscere unicuique licet, atque Nobis supplicasse, ut quandoquidem Procopio et Alexandro praedictis germanis in Korosno, Michaeli vero et Wasko Lazaroque Leskowackim fratribus ipsorum patruelibus in Lodynka villis Nostris regalibus advocatiae, per eorum parentes praedictos ipsorumque praedecessores antea possessae, cessere (*rectius cessione*) et divisione inter eosdem fra-

K O R O S N O

satul românescu de fundatiunea regală in districtul de Sanoka.

1555.

Privilegiul primitiv asupra kinezatului din satul Korosno, datu de către Sigismund-August lui Procopu și lui Andreu Korostenski in Petricovia.

Sigismund Augustu, cu mila lui Dumnezeu regele Poloniei, marele duce al Litvaniei, etc. etc. domn și erede. Facem cunoscutu prin acesta tuturor și fe-căruia cui se cuvine, pre-sinți și viitori, cumcă o sēmă de consiliari ai nostri ne-a infătoșatu in numele lui Procopu și Alexandru Korosteński, frați bun, fi ai repositatului Andreico, precum și in numele verilor lor primari, Mihailu, Vașco și Lazaru, de asemenea frați bun, fi ai repositatului Ivanco, fratelui bun alu menționatului Andreico, o diplomă, intărită cu autoritatea și sigiliulu Domnului părinte alu nostru, bine-conservată, integră și nesuppusă nici unei bănuelle, prin care diplomă Domn lu părinte alu nostru confirma pe părinți acellor veri primari, anume pe menționați frați bun Andreico și Ivanco, in kinezaturile satelor nostre Korosno și Lodynka in capitanatulu de Premislia, pe cari și-le cumperaseră strămoșii lor, dupe cum oricine se pōte încredința din coppriusu a celei diplome, rugându-ne apoi acei consiliari ai nostri că, de vreme ce a occursu o cessione și o divisiune intre menționați veri primari Procopu și Alexandru, frați bun din Korosno, și Mihailu, Vașco și Lazaru Leckowacki, veri ai lor din Lodynka, in privința kinezaturilor din aceste sate regale, possessiunea părinților și a strămoșilor lor, de aceia noi să bine-voimă a accepe și a confirma prin autoritatea noastră regală atât

tres patruales subsequuta, tam litteras ipsas, quam divisionem ejusmodi ratam et gratam habere, auctoritate Nostra Regia approbare, ratificare et confirmare dignemur. Nos vero non minus commodi et utilitatis Nostrae et illarum conditionis melioris quam ejusmodi precum justarum dignam rationem habentes de certa scientia et speciali gratia Nostra ejusmodi litteras et divisionem, modo praemisso inter ipsos fratres patruales factam, ratam et gratam habentes, eandem auctoritate Nostra Regia et omnia inde sequuta approbamus, ratificamus et confirmamus, vimque et robor debitae firmitatis obtinere debere decernimus, non aliter ac si specialis consensus Noster ad eandem accessisset. Quoniam vero earundem scultetiarum divisione inter eosdem fratres patruales facta, quoque pars dictorum scultetorum pro sorte sua privilegio egeat speciali, ideo ex litteris domini parentis Nostri utriusque partium privilegium sortem cujusque concernens singularim describi, atque praedictis advocatis prout ad quosque eorum pertinet extradi mandavimus. Vigore autem alterius eorundem privilegiorum Nostrorum memoratis successoribus et haeredibus olim Andrejko videlicet Procopio et Alexandro Korosteńskim fratribus germanis, eorumque posteritati legitimaе, scultetiam in villa Nostra Korosno praedictam damus, sive in data jam dudum eorum antecessoribus eosdem conservamus; ita quod eandem more antiquo hucusque a praedecessoribus suis continuato jureque et consuetudine Wallachorum, in qua haec ipsa villa Korosno et aliae villae et scultetiae vallachicae quae illic antiquitus sunt locatae, tenebunt, habebunt, possidebunt, atque scultetiae officium exercebunt. Quam quidem villam Korosno in limitibus et gradibus suis sic volumus permanere perpetuo, prout a praeis temporibus est limitata. Damasque eidem Procopio et Alexandro Korosteńskim fratribus, ejusdem villae Korosno scultetis, et eorum successoribus, duas areas vulgariter Dworzyska cum hortis et obszary, sive pratis inter Smolnyce Korosno locumque dictum Mostek et inter villam Stebniczko ac torrentem alias potok kamenny consistentem, in quorum usu fuerunt semper et in praesentiarum (*rect. praesentier*) esse dicuntur eisdem areis adjacentibus, et ita late et longe, prout se absque cuiusvis praejudicio extendi possunt. Nec non molendinum et tabernam in eadem villa libe-

diploma de mai susu, precum și divisiunea cea actualmente occursă. Deci, luându în considerațiune atâtă propria noastră utilitate, precum și îmbunătățirea stării acellorū verī, nu mai puțin și justele rugăminți alle consiliarilorū nostri, noi bine-voimū a accepe diploma și divisiunea cea occursă între verī, aprobându-le și confirmându-le, de'mpreună cu tôte consecințele, prin auctoritatea noastră regală, încătū să aibe tótă puterea și vigórea, întocmai ca totū ce provine din speciala noastră incuviințare. Fiindū inse că divisiunea kinezaturilorū între acei verī primari necessiteză acum câte unū privilegiū deosebitū pentru partea fie-căruia, deci noi amū poruncitū a descri din diploma Domnului părinte allū nostru porțiunile respective alle ambelorū părți, eliberându apoi menționaților kinezī câte unū privilegiū separatū pentru cātū li se cuvine. Așa dară, în puterea unuia dintre aceste privilegii alle noastre, moștenitorilorū reposatului Andreico, anune Procopū și Alexandru Korosteński, frați bunī, și posterității lorū legitime, noi le dămū kinezatulū din satulū nostru Korosno, seū mai bine le confirmămū celle date deja strămoșilorū lorū, cu aceia ca ei să țină, să aibe, să posedă și să essercite officiulū kinezatulū în acellū modū anticū, ca și strămoșii lorū, adecă dupre dreptulū și obiceiulū Românilorū, de care se bucură acellū satū Korosno ca și celle-l'alte sate și kinezaturi românesce, colonisate din vechime în acea parte a țerrei; iar hotarele acellū satū Korosno să remănă în perpetuū în starea lorū primitivă. Mai dămū ȃșilorū frați Procopū și Alexandru Korosteński, kinezilorū acellū satū Korosno, și posterității lorū, duo arie, numite în limba vulgară dworzyska, cu grădine și cu prisosurile câmpurilorū, învecinate cu acelle arie, anume între satele Smolnyce, Korosno și loculū numitū Mostek de o parte și între satulū Stebnicko și perēlū numitū Kameny-potok de altă parte, cari prisosuri au fostū totū-d'ă-una în usulū lorū și parū a fi și actualmente, iar în lungime și în lățime se vorū întinde întru cātū se pôte permite fără dauna altuia. Vorū mai avé o móră și o cărcumă liberă în acellū satū, și facultatea de a primi atâtă țerrani străini, pe căți îi vorū puté aședa pe propriulū lorū territoriū, cu tôte veniturile și altele, câte li se vorū cuveni dela atari. Vorū mai dobândi ȃșii kinezī dela Korosno în perpetuū câte unū

ram habebunt, atque tot hortulanos, quot in agris eorum commode locari poterint, cum omnibus censibus ex eisdem provenientiibus et tota proprietate. Insuper iidem advocati Korosnenses et eorum legitimi successores de omni datione Nostra gregum ex hac ipsa villa annis singulis Nobis solvi solita, tertium agnum et et tertium porcum, de pucijs (?) vero, quae pro expeditione bellica quoties occurrerit, ex eadem villa colligi consueverunt, et similiter de omnibus poenis judiciariis, et quomodocumque ex villae praefatae Korosno judiciis proventibus (*provenientibus*?) kunicznego itidem et wschodnego tertium denarium seu partem tertiam, duabus pro Nobis reservatis, de eadem villa perpetuo habebunt et pro usu suo percipient. Licebit quoque eisdem advocatis villae Korosno et eorum successoribus legitimis, ex emethonibus villae praefatae honoraria alias poczty bis in anno, videlicet pro Nativitate Domini et Paschae festis, recipere, eosdemque Emethones cogere ad laborandum sibi tribus diebus in anno, quemcumque laborem ipsi sculteti voluerint. Poterint etiam incolae villae Korosno praescriptae tot mellificia intra limites ipsius habere, quot eis placuerit; sed ita, ut de melle ex ipsis mellificiis proveniente Nobis ad Castrum Nostrum Premisliense duas partes, tertiam vero advocatis praedictis dare teneantur — Quoties autem aliquis praedictorum scultetorum villae Korosno praefatae, filium vel filiam propriam desponsuerit, seu quando aliquis ex hac luce decesserit, toties nihil Nobis et Capitaneis Nostris exinde proveniet, nec dare quicque (*i. e. quidque*) tenebuntur. Permittimus postremo eidem Procopio et Alexandro Korosteńskim advocatis modernis et eorum successoribus omnimodam facultatem redditus et proventus suos in eadem advocatia molendino et taberna praescriptis ipsam advocatiam concernentes pro eorum beneplacito (citra tamen Nostrum et subditorum Nostrorum ejusdem villae incolarum praejudicium aliquod) ampliandi et augendi, et eandem advocatiam in Korosno cum omnibus proventibus ad eam de jure et consuetudine quolice spectantibus tenendi, habendi, et possidendi nec non, Nostro et Serenissimorum successorum Nostrorum consensu accedente, vendendi, commutandi, obligandi, alienandi et in alios usus suos successorumque suorum beneplacitos convertendi, prout ipsis melius et utilius videbitur expedire. Hoc ta-

allu treilea mielă și câte unu allu treilea porcă din tôte dobitocele, ce ni se voru cuveni noie pe totu annulu din acellu satu, precum și allu treilea denariu seu partea a treia din darea occasională pentru espedițiunea belică, din tôte amendele și altele venituri judiciare, din darea de jderi și din darea mortuariă, celle-alte dăoe treimi rezervându se pentru fiscu. Mai este acordatu dișiloru kinezii dela Korosno și posterității loru legitime de a primi dela coloniștii menționatulu satu *honoraria* seu cinste de duo ori pe annu, anume la Crăciunu și la Pasce, precum și trei dișle annualmente, ori-și-ce felu de lucru. Coloniștii menționatulu satu Korosno voru avé facultatea de a ține stupi in hotarele satulu, ori-și-câte le va plăcé, cu condițiunea inse, ca din miera acelloru stupi să dea duo părți noie la castrulu nostru de Premislia, iar o parte kinezulu satulu. Menționații kinezii ai satulu Korosno voru fi scutiți de dare cătră noi și cătră capitani nostri de Premislia, de câte ori voru căsă-ori unu fiu seu o fiă, seu ori-cându va muri vre-unulu din ei. Mai permittemu încă dișiloru Procopu și Alexandru Korosteński, kinezii actuali, și successoriloru loru, deplina facultate de a spori și de a mări venitul loru din acellu kinezatu, din moră și din cărcumă, duple arbitriu loru, fără inse prejudiciulu nostru seu allu coloniștiloru nostri din acellu satu, precum și de a ține, de a avé, de a posede și, cu invoirea prealabilă a noastră și a serenissimiloru successorii ai nostri, de a vinde, de a schimba, de a ipoteca, de a înștrăina, și mai pe scurtu de a usa duple placulu loru, intru cătu li se va păré mai bine și mai de folosu, acellu kinezatu din Korosno, cu tôte veniturile, ce'i voru fi aparținendū de dreptu seu de obiceiu, cu acea specială condițiune inse, in favórea noastră și a serenissimiloru nostri succesori, că acei Procopu și Alexandru, kinezii actuali dela Korosno și posteritatea loru legitimă, de câte ori toți locuitorii districtulu de Premislia voru fi chemați la arme, atunci să se presinte și ei la serviciu belicū, căllări și armați precătu se va puté mai bine, și afară de acésta să ne mai dea noie annualmente câte duoi-spre-deci miei și alte dări cuvenite castrulu nostru de Premislia, intocmai precum tôte acestea le făceaū, le essecutaū, le țineaū, le possedaū, le aveaū și actualmente le ținu și le posedu din vechiulu obiceiu și din con-

mea specialiter pro Nobis et serenissimis successoribus Nostris reservato, quod iidem Procopius et Alexander moderni advocati Krosnenses in propria persona, quod licet bellicum servitium, alias... eorum cum suis legitimis successoribus, tunc cum omnes terrigenae Nostri Premislienses ad arma consurrexerint, in uno equo armatus quanto melius fieri poterit, praestare et tolerare, atque Nobis quocumque anno duodecim agnos, aliasque obventiones ad Castrum Nostrum Premisliense dare et pendere teneantur, prout praemissa omnia fecerunt, perfecerunt, tennerunt, possiderunt, habuerunt, et in praesentiarum (*rect. in praesentia*) tenent et possident ex antiqua consuetudine e. concessione praedecessorum Nostrorum, et prout de iis omnibus litterae divi parentis Nostri coram Nobis exhibitae testabantur. Super alteram vero scultetiam nempe villae Nostrae Lodinka praescriptis Michaeli Wasko et Lazaro Liskowackim fratribus, quibus ex divisione praemissa sorte obtigit, aliud privilegium Nostrum ad instar litterarum divi Parentis Nostri contulimus. Promittimus autem pro Nobis et Serenissimis successoribus Nostris verbo Nostro Regio quod et (*rect. in*) tenuta et possessione advocatae praefatae in Korosno pacca..... (*i. e., pacifica non solum*) memoratos Procopium et Alexandrum Korosteński ad unumque eorum vitae extremum terminum, verum etiam unum ex filiis eorum quem ipsi in eadem advocatia duxerint, relinquendum conservabimus, neque eosdem tam conjunctim, quam divisim, eximendi de eadem advocatia cuiquam homini, cujuscumque status et conditionis existat, potestatem faciemus, sed neque Nos ipsi cum Serenissimis successoribus Nostris de manibus eorum haec ipsam advocatiam pro Nobis fiscoque sive coquina vel mensa nostra regia ac quavis alia necessitate Nostra vel Reipublicae exigente eximemus, quod (?) (*rect. quando*) moderni advocati et successores eorum praedicti vixerint. Juribus Nostris regalibus salvis semper et integris manentibus. Harum quibus sigillum Nostrum est subappensum, testimonio litterarum. Datum Piotrcoviae in Conventione Regni Nostri generali, feria secunda intra octavam Corporis Christi, Anno Domini Millesimo quingentesimo quinquagesimo quinto, Regni vero Nostri vigesimo sexto. Joannes Ocieski, Reipl. Cancellarius.

cessiunea predecesoriloru nostri, și intocmai precum sunt cuprinse in diploma Domnului părinte alu nostru, infătoșată noie. Iar in privința cellu-laltu kinezatu, adecă allu satulu nostru Lodynka, care prin menționata divisiune s'a cuvenitu frațiloru Mihailu, Vasco și Lazaru Liskowacki, se eliberază unu altu privilegiu allu nostru in conformitate cu diploma Domnului părintelui nostru. Apoi promitemu in numele nostru și allu serenissimiloru nostri successoru, prin cuvintulu nostru regalū, de a mântine in pacinica ținere și possessiune a dussulu kinezatu din Korosno nu numai pe menționati Procopu și Alexandru Korosteński pōne la mōrtea lorū amēndurora, cī incă și pe unulu dintre fiu lorū, pe care ei illu vorū lassa meștenitorū, și pre cātu nu vomū autorisa pe nimene, fie de orice statū seū condițiune, de a i scōte pe ei din acellu kinezatu in totu seū in parte, pre atata nici noi inși-ne cu serenissimii nostri successoru, fie oricātu de mare nevoia nōstră seū a regatulu, nu vomū usurpa acellu kinezatu pentru noi, pentru fiscu, pentru mēsa nōstră regală etc., rămānēdu inse pururea salve și intregi drepturile nōstre regale. Spre mărturiă, s'a aninatū cātră acestu actū sigiliulu nostru. Datū in Piotrcovia, in adunarea generală a Regatulu nostru, feria a duoa din octava Corporis Christi, anulū Domnului una miă cincī-sute cincī-deci și cincī, iar domniūi nostre in anulū doie-deci și șesse. Iōnnu Ocieski, Cancellariulu Regatulu.

T R E S C

DALSZYCH DOKUMENTOW TYCZĄCYCH SIĘ
KNIAZTWA KOROSTENSKIEGO

II. 1558. Providus Lechno (Alexander) Korosteński, posiadacz połowy Kniaźstwa w Korośnie, pożyczycwszy od urodzonego Krysztofa Drohojewskiego 150 złp. na dwa tygodnie, obliguje mu za tę summę połowę swego młyna, obowiązując się dozwolić wierzycielowi realną intromisię w posiadanie rzeczonyj połowy młyna i bronić go w tém posiadaniu, na przypadek gdyby Drohojewskiemu za dwa tygodnie rzeczonyj summy nie oddał. A to pod Vadium 150 złp.

III. 1560. Król Zygmunt August konwaliduje *post factum* zwyż wymieniony zastaw połowy młyna Kniaźskiego, atoli pod kondycją, aby summa za którą Alexander Korosteński tę połowę swego młyna zastawił, téj kwoty nie przenosiła, którą na Kniaźtwie zapisaną ma.

IV. 1560. Prokop (Kopko) Korosteński posiadacz drugiej połowy Kniaźstwa w Korośnie zastawia ją Janowi Zamoszkiemu w summie 600 złp. pozwalając mu oraz realną intromisię w zastawiony majątek, i obligując się swoim i suksesorów swoich imieniem pod Vadium 600 złp. nietylko do bronienia Jana Zamojskiego w spokojném posiadaniu rzeczonyj połowy Kniaźstwa, ale i wyrobić konsens królewski na ten zastaw.

C O P P R I N S U L Ū

CELLORŪ-L'ALTE DOCUMENTE RELATIVE LA
KINEZATULŪ DIN KOROSNO.

II. An. 1558. Onorabilulŭ Lechno seŭ Alexandru Korosteński, possessorulŭ jumetății kinezatului din Korosno, iewa imprumutŭ dela nobilulŭ Cristofŭ Drohojewski, pe termenŭ de duo septemăne, summa de 150 zloți poloni, sub ipoteca jumetății selle de móră, obligându-se a'î permite intromissiunea reală și a'lŭ apëra in posederea a-cellei jumetății, la casŭ de a nu fi in stare să'î plătescă menționata summă la ȕi, sub amendă de alți 150 zloți.

III. 1560. Regele Sigismundŭ Augustŭ confirmă *post factum* menționata ipotecă de jumetatea mórei kinezesci, cu condițiunea insecă summa, pentru care a ipotecatŭ Alexandru Korosteński, să nu intrcă porțiunea, ce i se cuvine lui din kinezatŭ.

IV. 1560. Copeo seŭ Procopŭ Korosteński, possessorulŭ cellei-l'alte jumetății a kinezatului din Korosno, o obligă lui Iónnŭ Zamojski, pentru summa de 600 zloți poloni, permittendu' totŭ-d'o-dată intromissiunea reală și indatorându-se, in numele seŭ și allŭ suksesorilorŭ seŭ, sub amendă de alți 600 zloți, nu numai de a'lŭ apëra in liniștita posedere a ȕisei jumetății de kinezatŭ, ci încă de a procura autorisațiunea regală in privința acestei ipotece.

V. 1560. Uczciwy Lechno (Alexander) Korosteński zastawia (inscribit obligat atque in-vadiat) siostrzeńcowi swemu Wańcza synowi Prokopa Korosteńskiego w summie 200 złp. jedną trzecią część swęj połowy Kniaźstwa w Korosnie (zatém szóstą część całego tego Kniaźstwa) pozwalając mu oraz realną intromisię w rzeczoną trzecią część swęj dzielnicy, i rzącąc mu summą równą 200 złp. w swém i swych successorów imieniu za spokojne posiadanie ustąpionego majątku.

V. 1560. Onorabilulă Lechno sėu Alexandru Korosteński obligă (inscribit, obligat atque in-vadiat) nepotului sėu Vancea, fiului lui Procopu Korosteński, o a treia parte din jumėtatea sea a kinezatului de Korosno, adecă o a șesșea parte din kinezatulă întregu, pentru summa de 200 zloți poloni, permittėndu'i totu-d'odată intromissiunea reală și espunėndu-se la o amendă egală de 200 zloți, dacă dėnsulă sėu successorii sėi voru attenta cum-va contra liniștitei possessiunii.

VI. 1561. Elzbieta z Pleszowicz (zapewne wdowa po Krysztofie Drohojewskim) nieodbrawszy od Lechna (Alexandra) Korosteńskiego ani Summy 150 złp., za którą tenże Krzysztofowi Drohojewskiemu połowę swego mlyna zastawił był, ani też drugiej summy 59 złp. 7 groszów, wnosi, do sądu Grodzkiego Przemyskiego prozbe o realną intromisię w posiadanie rzeczonej połowy mlyna.

NB. Udzielamy dokument ten dosłownie, ponieważ istnienie osobnych sądów Wołoskich dowodzi:

Generosa Elisabetha de Pleszowicze inhaerendo decreto iudicii Vallachici protestata est coram officio, quia parata erat recipere summam 150 złp. pecuniae a provido Lechno Korosteński; sed quia ipsam non reposuit, nec reponere et solvere curavit, ideo petiit, ut executionem decreti praefati officium faciat, ministerialem et Crainiconem eidem jam ex nunc ad intromittendum in molendinum dicti Lechno addat. Officium itaque Castrense Premisiense in praesentia ipsius Lechno hic idem stantis inhaerendo decreto ejusdem iudicii (*i. e. Vallachici*) addidit eidem Elisabethae ministerialem et Demianum Crainiconem, ad executionem fiendam decreti praefati peremptorie. Item occasione quinquaginta novem florenorum, grossos septem, det et admitat in totam suam medietatem molendini scultetialis in Korosno tandiu per ipsam Elisabetham tenendam, donec ipsi summa tota plenarie persolvetur: Ministerialemque etiam eidem cum Crainikone ad dandam et assignandam peremptorie intromissionem in summa juncta addidit. Actum in Castro Premisiensi feria quinta post festum Sanctae Agnetis proxima Anno Millesimo Quingentesimo Sexagesimo Primo.

VI. 1561. Elisabeta din Pleszowice (certamente veduva lui Cristofu Drohojewski), de vreme ce nu primise dela Lechno Korosteński nici summa de 150 zloți poloni, pentru care o jumėtate de móră a fostu ipotecată lui Cristofu Drohojewski, nici o altă summa datorită de 59 zloți 7 groși, apoi cere dela tribunalulă districtuală de Premislia intromissiunea reală în posederea acellei jumėtăți de móră.

(NB. Impărtașimă literalmente acestu documentu, prin care se probază essistinta unor tribunale române separate).

Nobila Elisabeta de Pleszowice, pe basea decretului iudiciului român, a declarat de'naintea acestui officiu allu castrului de Premislia, cumcă avėndu a primi dela onorabilul Lechno Korosteński summa de 150 zloți poloni, pe care ellu n'a inapoiat-o și nu s'a îngrijit a o plăti, ea rógă pe officiu de a pune în ndeplinire acellu decretu, dāndu'i pe unu impiegatū și pe crainiculū (sateorū române), pentru ca s'o pună în possessiunea jumėtăței de móră a șisului Lechno. Așa dară, în presința lui insuși Lechno, pe basea decretului iudiciului român, officiu a datu menționatei Elisabete unu impiegaū și pe crainiculū Demianū pentru a essecuta în dată șisulă decretu, pe care jumėtate de móră kinezială din Korosno ea s'o țină atăta timpū, pōne ce nu i se va plăti pe de plinū atatu summa de mai susu, precum și totu-d'odată o altă summa de cinci-deci și nouė florini și șapte groși. Făcutu în castrulă de Premislia, feria a cincea prossimă dupe serbatōrea Sāntei Agnete, anulū una miă cinci-sute șesșe-deci și unul.

VII. 1561. Uczciwy Ilko (Eliasz) Korosteński syn Lechna, zastawia piątą część swęj dzielnicy w Kniaźtwie Korostenskim Janowi Zamoszczkiemu (Szlachcicowi) za sumę 100 złp. na tak długo, póki mu tę sumę nie od-
da. Pozwala mu zaraz realną intromissię i z-
pisuje mu Vadium 100 złp. dla zabezpieczenia,
że go w posiadaniu zastawionego majątku prze-
ciwko wszystkim bronić będzie etc.

VII. 1561. Onorabilulü Iico séü Elia Korosteński, fiulü lui Lehno, İea imprumutü dela nobilulü İönnü Zamojscki summa de 100 zloři poloni, sub ipoteka unei cincimi din par-
tea, ce i se cuvine in kinezatulü de Korosno, permittënduı immedıatamente intromissiunea reală in acea avere, pöne la soluřiunea sum-
mei, ři obligändu-se, sub amenda de alři 100 zloři, de alü apëra contra a ori-ce superări relative la possessiune etc.

VIII. 1568. Nobilis Jan Zamojszcki, posia-
dacz téj połowy Kniaźtwa Korosteńskiego, która
mu Prokop Korosteński za sumę 600 złp.
w roku 1560 zastawił był, przelewa na rzecz
Demiana Stebnickiego wszystkie swe prawa
tak co do rzeczonęj summy 600 złp., jak i
co do posiadania za nią majątku w swoim i
successorów swych imieniu (condescendit in
eumque omne jus suum praefatum incorporat
et in viserat cum omni jure dominio et proprie-
tate ita, prout praefatam medietatem scultetiae
in villa Korosno solus tenuit, habuit et possi-
debat nihil juris dominiı et proprietatis in eis-
dem bonis praefatis pro se et suis legitimis
successoribus et quibusdam aliis personis re-
servando) a to dla tego, że Demian Stebnicki
mu rzeczonę sumę 600 złp. zapłacił.

VIII. 1568. Nobilulü İönnü Zamojscki, pos-
sessorulü acellei jumëtăři din kinezatulü de
Korosno, pe care İ-o ipotecase İn anulü 1560
Procopü Korosteński pentru summa de 600
zloři poloni, transmite lui Demianü Stebnicki,
in numele seü propriü ři allü successorilorü
seı, töte drepturile selle atätü assupra posses-
siunii, precum ři assupra acellei summe de
600 zloři, cu care summä İ-a satisfăcutü pe
dënsulü Demianü Stebnicki.

IX. 1568. Ten sam Iwan Zamojszcki uste-
puje rzeczonemu Demianowi Stebnickiemu tal že
i ową piątą część dzielnicy Lechna Korosteń-
skiego, która téj posiadanie mu Ilko (Eliasz) syn
tego Lechna roku 1561 za 100 złp. zastawił
był. A to dla tego, że Demian Stebnicki przez
wyjätę summy wymienionęj wszystkie prawa
z zastawu wyjływające od Zamojszkiego na-
był, jak ten sam przyznaje.

IX. 1568. Acellaři İönnü Zamojscki mai cedă
numitulü Demianü Stebnicki încă o cincime
din apanagiulü lui Lehno Korosteński, pe care
İ-o ipotecase fiulü acestuia İco İn anulü 1561
dreptü 100 de zloři poloni, fiindü-că Demianü
Stebnicki, plătindu-ı summa de mai susü, că-
pëtă prin acësta töte drepturile, deriva e din
ipotecă in favörea lui Zamojscki, precum mă-
turisese İnsuři acesta.

X. 1568. Uczciwy Wańcza Korosteński syn
Prokopa przelewa na rzeczonę Demiana Ste-
bnickiego wszystkie prawa swoje, co do sum-
my 200 złp. zapisanęj mu przez Stryja jego

X. 1568. Onorabilulü Vancea Korosteński,
fiulü lui Procopü, transmite numitulü Demianü
Stebnicki töte drepturile selle assupra summei
de 200 zloři poloni, İnscrișă lui din partea

Lechna Korosteńskiego na ustąpionej części całego Kniaźstwa Korosteńskiego, nie mniej i prawo do posiadania tej szóstej części pozwalając mu zaraz realną intromisję do niej. A to dla tego, że mu Stebnicki rzeczona summe 200 złp. wypłacił.

unchiului seŭ Lehno Korosteński pe cedata a șessea parte din întregulŭ kinezatŭ de Korosno, precum nu mai puținŭ dreptulŭ de posesiune asupra acellei a șessea părți, permittându'i imediata intromissiune reală, de vreme ce Stebnicki i-a plătitŭ ȕissa summă de 200 zloți.

XI. 1568. Lechno Korosteński wraz z swymi synami Ilkiem i Ignacym zastawia całą swą dzielnicę Kniaźstwa Korosteńskiego (prawdziwie zostające jeszcze przy nim siedm piętnastych części jego połowy) Nobli Pawłowi Demianowiczowi Ustrzyckiemu i jego successorom aż do przyszłego Bożego Narodzenia za summe 509 złp. siedm groszy, pozwala mu zaraz realną intromisję, i ręczy mu nie tylko summa 509 złp., którą jako vadium zapisuje, ale i całym swym majątkiem za spokojne posiadanie zastawionej dzielnicy. — „Jamque ex nunc in eadem bona omnia dant et admittunt realem intromissionem et pacificam possessionem in bonis praefatis per Ministerialem Terrestrem ac Krainikonem Demianum, dareque se submitserunt, sub simili vadio Quingentorum et novem florenorum et grossorum septem etc.... Debetque ac tenebitur praefatus Lechno et Ichnac et Ilko praesentes cum filiis, et se praesentibus cum suis successoribus inscribunt super omnibus bonis suis mobilibus et immobilibus ac personis suis, eundem Paulum et ejus successores ab omni quavis praepeditione iudiciali et violenta ab omnibusque inscriptionibus toties, quoties necessarium fuerit, tueri, defendere, intercedere, ac bona eadem munda facere sub simili vadio 509 fl. et septem grossorum — Pro quibus quidem vadio et vadiis citati iidem Korosteński cum suis successoribus ad officium castrense Premisliense per ipsum Paulum et ejus successores, ex tunc in primo termino pro vadio praefato satisfacere cum suis successoribus tenebuntur, ipsum primum terminum nullis generaliter viis, coloribus, modis, dilationibus, motionibus, appellationibus, praecitationibus, persecutionibus, literis regalibus differendo, sub amissione suae totius causae toties, quoties necessarium fuerit.“

XI. 1568. Lehno Korosteński, de'mpreună cu fiii seŭ Ilco și Ignatiŭ, obligă nobilulŭ Paulŭ fiulŭ lui Demianŭ Ustrzycki și successorilorŭ acestuia întregulŭ seŭ apanagiŭ din kinezatulŭ de Korosno (mai bine ȕicându 7/15 ce'i mai rămânŭ din jumătatea lui) cu termenŭ rigurosŭ pôně la Crăciunŭ, pentru summa de 509 zloți poloni și șapte groși, permittându'i imediata intromissiune reală, iar pentru liniștita posesiune îi garantéză nu numai cu o summă egală de 509 zloți, ci încă cu totalitatea averii selle, rămânându numai ca impiegatulŭ districtualŭ allŭ officiułui Castrului de Premislia și Crainiculŭ satelorŭ române Demianŭ să essecute această lucrare.

XII. 1568. Kilian Drohojewski syn Krzysztofa przelęwa w swem i swych braci Tomasza i Jana imieniu na Szlachetnego Pawła Demianowicza Ustrzyckiego i tegoż successorów wszystkie prawa tak co do sum 150 złp. i 59 złp. 7 groszy, jak co do zastawionej za nie połowy mlyna Lechna Korosteńskiego, pozwalając rzeczonemu Pawłowi Ustrzyckiemu realną intromisję w posiadanie tej połowy mlyna.

XII. 1568. Kilian Drohojewski, fiulul lui Cristof, in numele seü și alü fraților seü Toma și Iónnü, cedă nobilului Paulü Demianü Ustrzycki și successorilorü acestuia töte drepturile selle atätü assupra summelorü de 150 zloti poloni și 59 zloti poloni 7 groși, precum și assupra ipotecatei pentru elle jumetäti de mörä a lui Lehno Korosteński, permittendü dissulü Paulü Ustrzycki immediata intromissiune realä.

XIII. 1569. Relacya woźnego sądu Grodzkiego Przemyskiego, iż w jego przytomności Lechno Korosteński z synami Ignacym i Ilkiem, tudzież Kopko Korosteński z synem Wańczą dozwolili i dali Nobili Pawłowi Demianowiczowi Ustrzyckiemu realną intromisję w posiadanie całego Kniaźstwa Korosteńskiego. „Dederunt et admitterunt realem intromissionem cum actuali possessione in totam et integram advocatiam alias in knyasthwo in praefata villa Korosno et omnia alia ad eandem advocatiam spectantia et pertinentia soli per se et per dictum Ministerialem in praesentia eorundem.

XIII. 1569. Relatiunea portärellului tribunalului castrului de Premislia, cumcă in presința sea Lehno Korosteński cu fiil Ignatiü și Ilco, precum și Copko Korosteński cu fiulul Vancea, aü permisü și aü datü nobilului Paulü Demianü Ustrzycki intromissiunea realä in possessiunea intregulu kinezatü de Korosno

XIV. 1569. Druga relacya sądowa woźnego sądu Grodzkiego Przemyskiego, że w jego przytomności Demian Stebnicki albo Ustrzycki, sołtys w Ustrzykach i posiadacz Kniaźstwa w Korosnie, wszystkie swe prawa do tego ostatniego Kniaźstwa na rzecz swego syna za pozwoleniem szczególném Królewskiém przelał, i rzeczonogo syna w posiadanie tego Kniaźstwa intromitował.

XIV. 1569. A doua relatiune judiciară a portärellului tribunalului castrului de Premislia, cumcă in presința sea Demianü Stebnicki seü Ustrzycki, kinezü de Ustrzycki și possessorulü kinezatului de Korosno, cesse fiului seü, cu speciala autorisațiune regalä, töte drepturile selle assupra acestui ultimü kinezatü și lü intromisse in possessiune.

XV. 1569. Trzecia relacya sądowa, że:
a) Jan Zamojszcki jako były posiadacz jednej połowy Kniaźstwa Korosteńskiego i jednej piätėj części drugiej połowy tegoż Demianowi Stebnickiemu, na kiórego był wszystkie prawa swe przelał, w realne posiadanie rzeczonych cz części Kniaźstwa Korosteńskiego intromitował;

XV. 1569. A treia relatiune judiciară, cumcă:
1. Iónnü Zamojszcki, fostü possessorü ailü unei jumetäti și alü unei cincimi din cea-l'altä jumetate a kinezatului de Korosno, intromit e in possessiunea lorü realä pe Demianü Stebnicki, căruia îi cedase töte drepturile selle.

b.) že tož samo Kilian Drohojewski w swójm i swych braci imieniu co do jednėj połowy mlyna do dzielnicy Lechna Korosteńskiego należącego uczynił;

c.) že takáž realną intromissię także i Wańcza syn Prokopa Korosteńskiego, co do swėj szóstėj części Kniažtwa tamtejszego uskutečnił, którą mu był Stryj jego Lechno darował, a on Demianowi Stebnickiemu sprzedał.

2 Totu astu-feltu face Kilianu Drohojewski, in numele seŭ și allu fraților seŭ, in privința jumătății de móră din apanagiulă lui Lehno Korosteński.

3. De assemenea Vancea, fiulă lui Procopu Korosteński, intromitte pe Demianu Stebnicki in vinduta acestuia a șessea parte a kinezatului de Korosno, pe care Vancea o avea in daru dela unchiu-seu Lehno.

XVI. 1577. Wańcza syn Kopka Korosteńskiego powtórnie zeznaje, že wszystkie swe prawa, co do własności połowy Kniažtwa w Korosnie, na Pawła Demianowicza Ustrzyckiego przelał, ręcząc mu całym swym majątkiem za spokojne posiadanie

NB. — Udzielamy tego dokumentu wstęp, ponieważ zawiera dobrowolną renuncyacyę Wańczy Kopkowicza na uprzywilejowane swe forum, t. j. zrzeczenie się sądu wołoskiego i poddanie się pod jurysdykcyę sądu Grodzkiego Sanockiego.

XVI. 1577. Vancea, fiulă lui Copco Korosteński, recunoscce pentru a doua oară cestiunea tuturor drepturilor selle asupra proprietății jumătății kinezatului de Korosno in favoarea lui Paulu Demianu Ustrzycki, garantându-i liniștita posesiune cu totalitatea averii selle.

NB. Impărtașimă testualmente inceputul acestui documentu, căci ellu ne arrătă, cum Vancea Kopkowicz seŭ fiulă lui Copco renunță de bună voe la forulă seŭ privilegială, adecă se lapedă de judecata romănescă și se suppone jurisdicțiunii tribunalului castrului de Sanoka:

Comparens personaliter coram actis praesentibus Premisliensibus Castrensibus Nobilis Iwan Wancza Kopkowicz Korosteński in villa Sacrae Regiae Majestatis Korosno antiqua ad Capitaneatum presentem pertinente, tenutarius Magnifici Joannis Herburth de Fulsztyn Castellani Sanocensis et Capitanei Premisliensis medietatis advocatiae seu scultetiae tenutarius jure suo quovis proprio, foroque et competentia omiss: (?) sive vero praesenti castrensi jurisdictioni se successores cum bonis omnibus in toto quo ad inscriptionem tantum attinet, incorporando, et inviscerando, mente et corpore sanus existens publice libere per expressum recognovit, quia de omni et integro jure suo in medietatem advocatiae seu scultetiae in villa sacrae regiae Majestatis antiqua Korosno existente jure Dominio et proprietate..... (nu se vede) suos ac vigore jure a serenissimis regibus Poloniae ipsum concernente et spectante cum omni jure, dominio et proprietate et cum omnibus ad eandem praedictam advocatiam pertinentibus, attinentiis, fructibus et utilitatibus universis, sic videlicet prout eadem bona solus ex antecessoribus suis tenuit, habuit, et possidebat illisque utifraebatur, nil ibidem pro se suisque successoribus reservando et excipiendo Nobili Paulo Ustrzycki Demianowicz in villa sacrae Regiae Majestatis Stebnik, ad Capitaneatum presentem pertinentem tenutarium praedicti Castellani Sanocensis sculteto et ejus posteris cedit et condescendit omne jus suum super eundem perpetuis temporibus transfuadit, ac eadem bona eidem ac ejus posteris dat, donat etc. etc.

XVII. 1577. Paweł Demianowicz Ustrzycki wnosi do aktów Grodzkich Sanockich, (pod-

XVII. 1577. Paulu Demianu Ustrzycki, supunându-se fără nici o restricțiune jurisdicțiunii

dajac się jurysdykcyi Grodzkiej bez żadnej restrikcyi) plenipotencyę, którą do prowadzenia swych procesów z Ilkiem Korosteńskim bratu swemu Janowi Demianowiczowi Ustrzyckiemu udzielił.

NB.— Udzielamy także wstęp tego aktu, którym wyraźną renuncyacyę od uprzywilejowanej jurysdykcyi Książów zawiera:

dreptului comunu, înregistréză în actele Castrului de Sanoka deplina imputernicire, pe care o dá fratelui său Iónnū Demianū Ustrzycki pentru a conduce processele selle contra lui Ilco Korosteński.

(NB. Impărtășimū de assemenea inceputulū acestui actū, în care se opprinde fórte limpede o renunçiare la jurisdicțiunea privilegială a kinezilorū).

„Nobilis Paulus Demianowicz Ustrzycki coram officio praesente Castrense Sanocensi et „actis personaliter stans, recedens a suis juribus et districtibus suis quibusvis propriis, et se „praesenti jurisdictioni Castrensi Sanocensi una cum bonis omnibus ac successoribus suis „incorporans ac subiciens, quia in omnibus et singulis causis et actionibus suis, quascumque „coram quocumque iudicio seu officio regni Poloniae et coram Sacrae Majestatis regni quibuscumque personis habet et habiturus est, et praecipue in causa quam habet cum provide „Ilia Korosteński, Nobilem Iwan Demianowicz Ustrzycki fratrem suum in suum verum et legitimum plenipotentem fecit“ etc. etc.

XVIII. 1578. Król Stephan Bathory potwierdza na wniesioną do niego appellacyę wyrok sądu Grodzkiego Przemyskiego w sprawie Ilka Korosteńskiego przeciwko Iwanowi i Pawłowi Stebnickim (Ustrzyckim) o wykupno Waśka Korosteńskiego brata rzezonego Ilka z Książstwa Korosteńskiego i gwałtowne wypędzenie tegoż z mieszkania i kurii w Korosnie.

NB.— Udzielamy ten wyrok jako nowy dowód, że jurysdykcyja w sprawach Książów między sobą w skutek poddania się pod sąd pewny krajowy raz do tego grodu raz do drugiego przechodziła.

XVIII. 1578. Regele Stefanū Batori întâresce în appellū sentința tribunalului Castrului de Premislia în processulū lui Ilco Korosteński contra lui Iónnū și Paulū Stebnicki seu Ustrzycki, cari arū fi usurpatū kinezatulū de Korosno assupra lui Vașco Korosteński, fratelui numitului Ilco, allungându-lū cu violință din casa și din curtea kinezială.

(NB. Noi împărtășimū acéstă sentință, ca o nouă probă, cumcă jurisdicțiunea în processele dintre kinezi, după ce acestia se supuneau o dată dreptului comunu, trecea cândū la unū tribunalū, cândū la altulū.)

Stephanus Dei gratia rex Poloniae etc. Significamus praesentibus litteris Nostris quorum interest devolutam esse ad Nos et iudicium Nostrum per Appellationem ab officio Castrensi Premisliensi causam et actionem inter providum Iliam Korosteński actorem et appellansem causae ab una, et Nobiles Iwanum et Paulum Stebniczkie conventos ab altera partibus, ratione interemptionis providi Waško de villa Korosno fratris germani ipsius actoris et violenta expulsionem de domo et curia scultetiae villae Korosno coram officio motae uti ea omnia in actis et processu causae latius ac sufficientius habentur descripta etc. etc. Nos cum consiliariis etc. . . . (stersū) Nostris audita ac examinata partium ipsarum controversia processuque actis et munimentis coram productis ad causam praesentem necessariis remissis atque debito Nostro expensis sententiam officii Castrensis Premisl. qua Iwanum Demianowicz innocenter

KOROSCIENSKA WOLA

fundacyi królewskiej, królewszczyzna, w cyrkułe Sanockim.

1563

Originale privilegium super locationem villae Krosienczka Wola per Sigismundum Augustum Hryczkoni et Jaczko Rozputenskim datum Petricoviae.

Sigismundus Augustus Dei gratia etc. etc. Significamus praesentibus litteris Nostris quorum interest universis et singulis quod cum declarasset Nobis Magnificus Spytek Jordan de Zakliczyn Palatinus Cracoviensis, Premisliensis, Camionacensisque Capitaneus, esse in Capitanatu Premisliensi in fundo Nostro Regio locum incultum villaque instituenda opportunum et accomodatam, circa rivulum Koroscienskie dictum situm. — Nos volentes adaugere comoda et proventus ejusdem capitanatus Nostrum Premisliensis, permisimus, et assentimus praesentibus ejusdem villae locationi, et quae tum in ea locanda, tum in omnibus rebus ad incolarum illius utilitates constituenda omnia ut commode gerantur et administrentur, committendum duximus et quidem committimus per praesentes providis Hryczkoni Rozputeński una cum filio ipsius Jaczko, commendatam habentes illorum industriam, ut illi eandem villam sine tamen praejudicio et detrimento aliarum villarum circumjacentium in cruda radice locent, colonosque in ea juxta quantitatem agrorum exstirpandorum instituunt. Eam autem villam locare et agros pro ea locanda exstirpare debent locationique (*rect. locationemque*) ejusdem villae instituere (*rect. incipere*) debent a rivulo superius memorato Korościenski potok dicto, qui tendens a rivulo Liskowaty potok dicto ad fluvium Strwiaż et tandem mar-

KOROSCIENSKA WOLA,

satű de fundatiune regală in cereulű de Sanoka.

1563.

Privilegiulű originalű asupra coloni-sării satului Koroscienska Wola, accordatű in Petricovia lui Hrițco și Iațco Rozputenski de cătră Sigismundű Augustű.

Sigismundű Augustű, cu mila lui Dumne-đeű etc., etc. Facemű cunnoscutű prin acęsta tuturorű și fie-căruia, cui se cuvine, că declarându-ni magnificulű Spytko Jordan de Zakliczyn, palatinulű de Cracovia și căpitanulű de Premislia și de Kamieniec, cum că s'arű fi aflândű in capitanatulű de Premislia, pe terrioriulű nostru propriű regalű, unű locű incultű, indemánatecű pentru inființarea unű satű, in apropiarea riului numitű Koroscienski, decű noi, voidű a immulűi folosurile și veniturile đissulű capitanatű allű nostru de Premislia, amű incuviințatű prin actulű de față colonisarea đisulű satű, iar pentru ca ea să se pótă realisa, administrându-se apoi satulű in tóte spre binele locuitorilorű, amű insărcinatű și insărcinamű pe onorabili Hrițco Rozputeński, de 'mpreună cu fiu-seű Iațco, cunnoscuűi deja prin activitatea lorű, de a inființa ei acellű satű, adunândű colonistű căűi vorű trebui pentru a scóte la cultură acellű locű pustiiű, fără inse vre-o daună pentru celle-l'alte sate de pe'npregiurű, care colonisare a satului și curățarea cămpurilorű se va incepe de la menționatulű riulű numitű Korościenski-potok, care merge de la riulű numitű Liskowaty-potok póně la fluvialű Strwiaż ș'apoi pe marginea fluvialű póně la riulű numitű Polomski și póně la culmea muntelui numitű Bruzni, unde este hotarulű Sobieski seű Lieski, de aci de la

gine fluvii usque ad rivulum Połomski dictum ac summitatem montis Bruźni appellati, usque ad limites Sobieskie seu Lieskie. Deinde ab eadem summitate montis Bruźni per fluvium Sodinka (*Solinka?*) usque ad summitatem montis Konieczkie Czary vocati. A praefata vero summitate montis Konieczkie Czary usque ad summitatem montis Korościeńskie et rivulum Strynturski (?) nuncupatum. — Damus quoque et concedimus colonis qui eam villam inhabitabunt libertatem et immunitatem omnium pensionum, dationum, censuum, et onerum Nobis arcique Nostrae Premisliensi debitorum ad decursum decem annorum. Expiratis vero annis decem, incolae villae praefatae ex possessionibus suis Nobis seu Capitaneo Nostro easdem omnes pensiones, dationes, census solvent, eosdem labores ac eadem omnia onera fere et subire tenebuntur, quaecumque coloni aliarum villarum Nostrarum in eodem Capitaneatu existentium, ferre ac subire solent ac debent. Et ut eisdem Hryczkoni Rozputeński una cum filio ipsius Jacko Rozputeński eorum operas in locanda villa praefata navatas remuneremus, damus illis successoribusque illorum in eadem villa advocatiam, assignando illis quatuor laneos agri, quorum unus debet esse pro poponatu villae illius, nec non sex quartas agri pro hortulanis illorum per eos jure advocatiae possidendorum. Liberrimum quoque illis erit molendinum in fluvio sive rivulo Korościeński extruere sine tamen damno et praepjudicio molendini Nostri Regii magni in fluvio Strwiaż siti. Incolae vero ejusdem villae Nostrae nulli, nisi in molendino advocati ejusdem frumenta sua molant et molere tenebuntur. Praeterea iidem ipsi advocati et eorum successores a colonis villae praefatae eadem omnia percipient, et habebunt, quaecumque alii advocati et sculteti a colonis aliarum villarum Nostrarum in eodem Capitaneatu existentium percipere et habere solent ac debent. Quam quidem advocatiam superscriptam praenominati Hryczko Rozputeński et Jaczko filius ipsius ac eorum successores legitimi cum agris, molendino et omnibus proventibus et commodis superius descriptis et quaecumque adhuc in dicta advocatia parari, et institui poterint, tenebunt et possidebunt eaque pro arbitratu suo utifruentur; — Nostro tamen et Serenissimorum Nostrorum successorum consensu acquisito, si illud obligare, vendere aut quovismodo alienare voluerit. Juribus etiam Nos-

acea culme a muntelui Bruźni prin fluviul Soinka pōnē la culmea muntelui numitū Konieckie-Czary, apoi dela acēstā culme a muntelui Konieckie-Czary pōnē la culmea muntelui Korościeński și pōnē la riulū numitū Strynturski, iar colonistii acellui satū vorū avē de la Noi unū intervallū de immunitate de dece annī, in cursulū cărorā vorū fi liberi de ori-ce pensiumi, dări, censuri, munce și sarcine, datorite noīe și castrului nostru de Premislia, la care inse tōte ei vor incepe a fi supuși, de o potrivă cu celle-lalte sate alle nōstre din același capitanatū, din datā după expirarea ȃisului termenū. Iar pentru ca acellū Hrițco Rozputeński și fiulū seū Iațco să fie resplătiți pentru munca lor în colonizarea ȃisului satū, noi le dāmū lorū și posterității lorū kinezat lū de acollo, assemnāndu-le patru lanuri de cāmpū, dintre cari unulū trebuie să fie pentru popatulū satului, precum și șesse pătrimi de cāmpū pentru argaii lorū, pe cari potū săși aibe în puterea dreptului kinezialū. Le va fi de asemenea liberū de ași face o mōră în fluviulū seū riulū Korościeński, fără însă vre-o daună pentru mōrā nōstrā regală cea mare din fluviulū Strwiaż, iar locuitorii satului vorū fi opriți de a măcina grānele lorū auri unde-va, decâtū numai la mōrā kinezului. Pe lōngă acestea, ȃișii kinezi și successorii lorū vorū lua și vorū avē de la colonistii satului tōte cāte obicinuescū a lua și a avē cei-lalti kinezi seū șultuzi de la colonistii cellor-lalte sate alle nōstre regale din același capitanatū. Acellū kinezatū supra-scrișū, numiți Hrițco Rozputeński, fiulū seū Iațco și posteritatea lorū legitimă, cu cāmpii, cu mōră, cu tōte veniturile și folosurile mai susū specificate, și cu totū ce aparține ȃisului kinezatū actualmente seū s'arū înființa de acum înainte, illū vorū ține, illū vorū possede, illū vorū intrebuița după placū și, cu consensulū prealabilū allū nostru și allū successorilorū nostri, illū vorū putē obliga, a vinde seū a instrăina în totū chipulū, remānēndū însă pururea salve drepturile nōstre regale. Spre credința și mărturiā s'a aninatū cătrā acestū actū sigilliulū nostru. Datū în Petricovia, alle lunei lui Aprile în trei, anulū Domnului una miță cincisute șesse-deci și trei, iar allū regirii nōstre trei-deci și patru.

tris regalibus ibidem semper manentibus salvis. In ejus rei fidem et testimonium, sigillum Nostrum praesentibus est appensum. Datum Petricoviae tertia mensis Aprilis, anno Domini Millesimo quingentesimo sexagesimo tertio. Regni vero Nostri anno trigesimo quarto.

II. 1569. Alexy Krasiczki de Sieciny Trybun i Surogator Grodu Przemyskiego oznajmia Hryciowi Rozputyńskiemu posiadaczowi Kniażtwa w Korościeńskiej Woli i Demianowi Ustrzyckiemu posiadaczowi kniażtwa w Ustrzykach, iż król chcąc napadom i skargom ich wzajemnym tamę położyć, listem królewskim wadium 500 złp. Węgierskich wyznaczył, które strona gwałtow się dopuszczająca w jednej połowie Królowi, w drugiej połowie zaś stronie przeciwniej gwałtem uszkodzonej zapłacić powinna.

NB. — Osnowę rzezonego listu królewskiego dosłownie umieszczamy, ponieważ ciekawym jest co do formy i oraz dowodzi, jak silnych środków do poskromienia gwałtów i napadów których się szlacheccy Kniażiowie między sobą dopuszczali, używać było trzeba.

Sigismundus Augustus Dei gratia Rex Poloniae etc. etc. Generoso Alexio Krasiczki Tribuno et Surrogatori Capitaneatus Nostri Premisliensis, in absentia ejus Vicecapitaneo Premisliensi, fidei Nobis dilecto gratiam Nostram Regiam. — Generose fidelis dilecte! Quaestus est coram Nobis graviter Nobilis Hryczko Rozputhenski, scultetus villae Nostrae Volia Korońska, quod illi Nobilis Demianus Ustrzycki, scultetus villae Nostrae Ustrzyki inimicitias apertas in vitae ejus discrimen..... (nu se vede) ita ut de vita sua parum sit securus, quod Nos paci communi contrarium esse censentes, volentesque eidem Hryczkoni Rozputhenski de ecuritate vitae prospicere, et audaciam ac effrenatam temeritatem ipsius Demian Ustrzycki cohercere, vadium Nostrum quingentorum florenorum in auro Ungaricalium boni justique ponderis, (ut non vi, sed jure et justicia mediante, actiones suas ut par est prosequatur) inter easdem partes et earum quamlibet seorsive vallandum et interponendum duximus, vallamusque et interponimus praesentibus Nobis pro una medietate pro alia vero parti illud observanti per partem in eo succumbentem irremissibiliter persolvendorum — quod quidem Vadium volumus tam singullatim ad unam quamque personam partium praedictarum quam generaliter ad omnes intelligi. De quo quidem vadio Nostro ne aliqua partium praedictarum ignorantiam suam in causa transgressionis illius habere praetendat, mandamus fidelitati tuae, ut hoc ipsum vadium Nostrum in Acta Castrensia inscribi et per Ministerialem Terrestrem in domos earundem partium deferri et deportari ad advocatiam ipsorum deduci curet, injungatque eisdem partibus sub eodem vadio ne una pars contra aliam insurgat, nec in alterius perniciem aut detrimentum publice vel occulte directe vel indirecte et quocumque alio quaesito colore per se aut submissas personas, filios, fratres, amicos, fautores, et familiares quoscunque agat vel moliat r,

II. 1569. Alessiü Kras'cki de Sieciny, tribunulü și sub-rogatorulü castrulü de Premisliä, insciinteză pe Hrițco Rozputeński, possessorulü kinezatului din Korościeńska Wola, și pe Demianü Ustrzycki, possessorulü kinezatului din Ustrzyki, cum că regele, voidü a infräna turburările lorü și plängerile reciproce, a decisü prin scrisöre regală amenda de 500 florinü in aurü unguescü, pe care va fi datöre a o plăti partea, ce și va permite scandalulü, jumătate in profitulü regelü și cea-l'altă in folosulü părții vätëmate.

NB. Noi reproducemü in extenso acestü actü regalü, fiindü curiosü din punctulü de vedere allü formeï și probändü totü-d'o-dată, câtü de energice mësure erau indispensabile pentru a infränge violințele și attacurile nobililorü kinezü, unü contra altora:

sed ut in pace et tranquillitate permaneant, nullos motus aut turbas inter se excitent, et non vi, sed justitia et jure mediante, actiones suas prosequantur pro gratia Nostra et debito suo. Aliter fidelitas tua ne fecerit. Datum Lublini in conventu Regni Generali die sexta mensis Maji Anno Domini Millesimo quingentesimo sexagesimo nono, Regni Nostri quadragesimo.

III. 1600. Zygmunt III zachowuje Mikolaja Demianowicza Ustrzyckiego i Elzbię z Kopystyńskich jego małżonkę przy dożywotnim posiadaniu Kniaźtw i popostw w Korosnie i w Korosteńskiej Woli.

Sigismundus Tertius Dei gratia rex Poloniae etc. etc. Significamus praesentibus litteris Nostris, quorum interest universis et singulis, quod cum perspecta et commendata haberemus fidelia servitia Nobilis Nicolai Demianowicz Ustrzycki, quae tum Serenissimis antecessoribus Nostris, quam Nobis ipsis omni bene merendi occasione diligenter praestitit, ita ut gratia et benevolentia Nostra non indignum cum merito reputemus, faciendum Nobis esse duximus, ut eundem in usu et possessione advocatarum tum et poponatum in villis Korosno et Wola Korosteńska in Capitaneatu Premisliensi consistentium, omniumque attinentiarum et pertinentiarum antiquitus eodem pertinentium, conservaremus et relinqueremus uti quidem conservamus et relinquimus praesentibus litteris Nostris. Et ut majorem etiam gratiam Nostram et benevolentiae Nostrae luculentius aliquod erga se testimonium cognoscat, etiam uxorem ipsius Nobilem Margaretham sive Maruchnam Kopysteńska ad hoc idem jus ipsius advitale admittendam eidemque ac praedicto marito suo ambobus in solidum et cuilibet eorum seorsim in praedictis advocatiis et poponatribus de novo largiendum et concedendum esse duximus atque jam hisce praesentibus largimur et concedimus. Ita quod praenominati conjuges ambo solidum conjunctim et divisim quicumque eorum alteri supervixerit, advocatias easdem cum poponatribus, tabernis et molendinis in villis supranominatis nec non cum omnibus eorundem commodis, usibus, fructibus, censibus, redditibus, hortulanis et tam antiquitus quam noviter vigore consensus olim Augusti Regis avunculi Nostri desiderati in fundo advocatae villae Korosno Maxymów Potok dicto locatis, ceterisque

III. 1600. Sigismundü III mănține pe Nicolaïu Demianü Ustrzycki și pe soția sea Elisabeta (?Margareta?), născută Kopystyńska, în posederea advitală a kinezaturilor și a poponaturilor din Korosno și din Korosteńska Wola.

Sigismundü allü treilea, cu grația lui Dumneđeu regele Poloniei etc. etc. Facemü cunoscutü prin acösta, tuturorü și fie-căruia, cui se cuvine, cumcă avëndü în vedere și în recomandațiune credincioșele servicie alle nobilului Nicolaïu fiulu lui Demianü Ustrzycki, manifestate cu stăruință în töte ocasiunile, atätü serenissimilorü predecesori ai nostri, precum și noüe inșine, astü-feliu încätü merită pe deplinü grația și buna voință a nöstră, noi amü decisü a'lü mănținé și'lü mănținemü prin actulü de față în usulü și possessiunea kinezaturilorü și popaturilorü din satele Korosno și Korosteńska Wola, afflătöre în capitanatulü de Premislia, cu töte dependințele lorü ca din vechime; iar pentru ca dënsulü să cunnöscă și mai multü pënë unde merge grația și buna voință a nöstră, noi amü decisü cu generositate a mai admite și admitteremü prin actulü de față la acestü dreptü advitalü încă și pe soția sea Maruhnă seü Margareta Kopystyńska, așa ca ei amenduoi împreună și fie-care în parte să se bucure solidarmente de acelle kinezaturü și popaturü, și anume, chiarü murindü cumva unulü dintre ei, soțulü cellü remasü să țină, să aibe, să posëdă, să întrebuinteze pënë la termenulü estremü allü vieței selle acelle kinezaturü, cu popaturile lorü, cu cărciumele și mórele din supra-đissele sate, cu töte folosurile, usurile, fructele, censurile, veniturile lorü, cu toți argații. atätü cei de mai nainte, precum și cei aședăți mai de currëndü, prin consimțimëntulü reposatului rege moșü allü nostru, pe teritoriulü numitü Maxymow-Potok din kinezatulü satului Korosno; în fine cu töte dependințele fără nici o esceptiune; promittëndü noi, în numele nostru și allü serenissimilorü nostri suc-

omnibus attinentiis et pertinentiis nullis exceptis teneat, habeat, possideat iisdemque utatur ac fruatur ad extrema vitae utriusque eorum conjunctim et divisim tempora. Promittimus vero Nostro et serenissimorum successorum nomine, non esse Nos eosdem conjuges quamdiu vixerint vel alter uter eorum vixerit, ab usu et possessione earundem advocatiarum cum poponabibus ac ceteris omnibus eorum attinentiis ulla ratione amoturos et alienaturos; quin imo utrique eorum quamdiu vixerit, jus advitale in solidum et divisim salvum ac illaesum praestituros et conservaturos. Post mortem vero ipsorum non prius bona praefata ad Nos dispositionemque Nostram redibunt, quousque summa in eisdem bonis inscripta, vel ex taxatione commissariorum proveniens, successoribus illorum fuerit persoluta etc. etc. Datum Varsaviae die XXX. Martii Anno Domini MDC.

cesorî, de a nu depărta nici sub unŭ pretestŭ pe numiŭ soŭi de la usulŭ ŝi possessiunea acellorŭ kinezaturî ŝi popaturî, cu tŭte dependenŭele, cãtŭ timpŭ vorŭ trãi ei amẽnduŭi seŭ unulŭ dintre ei, ci din contra le vomŭ mãntinẽ neattinsŭ ŝi intregŭ pŃnẽ la mŃrtea lorŭ acellŭ dreptŭ advitalŭ comunŭ ŝi separatŭ, ŝi chiarŭ dupã sevẽrșirea lorŭ din vieŭãacelle moșie nu vorŭ trece la noi ŝi in dispoziŭiunea nŃstrã mai nainte de a se înapoi successorilorŭ acestorŭ soșii summa, pe care o inscri-seserã ei in kinezaturile seŭ care provine din taxaŭiunea commissarilorŭ, etc. etc. Datŭ in Varsavia, alle luŭ Martiŭ in 30, anulŭ Dom-nului 1600.

BOBERKA,

wies woloska fundacyi prywatnej Kmity, w cyrkule Sanockim

1537.

Pierwotny przywilej lokacyjny.

In Nomine Domini Amen. Ad perpetuam rei memoriam. Universa acta, quae in humanis geruntur negotiis evanescent subito, temporisque diuturnitate labuntur, nisi munimentis sigillorum annotationibusque testium fuerint perhennata. Proinde Nos Petrus Cmitha, Comes in Wisznice, Palatinus et Capitaneus Cracoviensis generalis et regni Poloniae supremus Marschalcus atque Scepusiensis, Premisliensis et Colensis Capitaneus, significamus tenore praesentium universis et singulis praesentibus et futuris harum notitiam habituris. Quia Nos volentes bona Nostra augmentare, ad majoresque proventus deducere, vendidimus scultetiam in fluvio Nostro Boberka in terra Sanocensi et Craina Nostra Olszanicensi consistentem provido Iwan Wolosz subdito Nostro pro septuaginta florenis per mediam sexagenam computatis. In quo quidem fluvio Boberka praefatus Iwan scultetus locabit villam nomine Boberkam in cruda radice in jus Valachicum. Cujus villae praefatae eradicatio pro agris Cmethonum ibidem locatorum (*rect. locandorum*) incipietur a fluvio maly gluboki potok sursim fluvio Boberka pro... sius eundo usque ad campum dictum Mathejowa polana et hoc intelligitur ad longitudinem... Ad latitudinem vero emetes in eodem fluvio locati habebunt liberum usum fructum silvarum et pratorum diu laboratorum ex utraque parte fluvii praefati propius adjacentium, sine destructione et annihilatione silvarum et arborum fructiferarum ultra metas eisdem designatas et signis nota-

BOBERKA,

satŭ romănescŭ de fundatiunea particulară a lui Kmita în cerculŭ de Sanoka.

1537.

Privilegiulŭ primitivŭ de locatiune.

In numele Domnului aminŭ. Pentru perpetua memoriă. Tŭte lucrărilor activităŭii umane se risipescŭ îndată și se surpă prin îndelungarea timpului, dacă nu sunt eternizate prin întărirea sigilliilor și prin sub-scrierile mar-turilorŭ. Decŭ noi, Petru Kmita, comitele de Wisnica, palatinulŭ și căpitanulŭ generalŭ de Cracovia, mareșallŭ supremŭ allŭ regatulŭ Poloniei, capitanulŭ de Scepuși, de Premislia și de Kolin, facemŭ cunoscutŭ prin acēsta tuturorŭ și fie-căruia, de față și viitorŭ, la cine va adjunge, cum că noi, voindŭ a mări bunurile nŭstre și a sui venitulŭ lorŭ, amŭ vindutŭ kinezatulŭ de pe fluviulŭ nostru Boberka, în districtulŭ de Sanoka și în craina nŭstră de Olszanica, on-rabilulŭ Iŭnnŭ Romănulŭ, suppusŭ allŭ nostru, dreptŭ șapte-deci de fiorinŭ, socotiŭ în câte trei-deci de groși, lŭngă care fluviulŭ Boberka numitulŭ Iŭnnŭ va colonisa pe pământulŭ incultŭ unŭ satŭ numitŭ Boberka, cu usulŭ dreptulŭ romănescŭ; iar punerea în cultură a ȕisulŭ satŭ, pentru agrele coloniștilorŭ ce se vorŭ a-șeȕa acolo, se va incepe de la câmpulŭ numitŭ Poiana lui Mateiu, anume în lungime . . . . . iar în lărgime coloniștii din acellŭ satŭ vorŭ avē libera întrebunțare a pădurilorŭ și a luncelorŭ deja puse în cultură în apropierea ambelorŭ mallurŭ alle fluviulŭ Boberka, fără inse vre-o stricăciune seŭ nimicirea pă-durilorŭ și arborilorŭ roditorŭ de dincollo de o-tarele coloniei și peste semnele stabilite de am-be părțile, cari sunt anume celle următore: pe de o parte începēndŭ dela gardulŭ Sambo-

bilibus ex utraque parte obsignatas quae signa inferius sunt descripta: videlicet incipiendo a pariete Samboriensi et villa Zorawin a fluvio dicto maly potok g̃luboki per fluvium dictum Niedzwiedzy versus Dubowi na Kiczara et ex inde eundo protensive (?) ex opposito Dubu prope Boberkam ad locum dictum Łosiński Puth . . . . ab eodem loco ad Szymanowe karszyska et ex inde ad primum monticulum dictum Kiczarza (?) quae jacet penes fluvium dictum g̃nily potok, et ex eodem loco ad karszam, quae est ex opposito montis Zeliński dział (?) et ex inde usque ad Mathiowe polany ubi finitur locatio cmethonica villae praefatae. Ex alia vero parte praefatae villae facta est obsignatio a pariete Zaniski a monte dicto Zelijn horb: et a via qua itur de Didowe ad Mathfiowa polyana et ad montem dictum Sioholodin, ex eodem monte eundo inferius Dolszy Rosztoki ad montem dictum Seroki horb ex isto monte ad alium montem, qui jacet ex opposito montis Zaniski et ex isto loco ad montem qui jacet supra viam dictam Lossiński puth sub monte Saniski: ab hoc loco ad semitam Łosińska, qua itur de Didowe ad Boberkam: ab hac semita ad montem ubi facti sunt . . . . ex isto monte do Czertiza Hawryła Pleśniwego, qui est circa viam Diduwska, qua itur ad Boberkam ku usth niedzwiedziem, ab hac via itur lato monte do usth małego g̃lubokiego potoku ubi descriptio et obsignatio incepta est, ibi finietur. — Item Cmethones in eodem fluvio locati locabuntur in areis quae in se tres quartas areae continebunt. — Item Cmethones ibidem in cruda radice locati habebunt libertatem viginti annorum. Quibus cmethonibus (*rect. Qui quidem cmethones*) dum praefata expirabit libertas, tenebuntur Nobis et Nostris successoribus omnes census pecuniariorum daciasque omnes porcorum et agnorum atque omnium proventorum quae Nobis de villis Nostris Crinae Nostrae proveniunt nullis exceptis pro ratis solitis dare et complere debent et tenebuntur, omnesque labores servitia et onera explere et perficere tenebuntur, sicut aliae villae nostrae in Nostra Craina praefata facere tenentur et ex antiquo tenebantur. Ratione cujus locationis damus et concedimus praefato sculteto duas areas pro sessione ipsius et excrescentias alias obszary ubi Cmethones fieri seu locari

riei și allă satului Zoravin, dela apa numită Perêu-mică-adâncă peste apa numită a Ursului spre stejarul de pe Kiczara, și de acolo mergând în lung în opozitul stejarului, lângă Boberka, pînă la locul numit Callea de Losin... de acolo spre fênețele lui Simonu, apoi spre muntecellul cellu de nteiu numit Kiczarza, ce se află lângă apa numită Perêul-putredă, de acolo pînă la fênețele în opozitul muntelui numit Délul de Zelin, apoi pînă la poena lui Mateiu, unde se incheie teritoriul colonial; iar de cea-altă parte a ăisului sată semnele sunt așa: dela gardul de Zaniski dela muntele numit Zelin-horb și de la drumul, ce merge din Didowe, spre Poena lui Mateiu și spre muntele numit Soholodin-horb; de aci, mai jos de Dolszy-Rostoki, spre muntele numit Seroki-horb, apoi spre un alt munte, ce se află în opozitul muntelui Zaniski, de aci spre muntele ce se află d'assupra drumului numit Drum de Losin, sub muntele Zaniski, apoi spre cãrrarea de Losin, ce merge din Didowe la Boberka, dela acea cãrrare pînă la muntele, unde sunt făcute . . . de aci spre bordeiul lui Gavrilă Mucedul, lângă drumul de Didowe, ce merge spre Boberka la Gura-Ursului, apoi peste muntele cellu lat pînă la gura Pêrêului-mică-adâncă, de unde s'a început și unde se sfêrșesce arătarea hotarelor (1). Coloniștii din acellu sată voră avé în posesiunea loră fie-care câte trei-pătrimi de ariă. Acei aședați pe locuri inculte se voră bucura de o imunitate de due-șeci de anni, după espirarea căroră voră fi datoră a ne presenta noă și successorilor noștri, în termină prescriși, fără nici o escepiune, tôte censurile bănesci, tôte dările de porci, de miei și altele de acestă natură; de asemenea orice munce, servicie și sarcine, întocmai dupre cum obicînescu celle-l'alte sate alle nôstre din aceiași craină a nôstră de Olszanica. Iar ea resplată pentru realisarea coloniei, noi dăm și concedem numitul kineză duo arie pentru șederea sea, și prisosurile câmpurilor, numite obszary, pe unde nu se potă aședă coloniștii. De asemenea pentru biserică noi dăm și concedem popiloră o jumătate de ariă, iar confirmarea preutului seă a preuților va depinde pe deplin dela noi și dela successorii noștri, fiindă atari datoră a ne presta tôte dările fără

(1) Este absolutamente imposibilă de a-și esplica cine-va această incurcătură de hotare !

non possunt. Item sub Synagogam poponibus damus et concedimus mediam aream, cujus Poponis seu Poponum ad Nos et successores Nostros praesentatio pleno jure pertinebit; qui omnes datias solitas more aliorum Poponum Nobis solvere et explere tenebuntur et Nostris successoribus tenebuntur nullis exceptis. — Item praefato sculteto damus et construere admittimus molendinum in praefata haereditate exceptio folusz. — Item praefatus scultetus habebit et ejus successores habebunt ortulanos, artifices, piscinas quotque in praefata villa fieri possunt, sine damno et praepjudicio Nostro atque Omethonum Nostrorum in eadem villa locatorum. Item scultetus habebit ac successores ejus habebunt mellificia libera in silvis villae praefatae propius adjacentibus et non ultra. Item Omethones praefatae villae tenebuntur ire ad suum scultetum bis in anno cum Koliathka pro festo Nativitatis Domini et pro festo Paschae. — Item Omethones villae praefatae sculteto suo praenominato et ejus successoribus tenebuntur in anno duas dies laborare prout in aliis villis Nostris observatur. Aliaque onera omnia et debita, quae omnes emethones scultetis suis in Craina Nostra tenentur, eidem sculteto et ejus successoribus perficere et explere tenentur et tenebuntur nullis exceptis — omniaque onera, quae alii emethones villarum Nostrarum Nobis obvenire tenentur praefati emethones ejusdem villae Nobis facere tenentur et in post tenebuntur nullis exceptis et eorum successores. Quam scultetiam praefatus scultetus cum suis posteris tenebit, habebit et possidebit eo jure et ea proprietate prout alii sculteti seu Kniaziones Nostrae Crinae Nostrae praefatae possident et tenent scultetias suas alias kniaztwa. Poteritque enim (*rect. cum*) successoribus eandem scultetiam vendere, donare, commutare et in usus suos beneplacitos convertere immo (*rect. Nostro*) tamen et successorum Nostrorum mediante consensu. In cujus rei testimonium evidens, sigillum Nostrum praesentibus est subappensum. Actum et datum in Castro Premisliensi dominica die post festum Sti Francisci, Anno Domini MDXXXVII. Praesentibus Nobilibus et... Andrea Rawssyczki et Nicolao Mlodecki servitoribus Nostris, Zozanski in Zorawin. Kunasio in Ustrzyki, Lazaro in Lodenka, Iwanicone in Krosno testibus ad premissa.

escepțiune, după obiceiul cellorū-l'alți popi. Mai permittemū încă ȃissului kinezū de a ȃi construi o mōră in numitulū satū, inse fără postăvăriă.. De asemenea kinezulū și successorii sei vorū ține in acellū satū argați, meșteri, pescărie, intru cătū acēsta se va putē face fără dauna nōstră seū a coloniștilorū nōstri de acolo, mai avēndū încă facultatea de a ține stupi in pădurile din apropierea satului, inse nu mai departe. Coloniștii vorū fi datori a merge la kinezulū lorū de duo-orī pe annū, la Crăciunū și la Pasce, cu colindă, precum și de a'i lucra lui și successorilorū sei căte duo țille annualmente, după datina cellorū-l'alte sate alle nōstre, mai prestāndū atātū kinezulū, cătū și noūe orī-cāte se obicīnuescū pe acolo, fără nici o escepțiune. Iar ȃissulū kinezū și posteritatea sea vorū ține, vorū avē și vorū possede acellū kinezatū cu același dreptū de proprietate, cu care cei-l'alți kinezi din craina nōstră de Olszanica ținū, aū și posedū kinezaturile lorū respective, avēndū facultatea de a'lū vinde, de a'lū dărui, de a'lū schimba și de a'lū usa in totū felulū, după cum va crede de cuviință, cu prealabilulū consimțimētū allū nostru și allū successorilorū nostri. Spre mai mare mărturiă s'a aninatū cătră acestū actū sigillulū nostru. Făcutū și datū in castrulū de Premislia, in duminica după serbătōrea Sântulū Franciscū, annulū Domnului 1537, fiindū față nobiliū și.... Andreū Rawszycki și Nicolaiū Mlodecki, servitori ai nostri, Zozanski de Zorawin, Kunasz de Ustrzyki, Lazarū de Lodynka, Ivanco de Korosno, marturi.

DWERNIK I POLANA

DWERNIK și POLANA,

wsie woloskie fundacyi Kmity w cyrkule Sanockim.

sate române de fundațiunea lui Kmita, in cereulü de Sanola

Privilegium super advocatias in Dwernik et Polana Lucae et Petro Tarnowskim datum Anno 1533.

Privilegiulü assupra kinezaturilorü din Dwernik și din Polana, datü lui Luca și lui Petru Tarnowski in anulü 1533.

In nomine Domini Amen. Ad perpetuam rei memoriam. Quoniam universa quae in humanis negotiis geruntur subito evanescent et diuturnitate temporis labuntur, nisi litterarum apicibus perhennata fuerint, proinde Nos Petrus Cmitha, Comes de Wisnicz, hzeres in Sobieñ, Castellaneus Sandomiriensis et regni Poloniae supremus Marschalcus atque Cracoviensis, Premisliensis, Scepusiensis, Colensisque Capitaneus. Significamus tenore praesentium quibus expedit universis et singulis praesentium notitiam habituris: quia Nos habentes condignam rationem status et conditionis Nobilis Iwan Tarnowski, quo eum Nobis cum filiis et consanguineis suis reddamus propensioem, et ad bene merendum alacriorem, augendo ei praetium pro haereditate bonorum villae Tarnowa, quam Nobis una cum Nobili Michaelo alias Melko fratri suo resignavit: itaque eidem Nobili Iwan Tarnowski ejusque filiis Petro et Lucacz advocatias duas in villis Nostris Polana et Dwernik dedimus et donavimus in perpetuum, inscribentes ipsis cum successoribus eorum in praedictis advocatiis summam trecentarum marcarum pecuniae monetae et numeri polonialis consvetarum, quamlibet marcam per quadraginta octo grossos computando. Quarum villarum Polana et Dwernik emethones fieri debent in jure

In numele Domnului amiaü. Pentru perpetua memoria a lucrului. Fiindü cã töte cãte occurgü in affacerile umane disparü din datã și se risipescü prin indelungarea timpului, dacã nu se eternisézã prin artea scrierii, decü noi, Petru Kmita, comitele de Wisnica, domnulu de Sobien, castellanulu de Sandomiria, supremulu mareșalü allü regalulu Polonië, capitanulu de Premisliã, de Scepușü și de Colin, facemü cunnoscutü prin copriinsulü acestui actü taturorü și fie-cãruia, cui se cade și la cine va adjunge, cumcã noi, atãtu in vederea statului și a condițiunii nobilulu Iönnü Tarnowski, precum și din dorințã de allü face mãi dispusü pentru noi și mãi zelosü pentru serviciulü nostru, de'mpreunã cu fiilü seilü și cu rudele selle, respãtãndulü cu prisosü pentru dominiulü satulu Tarnowa, peicare ellü și fratele seü nobilulu Michailü seü Melco nilü ceserã noie, așa darã noi îi dãmü și îi dãmü in perpetuu, lui și fiilorü seilü Petru și Lucacu, cellë duo kinezaturü din satele nostre Polana și Dwernik, inscriindu-le lorü și posteritãții lorü assupra disselorü kinezaturü summa de trei sute libre, in monetã și in greutate polonã obicnuitã, anume numãrandu-se cãte patru-deci și optü grosi in fie-care marcã, iar coloniștii acellorü sate vorü avë be-

valachico, sub regimine et obedientia ipsorum: a quibus tertia pars omnium reddituum Nobis quotannis reddendorum, tum etiam poenarum quarumvis judicarium atque labores et obventiones prout in aliis villis Nostris adjacentibus, suis advocatis praestari solent, ipsis quoque Tarnowskim debebuntur. Ad quarum villarum haereditatem adjunximus et adjungimus per praesentes quondam haereditatem Skorodne et Lubozew cum montibus et silvis nuncupatis Ostre et Otrit (?) intra praefatas villas Dwernik et Polany jacentibus cumque libero usufructu et pascuis aliorum montium Plonyny propius adjacentium. Pro advocatis vero praefatis damus et concedimus eis cum successoribus eorum quatuor areas valachicas in Polany et quatuor in Dwernik pro sessione advocatiae et excrescentias alias obszary. Item sub Synagogam in Polana unam aream valachicam et in Dwernik similiter sub Synagogam unam aream. Item praefatis advocatis et eorum successoribus admittimus habere molendinum liberum in praefata villa Polana, et aliud molendinum in Dwernik cum Folusz, tabernas, piscinas, hortulanos et artifices cujusvis artificii, atque mellificia in silvis Nostris adjacentibus, quotquot haberi poterint in praefatis villis licitum eis esse volumus. Quas quidem advocatias praefati Nobiles Iwan Ternowski cum Petro et Luca filiis suis et successores eorum tenebunt, habebunt et possidebunt, vendent, donabunt, commutabunt, alienabunt et ad usus suos beneplacitos, prout sibi et successoribus suis melius et utilius videbitur convertent, Nostro tamen et successorum Nostrorum consensu ad id accedente. In cujus rei evidens testimonium sigillum Nostrum praesentibus est subappensum. Datum in Castro Premisliensi die Martii festi Sti Martini Pontificis, anno Domini Millesimo quingentesimo trigesimo tertio. Praesentibus generosis et Nobilibus Nicolao Derzniak do Rokitnicza giudice tribuno, Andrea Krzeczowski, Stanislae de Orzechowcze Notario terrae Premisliensis, Felice de Zarsyn vexilifero Sanocensi, Joanne Herborth de Felstin tribuno Samboriensi, Stanislae Ciessaczki giudice Castrensi, Venceslao Slijwniczki vice Capiteano Premisliensi, Stanislae Tachanowski (*Torchanowski seu Tersanowski?*) equissone Premisliensi, Stanislae et Joanne de Humniska, Petro Trojeczki, Stanislae Mrochowski (*seu Mrozowski*), Nicolao Tyrowski, Andrea Raw-

neficiulă dreptului românesc, sub cărmuirea și sub ascultarea numiților kinezî, cari își voră reține în profitul loră o treime din tôte veniturile anuale și din amendele judiciare, cuvenite noăe, primindă totă-d'o-dată dela locuitorî tôte prestațiunile în muncă seă în dări, la cari sunt supuse celle-l'alte sate alle năstre învecinate, în privința kineziloră respectivî. Cătră teritoriulă acestoră sate noi amă mai adausă și mai adăugămă încă prin actulă de față teritoriulă Skorodne și Lubozew cu munții și cu pădurile a-nume Ostre și Otrit, aflătore în intervallulă dișseloră sate Dwernik și Polana, de'mpreună cu liberulă usufructă și păsciunile celloră-l'altă munți apropiati, numiți Ploniny. Mai dămă și concedemă dișiloră kinezî și posteritățî loră, pentru reședința kinezială, patru arie romănesci în Polana și altele patru în Dwernik, affară de așa numitele *obszary* seă prisosurile câmpurilor; de asemenea, pentru biserică în Polana o arie romănescă și o altă arie în Dwernik. Așjdere dișii kinezî și successorii loră se voră bucura de o mără liberă în numitulă sată Polana, și de o altă mără cu postăvăria în Dwernik, pe lăngă cari noi le mai accordămă facultatea illimitată de a ține cărciume, piscine, argați, meșteri de ori-ce specialitate, precum și stupi în pădurile năstre învecinate. Numiți Iănnă Tarnowski și fii seî Petre și Luca cu posteritatea loră voră ține, voră avă și voră possede acelle kinezaturî, voră vinde, voră dărui, voră schimba, voră înștrăina și voră usa în totă felulă duple placulă și duple chibsuéla loră, cu prealabila consimțire din parte-ne și din partea successoriloră nostri. Spre mai mare mărturiă s'a aninată cătră acestă actă sigillulă nostru. Dată în castrulă de Premislia, marți, în serbătoreă sântului papa Martină, anulă domnului una miă cinci-sute trei-deci și trei. Presinți aă fostă generosi și nobili Nicolaău Dersniak de Rokitnica, judele tribună; Andrea Krzeczowski; Stanislaău do Orzechowce, notariulă districtului de Premislia; Felice de Zarsyn, stegară de Sanoka; Iănnă Herbut de Felsztyn, tribună de Samboria; Stanislaău Ciessacki, judele orașului; Venceslaău Sliwnicki, vice-capitană de Premislia; Stanislaău Tersanowski, comisă de Premislia; Stanislaău și Iănnă Humniski, Petru Trojecki, Stanislaău Mrochowski, Nicolaău Tyrowski, Andrea Rawszycki, Nicolaău Mlodecki, Iacobă Ciesacki, Cunasz Jan-

siczki, Nicolao Młodeczki, Jacobo Ciessacki—
Cunassio Janczowicz Unichowski de Ustrzyki,
Demiano Sozański de Zorawyn, Fedor Kopy-
steński, Iwaško Bojarski et Fetko Mateowski
et aliis quam plurimis testibus circa premissa
fide dignis.

czowicz Unichowski de Ustrzyki, Demianu So-
zański de Zorawyn, Fedoru Kopystyński, Ivaško
Boiarski, Fedco Mateowski și alți mai mult
marturi demni de credință.

WAWONA

WAWONA

Acta consensu... in curia...

Acta consensu... in curia...

1532

1532

Pravilnaja lokacija...

Pravilnaja lokacija...

In nomine Domini Amen. Ad perpetuam rei
memoriam Nos Sigismundus Dei gratia Rex
Poloniae, Magnae dux Lithuanie, nec non ter-
rarum Cracovie, Sandonimie, Pruzanie, Lub-
lince, Cujavie, Masovie, Pomeranie, Pomo-
ranie etc. dominus et hæres, Significavit
tenere presentium litterarum expressis universis
et singulis presentibus et futuris, hanc con-
ventionem: Quia nos post eadem nosse et
Episcopatus Pruzanensis sicuti et quibus
Terrarum ducatum Pruzanensem, cum sicuti
comitatus adiacentibus, cum comitatus alio-
rum adiacentibus et circumjacentibus, et
tam Jani Valachie, more antiquo villarum
Valachorum ad ipsam Episcopatum pertine-
rent. Nobili Michaeli jam pridem defuncto et
relictis: Cuius filius et hæres et
inveniens a Jano et Jano Gammari filio
relictis Michaeli filio et hunc hunc per
torrentem qui Serchm amoniam: Dilecti
Serchm in verba Stepha ad Sandonim
gratias et ex parte ad Pachovia Kupetz:
tunc Sandonim Poloniam usque ad Poloniam
Zachowam et Nawa Dziel: ex inde per
veniam ad Gammari Dziel unde ortum na-
bit. Ita tamen ut hinc ex ser gravibus vi-
tas pines non nocent equis obsequi hinc
vitis alia illi in posterum locantur. Quia ve-
ro in locis in eadem villa presentibus locantur, de-
bitum libetatem viginti annorum ab omni
taxa maius de a se ex parte in annuam
satis debentur in parte privilegii immo-

In nomine Domini Amen. Ad perpetuam rei
memoriam Nos Sigismundus Dei gratia Rex
Poloniae, Magnae dux Lithuanie, nec non ter-
rarum Cracovie, Sandonimie, Pruzanie, Lub-
lince, Cujavie, Masovie, Pomeranie, Pomo-
ranie etc. dominus et hæres, Significavit
tenere presentium litterarum expressis universis
et singulis presentibus et futuris, hanc con-
ventionem: Quia nos post eadem nosse et
Episcopatus Pruzanensis sicuti et quibus
Terrarum ducatum Pruzanensem, cum sicuti
comitatus adiacentibus, cum comitatus alio-
rum adiacentibus et circumjacentibus, et
tam Jani Valachie, more antiquo villarum
Valachorum ad ipsam Episcopatum pertine-
rent. Nobili Michaeli jam pridem defuncto et
relictis: Cuius filius et hæres et
inveniens a Jano et Jano Gammari filio
relictis Michaeli filio et hunc hunc per
torrentem qui Serchm amoniam: Dilecti
Serchm in verba Stepha ad Sandonim
gratias et ex parte ad Pachovia Kupetz:
tunc Sandonim Poloniam usque ad Poloniam
Zachowam et Nawa Dziel: ex inde per
veniam ad Gammari Dziel unde ortum na-
bit. Ita tamen ut hinc ex ser gravibus vi-
tas pines non nocent equis obsequi hinc
vitis alia illi in posterum locantur. Quia ve-
ro in locis in eadem villa presentibus locantur, de-
bitum libetatem viginti annorum ab omni
taxa maius de a se ex parte in annuam
satis debentur in parte privilegii immo-

NANOWA,

wies woloska królewszczyzna, w eyrkule Sanockim

1532

Przywilej lokacyjny

In nomine Domini Amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Sigismundus Dei gratia Rex Poloniae, Magnus dux Lithvaniae, nec non terrarum Cracoviae, Sandomiriae, Siradiae, Lanciciae, Cujaviae, Russiae, Prussiae, Pomeraniae, Masoviae etc. dominus et haeres. Significamus tenore praesentium quibus expedit universis et singulis presentibus et futuris harum notitiam habituris: Quia nos bona castris nostri et Capitaneatus Premysliensis augere cupientes: Torrentem dictum Stebniyczek, cum silvis ipsi torrenti adjacentibus, una cum mericis alias z Obschari, ad locandum et erigendum illic villam Juris Valachici, more aliarum villarum Valachicarum ad ipsum Capitaneatum pertinentium, Nobili Michailo jam pridem dedimus et assignavimus: Cujus villae granicies erunt incipiendo a laneo vulgariter Camijenni Dijel transibuntque Dijelem wirchem hrelowim per torrentem qui Seredni nuncupatur: Dijelem Serednim na werch Stebnika ad Samborienses granicies: et exinde ad Pachorela Kijczara: tunc Smolnikiem Potokom usque ad Polijanam Zachajcam, et Nanow Dijel: ex inde que pervenient ad Camijenni Dijel unde ortum habent. Ita tamen ut limites seu granicies villae ipsius non noceant neque obesse debeant, villis aliis illic in posterum locandis. Quia vero Incolis in eadem villa praefata locandis, dederamus libertatem viginti annorum ab omnibus daciis et censibus nostris, quorum viginti

NANOWA,

satŭ romănescŭ regalŭ în cerculŭ de Sanoka.

1532

Privilegiulŭ locaționalŭ.

In numele Domnului aminŭ. Spre perpetua memoriă a lucrului. Noi Sigismundŭ, cu mila lui Dumnezeu regele Poloniei, marele duce alŭ Litvaniei, domnului și eredele Cracoviei, Sandomiriei, Siradiiei, Lancicieii, Cuŭaviei, Rusiei, Prusiei, Pomeraniei, Masoviei, etc., facemŭ cunoscutŭ prin acăsta tuturorŭ și fiecăruia, presinți și viitorŭ, cui se cuvine și la cine va adjunge, cumcă noi, dorindŭ a mări bunurile castrului și capitanatului nostru de Premislia, amŭ datŭ și amŭ assemnatŭ deja de mai nainte nobilului Michailŭ torrintele numitŭ Stebniczek de'mpreună cu pădurile învecinate și cu capetele câmpurilorŭ numite *obszary*, pentru colonizarea și înființarea acolo a unui satŭ cu privilegiulŭ dreptului romănescŭ, assemenea celorlŭ-alte sate romăne din același capitanatŭ, iar hotarele satului avendŭ a se începe dela loculŭ numitŭ vulgarmente Kamienny Diel, apoi trecendŭ peste delulŭ Werh-hrelowy prin pĕrĕlulŭ numitŭ Seredni și peste delulŭ Seredni în susulŭ Stebnicului pĕnĕ la limele Samboriei, de aci pĕnĕ la Pachorela Kiczara, apoi prin pĕrĕlulŭ Smolnik pĕnĕ lapoena Zachaica, în fine pĕnĕ la Nanow-diel, și Kamienny-diel, de unde se începe delimitațiunea, astŭ-feliu înse, ca hotarele disului satŭ să nu vateme și să nu apuce loculŭ destinatŭ totŭ acolo pentru colonizarea altorŭ sate. Fiindŭ că coloniști, înocă mai nainte de a se aședa în numitulŭ satŭ, dobăndiră din parte-ne privilegiulŭ immu-

annorum sedecim anni jam defluerunt et expiraverunt, restantibus duntaxat quatuor annis ejusdem libertatis, ideo praefatos incolas ejusdem villae per hos residuos quatuor annos, a data praesentium computandos, conservandos duximus, et harum serie conservamus in primeva eorum libertate: ita ut post decursum ditorum quatuor annorum, omnes jam tandem et singuli incolae ejusdem villae, nobis et successoribus nostris censuare, omnesque datias dare, quas villae aliae regales solvere antiquitus consueverunt, solvere et dare tenebuntur et erunt astricti temporibus perpetuis. Cujus quidem villae advocatiam seu scultetiam, cum duabus areis alias Dworzyszczca agri, quem ipsi ad culturam earundem arearum alias na wzór (*sic*) seu praedium adjungimus: — ac etiam cum Obschary qui non essent agris Cmethonum noevi. — Damus etiam medium laneum agri pro Ecclesia alias na Czerkew in quo agro Baitko residens, solvet nobis et successoribus nostris, prout solvunt alii Baitkones. Poterit etiam ipse scultetus pro sua utilitate construere et aedificare in eadem haereditate molendinum, tabernam, et hortulanos. Ita tamen quod ipsi hortulani non noceant agris et areis alias Dworzyszczcom Cmethonum seu incolarum villae. Habebit etiam ipse scultetus libera sua melificia, prensuras piscium et occupationes atque tertiam partem omnium et singulorum proventum et obventionum de hac villa provenientium more aliorum scultetorum. Quae omnia et singula hic descripta ipse scultetus, et ejus successores cum hac ipsa scultetia tenebit, habebit possidebitque perpetue et in aevum, ac commutare vendereque poterit, consensu tamen nostro, vel successorum nostrorum ad hoc speciali... (*accedente?*). Scultetus tamen villae ipsius quilibet tenebitur et erit astrictus pro Coquina Castris nostri Premysliensis annuatim solvere duodecim agnos. Temporeque belli serviet in uno equo bono cum arcu et sagittis bene ornatus nobis successoribusque nostris Capitaneisque Premysliensibus temporibus perpetuis. Damus insuper eidem sculteto et successoribus ejus labores post (?) incolas villae ipsius tres dies, ac etiam obventiones alias Poczatka, quae aliis scultetis dari solita est ab antiquo. Insuper pollicemur quod incolae villae ejusdem non alio jure nisi ipso Valachico a nobis et successoribus nostris Capitaneisque Premysliensibus judicabuntur in eo-

nității de ori-ce dări și censuri alle năstre in cursu de duo-deci de anni, dintre cari inse șesșe-spre-deci aũ trecutũ și aũ espiratũ deja, mai remănendũ numai patru, de aceia noi amũ decisũ a măntinẽ și măntinemũ prin actulũ ce față acellũ privilegiũ primitivũ pentru restulũ de patru anni, socotiți de astăđi inainte, cu aceea inse ca după espirarea lorũ toți și fiecare dinte locuitorii numitulũ satũ sã fie datorĩ in perpetuũ a ne da și a ne plãti tôte censurile și dãrile, cãte sunt obiceiuite din vechime in celle-lalte sate regale. Iar la kinezatulũ satulũ noi amũ mai adausũ duoe arie, altũ-feliu numite dworzyszczca, pe lãngã celle-lalte arie, precum și prisosurile cãmpurilor, intru cãtũ pôte fi fãrã dauna coloniștilorũ; mai dãndũ incã o jumẽtate de ariã de cãmpũ pentru bisericã, in care sã reședã *batco* seũ popa, plãtindũ noie și successorilorũ nostri ca și cei-lalți preuți. Affarã de acẽsta, đissulũ kinezũ, pentru folosulũ seũ, va putẽ construi in acellũ satũ o mórã, o cãrciumã, și a ținẽ argați, cari inse sã nu fie in dauna cãmpurilor și arielorũ cellorũ-lalți coloniști ai satulũ. Va mai avẽ incã numitulũ kinezũ in libertate stupi, piscine, vẽnatũ și a treia parte din tôte veniturile acellũ satũ, dupre obiceiulũ cellorũ-lalți kinezĩ. Cari tôte mai susũ scrise, in genere și in speciã, đissulũ kinezũ și successorii seĩ sã le ținã deĩmpreunã cu kinezatulũ, sã le aibe, sã le posedã in veci și sã le pótã vinde seũ a schimba, cu prealabila invoire din parte-ne și din partea successorilorũ nostri. Iar kinezulũ titularũ allũ đissulũ satũ va fi datorũ a da, annualmente la castrulũ nostru de Premislia cãte duoi-spre-deci mlei pentru culina năstrã, precum și in timpulũ de resbellũ de a ni servi noie, successorilorũ nostri și capitanilorũ de Premislia, pe unũ callũ bunũ și armatũ bine cu arcũ și cu sãgeți. Mai acordãmũ đissulũ kinezũ și successorilorũ seĩ assupra locuitorilorũ acellũ satũ trei đille de muncã annualmente, și daturile numite cinste, dupre cum se obiceiuesce din vechime in privința cellorũ-lalți kinezĩ; mai incuviințãndũ incã pe deassupra ca locuitorii acellũ satũ sã nu fie judecați de cãtrã successorii nostri și de cãtrã cãpitanii de Premislia altũ-feliu, decãtũ numai pe basea dreptulũ romãnescũ, in care sã se mãntinã pentru totũ-d'a-una ca și celle-lalte sate alle năstre regale, nefindũ justifiabili de nainte nimenui,

que conservabuntur temporibus perpetuis, sicut alii Cmethones in aliis villis nostris regiis conservantur. Nec coram ullo iudice respondebunt, nisi coram ipso advocato suo, aut coram Capitaneo Premisliensi, vel ejus vices gerentibus perpetuo et in aevum. In cujus rei testimonium sigillum nostrum est praesentibus appensum. Datum Cracoviae feria sexta die Sancti Francisci Anno Domini Millesimo quingentesimo trigesimo secundo. Regni nostri anno vigesimo sexto. Praesentibus reverendis in Christo patribus Dominis Petro de Tomice Cracoviensi, et Regni nostri vice cancellario, Joanne Chojeński Premisliensi Episcopis, nec non Magnificis venerabilibus et generosis Christophoro de Schidlowicz Castellano et Capitaneo Cracoviensi et Regni nostri Cancellario, Joanne de Thanzin Castellano et Capitaneo Lublinensi, Marschalco curiae nostrae, Spikone de Tharnów Zawichostensi, et regni nostri Thesaurario, Nicolao Wolski Wojnicensi, ac Serenissime conjugis nostrae Dominae Bonae reginae Curiae magistro, Nicolao Cicowski Sandecensi, Stanislae Stadniczki Sanocensi, Severino Boner Zarnoviensi, ac Zuppario magnoque procuratore nostro Cracoviensi et Bieccensi, Zatoriensi, Osianczimensi, Rabstinensi Capitaneo, Paulo de Wola Sochaczoviensi, Castellanis. — Joanne de Lassko Gnesnensi, Stanislae Olesniczki Scarbimiriensi, Praepositis. — Bernardo Wapowski Cantore. — Stanislae Tharlo, Samuele Maniowski et Joanne Stański, Canonicis Cracoviensibus, Secretariis nostris. — Silvestro Ozarowski Succamerario nostro, Joanne Tarlo de Szczecarzowice structore mense nostro, Martino Zborowski Pincerna, Hieronimo Staszkowski magistro coquinae, Augustino Cothwicz Praefecto stabuli nostri, ceterisque dignitariis officialibus et aulicis nostris testibus ad praemissa sincere nobis dilectis. Dat. per manus praefati Reverendi in Christo Patris Domini Petri Epis. Cracoviensis, regni vicecancellarii sincere nobis dilecti. Petrus Episcopus et vicecancellarius. R. M. (?) Relatio ejusdem Reverendi in Christo Patris Domini Petri Thomiczki Episcopi Cracoviensi-regni Poloniae vices cancellarii.

afară numai de'naintea kinezului său de'naintea capitanului de Premislia și a loco-țitorilor săi. Dreptu mărturiă s'a aninată cătră acestu actū sigillulū nostru. Datū in Cracovia, feria a șessea, in ziua Sântului Franciscu, anulū Domnului o miă cinci-sute trei-șeci și doi, iar allū regiriū nōstre duoe-șeci și șesșe, fiindū față reverenții părinti Domni Petru Tomicki, episcopulū de Cracovia și vice-cancellariulū regatului nostru, și Iónnū Chojeński, episcopulū de Premislia; precum și magnifici, venerabili și generoși Cristoforū Szydłowiecki, castellanulū și capitanulū de Cracovia, cancellariulū regatului nostru; Iónnū Tęczyński, castellanulū și capitanulū de Lublin, mareșallulū curții nōstre; Spytko Tarnowski, castellanulū de Zawichost și tesaurariulū regatului nostru; Nicolaū Wolski, castellanulū de Wojnica și magistrulū curții serenissimei consōrte a nōstre Dōmna Bona; Nicolaū Cicowski, castellanulū de Sandek; Stanislaū Stadnicki, castellanulū de Sannoka; Severinū Boner, castellanulū de Żarnow, prefectulū ocnelorū, marele procuratorū allū nostru de Cracovia și de Biecz, căpitanulū de Zator, de Oswiecim și de Rabsztyn; Paulū Wolski, castellanulū de Sochaczew; Iónnū Laski, prepositulū de Gnezno; Stanislaū Olesnicki, prepositulū de Skarbimierz; Bernardū Wapowski, cantorū; Stanislaū Tarlo, Samuelū Maniowski și Iónnū Stański, canonici de Cracovia, secretari ai nostri; Silvestru Ozarowski, sub-camerariulū nostru; Iónnū Tarlo de Szczecarzowice, stolniculū nostru; Martinū Zborowski, păhariculū nostru; Hieronimū Staszkowski, magistrulū culinei; Augustinū Kotwicz, comisulū nostru, și alți demnitari, officiali și aulici iubiți ai nostri. Datū prin mâna numitului reverendū părinte Petru, episcopulū de Cracovia, vice-cancellariulū regatului nostru. Petru episcopū și vice-cancellariū cu mâna propria. Relațiunea acelluși reverendū părinte Domnulū Petru Tomicki, episcopulū de Cracovia și vice-cancellariulū regatului Poloniei.

II. Consensus cedendi Malzonkom Slawskim dozywotnim posiadaczom Wojt. Nanowskiego do ustapienia tego dozywocia malzonkom Fedorowiczom udzielony.

Augustus tertius Dei gratia rex Poloniae, Magnus Dux Lithvaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Kijoviae, Volhyniae, Podoliae, Podlachiae, Livoniae, Smolensciae, Severiae Czerniechoviaequae, nec non haereditarius Dux Saxoniae et Princeps Elector. — Significamus praesentibus Litteris nostris, quarum interest universis et singulis consensisse Nos, et permittere Generosis Martino Slawski et Annae Sobolewska conjugibus, ut possint et valeant de omni et integro jure suo advitalitio, quod ipsis super advocatia in villa Nanowa in Palatinatu Russiae, Capitaneatu vero Premysliensi sita et jacente servit, et competit cedere, exindeque jus suum advitalitium in personas Generosorum Mathiae Fedorowicz et Helenae Strzelecka conjugum transferre et transfundere, quae quidem cessio, jurisque transfusio posteaquam coram actis quibusvis Authenticis Regni facta et recognita fuerit, Nos eam ratam, et gratam habituri sumus, uti talem quae praevio hocce consensu nostro peragetur. Vigore cujus Cessionis, praesentisque Consensus Nostri praefati Generosi Mathias Fedorowicz et Helena Strzelecka conjuges dictam Advocatiam Nanowa cum omnibus ejus praediis, curiis, aedificiis, agris, pratis, campis, sylvis, nemoribus, lacubus, Stagnis, fluviis, fluminibus, laboribus, censibus, dacionibus, usibus, fructibus, commodis, et emolumentis, cunctisque attinentiis et pertinentiis antiquitus eo spectantibus, ambo in solidum habebunt, tenebunt et possidebunt, ad extrema vitae suae, seu alterius superstitis tempora. Promittimus autem pro Nobis et serenissimis successoribus Nostri non esse nos memoratos Generosos Mathiam Fedorowicz et Helenam Strzelecka conjuges ab usu et pacifica Possessione supradictae advocatiae amoturos et alienaturos, neque amovendi aut alienandi cuspiam potestatem daturus, sed salvum et integrum jus advitalitiale ambobus Generosis Mathiae Fedorowicz et Helenae Strzelecka conjugibus conservaturos, quod et Serenissimi successores nostri praestabunt. Juribus Nostri regalibus Republicae Ecclesiaeque Romanae Catholicae

II. Incuviințarea acordată soților Slawski, possessori advitali ai kinezatului de Nanowa, de a cede dreptul lor soților Fedorowicz

Augustu allu treilea, cu gratia lui Dumnezeu regele Poloniei, marele duce allu Litvaniei, allu Rusiei, allu Prusiei, allu Masoviei, allu Samogitiei, allu Kioviei, allu Voliniei, allu Podoliei, allu Podlachiei, allu Livoniei, allu Smolenscului, allu Severiei, allu Czernihovului, precum și ducele ereditară allu Saxoniei și principe electore Facemă cunoscută prin acestu actă allu nostru tuturor și fie-căruia cui se cuvine, cumcă amă incuviințatū și amă permisū, incuviințămū și permittemū nobililorū Martinū Slawski și soției selle Anna Sobolewska de a cede nobililorū Mateiu Fedorowicz și soției lui Elena Strzelecka dreptulū advitalū întregū, pe care illū aū assupra kinezatului din satulū Nanowa, aflătorū in capitaneatulū Premisliei din palatinatulū Rusiei, care cessione allū dreptului, după ce se va presinta și se va recunósce de'naintea registrelorū vre-unei instanțe competenți, se va socoti ca ratificată din parte-ne, avēndū deja prealabila noastră incuviințare; in vigórea căriia cessionii și a autorisațiunii nostre de față, numiții nobili Mateiu Fedorowicz și soția sea Elena Strzelecka vorū avé ambii solidarmente, vorū ține și vorū possede, pōnē la ultimulū termenū allū vieței lorū seū allū fie-căruia dintre ei, đisulū kinezatū din Nanowa, cu tóte câmpurile, curțile, edificiile, pădurile, lacurile, bălțile, pescăriile, fluviile, muncelē, censurile, dările, usurile, fructele, folosurile și veniturile, in fine cu tóte dependințele ca din vechime; iar noi din parte-ne și din partea serenissimilorū nostri successorū făgăduimū numiților nobili soți Mateiu Fedorowicz și Elena Strzelecka de a nu'i inlătura de la usulū și pacifica possessiune a đisului kinezatū, nici prin noi-in șine, nici prin autorisațiunea dată altora, ei de a'i mântine pe amendoi in totă întregimea dreptului advitalū, rămânēndū totuși salve prerogativele nostre regale, alle Statului și alle bisericeei romane catolice. Spre incredințare, amă poruncitū a întări cu sigillulū, regalū acestū actū, subscrisū cu mână noastră. Datū in Varsavia, alle lunei lui Decembre in 5 đille, anulū Domnului 1752, iar allū regirii nostre 20. Augustū Regele. (Loeulū Sigillului).

Catholicae salvis manentibus. In quorum fidem praesentes manu nostra subscriptas Sigillo Regni communiri mandavimus. Datum Varsaviae die 5. mensis Decembris Anno Domini MDCCLII Regni vero nostri XX anno. Augustus Rex. Locus sigilli.

III. Inwentarz Wojtostwa Nanowskiego z R. 1784 i Kontrakt przez owczesnego dożywotnego posiadacza w tym samym roku o wydzierzawienie tego wojtostwa zawarty.

Miedzy Wielmożnym IMCI Panem Maciejem Fedorowiczem, uprzywilegiowanym Wojtostwa Nanowskiego w Cyrkule Liskim Dóbr leżących dożywotnym Possessore, a Wielmożnym IMCI Panem Szymonem z Pólkowa Konopackim Dziedzicem wsi Daszówki z drugiej strony, o Wojtostwo Nanowskie następuje Kontrakt arendowny roczny w niżej opisany sposób:

Wielmożny Fedorowicz mając Wojtostwo w Nanowy prawu swemu podległe, puszcza kontraktem arendownym Wielmożnemu IMCI Panu Konopackiemu z poddanymi siedmiu od dawna do tegoż Wojtostwa należącymi, z ich robociznami i Daninami wszelkimi, na tym Wojtostwie stojącymi, żadnego dla Siebie niewylączając, także z osiewami Zimowemi i Wiosnianemi Inwentarzem opisanemi, także z Polami wszystkimi ornemi i nie ornemi, Łakami, Ogrodami, Sadami, z Młynem i z niego pożytkami, mlewem wolnym bez opłaty od mlewa i brania miarek, z należytością od Orędarza i Poddanych Starościńskich, zgoła z wszystkimi zarządzeniami, wolnościami, nie dla Siebie niewylączając, ani zostawiając. A to za Summę Inwentarzem okazaną i dobrowolnie ugodzoną Złot. Polsk. Sześćset Czterdzieści wynoszącą, którą Summę że IMCI Pan biorąc Kontrakt z góry wypłaca do Rak Wielm. Prawodawcy Fedorowicza Wielmożny Jurisdator bezpieczeństwo tej summy, tak całej, jak niedobraną przez odmiany robocizn lub pomniejszenia powszechne tych w Kraju, na swoim majątku całym, tak Summach, jak tyż rzeczach ruchomych i nieruchomych tém pismem zapisuje. Ostrzega sobie Wielmożny Jurisdator, aby IMCI Pan Pos-

III. Inventariulă kinezatului de Nanowa din anulul 1784 și contractul, prin care illu arendeză possessorulă seu advitală.

Intre D. Mateiu Fedorowicz, possessorulă privilegiată advitală allu kinezatului de Nanowa din cerculă Liski, și D. Simonă Konopacki de Pólkow, proprietarulă satulă Daszowka, s'a incheiată următorulă contractă de arendă annuală in privința kinezatului de Nanowa:

D. Fedorowicz, posedândă de dreptă kinezatulă de Nanowa, illu arendeză prin contractă D-luă Konopacki, de'mpreună cu cei șapte țerrană, ce appartenesă din vechime acelluă kinezată, cu tóte muncele și dările loră respectivé, fără nici o rezervă, de asemenea cu sēmănturele de iernă și de tómnă, descrise in inventară, cu tóte câmpurile arate și nearate, cu lunce, cu liveđi, cu grădine, cu móra și veniturile ei, cu căștutulă cărciumei, etc., mai pe scurtă cu tóte dependințele și prerogativele, fără nici o escepțiune, tóte acestea pentru summa specificată in inventară și tocmită de bună voe, anume șesse-sute patru-deci zloti poloni, plătiți la mânele D-luă Fedorowicz de cătră D. Konopacki chiară la eliberarea contractulă, care summa, atătă in totalitate, precum și in parte, la casă de schimbarea seu micșorarea dărilor țerrănesci, D. Fedorowicz o garantéză prin acestă actă asupra întregi selle averi, atătă in numerară, precum și in mobile seu imobile. D. Fedorowicz are dreptulă de a privilegia ca D. Konopacki să nu cêră și să nu stórcă dela țerrană alte munce, dări și allergature, peste celle coprinse in inventară și admise prin legile țerre, ci să se conforme in totulă cu legile și cu inventariulă, căci la casă

essor, tak nad Prawo Inwentarza, jak též nad Prawo krajowe Monarchiczne na Poddanych, robocizn, Danin, Podróży niewymagał, i nie wymuszał, lecz zupełnie do Prawa i Opisu stosował się. Ostrzega Sobie Wielm. Jurysdator jeżeliby który poddany dla uciemierzenia lub krzywd jakich uszedł, za takowego IMCI Pan Possessor według słuszności odpowiedzieć powinien Ostrzega sobie wzajem IMCI Pan Possessor Przypadki gruntowe, których niedopuszczaj Boże, zarazy na Ludzi, Bydło, gradobicia, nieurodzaju powszechnego, Powodzi przez wody, nawalnice, za takowe wszelkie i tym podobne, Wielm. Jurysdator po przyjaciel-sku z uproszonymi przyjaciółami lub przyjacielem zaspokoić przyrzeka i obowiązuje się.— Punkta inne, które się dla krótszego pisania nieopisują, w wszystkich Okolicznościach do Opisu kontraktów wszelkich strony obydwie odwołują się. Który kontrakt strony obydwie według prawa terazniejszego do ksiąg krajowych poddać pozwalają, i chociażby niebył poddany, tej ważności będzie, jak gdyby był poddany. Odebranie pańszczyzny jako następuje dnia dwudziestego pierwszego Marca, tak tegoż dnia w Roku następującym 1785-tym tegoż dnia kończyć się będzie. — Działo się w Nanowy dnia 21. Marca 1784 R. z Półkowa Konopacki, m. p.

de fuga vre-unuia dintre terrană din cauza as-supririi seú a strâmbătăților, va fi responsa-bilú însuși D. Konopacki, carele își rezervă, pe de altă parte, unú ajutorú amicalú din partea D-lui Fedorowicz la casuri de diferite cata-strofe teritoriale, de cari Dumneđeú să ne ferés-că, precum ciúmă, epizootiă, grindină, secete, inneeaciune, etc. Pentru alte detallie, omise aci din brevitare, ambele părți contractante se vorú puté referi la formularulú generalú allú contractelorú de aeestă natură. Contractulú de față, in conformitate cu legile in vigóre, se va puté inscri in registrele oficiale, inse chiarú de nu s'ar inscri, totú încă ellú va avé de-plina sea valóre Perceperea boeresculú (pańszczyzny) se va incepe din ziua de 21 Martiú presiute și se va incheia totú in aceeași zi in anulú următorú 1785. Făcutú in Nanowa, 21 Martiú 1784. De Półkow Konopacki m. p.

INTRATA	DNI W 1YGODNIU	DNI ROCZNE	ZLOTE
WOJOWSIWA NANOWSKIEGO			
Od Poddanych dni cia-glych	20	1040	—
Dzien po groszy 12 w dobrym gruncie . . .	"	"	416
Z Aredy Zlotych Polskich Osmdziesiat . . .	"	"	80
Z Mlyna od Mielnika . .	"	"	40
Za Siano z lak Zlotych Polskich Sto	"	"	100
Za Powinności robocze z Gromady i owsa podz. (?) k. 80	"	"	40
Razem	20	1040	676

VENITULU	DILLE IN SEPTEMANA	DILLE PE ANNU	ZLOȚI
KINEZATULUI DE NANOVA			
Dela terranime dille con-tinue	20	1040	—
O di, pe pământú bunú, câte 12 groși	"	"	416
De la cárciumă zloți po-loni 80	"	"	80
Pentru móră dela mo-rarú	"	"	40
Pentru fênú din luncea zloți poloni 100	"	"	100
Pentru obligatiuni de muncă dela comună și pentru ovésú	"	"	40
Summa	20	1040	676

WYSIEWY ZOSTAWIONE W SZPIKLERZU	KORCY	CWIERCI	GARCE	SEMENATURELE LĂSATÉ ÎN GRĂNARŪ	MĂSURE	PĂTRARE	MĂȘTE
Zyta ozimego w Ugorach	4	"	"	Grâu de tómnă in Ugorŭ	4	"	"
Przenicy Jaréj	1	"	"	Grâu de primă-véră . .	1	"	"
Grochu drobnego polnego 1 korz. i Bobu drobnego 1	2	"	"	Mazere mēruntă de câmp 1 mēsură și bobŭ mēruntŭ 1 mēsură	2	"	"
Jeczmienia	4	2	"	Orđŭ	4	2	"
Hreczki	1	2	"	Hrișcă	1	2	"
Nasienia konopnego 3 Cwierci i Lnu nasienia 1	1	—	—	Sēmēntă de cānipă 3 pătrare și sēmēntă de inŭ 1	1	—	—
Owsa korey	66	—	—	Ovēsŭ	66	—	—
Wysiewów wszystkich	80	"	"	Summa	80	"	"

To wszystko zboże piękne, szynne, w strych Golią miarą Królewską w Pólmacku garcy ośm, owies zaś wierzchem mierzony. Ciż poddani o godzinie osmój z rana wychodzą na Pańszczyznę, do każdej roboty pe jednemu, do zniwa, grabania, plewienia, siana, suszenia Lnu, konopi brania, po dwoje wychodzą. — Ciż prócz Pańszczyzny powinni grzedy zbijać, Kapustę sadzić, ogrzebać, Konopie moczyć, międlieć i oczesać, Jarzyny oczyszczać, Nasienie w Pole wywieść i pomoc (?) rozsiać powinni. Mielnik z Siekierą gdy się koło bron co zepsuje naprawić, ma powinność rozkazywać, kury wybierać w rogu (?) czasem układać powinien. — Komornica od Sgo Wojciecha do Sgo Marcina robi w Tygodniu dzień, co się nierachuje, i sztuka od niéj, ale zostawuje się na Gorzałkę, gdyż Gromady jak owies odniosą, należy im dać na poczesne półtora garca Wódki, i swoim zagrodnikom tyleż, jak z Wieńcem Owsianym przyjdą od których Pańszczyzna tylko kładzie się na wygodę Dworską. Z lasa czyli na Budowlę, czyli drzewa jakiego Dwór każe dwoje i na opał po dwa razy obrać (?) powinni. — Szymon z Polkowa Konopacki.

Z IMCIPancm Konopackim o Wojtostwo Nanowskie kontrakt w R. 1784. m. p.

Copiam hancee cum Originali in simplici copia scripta concordare testor in Lisko die 16 Decembris 1785.

Tóte aceste bucate sunt frumóse, mesurate cu mēsura regală de câte optŭ mēște la unŭ pătrarŭ, iar ovēsulŭ mēsuratŭ cu vărfulŭ. Tēr-raiŭ sunt datorŭ a eși la boerescŭ la optŭ óre de demonēță, câte unulŭ pentru totŭ felulŭ de muncă, iar pentru cositŭ, pentru strinsŭ, pentru plivitŭ, uscare de inŭ, cānipă, câte duoi. Affară de boerescŭ, sunt datorŭ a brezdui, a sēmēna vérdă sēŭ curechiŭ, a uda cānipa, a curăța lâna, a cārta sēmēnta in câmpŭ și a adjuta la sēmēnatură. Morarulŭ este datorŭ a repara cu securea tóte stricăciunile . . . . . După strinsulŭ ovēsului, trebuie să se dea comuneŭ pentru mulțumită o védră și jumătate de vinarsŭ, precum și argașilorŭ, cândŭ vinŭ cu cununa de ovēsŭ, iar argașŭ nu facŭ altŭ boerescŭ de cătŭ numai câte trebuescŭ pentru curtea boerescă . . . . . (1) Simeonŭ de Polkóv Konopacki.

Contractulŭ din anulŭ 1784 cu D. Konopacki, pentru kinezatulŭ din Nanova, m. p.

Acéstă copă se attestă a fi in conformitate cu originululŭ, scrisŭ intr'unŭ singurŭ essemplarŭ. Lisko, 16 Decembre, 1785.

(?) Amŭ lăssatŭ netraduse frasele pe carŭ nu le-amŭ pututŭ înțelege, precum nu le înțelegea nici chiarŭ însuși editorulŭ polonŭ, sēŭ mai bine dicēndŭ, pe carŭ le descifrase intr'unŭ modŭ fórte viciosŭ.

BEREHI,

wies woloska fundacyi k.ólewskiej, królewsczyzna do r. 1772, w cyrkule Saneckim

1532

Privilegium originale super locationem villae et scultetiam cuidam Dmi-tro in 1532 datum, anno 1555 confirmatum, ad acta Premisliensia 1559 ablatum.

(Poprawiony podług oblaty w Archiwum Bernardynskiem się znajdujacej).

Oblatum est officio praesenti Castrensi Premisliensi privilegium pargameneum sacrae regiae Majestatis super advocatiam seu scultetiam in villa Berehi per Nobilem et honestum Iwanum ibidem pro tunc scultetum quod petiit actis praesentibus inseri, cujus tenor est talis:

In Nomine Domini Amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Sigismundus Augustus, Dei gratia rex Poloniae, Magnus dux Lithvaniae, nec non terrarum Cracoviae, Sandomiriae etc. etc. etc. Significamus praesentibus litteris, quorum interest universis et singulis productas esse coram nobis honestorum Michaelis Demetrii et Sienconis fratrum germanorum nomine, divi olim parentis Nostri litteras, antecessoribus ipsorum super advocatiam alias Kniaźtwo, in villa nostra Berehi concessas, in charta xeroriva (*rect. pecorina*) scriptas et sigillo appenso communitas, sanas, salvas et integras, ac omni pror-

BEREHI,

satŭ românescŭ de fundaŭiunea regală, proprietatea regiă pênê la 1772, in cereulŭ de Sanoka.

1532

Privilegiulŭ originalŭ assupra coloni-sării satului și assupra kinezatului, datŭ unui Dmitro in 1532, confirmatŭ in 1555 și inregistratŭ in actele de Premislia in 1559.

(Essemplarulŭ nostru s'a corresŭ după copia oficială, conservată in Archivulŭ Bernardinilorŭ din Leopole).

După rugămintea nobilului și onestului Ivanŭ, kinezŭ actualŭ, s'a inregistratŭ, inscriindu-se in actele acestui tribunalŭ allŭ castrului de Premislia, următorulŭ privilegiŭ allŭ Sacrei Majestăŭi Regale, scrisŭ pe membrană si relativŭ la șoltuzatulŭ seŭ kinezatulŭ din satulŭ Berehi:

In numele Domnului aminŭ. Spre perpetua memoriă a lucrului. Noi Sigismundŭ-Augustŭ, cu mila lui Dumnezeu regele Poloniei, marele duce allŭ Litvaniei, allŭ țerrelorŭ de Cracovia, Sandomiria, etc. etc. etc., facemŭ cunoscutŭ prin acesia tuturorŭ și fie-căruia, cui se cuvine, cumcă ni s'a presintatŭ, in numele onorabililorŭ fraŭi buni Michailŭ, Demetriŭ și Sienco, diploma reposatului nostru părinte, concessă progenitorilorŭ lorŭ assupra șoltuzatulŭ seŭ kinezatulŭ din satulŭ Berehi, scrisă pe membrană și întărită cu aninarea sigillului, intrégă, bine-conservată și neșupusă prin ur-

sus suspicione carentes, supplicatumque est nobis eorum nomine, ut eas approbare, confirmare et ratificare dignemur, quarum tenor est iste:

In Nomine Domini Amen. Ad perpetuam rei memoriam. Quia facta hominum quantumcumque memorabilia facile intereunt, nisi litterarum testimonio fu rint memoriae commendata: proinde Nos Sigismundus Dei gratia rex Poloniae Magnus dux Lithvaniae, nec non terrarum Cracoviae etc. Dominus et haeres. Significamus tenore praesentium, quibus expedit, universis et singulis praesentibus et futuris harum notitiam habituris. Quia habentes commendatam solertiam et in rebus agendis dexteritatem providi Demetrii alias Dmitr subditi nostri in villa Berehi ad Capitaneatum Premisliensem pertinente, habentesque benignam rationem, majorum (*rectius meritorum*) ejusdem Demetrii, qui in locanda in nova radice ea ipsa villa nostra Berehi, non parum operae et laboris impenderit, — dandam et conferendam duximus, damusque et conferrimus, harum serie litterarum eidem Demetrio advocatiam alias Kniaztwo in praefata villa Berehi, quae villa habebit perpetuo terminos et limites ad torrentem Połomski usque ad summitatem Bruzniowa biału (*rectius dzialu*) a torrente Połomski per fluvium Strwiaż ad Stupnicki dział — Stupnickim działem do wierzchu potoka Smrocznój ad summitatem montis Jałowa, ubi sunt scopuli, seu signa metalia (*adauge „ab ipso Tharlo“*) — eodem monte Jałowa versus summitatem Ossoska infra de eadem summitate(?) per tra (?) versus granicies (*adauge „Kunasz“*) ad Kysue inter villam Jasię et Berehy per fluvium ad montem Krokow (*seu Kroliów.*) Attribuimus autem et assignavimus prout attribuimus et assignamus harum serie litterarum praefato Demetrio et ipsius legitimis haeredibus seu successoribus ad ipsam ejus advocatiam duas areas, Dworzyszczka vulgo nuncupatas cum Obszary et molendinum circa eandem villam Berehy ubi illi magis commodum visum fuerit per ipsum construendi, Folusz, Stampy, et Walidło absque tamen praejudicio et detrimento aliorum subditorum nostrorum. Cujus quidem Molendini emolumentis et proventibus et censibus idem scultetus libere utetur juxta suum beneplacitum et ipsius successores. Item

mare nici unu dubiu, fiindu rugați noi de a approba, de a confirma și de a ratifica grațiosamente disa diplomă, a căria copprindere este:

In numele Domnului aminu. Spre perpetua memoria a lucrului. Fiindu că faptele omienilor, ori-cătu de memorabile, lesne disparu, dacă nu le eternisază mărturia actelorū, deci noi Sigismundu, cu mila lui Dumnezeu regele Poloniei, marele duce alu Litvaniei și alu țerrelorū de Cracovia etc. domnu și erede, facemū cunoscutu prin acēsta, tuturorū și fiecărui, presinți și viitorī, cui se cade și la cine va adjuge, cumcă avēndu în vedere stăruința și abilitatea practică a onorabilulu Demetriu seu Dumitru, suppusu alu nostru din satulū Berehi în capitanatulū de Premislia, precum nu mai puțin luāndu în grațiosa considerațiune meritele lui în colonisarea disulu satū alu nostru Berehi pe unū pământu incultu, nu fără multă muncă și ostenelă, amū decisu a da și a accorda, dāmū și accordāmū prin actulū de față, numitulū Demetriu șoltuzatulū seu kinezatulū din acelu satū, alle căruia hotare vorū fi pentru totū-d'a-una pōne la pērēlū Polomski pōne la culmea Bruzniow-dzial, apoi dela pērēlū Polomski prin fluviulū Strwiaż pōne la Stupnicki-dzial, de aci peste Stupnicki-dzial în stulū pērēlū Smroczne pōne la culmea muntelū Jałowa, unde sunt semne de hotare făcute de cătră Tarlo (?), apoi mergēndu pe acestū munte pōne la culmea Ossoska . . . De asemenea amū attribuitu și amū assemnatu, atribuimū și assemnāmū prin acēsta disulu Demetriu și moștenitorilorū sei legitimi, cătră kinezatulū seu încă duo arie, numite vulgarmente dworzyszczka, cu prisosurile câmpurilorū și cu mōra, pe care și-o va putē construi oriunde îi va plăcē în copprinsulū satulū, cu totū felul de postăvarie, fără inse vre-o daună pentru cei-alți suppusi ai nostri, întrebuințandū în libertate veniturile, productele și censurile acellei more, după cum i se va părē mai cu calle, ellū și successorii sei. Mai dāmū și mai accordāmū disulu kinezū alu treilea banū din tōte veniturile și censurile anuale ordinarie alle acellū satū, după obiceiulū celorlū-alte sate alle nōstre regale, fără adausū și fără scădere. Mai permittemū disulu kinezū de a avē o cărciumă și de a ținē duoi seu tre

eidem sculteto damus et tollere admittimus tertium denarum de omnibus proventibus et censibus ordinariis ex eadem villa annuatim proventibus alias juxta consuetudinem in alias villis nostris regalibus observatam nihil augmentando nec minorando. Item eidem sculteto admittimus habere unam tabernam. Item artifices duos vel tres cujuscumque artificii. Item incolae villae praefatae debent et tenebuntur ire ad scultetum suum bis in anno cum Kolliadka videlicet semel in festo Paschae, et semel pro festo Nativitatis Domini. Item idem scultetus habebit libera mellificia in silvis nostris regalibus, de quibus mellificiis ipse et omnes praefatae villae emethones daciām ad castrum Nostrum Premisliensem prout et Kniáziones ceteri dare tenebuntur. Idem scultetus praefatus hortulanos duos vel tres habebit. Item incolae praefatae villae debebunt et tenebuntur advocato quinque dies laborare quolibet anno videlicet duos metire, et duos falcastrare, ac unum arare quilibet eorum. Item idem scultetus debebit et tenebitur equitare nobiscum et cum nostris successoribus vel capitaneis ad bellum cum arcu et sagittis in equo benevalente. Item idem scultetus dabit et solvet quolibet anno talem daciām ad castrum Premisliensem, qualem alii Kniáziones solvere tenentur; similiter omnem obedientiam nobis et capitaneis nostris Premisliensibus facere tenebitur, sicut et alii Kniáziones. Incolae vero praedictae villae qui a data praesentium in eadem haereditate locabuntur ad decursum viginti annorum libertatem habebunt, — quibus jam ea ipsa libertas a primaeva locatione villae praefatae expiravit, quorum unusquisque in tribus quartis lanei residebit et more aliarum villarum adjacentium nostrarum regalium annuatim dacias solvant, nihil minorando in praefatis censibus proventibus et utilitatibus. Item idem ecclesiam ruthenicam in eadem villa habere admittimus. Quiquidem populus censum nostrum annum juxta morem aliorum poponum in aliis villis nostris regalibus existentium quotannis solvet. Quam quidem advocatiam ipse scultetus praedictus et sui legitimi successores tenebit, habebit et possidebit perpetuo et in aevum ita, sicut alii Kniáziones nostri, facultatemque habebit idem advocatus et sui legitimi successores eandem advocatiam de nostro et successorum nostrorum consensu commutare, alienare, vendere et in

meșteri de ori-ce specialitate. Locuitorii satulului voru fi datorii a merge la kinezul loru de duo ori pe annu cu colindă, o dată la serbătorea Pascelorū și o dată la serbătorea Crăciunului. Kinezul se va bucura de libera ținare de stupi in pădurile nōstre regale, pentru cari stupi va plăti inse, atâtu dēasulū, precum și țerraniū, o dare correspondinte la castrulū nostru de Premislia, precum o plătescū și cei-l'altī kinezī. Kinezulū va ține duoī sēu trei argați. Din cele cincī țille de muncă, cuvenite kinezului annualmente din partea fie-căruia dintre locuitorī, duo sunt pentru secerișū, duo pentru cositū și una pentru arătură. In timpū de resbellū, kinezulū va fi datorū a ne servi noue și successorilorū sēu capitanelorū nostri pe unū callū bunū, armatū cu arcū și cu săgeți, precum de asemenea de a ne presta la castrulū nostru de Premislia tōte dările și a ne da deplina ascultare noue și capitanelorū nostri de Premislia, in tocmai precum ne plătescū și ne ascultă cei-l'altī kinezī. Coloniștii așezați in acellū satū, socotindu-se din țiuā de astăzi, vorū fi scutiți de ori-ce prestațiunī in cursū de duo-țeci de anni, deși acestū intervallū de immunitate a espiratū deja dela prima fundatiune a coloniei. Fie-care din ei va avē cāte trei pātrimi de ariā, plătindu-ne annualmente tōte dările, fără nici o scādere, întocmai precum ne plătescū celle-l'alte sate alle nōstre regale. Satulū va putē avē o biserică greco-orientală, pe lōngă care se va afla unū popă. Acestū popă ne va plăti noue annualmente după norma popilorū de prin celle-l'alte sate alle nōstre regale. Dissulū kinezū și legitimiū sei successorī vorū ține acellū kinezatū, illū vorū avē și lū vorū possede in perpetuū, astū-felū cā și cei-l'altī kinezī ai nostri, avēndū facultatea, cu autorisațiunea prealabilă din parte-ne și din partea urmașilorū nostri, de a lū insirăina, de a lū vinde și de a lū usa in totū felulū, după cum i se va părē mai bine. Spre mărturiā s'a aninatū sigillulū nostru cātră acestū actū. Făcutū și datū in Cracovia, feria a treia, serbătorea Sānteī Edviga, anulū Domnului una miā cincī-sute trei-țeci și duoī, iar ai regiriī nōstre duo-țeci și șesse. Fiindū față reverențiī pārinți și domni Petru Tomicki, episcopulū de Cracovia și vice-cancellariulū regatului nostru, și Iōnnū Chojeński, episcopulū de Premislia; precum și magnificiī venerabiliī și generosiī Cristofū Szydłowiecki

usus beneplacitos, prout sibi melius et utilius videbitur, convertere. In cujus rei testimonium sigillum nostrum praesentibus litteris appendi fecimus. Actum et datum Cracoviae feria tertia festo Stae Hedvigis anno Domini Millesimo quingentesimo trigesimo secundo, regni vero nostri anno vigesimo sexto. Praesentibus reverendis in Christo patribus et dominis Petro de Tomicze Cracoviensi et regni Nostri Vicecancellario, Joanne Hogiński (*Chojenski*) Premisliensi, episcopis — nec non Magnificis venerabilibus et Generosis Cristhophoro de Szydłowicz Castellano et capitaneo Cracoviensi Regnique Nostri cancellario ac Siradiensi, Sochaczoviensi, Gostiniensi et novae civitatis Korczyn Capitano, Joanne de Frugin (?) Castellano et Capitano Lublinensi, Marschalco curiae Nostrae thesaurario, Stanislawo Stadnicki Sanocensi, Severino Boner Żarnoviensi ac Zupario Magnoque procuratore Cracoviensi, Bicensi, et Oświećmiensi, Zatoriensi et Rabstiniensi Capitulo, Paulo de Wolia Sochaczowiensi, Castellaneis — Joanne de Lasko, praeposito Gnesnensi, Stanislawo de Oleśnica praeposito Scarbimiriensi, Canonicis Cracoviensibus Secretariis Nostri — Silvestre Ożarowski subcamerario Nostro, Joanne Tarlo de Sochazewicze structore mensae nostrae et aliis quam plurimis dignitariis officialibus et aulicis Nostri sincere fidelibus dilectis. Datum per manum reverendi in Christo Patris Domini Petri Episcopi Cracoviensis et regni Nostri vice Cancellarii sincere Nobis dilecti. Petrus Episcopus et vice Cancellarius.

Nos itaque Sigismundus Augustus rex praenominatus supplicationi praefatorum Michaelis, Demetrii et Sienconis fratrum annuentes litteras praeinsertas uti sanas salvas et integras ratas gratas habentes, illas auctoritate nostra regia approbandas et confirmandas duximus, approbamusque confirmamus et ratificamus praesentibus litteris decernendo eas robur debitae et perpetuae firmitatis habituras. In cujus rei testimonio sigillum Nostrum est appensum. Datum Kuissinij feria secunda ante festum Stae Luciae proxima, Anno Domini Millesimo quingentesimo quinquagesimo tertio regni Nostri vero vigesimo quarto. Praesentibus generosis et venerabilibus Floriano Zebrzydowski Lublinensi et Burgrabio Cracoviensi, Fabiano Czema Redanensi (?) Tuchoviensi et Staragardiensi

castellanulă și capitanulă de Cracovia, cancelariulă regatului nostru, capitanulă de Siradia, de Sochaczovia, de Gostinia și allă cetății noăe Korczyn; Iónnă de Frugin (?), castellanulă și capitanulă de Lublin, mareșallulă curții năstre și tesaurariulă; Stanislavă Stadnicki, castellanulă de Sanoka; Severină Boner, castellanulă de Żarnow, prefectulă salineloră, marele procuratoră de Cracovia, capitanulă de Biecz, de Oswiecim, de Zator și de Rabsztyn; Paulă Wolski, castellanulă de Sochaczew; Iónnă Laski, prepositulă de Gniezno, și Stanislavă Olesnicki, prepositulă de Skarbimierz, canonică de Cracovia, secretariă ai nostri; Silvestru Ożarowski, sub-camerariulă nostru; Iónnă Tarlo de Sochazewicze, stolniculă nostru; și alți mai mulți demnitari, officiali și aulici iubiți ai nostri. Dată prin mâna reverendului părinte D. Petru, episcopulă de Cracovia și iubitulă vice-cancelariulă allă regatului nostru. Petru episcopulă și vice-cancelariulă.

Așa dară noi, numitulă rege Sigismundă Augustă, condescinđendă la rugăciunea ășiloră frați Mihailă, Demetriulă și Senco, și vedendă cum că diploma, reproducă mai susă, este intrégă și nevătėmată, amă decisă a o approba și confirma, o approbămă, confirmămă, și ratificămă prin autoritatea năstră regală, hotărindă prin actulă de față, ca să aibe deplina forță și vecinica vigore. Spre mărturiă s'a aninată sigillulă nostru. Dată in Kniszyn, feria a două cea mai aprópe înainte de serbătórea Săntei Luciae, anulă Domnului o miă cincisute cincideci și trei, iar allă regiriă năstre douădecă și patru. Față aă fostă generosulă și venerabilă Floriană Zebrzydowski, castellanulă de Lublin și burgrafulă de Cracovia, Fabiană Czema, castellanulă de Redan, capitanulă

Capitaneo, Castellanis — Joanne Przerembski, regni nostri vice Cancellario et Cracoviensi praeposito, Gabriele Tarlo serenissimae Dominae conjugis Nostrae Curiae Magistro et Helmensi Capitaneo, Nicolao Niebuchowski (*seu Zebuchowski*) cubili Nostri praefecto, Burgrabio Cracoviensi et Capiteo Ternoviensi (?) Sigismundo Legensa Pocillatore Regni et Krzepicensi, Tissoriensi-que (?) Capitaneo, Petro Arczechowski (?) Warszaviensi, Joanne Skasowski (?) Pultiviensi, Canonicis — Stanislao Kurkowski Societatis Jesu et aliis quam plurimis fide dignis testibus circa praemissa existentibus. Datum per manus praefati Joannis Przerembski regni Poloniae vicecancellarii et Cracoviensis praepositi devote nobis dilecti. Joannes Przerembski Poloniae regni Vice Cancellarius.

de Tuchów si de Starogród; Iónnū Przerembski, vice-cancellariulū regatului nostru și prepositulū de Cracovia; Gabrielū Tarlo, magistrulū curții serenissimei Dómne soție noastre și capitanulū de Chełm; Nicolaū Żebuchowski, postelniculū nostru, burgrafulū de Cracovia și capitanulū de Ternów; Sigismandū Ligenzā, pāharniculū regatului, capitanulū de Krzepica și de Tissoria, Petru Arczechowski, canoniculū de Varsavia, Iónnū Skasowski, canoniculū de Półwa; Stanislavū Kurkowski, jesuitū; și alți mai mulți marturī, demni de credință, asupra celorlōr de mai susū. Datū prin mână menționatului Iónnū Przerembski, vice-cancellariulū regatului Poloniei și prepositulū de Cracovia, iubitū allū nostru. Iónnū Przerembski, vice-cancellariulū regatului Poloniei.

Dal: ze Dokumenta. tyczace sie Kniastwa w Berehach.

Umarea documentelorū, relative la kinezatulū din Bereh

1544

1544

T R E Ś C

COPPRINDEREA

(*Szesc Kniaziów okolicznych recza gardlem i majatkiem nabywcy Kniastwa w Berehach Iwanowi Kunaszewiczowi, ze bedzie tego Kniastwa spokojnie uzywal.*)

(*Szesc kinezi invecinati garantēzā lui Ionnū Kunaszewicz, cumpărătorulū kinezatului din Berehi, cu ricișele și cu averile lorū, cumcā nu va fi turburatū in posesiunea șisului kinezatū.*)

II. Fidejussio ratione pacificae possessionis ejusdem advocatae Iwano Kunaszewicz facta per scultetos.

II. Garanția de liniștita posedere a kinezatului de Berehi, dată lui Iónnū Kunaszewicz de către cei-alți kinezi.

Stanawszy oblicznie przed urzędem y księgamy niniejszymy opatrzni Iwan syn Żelików z Bandrowa, Michno z Prosieka, Fedko z Smolnicze, Andrzejko i Iwanko z Kroszna, Misko z Liskowatego, Andrzej z Starzawy Kniażowie, jawnie i dobrowolnie odstępując od prawa szwego wszelkiego, a tu szię i szwe imiona w to prawo Grodzkie Przemyskie wcielając wyznali, iż za opatrzne Dmitra Janika brathi y Stecza Bekarta kniaźie niegdy w Berehach, szlachetnemu Iwanowi Kunaszewiczowi Unihowskiemu za pokój wszistezi ręką wspólną ręczyli i ręczą tym sposobem, iż ten Iwan Kunaszewicz Kniastwo w Berehach spokojnie będzie trzymał, miał i jego uziwał bez wszelakiego

Presintându-se personalmente de'naintea a-cestui officiu și de'naintele registrelorū onorabilū Iónnū fiulū lui Zelicū din Bandrów, Mihnea din Prosieka, Fedco din Smolnicza, Andreico și Ivanco din Krosno, Misco din Liskowaty și Andreiu din Starzawa, kinezi, renunțiându de bună voe și pe față de ori-ce jurisdicțiune a lorū privilegială și încorporându-se, cu inserierea numilorū lorū, in dreptu ū comunū, usitatū in urbea Premislicē, aū recunoscutū că, pentru onorabilū Dumitru și Ianca, frați, precum și pentru Stețco bastardulū, fosti kinezi din Berehi, ei aū stătutū și staū kizași toți solidarmente nobilului Iónnū fiulū lui Kunasz de Unichów, și anume, cumcā acesta va possede in liniște kine-

przenagabania, skodi wszelakiej tych tho Dmitra Janika i Steca y ich przyjaciól wszistkich.— A jeśli żeby ci Dmitr Janik i Stecz bracia skody jakie szami przez szie albo przez kogo innego w thim kniaźtwie uczynieli, tedy rżeczeni kniaźie wszyscy społem będą wiinni, i obowiązują się te skody rzeczemu Iwanowi Kunaszewiczowi nagrodzić i oprawić. tak jakoby mu się podobało pod utraceniem swęj majętności wszitkięj. A jezeli by też czego Boże uchowaj czy Dmitr Janko i Stecz przeżeczonego Iwana sami albo przez naprawni osoby zabieli, thedy rzeczoni kniaźie Iwan Zelikowicz, Michno z Prosieka, Fedko z Smolniczy, Andręjko i Iwan z Krosna, Misko z Liskowatego, Andrzej z Starzawy, będą wiinni, i obowiązują sę swe gardła za tego Iwana Kunaszewicza dać, albo jaka będzie wolia i rozkazanie Jego Mości Pana Piotra Kmity z Wisznicy Wojewody i Starosty Krakowskiego. Na to pamiętnę jest położono.

Acta sunt haec in Castro Premisliensi in terminis castrensibus Premisliensibus feria secunda in vigilia Stae Catharinae Virginis Anno Domini Millesimo quingentesimo quadragesimo quarto.

1545

T R E Ś C

(Dmitru i Janko posiadacze Kniatwa w Berehach oznajają, że od Szlachetnego Iwana Kunaszewicza za to Kniatwo summe 500 zlot. polskich (na która przez komisarzów królewskich otrzymane zostało) t. j. 400 zł. polskich oni a 100 Złpłsk. Jaczko Berezanski za swoja czese odebrali. Zrzekaja sie zatem swojem i successorów imieniem wszelkich praw i pretensyi do Kniatwa sprzedanego.)

III. Exemptio ejusdem advocatae per eundem Jwan Kunaszowicz.

Constitutus personaliter coram officio et actis praesentibus providus Dmitr quondam scultetus de villa regali Berehi publice et per expressum recedendo a jure suo quocumque re-

zatulü din Berehi, illü va avé şilü va usa fără nicei o turburare şi fără nicei o vätămare din partea numiţilor Dumitru, Iancu şi Steţco sęü din partea amicilorü acestora; iar dacä acesti Dumitru, Iancu şi Steţco fraţi, ei inşii sęü prin intermediulü altora, arü cutęda a committe vre-o daună in acellü kinezatü, atunci toti kinezii mai-susü menţionati vorü si solidarmente responsabili, fiindü datorü, sub garanţia averiilorü intregi, de a desdauna in töte pe numitulü Iönnü Kunaszewicz; iar intęmplându-se cum-va, Dumneđeu ferescă, ca Dumitru, Iancu şi Steţcu, ei inşii sęü ömenii lorü. să uciđă pe disulü Iönnü, atunci menţionati kinezii Iönnü Zelikowicz, Mihnea dia Prosieka, Fedcu din Smolnica, Andreiçu şi Iönnü din Krosno, Misco din Liskowaty şi Andreiçu din Starzawa vorü respunde capü pentru capü cu vietele lorü pentru acellü Iönnü Kunaszewicz, sęü dupre cum va decide altü-fellü voinţa şi porunca Domnului Petru Kmity de Wisnica, pa latinulü şi castellanulü de Cracovia. Sa in scrisü spre memoriä.

Sa făcutü in castrulü de Premisia, feria a duoa, in adjunulü Santei Vergure Caterine, anulü Domnului una miä cinci-sute patru-đeci şi patru.

T R E Ś C

1545

C U P P R I N D E R E

(Dumitru şi Iancu, posesorii kinezatului din Berehi, mărturesc de a fi primiti dela nobilulü Iönnü Kunaszewicz in prefulü acellü kinezatü summa de 500 zloti poloni, pentru care summä fusese taxatü de către comisariü regali, şi anume 400 zloti poloni in partea lorü, iar 100 in partea lui Iuşcu Berezanski; deci, in numele lorü şi allü posteritaiü lorü, renunciä la töte drepturile şi pretensiunile assupra acellü kinezatü.

III. Acuisitiunea definitivă a kinezatului de Berehi de către Ioannu Kunaszewicz.

Presintându-se in persönă de nainte officiu lui de faş şi de nainte registrelorü onorabilulü Dumitru, fostü kinezü allü satulü regalü Berehi şi renunciändü in publicü şi pe faş la

cognovit, quia de manibus Nobilis Iwan Kunaszowicz quadringentos florenorum pecuniae monetae et numeri in regno currentis pro scultetia in villa regali Berehy ex commissione sacrae regiae Majestatis per generosos Stanislauum Cieszaczki judicem castrensem Premisliensem et Nicolaum Mlodeczki Vice-capitaneum, Jacobum Przyluski Notarium Castrensem Premisliensem, commissarios per regiam majestatem datos et deputatos qui ad quingentorum florenorum monetae et numeri polonici vix (?) privatus (?) scultetiae praefatae in villa Berehi ad eundem spectantis et pertinentis recepit et effectualiter levavit, residuitatem vero summae praefatae quingentorum florenorum videlicet centum florenos providus Jaczko filius providi olim Demko Berezański quantum pro illius interesse spectat ex praefata etiam advocatia recepit et levavit, de qua similiter hic habet etiam apud acta publica recognoscere. Ratione cujus receptionis summae praefatae quadringentorum florenorum ipse Dimitr suo et providorum Marenka matris et Janij fratris nomine, eundem Iwan Kunaszowicz quietat perpetue sibi et praefatis Matri ac fratri nec nou suis successoribus legitimis imponens silentium sibi bique Iwan realem intromissionem et pacificam possessionem in praefatam scultetiam in villa Berehi admisit et praesentibus admittit, super quo memoriale positum est.

Acta sunt haec in castro Premisliensi ante testum Sti Bartholomaei Apostoli proxima, anno Domini Millesimo quingentesimo quadragesimo quinto.

orice jurisdicțiune a sea privilegială, a recunoscută, cumcă din mâncle nobilului Iónnū Kunaszowicz, pentru kinezatulă din satulă Berehi, pe care commissarii numiți și trimiși de cătră majestatea sea regală, generoșii Stanislau Ciesacki, judele castrului de Premislia, Nicolaū Mlodecki, vice-capitanū, și Iacobū Przyluski, notariulă castrului de Premislia, illū appretuiseră in cincisute de florini de moneta și de greutate polonă, ellū Dumitru a primitū acum pe deplinū summa de patru sute florini in cursulū obicinuitū, iar restulū cellorū cincisute florini, adecă o sută de florini, a venitū in partea onorabilului Iațcu, fiulū reposatului Demco Berezanski ca prețulū porțiunii selle din kinezatū, pentru care va mărturi ellū-insuși deosebitū de'naintea registrelorū publice. Decī dară, incătū privesce dissa summa de patru-sute florini, numitulū Dumitru, in numele seū și allū onorabililorū Marincă muma-sea și Iancu frate-seū și allū posteritați lorū legitime, acuită pe menționnatulū Iónnū Kunaszowicz, garantându'i pentru totū-d'una liniștita possedere și admittēndulū de 'ndată la intromisiunea reilă in acellū kinezatū allū satului Berehi. S'a inscrișu spre memoriă.

S'a făcutū in castrulū de Premislia, sâmbēta cea mai aprōpe inainte de serbătōrea Sântului Apostolū Bartolomeū, anulū Domniului o miă cincisute patru-șeci și cincī.

1549

T R E Ș C.

(Jaczko Berezanski kwituje z swojij strony Iwana Kunaszowicza z zaplacongeh mu 100 Zlp. za jego czesc Kniastwa w Berehach).

IV. *Recognitio supra mentionata Jaczko Berezanski de exsoluta eidem per Iwanum Kunaszowicz summa centum florenorum.*

Coram illustri et magnifico Domino Petro Kmitya in Wisznice Palatino et Capiteo Cracoviensi, generali Marschalco Regni Poloniae supremo, Scepusiensi, Colensi, Premisliensique Capiteo ac officio ejusdem Magnifico (?) Castrensi Premisliensi personaliter constitutus providus Jaczko filius providi Demko dicti Berezanski advocati in villa regali Berehi et quondam tenutarius sortis suae praefatae advocai e in Berehi publice et per expressum recognovit. Quia de manibus Nobilis Iwan Kunaszowicz nunc tenutarii advocatae in praefata villa Berehi, centum florenos pecuniae monetae et numeri in regno Poloniae currentis pro sorte advocatae in villa praefata Berehi ad se spectante et concernente juxta sacrae et serenissimae Majestatis regiae nuper defuncti consensus dicto Kunaszowicz concessum et datum et decretum generosorum olim Stanislai Cieszacki judicis, Nicolai Mlodeczki vice capitanei, Jacobi Przyłuski notarii Castrensis Premisliensis, taxamque eorundem advocatae praefatae in Berehy commissariorum per sacram regiam majestatem pro parte dicti Kunaszowicz in causa redemptionis advocatae de manibus providorum Dmity et Jajna ac Marenska matris eorundem et praefati Jaczko filii datorum (*dictorum*?) et deputatorum recepit et effectualiter levavit ac ipsi Jaczko a praefato Iwan Kunaszowicz pro praefatis centum florenorum pecuniae pro sorte advocatae in villa praefata regali satisfactum est. Ratione cujus satisfactionis praefatus Jaczko ipsum Iwan de summa praefata quietat, et sibi pro ipsa summa praefata de sorte praefata advocatae in villa Berehy et successoribus legitimis perpetuum si-

1549

COPRINDEREA

Iațcu Berezanski acuită din parte'i pe Ionuț Kunaszowicz pentru 100 zloți poloni, plătiți în pretul porțiunii sale din kinezatulă de Berehi).

IV. *Recunoscerea lui Iațcu Berezanski despre summa de o sută florini, primită dela Ionuț Kunaszowicz.*

De'naintea ilustrului și magnificului D. Petru Kmitya de Wisznice, palatinul și ca itanul general de Cracovia, mareșallul suprem al Regatului Poloniei, capitanul de Scepuși, de Colin și de Premislia, și de'naintea magnificului său tribunal din castrul de Premislia, presintându-se personalmente onorabilul Iațcu, fiul onorabilului Demco poreclit Berezanski, repositul kinez din satul regal Berehi, dela care a fost moștenit o parte din acest kinezat, a recunoscut pe față și în public, cumcă din mânele nobilului Ionuț Kunaszowicz, possessorul actual al kinezatului din numitul sat Berehi, a primit pe deplin summa de o sută florini în moneta și în greutate currențe în regatul Poloniei, ca plată pentru propria sa porțiune kinezială din acell sat Berehi, potrivit cu autorisațiunea sacrei și serenissimei selle majes ați regelui de curend reposit, concessă și dată ășului Kunaszowicz; potrivit cu decretul nobililor și anume al repositului Stanislau Ciesacki jude, Nicolae Mlodecki, vice-capitan, și Iacob Przyłuski, notariul castrului de Premislia; în fine, potrivit cu aprefiurea acestora, în calitatea lor de commissari, numiți și trimiși de către sacra majestate regală în acell kinezat de Berehi, spre al revendica în favorea ășului Kunaszowicz din mânele onorabililor Dumitru și Iancu, a mamei lor Marincă și a menționatului fiăstru Iațcu. Pe baza ășei plăți, acest Iațcu vine acum a acuita pe Ionuț Kunaszowicz pentru acea summa, renunțându la orice protestatiune ulterioară, în numele său și al legitimilor săi succesori, și cedându-i

lentium imponit et praefato Iwan Kunaszowicz de sorte ipsa advocatia in villa regali Berehi dicta libere cedit, ac de eadem condescendit, nihil in ea pro se et suis legitimis successoribus reservando, super quod memoriale positum est.

Acta sunt haec in Castro Premisliensi feria secunda post dominicam Rogationum proxima Anno Domini Millesimo quingentesimo quadragesimo nono.

de bună voia totă porțiunea sea din kinezatulă acellui satū Berehi, fără nici o r' servă. S'a înscrisū spre memoriă.

Făcutū in castrulū de Premislia, feria a duoa cea mai aprópe după serbătórea Rogațiunilorū, annulū Domnului o miă cincî-sute patru-đeci și noūe.

V. Dekret kompromissarski Wojewody Sandemirskiego i Starosty Przemyskiego Spytka Jordana ze Zakliczyna w sprawie miedzy szlachetnym Dmitem Berezanskim i szlachetnym Jwanem Kunaszowiczem puncto occupationis violentae scultetiae in villa Berehi.

Z dokumentu tego piérwsza polowa wydata, w téj zas eo sie zostala wyczytae mozra sam wyrok, ktorego osnowe udzielamy:

Praefatus Illustris ac Magnif. Dom. Spytke Jordan de Zakliczyna Palatinus Sandomiriensis tanquam iudex compromissarius audita per actorem praefatum Dmitem, contra praenominatum Iwan Kunaszowicz modernum possessorem scultetiae in villa Berehi pro occupatione violenta praefatae scultetiae, tum etiam praefati Iwan responsis exceptionibusque justis et legitimis, visis privilegiis super praefatam scultetiam servientibus vigore quorum erat in pacifica possessione a data illorum, tum et actus commissarialis sacrae regiae Majestatis, attento eo quod ipse Iwan Kunaszowicz juste legitime vigore iurium suorum praefatam scultetiam tenet et possidet pacifice et quiete juxta inscriptionem, eidem praefato Iwan Kunaszowicz moderno possessori praefatae scultetiae eandem scultetiam decreto suo compromissariali mediante adjudicat ejusque successoribus perpetuo et in aevum litteras privilegia omnia ipsi Iwan Kunaszowicz super praefatam scultetiam servientia approbat roborque perpetuae firmitatis ipsis adjudicat, ratione cujus scultetiae ipsi Iwan adjudicationis praefatus Magnif.

V. Decretulū de compromisū din partea palatinului de Sandomiria și Capitaniulū de Premislia Spiteo Jordan de Zakliczyn in processulū dintre nobilii Dumitru Berezanski și Ionnu Kunaszowicz in cestiunea ocupațiunii violinți a kinezatului din satulū Berehi

Prima parte a acestui documentū fiindū rursă, reproducemū numai restulū, in care se cuprinde însăși cestiunea:

. . . Menționatulū illustru și magnificū D. Spiteo Jordan de Zakliczyn, palatinulū de Sandomiria, ascultândū, in calitate sea de jude arbitru, plângerea disului Dumitru contra mui susū numitului Ionnu Kunaszowicz, possessorulū actualū allū kinezatului din satulū Berehi, pe care larū fi apucatū prin violință; și ascultândū totū-d'o-datā respunsulū acestuia cu nesece argumente juste și legitime; mai vedēndū privilegiile, relative la acellū kinezatū, pe basea cărora illū possedea in liniște deja dela data lorū, precumū și actulū commissariali sacrei majestăți regale, din care se vede, cumcă însuși Ionnu Kunaszowicz intr'unū mod justū, legitimū, in vigore drepturilorū selle și in conformitate cu documentele, ține și possede in pace și in liniște disulū kinezatū; deci, prin decretulū compromissarialū de față, îi adjudecă lui și posterității selle penru totū-d'a-una kinezatulū in cestiune, apróbbă tóte documentele selle in acestā privință, penru ca să aibe astū-feliu o perpetuă autoritate; dar decide totū-d'o-datā, ca in considerațiunea căștigului seū și spre a impăca óre-cumū pe pă-

ficus decrevit, ut ipse Iwan Kunaszowicz ratione contentationis praefato Dmir in possessionem et perpetuitatem det scultetiam in villa Vallachica Lodina de nova radice extirpata et adhuc extirpanda.....

gubașulă Dumitru să dăruască acestui în posesiune și pentru perpetuitate kinezatulul din satul românesc Lodina, din nou colonisat pe pământul incult și mai urmându încă a se colonisa.....

1556

(Iwan Kunaszewicz dawniejszym posiadaczom Kniastwa Berezańskiego swoje Kniastwo w Lodynie darowuje.)

VI. Donatio scultetiae in Lodina a Nobili Jwan Kunaszewicz providis Dmiro Janko quondam scultetis in Berehi facta.

Comprens personaliter coram officio et actis praesentibus Nobilis Iwan Berezański Kunaszowicz scultetus villae Berehi sacrae regiae Majestatis in Capitaneatu Premisliensitae recognovit, quia totum et integrum jus suum ei a sacra regia Majestate concessum supra advocatiam seu scultetiam in villa Lodyna servientem dat donat providis Dmiro Janko quondam scultetis in villa Berehi et in eos transfundit et incorporat et de omni jure condescendit. nihil pro se et suis successoribus in praefatis bonis seu scultetia in villa Lodina reservando, ita prout solus tenuit et possedit — et ex nunc illis dat et admittit intromissionem cum pacifica possessione per ministerialem terrenum quemcumque sibi eligerint ad intromittendum — et privilegium ipsi serviens super praefatam villam Lodyna dedit et dat coram officio castrensi Premisliensi et hoc juxta decretum compromissoriale videlicet Magnifici Spytkonis Jordan de Zakliczyn Palatini Sandomiriensis Premisliensisque Capitanei.

1556

(Iónnū Kunaszewicz dăruescă kinezatulul său din Lodina foștilor possessorilor ai kinezatului din Berehi.)

VI. Donațiunea kinezatului din Lodina de către nobilul Jónnū Kunaszewicz lui Dumitru și lui Jancu, foștilor kinezi din Berehi.

Presintându-se personalmente de'naintea oficiului și registrelor de față nobilul Iónnū Berezański Kunaszowicz, kinezul satului Berehi al lui sacrei majestați regale, affiătoru în capitanatul de Premislia, a mărturit, că dă și dăruescă, în modulul cellu mai absolut, lui Dumitru și Jancu, foștilor kinezi ai satului Berehi, toate drepturile selle, concesse de către sacra majestate regală, asupra șoltuzatului său kinezatului din satul Lodyna, fără nici o rezervă pentru sine său pentru successorii săi, întocmai după cum illu ținuse și lu poseduse ellu-insuși, acordându-le imediatamente intromisiunea reală cu pacifica posesiune, prin intermediul impiegatului districtualu, pe care și lu voru allege ei-inși, depunendu totu-d'odată de'naintea oficiului castrului de Premislia privilegiulu, pe care lu avusese asupra menționatului sat Lodyna, cari toate le face în conformitate cu decretulu compromissorialu al lui magnificulu Spitko Jordan de Zakliczyn, palatinu de Sandomiria și capitanu de Premislia.

DATA NIEWYRAZONA.

Dmitr i Janko byli kniazie w Berehach potwierdzaja, ze Iwan Kunaszowicz im nietylko cenie kupna pierwotnie za kniazstwo rzeczono umowiona zaplacil, ale ze im pozniej i summe 230 złotych podlug dekretu compromissarskiego doplacil i jeszcze swe Kniastwo w Lodynie odstapil. Obliguja sie zatem swojóm i suke ssorów imieniem pod kara pieniezna 500 grzywien ze do rzeczonoego Kunaszowicza z kupna Bereh zadnej dalszej pretensji rościć sobie nie beda.

FĂRĂ DATA

Dumitru și Iancu, foștii kinezi din Berehi, mărturesc, cumcă Ionnū Kunaszowicz nu numai le-a plătit prețulu de cumpărătore, tocmită de'ntre'nteiu pentru acellū kinezatū, ci încă a mă adausū în urmă o summă de 230 zloti, în conformitate cu decretul arbitrilor, pe lângă cessionea kinezatului său din Lodina, și deci se obligă, în numele lorū și alū successorilorū, sub amenințarea de 500 marce, de a nu măi rălica pe viitorū nici o pretensie asupra cumpărătorei acellū satū Berehi.

VII. Iterata recognitio providorum Dmitr et Janko quod ipsis a Iwankone Kunaszewicz de scultetia in villa Berehi poenitus satisfactum sit, nec non de plenaria cessione scultetiae in Lodina a dicto Iwan Kunaszowicz in rem eorum facta.

Comparens personaliter providi Dmitr et Janko quondam sculteti villae Berehi sacrae Regiae Majestatis in Capitaneatu Premisliensi sitae, palam et publice et per expressum recognoverunt quia a Nobili Iwankone Berezański sculteto de villa Berehi sacrae regiae Majestatis dicto Kunaszowicz illis satisfactum est juxta decretum compromissarium in acta Ca trensia Premisliensia inductum Magnifici Spytkonis Jordan de Zakliczya Palatini Sandomiriensis, Premisliensis Camionacensisque Capitanei. De qua videlicet solutione pro advocatia praefata per ipsum Berechański ipsum quietant, perpetuum sibi et suis successoribus imponendo silentium aliquid repetendi in scultetia praefata. De jureque suo ipsos quomodocunque concernente ipsi condescendunt nihil sibi juris et propingvitatatis reservando. Nihilominus tamen inscribunt se et obligant in omnibus bonis suis ubicumque per eos in regno habitis et possessis quod praefatum Iwankonem Berechański debent tueri, evincere, et eliberare ab omnibus personis propingvis et remotis, status et sexus utriusque nulla praescriptione fori evadendo et hoc sub vadio quingentorum pecuniae communis in regno currentis. Insuper recognoverunt, quia ipsis satisfactum est a praefato Iwankone de omnibus tam de villa Lodina et privilegio eandem Lodinam serviente, quam etiam de summa ducentorum et tringentorum florenorum juxta decretum compromissoriale praedicti Magnifici, de quibus omnibus super expressis tam in toto quam in parte ipsum praefatum Iwan Kunaszowicz Berechański, quietant et recognoscunt, sibi satisfactum esse, imponuntque sibi perpetuum silentium pro his omnibus et suis successoribus. Casu quo praesenti quietationi contravenerint et eorum successores contravenerint, ex tunc citati ad officium castrense Premisliense in primo termino tamquam peremptorio stare et parere tenebuntur et eorum successores tenebuntur, ipsum terminum nulla re exquisita neque colore excogitato neque judicialiter, neque extrajudicialiter differendo, motionibus appellationibus se ab renunciando vero (?) vel simplici infirmitatibus neque pro majori (?) differendo imo quidquid sibi aut ipsorum successores recipere vellent in auxilium eo toto causam suam videlicet solutionem praefati vadii amittere debent et eorum successores debent quod vadium debet converti in (au se citește; pôte fi: *summam*) essentialem sine corporali juramento ipsius Berezański et successorum ejus, nihilominus soluto vadio utique praesenti inscriptione et in ea contentis satisfacere tenebuntur et eorum successores tenebuntur.

ROK NIEWYRAZONY

VIII. Consensus cedendi Króla Zygmónta Augusta upowazniający szlachetnego Demiana Berezanskiego do ustapienia Kniastwa w Berehach na rzecz swych synów Jérzego i Bazylego.

(Nie umieszczamy tu dosłownie tego całego dokumentu, bo opiewa w zwykłej formie z tém tylko zastrzeżeniem, że nawet po śmierci cessionariuszów Kniastwo to do dyspozycji królewskiej dopiero na ten czas wróci, skoro summa in eadem scultetia inscripta vel ex taxa commissariorum proveniens successoribus illorum persoluta fuerit.)

FARĂ DATĂ

VIII. Regele Sigismundă-Augustă conșimte și autorisă, ca nobilul Țemiană Berezanski să cedă fiiloră seă George și Basiliă kinezatulă seă din Berehi.

(Nu împărțăm-mă aci testulă acesuă documentă, fiindă o simplă repetițiune a formulei ordinare, eu acea clausulă înșe, că chiară după mortea persóneloră în ce-tiune kinezatulă nu va reveni a dispozițiunea regală, de cătă plătindu-se summa înșcriă asupra acellui kinezatū seă indicată prin taxele commissariloră)

POLAWY,

wies woloska, w cyrkule Sanockim.

1 5 7 2.

Przywilej pierwotny.

In nomine Domini Amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae etc. etc. significamus tenore praesentium quorum interest universis ac singulis tam praesentibus quam futuris harum notitiam habituris; quia Nos volentes commoda proventus Capitaneatus Nostri Sanocensis augere locaque deserta et inculta Capitaneatus eju-dem ad frugem deducere habentesque commendatam fidem et industriam Nobilium Iwanco et Michaelo Odrzechowski fratrum germanorum eisdem utrisque fratribus conjunctim et divisim consentiendum et admittendum duximus uti quidem consentimus et admittimus praesentibus litteris Nostris villam Poława appellandam in Capitaneatu et districtu Sanocensi in torrentibus seu rivis dictis Poława et Poławka ac Kmiczowe (seu Klimczowe) potoki a fluvio Wislok et metis seu graniciebus Sziemenskych(?) ad fluvium dictum Krzywe et Wywierówka usque ad summitatem Danowa a pariete Słoma villae Wola Szymkowa ex cruda radice jure Valachico exstirpandi erigendi fundandi hominibusque et emethonibus tam polonis quam ruthenis locandi, ibique mansiones, domus et aedificia quaevis exstruendi, silvas et borras eradicandi, agros et campos collendi omniaque

POLAWA,

satŭ românescŭ în cerculŭ de Sanoka.

1 5 7 2.

Privilegiulŭ primitivŭ.

In numele Domnului aminŭ. Spre perpetua memoriă a lucrului. Noi Sigismundŭ-Augustŭ, cu mila lui Dumnezeu regele Poloniei etc. etc. facemŭ cunoscutŭ prin actulŭ de față tuturorŭ și fie-căruia, presinți și viitori, cui se cuvine și la cine va adjunge, cum că voindu a mări venitulŭ capitanatulŭ nostru de Sanoka și a face să înflorască locurile selle deșerte și inculte, precum de asemenea avându în vedere credința și activitatea nobililorŭ Iwanco și Mihailŭ Odrzechowski frați buni, amŭ decisŭ a da și a accorda, amŭ datŭ și amŭ accordatŭ actualmente amândurorŭ frațilorŭ de mai susŭ, împreună și în deosebi, satulŭ, ce se va numi Poława, în capitanatulŭ și în districtulŭ de Sanoka, pe përaele numite Poława, Poławka și Klimczowe, începându de la riulŭ Wislok și dela hotarele de Sziemen spre riulŭ numitŭ Krzywe și Wywierówka pôně la culmea Danowa, și dela gardulŭ de Słomowa pôně la Wola Szymkowa, pe care satŭ, cu prerogativa dreptului românescŭ, să'lŭ scôtă ei din starea'i incultă, să'lŭ prelucre, să'lŭ înăințeze, să'lŭ împoporeze cu ômeni și cu coloniști, atâtŭ poloni (catolici), precum și ruteni (greco-orientali), să clădescă acolo locuințe, case și zidiri de totŭ felulŭ, să stërpescă codrii și pădurile, să cul-

commoda et utilitates quasvis industria eorum in eodem fundo excogitandi hominibusque si qui in fundis supra scriptis loca aliqua occupaverint seu nanserint (?) amovendi et si voluerint ad villam praefatam convertendi. Damus praeterea et concedimus ipsis Odrzechowski plenariam et integram facultatem ecclesiam ruthenicam ritus graeci in eadem villa Poława nec non molendinum in fluvio Wisłok vel alio quevis et Folusz dictum, tum et serram tracz nuncupatam ibidem erigendi extruendique. Utque in locanda eadem villa fratres memorati Odrzechowscy sint vigilantiores promtioresque, fundamus et erigimus ibidem jure Valachico more aliarum villarum in illis terris existentium advocatiam seu scultetiam, ipsique advocatae quinque laneos agri in eodem fundo exstripandos pro praedio sive curia advocatiali incorporamus et adjungimus perpetuis temporibus. Damus etiam eis facultatem hortulanos viginti in fundis ejusdem villae, quorum singuli per medium laneum agri occupare poterunt, pro commodo et utilitate sua et tabernam locare extruereque, ex quibus tum etiam ex molendino omnes fructus emolumenta et measuras frumentorum omnis generis tollent et percipient. Fundamus etiam fundi (?) (*in fundo*?) ejusdem villae pro Poponatu ruthenico unum laneum — pro molendino medium laneum — pro taberna simili er medium laneum agri perpetuis temporibus et in aevum. Quibus quidem advocatis utrisque pro interesse illorum damus et concedimus facultatem et omnimodam potestatem Cmethones, hortulanos, inquilinos et alienos omnes incolas villae praefatae in omnibus et singulis causis parvis et magnis tam ratione fundi injuriarum, quam ratione criminis cujuscumque jure Valachico quod in eo passu cum aliis concordare debet, judicandi sententiandique poenisque juxta criminis qualitatem afficiendi plectendique — Ita quod ipsi incolae ratione injuriarum fundorumque (?) non nisi coram suo advocato sive sculteto, advocatus vero nostro judicio legitime vocatus respondere teneantur et erunt adstricti. Et quoniam ipsi incolae (rectius ipsius villae) omnes Cmethones jam vigore privilegii praesentis census et dationes ad capitaneatum Nostrum conferre tenebuntur, ideo Nos inhaerentes consuetudini juris Valachici damus et concedimus iisdem advocatis et eorum successoribus ex omnibus censibus et poenis judiciariis et quibusvis daciis tertium denarium, tertium porcum, tertium

tive agrele și câmpii, mai pe scurt să se folosescă de orî-ce commodități și utilități, ce le voră puté servi pe acellă teritoriă, și să depărteze pe orî-ce omă, ce s'ară fi stabilită deja pe acollo, seă să'lă annexeze cătră di-sulă sată, decă o va primi acella. Mai dămă încă și mai concedemă numiților Odrzechowski deplina și întrégă facultate de a erige și de a construi o biserică rutenă de ritulă grecă în acellă sată Poława. uă móră pe riulă Wisłok seă aiură, o postăvăriă și o serră ce se dice „tracz“. Iar pentru ca în colonisarea acellui sată numiții frați Odrzechowski să fie mai activi și mai grabnici, noi fundămă și rădicămă acollo, cu prerogativa dreptului românescă, după obiceiulă celloră-l'alte sate române din aceiași regiune, ună șultuzată seă kinezată, către care încorporămă și adăngămă pentru totă-d'a-una cincă lanuri de câmpă ce se voră pune în cultură, din acellași teritoriă, în profitulă curții kinezescă; le mai dămă încă facultatea de a aședa pe pamântulă acellui sată, pentru propria trebuință, două-deci de omeni ai loră, avëndă fie-care dreptulă la o jumătate de lană de câmpă; de a clădi o cărciumă, din care, ca și din móră, să tragă folosulă respectivă și procentulă feliariteloră grâne. Mai îngăduimă apoi pe teritoriulă acellui sată în perpetuitate ună lană pentru popa rutenă, o jumătate de lană pentru móră, de asemenea pentru cărciumă. Diși kinezi se voră mai bucura încă de facultatea și deplina autoritate, ce noi le dămă și concedemă în privința tuturiloră coloniștiloră, argaților și altora din acellă sată, de a'i judeca, de a'i sentenția și de a'i pedepsi potrivită cu natura delicteloră, în tóte processele fără escepțiune, mari și mică, teritoriale și penale, după dispozițiunile dreptului românescă, pusă în concordantă cu dreptulă comună, astăfelă încătă diși locuitoră, în processele loră teritoriale și penale, să nu fie justițiabili de cătă numai de'naintea kinezului loră, iar însuși kinezulă va fi responsabilă de'naintea tribunaluriloră nóstre, de căte oră illă voră chiama pe bacea legiloră. Si fiindă că coloniștii acellui sată chiară prin actulă de față sunt obligați la unele censuri și dări pentru capitaneatulă nostru, decă, în corformitate cu usulă dreptului românescă, noi dămă și accordămă dișiloră kinezi și posterității loră, din tóte censurile, dările și amendele judiciare căte allă treilea bană, căte allă treilea porcă, căte allă

agnum. — Erunt quoque adstricti ipsi advocati sive sculteti *Kniaziones* dicti duabus vicibus nempe pro festo Nativitatis Domini et festo Paschali pro ipsis incolis omnibus convivium praeparare, ad quod convivium omnes incolae singulatim per medium corretum siliginis, duos gallos, ova viginti conferre erunt obligati. Praeterea ipsi incolae debebunt et erunt adstricti ad quosvis labores subeundos tam per se quam per familiam et equos bovesque sex dies in anno laborare ad collones (?) vulgo *tłoki* dictas, quoties opus fuerit convenire nec non vias in eadem villa virgultis et rubetis quando necessitas postulaverit sternere tenebuntur. Coasentimus etiam eisdem scultetis ex campis fundi villae praefatae locandae Nobiles *Hryéko* et *Iwasko* *Poponem* *Odrzechowscy* eximere, ibidemque *Cmethones* locare vel ad alium usum villae praefatae convertere. *Damus* praeterea ipsis scultetis pro interesse cujusvis consensum *Nostrum* regium, ut possint ex (?) (rect. de) jure suo advitalitio infra scripto advocatiam in personas quasvis cedere, commutare, vendere, alienare, obligare et reformationes dotum uxoris inscribere. Ceterum ut ea ipsa villa eo diligentius celeriusque locari possit, et homines ad eam exstirpandam habitationes et domicilia ibi fienda confluere intendant, *damus* eisdem incolis villae praefatae omnibus et singulis advocatisque memoratis libertatem et immunitatem ab omnibus contributionibus, dationibus, angariis, censibus, laboribus et aliis quocumque nomine et cognomine nuncupatis exactionibus tam nostris regalibus quam Capitaneorum nostrorum praesentibus et pro tempore existentium a data praesentium ad quindecim annorum continue et immediate se sequentium decursum duraturam. — Porro ex eadem advocatia quilibet *s-ulietus* seu advocatus perpetuis temporibus ad quamlibet expeditionem generalem regni bellicam in uno equo bono et valente cum aliis scultetis proficisci et servire tenebitur. — Volentes insuper *ementiae* *Nostrae* certa indicia in scultetos praefatos declarare eisdem *Iwanko* et *Michaelo* *Odrzechowskim* scultetis utrisque pro interesse medietatis advocatiae memoratae eam ipsam scultetiam sive advocatiam ad extrema singulorum vitae tempora cum omnibus ejus utilitatibus, fructibus et obventionibus nullis prorsus exceptis dandam et conferendam duximus, *damusque* et conferimus praesentibus litteris

treilea mielū. Insiși șoltuzii de mai susū, numiți *Advocati* sēu *Kniaziones*, vorū fi datorī de doūe ori pe annū, anume la serbătorea Crăciunului și la Pasce, de a da tuturorū locuitorilor unū ospēțū, pentrucare înse acestiia vorū trebui să adducă fie-carele câte o jumătate de mierță de cea mai bună făină de grâu, câte doūe găine și câte doūe-șeci de oue. Apoi țișii locuitorii, atâtū personalmente, precum și familiile lorū, caii și vitele, vorū fi datorī a lucra kinezilorū câte șesse țille pe annū ori-ce felū de lucru, a veni la clacă sēu *collocationes*, de câte ori va fi trebuiță, și de a drege după necesitate drumurile acellui satū, așternēndu-le cunuelle. Mai permittemū țișilorū kinezii de a esclude din territoriulū acellei colonie pe nobiliū *Hrițco* *Odrzechowski* și pe preutulū *Ivașco* *Odrzechowski*, colonisāndū apoi acelle locuri sēu convertindu-le în altū ce-va pentru trebuința satului. Consimțimū de assemenea, ca țișii kinezii, în puterea dreptului lorū advitalū, să potă cede altora kinezatulū, să'lū schimbe, să'lū vință, să'lū înștrăineze, să'lū oblige sēu să'lū înscrie în zestrea nevestelorū. Iar pentru ca acellū satū să se potă colonisa mai curēndū și să se îndemne omeni de a veni acolo, cultivāndū agrele și înștiințāndū locuințe, noi le accordāmū tuturora, ca și numiților kinezii, scutellă de ori-ce contribuțiunii, dării, angarie, censurii, munce și alte prestațiunii de ori-ce nume și de ori-ce natură, atâtū alle nostre regale, precum și alle capitanelorū nostri, actualmente și după timpū, în cursū de cincispre-șeci anni neîntrerupți, începēndū immediatente dela data acestui actū. Mai departe, fie-care șoltuzū sēu kinezū din țișulū kinezatū va fi datorū în perpetuitate, la fie-care espedițiune bellică generală a regatului, de a se presinta și de a servi, ca și cei-alți kinezii, înțrarmatū și încăllecālū pe unū callū bunū și frumosū. Mai voinđū apoi de a manifesta și mai multū țișilorū kinezii grația noastră, noi amū decisū a da și a accorda, dāmū și accordāmū prin actulū de față numiților kinezii *Ivanko* și *Mihailū* *Odrzechowski*, fie-căruia pentru jumătatea kinezială ce i se cuvine, întregimea acellui kinezatū pōnē la mórtea respectivă a fie-căruia, cu tōte utilitățile, fructele și veniturile, fără nici o escepțiune, promittēndū pe cuvintulū nostru regalū, pentru noi și pentru serenissimiū nostri successorii, cumcă în totū cursulū vieței fie-căruia

Nostris Promittimusque verbo Nostro regio pro Nobis et serenissimis successoribus Nostris quod vita memmorum fratrum singulorum durante, eos de medietatibus advocatiae memmoratae pro Nobis, Mensa, Fisco, Coquina, Stabulo, Cellario, vel alia quavis nostra et rei publicae necessitate non redimemus nec cuiquam consensum ad eximendum dabimus serenissimisque successores Nostri ita facturi sunt. Ratione cujus quidem advitalitatis memorati fratres singuli pro interesse suo quartam partem summae ex taxatione commissariali provenienti Nobis Fiscoque Nostro vigore constitutionum regni dimittere et condonare tenebuntur, ut jam dimittunt et condonant praesentibus litteris Nostris. Juribus aliis nostris regalibus ibidem semper salvis manentibus. Quod ad universorum et singulorum cujuscumque dignitatis status et conditionis existent, praesertim vero generosi Nicolao Bykowski, Castellani Sandecensis Capitaneique Nostri Sanocensis praesentibus et aliorum pro tempore existentium Capitaneorum Sanocensium notitiam deducentes mandamus, ut memmoratos scultetos juxta praescriptum privilegii praesentis a Nobis eis concessi, in omnibus ejus conditionibus, clausulis, et articulis conservent, conservarique ab aliis quorum interest curent Pro gratia Nostra et debito aliter ne faciant. — In cujus rei fidem firmissime et evidentius testimonium sigillum Nostrum praesentibus est subappensum. Datum Warsaviae die vigesima mensis Martii anno Domini Millesimo quingentesimo septuagesimo secundo, regni vero Nostri anno quadragesimo tertio.

dintre ȃișii frați, nici noi, nici successorii nostri, nu ă vomă scôte și nu vomă autorisa pe nemine de a ă scôte din acelle jumătăăi kineziale, fie pentru noi, fie pentru mcsă, pentru fiscu, pentru culină, pentru staulu, pentru cellariu, seu pentru vre-o altă trebuință a noastră seu a țerei; în respłata căruia dreptu advitalu ȃișii frați, fiecare din partei, ne voru cede noue și fiscului nostru, precum și cedă prin actulu defață, o pătrime din summa assemnată prin tassatiunea commissariloru, iar celle-lalte drepturi alle nostre regale remănu pururea neattinse. Tote acestea să fie cunnoscute tuturoru și fie-căruia, de ori-ce demnitate, statu seu condițiune, iar mai allesu generosulu Nicolau Bykowski, castellanulu nostru de Sandek, și capitanulu nostru de Sanoka, precum si castellaniloru și capitaniloru ulteriori de acollo, pentru ca ei să mănțină pe ȃișii kinezii în conformitate cu privilegiulu nostru de față în tote condițiunile, clausulele și dispozițiunile concesse, precum și de a face ca să nu le calce altu. În consideratiunea noastră și dia datoriă să nu se facă altu-fel. Spre adeverire și spre mai tare și mai învederată mărturiă s'a aninat sigillulu nostru cătră actulu de față. Datu în Varsavia, în 20 alle lunei lui Martiu, anulul Domnulu una miă cinci-sute șapte-ȃeci și duoi, iar allu regirii nostre anulul patru-ȃeci și trei.

USTRZYKI seu STRWIAZEK,

wies wołoskă fundacyi królewskiej, w cyrkule Saneckim.

(Początkowo pod imieniem Brzezi wyższe, albo Berehi wyższe.)

1509.

I. Przywilėj pierwotny udzielony przez Króla Zygmunta I. Janowi Janczowiczowi Siedmiogrodzianinowi na lokacye wsi Ustrzyk i Kniastwa w téj wsi, oraz z potwierdzeniem tegoz przywileju synom jego Jackowi Terleckiemu, Janowi Berezanskiemu, Pawłowi Ustrzyckiemu i Demianowi Stebnickiemu przez Zygmunta Augusta.

In nomine Domini Amen. Ad rei memoriam sempiternam. Nos Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae etc. etc. dominus et haeres. Significamus praesentibus litteris quorum interest universis productas esse coram Nobis nomine religiosi et Nobilis Jacksonis Terlecki, Joannis Berezanski, Pauli Ustrzycki et Demiani Stebnicki fratrum germanorum filiorum olim Nobilis Kunasz Janczowicz Unihowski divi olim parentis Nostri litteras antecessoribus ipsorum concessas in charta pecorina scriptas et sigillo appenso communitas, sanas salvas et integras ac omni prorsus suspicione carentes supplicatumque est Nobis eorum nomine, ut eas approbare, confirmare et ratificare dignaremur, quarum tenor est talis:

USTRZYKI seu STRWIAZEK,

satŭ românescŭ de fundaŭiune regală în cerculŭ de Sanoka, cunoscutŭ dintru'nteuŭ sub numele de

Berehi wyższe seu Malurle de susŭ.

1509.

I. Privilegiulŭ primitivŭ, accordatŭ de cătră regele Sigismundŭ I Ardelenui Iónnŭ fiulŭ lui Ianciu assupra colonisării satului Ustrzyki și assupra kinezatului de acollo, de'mpreună cu confirmaŭiunea acelluiasi privilegiŭ în favórea urmașilorŭ sei Iățu Terlecki, Iónnŭ Berezanski, Paulŭ Ustrzycki și Demianŭ Stebnicki de cătră Sigismundŭ-Augustŭ.

In numele Domnului aminŭ. Pentru eterna memoriă a lucrului. Noi Sigismundŭ-Augustŭ, cu mila lui Dumnezeu regele Poloniei etc. etc. domnŭ și erede, facemŭ cunoscutŭ prin actulŭ de față tuturorŭ cui se cuvine, cum că ni s'a presintatŭ în numele nobililorŭ Iățu Terlecki popă, Iónnŭ Berezanski, Paulŭ Ustrzycki și Demianŭ Stebnicki, frați bunŭ, fiŭi reposatului nobilŭ Kunasz Janczowicz Unihowski, privilegiulŭ reposatului părinte allŭ nostru, accordatŭ părintilorŭ lorŭ, scrisŭ pe membrană și întăritŭ cu sigillulŭ pendinte, întregŭ, autenticŭ, bine conservatŭ, și nesuppusŭ nici unei bănuelle, fiindŭ rugați noi din parte-le, ca să demnămŭ de a'lŭ approba, confirma și ratifica, a căruia coppingere este următóriă:

In nomine Domini Amen. Ad perpetuam rei memoriam. Auctoritas principum quidquid suis concedit fidelibus sub tempore perpetuo duraturum id ut memorabile fit, litterarum apicibus perennare co. s. vevit. Proinde Nos Sigismundus Dei gratia rex Poloniae, Magnus dux Lithuaniae, nec non terrarum Cracoviae etc. etc. dominus et haeres. Significamus praesentibus litteris quibus expedit universis et singulis praesentium notitiam habituris, quod perpendentes gratae fidelitatis obsequia, et purae fidei merita, quibus Nobis et Nostrae reipublicae Nobilis vir Iwona Janczowicz Transsilvanus — miles Noster cum olim germano suo fratre Theodorico — (qui non ita pridem in proelio cum Walachis strenue dimicando prostratus est) — meruit complacere, et in futurum aucto fidelitatis studio plus poterit placere; horum intuitu volentes ipsum gratiarum Nostrarum praerogativa laetari et perfrui ampliori de sua insuper providentia ac in advocandis secum ex terris Ungariae hominibus et vastitatibus Regni Nostri Poloniae excolendis solertia plurimum praesumentes, cupientes nimirum vastitatis penes fluvium Strwiaż, in districtis Premisliensibus, circa villarum ibidem novam locationem conditionem ex eo fieri meliorem, ut eo celerius hominum abundantia collocari valeat praedicto Iwona damus per praesentes villam novam Brzegi nuncupandam in rivulis et planicie Jasień et Rowień dictis ad concurrentiam rivulorum Strwiaż et Hozzowka, vulgariter na Ustszek locare et de novo erigere, incipiendo de supra ab origine rivuli dicti Strwiaż versusque meridiem eundo per montem minorem Krolow dictum alias Przyslop intra rivulum originis sive decursus per vallem alias doline sursum eundo ad verticem montis Zuków videlicet parietem bonorum Sobieńskich, inde ejusdem montis vertice versus orientem penes metas villae Hozzów per montem Gromadzin ad verticem montis Jałowy eodemque monte deorsum, per Strwiaż praedictum fluvium penes metas iterum bonorum Sobińskich transiendo per verticem montis majoris Krolów praedicti denuo ad originem ejusdem fluvii seu rivuli Strwiaż perveniendo terminabuntur grancias. Pro qua quidem villa noviter locanda damus, donamusque et perpetuo adjungimus, attribuimusque omnes fundos, agros, campos, cultos et incultos excolendos, cum omnibus montibus, silvis, mericis, paludibus, fluviis,

In numele Domaului aminu. Pentru perpetua memoria a lucrului. Spre a nu se uita tote, ori-si-cate autoritatea princiară accordă pentru perpetuitate credincioșiloru sei, se obicei-nuesce întărirea donațiuniloru prin acte. Deci noi, Sigismundu, cu mila lui Dumneđu regele Poloniei, marele duce allu Litvaniei, precum și allu țerreloru de Cracovia etc. etc. domnu și erede, facemū cunoscutu prin actulu de față cui se cuvine, tuturiloru și fie-căruia, la ciue va adjuge, cum că în considerațiunea servicielorū și a meritelorū de bună și curată credință, de cari ne-a datū probe, noie și regului nostru, nobilulu bărbatu Iónnu fiulul lui Ianciu din Transilvania, ostașu allu nostru, de'mpreună cu reposatulū seu frate Teodoricu, carele nu demultu, luptându-se bărbătesce, a căcutu în resbellulu cu Moldoveni; pentru alu îndemna și mai multu pe viitoru la o fidelitate sporită; pentru a face să se bucure de beneficiulu grației nostre și să i se mărescă pozițiunea; în fine, pentru a ascuți energia sea, dela care așteptamū multu, în adducerea coloniștilorū din părțile Ungariei și aședarea lorū spre cultură pe teritoriile deșerte alle regatului nostru polonū, și anume, de astă dată, pentru o împoporare câtū mai grabnică și câtū mai întinsă a vastității de lóngă fluviulu Strwiaż în regiunea Premisliei; noi dămū prin actulu de față disului Iónnu facultatea de a funda și de a colonisa unū satū nou, căruia îi va dice Brzegi, lóngă apele și pe șessulu, ce se numescū Jasień și Rowien, pōne la punctulu unde se ciocnescū cu apele Strwiaż și Hozzowka seu Ustszek, incepēndū din susū dela izvorulu apei Strwiaż, apoi mergēndū spre sudū prin muntele numitu Krolow cellū Micū seu Przyslop în susū, pīntre cursurile apei din valle, pōne la culmea muntelui Zukow, unde este gardulu teritoriului de Sobień, apoi pe culmea aceluiași munte spre resăritū pōne la hotarulū satului Hozzów, prin muntele Gromadzin spre culmea muntelui Jałowy, prin acesta în josū, prin numita apă Strwiaż éroși pōne la hotarulū teritoriului de Sobień, și în fine trecēndū culmea muntelui Krolów cellū mare érași pōne la izvorulū menționatei ape Strwiaż, unde se încheiă delimitațiunea; spre colonisarea căruia satū, noi dămū, dăruimū și adaugimū pentru totū-d'oua tote pământurile, agrele, câmpurile, culte și inculte, dar cultivabile, cu toți munții, codrii, pădurile, bălțile, fluviile, riurile și cur-

rivalis, aquarum decursibus, quidquid intra metas et limites praescriptos continetur. — Ratione ejus locationis et aliorum ipsius Iwonaе servitorum sibi suisque successoribus advocatiam adjungendam, et pro eadem quatuor areas sive mensuras vallachicas liberas tertium denarium de quolibet censu et tertium denarium de qualicet re judecata, tabernas duas liberas, piscinas, molendinum in utroque fluvio cum torquabili et pro eis exerescentias agrorum alias Obszary, sicut et aliis advocatis in terris Russiae dare consuevimus, cum singulis et omnibus utilitatibus, fructibus, obventionibus, juribus ad advocatiam pertinentibus damus, donamus, assignamus et inscribimus donatione perpetua et in aevum, decernentes ut Cmethones in eadem villa residentes singulis annis super festum Nativitatis Christi semel duos gallos, et duos caseos vallachicos vel tortas ratione strenae et altera vice pro festo Paschae similiter duos vallachicos caseos vel panes et triginta ova, nec non sex dies laborum de quolibet area possessa quotannis, elapsa libertate viginti annorum, quam possessoribus earum arearum concedimus et praesentibus largimur advocato praedicto et ejus successoribus exsolvant et praestent. Assignamus insuper aream unam liberam pro pellendis gregibus, concedimus quoque eidem attribuimusque pro sua advocatia locare Cmethones sex in tribus quartis agri quemlibet, nec non hortulanos quotquot in fundo advocatiae suae commode locari poterint habere liberos. Licitum quoque eidem advocato esse volumus habere mellificia et exercere venationes in Silvis Nostris pro beneplacito necessitateque sua et artifices omnis generis artificii cum suis turgundis (?) seu macellis instituere seu favere; permittimus eidem quoque ut in eadem villa etc. etc....

surile apeloră, întru câtă se cuprindă în sfera limitelor de mai sus. Mai dăm, dăruim, assemnăm și inserim încă, în vederea dișei colonisării și a celloră-l'alte servicie alle numitului Iónă, lui și posterității sêlle, kinezatulă de acollo de'mpreună cu patru arie sêu lanuri romănesci libere, allă treilea bană din tôte censurile și din tôte judecățile, duoă cărciume libere, pescărie, căte o móră în ambele rîuri, și capetele câmpurilor sêu obszary, dupre cum se obicinuesce în privința tuturoră kineziloră din provincia Galiției, cu tôte utilitățile, fructele, veniturile și drepturile, relative la kinezatulă, în genere și în speciă, decidëndă totă-d'o-dată, ca colonistii aședați în acellă sită să plătescă sêu să dea annualmente dișului kineză și successoriloră sei la serbătorea Crăcîfunului ună dară de căte duoă găine și de căte duoă cașuri romănesci sêu turte, apoi la serbătorea Pasceloră éráși căte duoă cașuri romănesci sêu până și căte trei-deci ouă, precum și căte șesse dișle de muncă annuală pentru fie-care ariă, ce voră fi posedëndă, rămăndă însă de o cam dată liberă de acestă îndatorire. pônă la espiarațiunea terminului de duoă-deci de anni, pe care l'amă concessă loră și'lă accordămă prin actulă de față. Mai assemnămă încă o ariă liberă pentru imașă sêu islază, dândă voe totă-d'o-dată kinezului de a aședa șesse colonistă, avëndă căte trei-pătrimi de ariă fie-care, pentru utilitatea propriului sêu kinezatulă, precum și ună numără nemărginită de argați, pe căți îi va pută încăpă întinderea kinezatulă; mai avëndă facultatea de a finé stupi și de a vena în pădurile nōstre; de a stabili sêu de a protege, după placă și după necesitate, totă felială de meștesugari cu prăvălliele loră, de a . . . (ruptă).

1 5 3 2.

II. Nowy przywiléj Zygmunta I. Kunaszowi i jego synóm na Kniastwo w Ustrzykach dany, które ten Kunasz od synów Iwona piérwszego posiadacza nabył.

(NB. Dokument ten dajemy podług oblaty w Aktach Grodzkich Przemyskich sie znajdującój.)

In nomine Domini Amen. Ad perpetuam rei memoriam. Quoniam omnia quae cum tempore fiunt, pariter cum tempore labuntur nisi apicibus litterarum et testimoniis perhennata fuerint et roborata, ut gestorum memoria perhennis habeatur, fidesque plenaria eisdem futuris temporibus adhibeatur, proinde Nos Sigismundus Dei gratia rex Poloniae etc. etc. Significamus tenore praesentium quibus expedit singulis et universis praesentibus et futuris harum notitiam habituris, quomodo de consensu ac voluntate Nostra Kunasz et filius ipsius advocatiam seu scultetiam in villa Capitaneatus Premisliensis dicta Strwiażek alias Ustrzyki, de manibus filiorum Wanczko emisisset, cujus quidem villae granicies incipiunt, ab illa parte bonorum Sobieñ videlicet a radicibus montis dicti Welyki Król eundo qui cadit in vadum dictum Strwiaż qui est in stricto loco inter montes, et ex illo loco itur ad summitatem montis dicti (Jałowy versus villam regalem Berehy, et eundo summitate montis praefati Jałowy) cadit in fluvium dictum Hoszówka ubi pons constructus est, usque ad granicies seu scopulos villae Hoszów (sen) Tharło qui scopuli incipiunt na Dele Jałowym, et ex isto Delo Jałowy usque recte ad fluvium Jassówka, ubi etiam scopuli sunt inter bona Nostra regalia Jasieñ et villam Hossów ipsius Tharło. Iterum a dicto ponte vadit recto tramite ad verticem montis Gromadzin praefati, (et eundo vertice montis praefati Gromadzin) cadit in vadum, alias w bród, in quem cadit via qua itur de Ustianowa ad dictam villam Strwiażek seu Ustrzyki et exinde ultra non debet procedere, quia ibi est paries bonorum Sobnensium, vel quae ex antiquo ad bona Sobieñ spectabat villae Strwiaż. (Qui scultetus et ejus legitimi successores ac incolae villae praefatae Strwiażek alias Ustrzyki) montes dictos Mały Krolík et

1 5 3 2.

II. Noulă privilegiu, accordatú de către Sigismundú I lui Kunasz și fiilorú seí assupra kinezatului în Ustrzyki pe care ilú cumpérase de la fii primului possessorú Iómnú.

(NB. Acestú documentú se împărtășesce după copia oficială din registrele municipale alle Premisliei.)

In numele Domnului amin. Spre perpetua memoria. Tóte lucrurile timporale risipindu-se în urmarea timpului, dacă nu sunt perpetuate și întărite prin acte și prin testimonie, pentru eterna aducere aminte și deplina credință a viitorului, deci noi, Sigismundú, cu mila lui Dumneđeu regele Poloniei etc. facemú cunoscutú prin acesta cui se cade, tuturorú și fie-căruia, presinți și fitori, la cine va adjuge, cumcă cu autorisațiunea și cu voia nóstră Kunasz și fiul seú au cumpératú de la fiul lui Wanczko (Iancú) kinezatulú seú șultuzatulú numitú Strwiażek seú Ustrzyki, în capitanatulú de Premislia, și alle căruia hotare se începú de cea-laltă parte a teritoriului de Sobieñ, anume dela rădăcinele muntelui Welyki Król, pêne la vadulú numitú Strwiaż, ce se află în strimțóre pînre munți; de aci pôné la culmea muntelui numitú Jałowa spre satulú regalú Berehi, apoi pe culmea acestui munte pône la apa numită Hoszowka, unde este făcutú unú podú, și pôné la semnele seú stélpíi satului Hoszów allú lui Tharło, cari semne se începú la Délulú Jałowy și urméză dreptú pôné la apa Jassowka, unde mai sunt încă stélpíi între teritoriulú nostru regalú de Jasieñ și între satulú Hoszow allú acelluiași Tharło; apoi dela menționatulú podú mergéndú pe cărrare dreptú pôné la vérfulú muntelui Gromadzin, și mergéndú pe vérfulú acestui munte Gromadzin pôné la vadulú, polonesce *brod*, pe unde trece drumulú dela Ustianowa (Ustea-nouă?) spre disulú satú Strwiażek seú Ustrzyki, și aci se finesce, de dincollo de acéstă liniă fiindú din vechime teritoriulú de Sobieñ și dependințele selle. Iar kinezulú, legitimi seí successori și locuitori menționatului satú Strwiażek seú Ustrzyki nu trebuie să impresóre munții numiți Mały Krolík și Wielki Król și a nu distruge cum-va pădurile lorú, începéndú dela rădăcinele și pôné la vérfurile

Wielki Król non debent tangere neque quovismodo silvas eorundem destruere incipiendo a radicibus usque ad vertices montium praefatorum. Nam praefati montes semper spectant et ex antiquo spectabant ad bona Sobieñ. Quam quidem villam praefatam Strwiażek alias Ustrzyk praedictus scultetus debet locare super cruda radice incipiendo a radice montis Wielki Król inferius dicto fluvio Strwiażyk versus villam Berehy et versus villam Jasieñ noviter locatam. Item ejusdem villae incolis dedimus ac largiti sumus generose jam pridem jus vallachicum quo gaudebunt et uti fruentur perpetuo et in aevum. Sculteto autem ipso et ejus successoribus legitimis assignavimus et dedimus tres lanéos agri et cum Obszary et pratis ante et post utrumque campum, in quibus idem scultetus residebit cum curia sua. Item eidem sculteto dedimus et damus unam quartam agri propter depellendam gregem, alias na Wygon. Item eidem sculteto dedimus et damus unam quartam agri sub tabernam. Item eidem sculteto damus unam quartam agri propter depellendam gregem, alias na Wygon. Item eidem sculteto damus el admittimus construere molendinum cum Folsz, Stampy et Walidła in fluvio dicto Strwiażyk, ubi sibi commodius videbitur. Cujus quidem molendini emolumentis et proventibus idem scultetus libere utetur juxta placitum suum et ejus successores utentur. Item eidem sculteto damus et tollere admittimus tertium denarium de omnibus proventibus et censibus ordinariis ex eadem villa annuatim provenientius juxta consuetudinem in aliis villis Nostris regalibus observatam nihil augmentando nec minuendo. Item eidem sculteto admittimus habere unam tabernam. Item artifices omnis artificii habere poterit idem scultetus. Item incolae villae praefatae debent et tenebuntur ire ad scultetum suum bis in anno cum Kolađka videlicet semel in festo Paschae, et semel pro festo Nativitatis Domini. Item idem scultetus habebit libera mellificia in silvis Nostris regalibus de quibus mellificiis ipse et omnes praefatae villae Cmethones dacia ad Castrum Nostrum Premisliense, prout et Kniażiones ceteri dare tenebuntur. Item scultetus praefatus hortulanos quinque vel sex habebit. Item incolae villae praefatae debebunt et tenebuntur advocato suo quinque dies laborare quolibet anno, videlicet duos metire, duos falcastrare et unum arare quilibet eorum. Item idem scultetus te-

cestorū munţi, cari appartenescū şi aū appartenitū totū-d'a-una territoriului de Sobieñ. Menţionatulū kinezū este datorū a colonisa acellū satū Strwiażek sēu Ustrzyki pe pāmēntū incultū, începēndū dela rădăcinele muntelui Wielki Król, mai josū de đisa apă Strwiażek, în direcţiune spre satulū Berehy şi spre satulū Jasien de curēndū colonisatū. De asemenea, încă de mai 'nainte noi amū datū şi amū accordatū cu generositate locuitorilorū acellū satū usulū dreptului romānescū, de care să se bucure în perpetuū, iar kinezului şi legitimilorū sei successorī amū assemnatū şi amū datū trei arie de agru, cu tōte capetele anteriore şi posteriore alle cāmpurilorū, unde să şedă cu locuinţa, precum şi o pătrime de ariă pentru imaşulū sēu islazulū vitelorū, ceia ce se đice polonesce *na wygon*. I-amū mai datū încă o pătrime de ariă pentru cărciumă şi totū pe atāta pentru mōră, pe care îi dāmū voiă s'o facă cu postăvāriă, unde va crede mai de cuviinţă pe mallulū numitei ape Strwiażek, folosindu-se apoi în libertate de productele şi de veniturile acellei mōre, după bunulū sēu placū şi allū successorilorū sei. Mai dāmū încă şi permittemū kinezului de a'şi lua allū treilea banū din tōte veniturile şi dările ordinare, cuvenite noiē annualmente din partea satului, după obiceiulū păzitū în celle-l'alte sate alle nōstre regale, fără nici o sporire sēu scădere; de asemenea facultatea de a avē o cărciumă şi de a ţine meşteri de totū felulū. Locuitorī đissulū satū vorū fi datorī a merge la kinezū de duoē ori pe annū cu colinda, o dată la serbătōrea Pascelorū şi o dată la Crăciunū. Kinezulū va mai avē încă libera ţinere de stupī in pădurile nōstre regale, pentru care înse, atātū dēnsulū, precum şi toţi locuitorī, vorū da la castrulū nostru de Premislia darea, după cum o obiceinescū cei-l'alţi kinezī. Kinezulū işi va ţine cinci sēu şesse argaţ. Locuitorī satului vorū fi datorī a lucra kinezului câte cinci đille pe annū, şi anume duoē la secerişū, duoē la cositū şi una la arătură. După espirarea termenului de immunitate, kinezulū şi successorī sei ne vorū servi noiē şi căpitānilorū nostri in resbellū cu arcū, cu săgetī şi pe unū callū bunū, mai dāndū şi mai plātindū la castrulū nostru de Premislia darea, pe care o plătescū cei-l'alţi kinezī, şi ascultāndu-ne, ca şi dēnsū, pe noi şi pe căpitāniū nostri de Premislia. Locuitorī đissulū satū, toţi şi fie-care,

nebitur libertate expirata Nobiscum et cum Nostris successoribus et capitaneis servire ad bellum cum arcu et sagittis in equo benevalente. Item idem scultetus dabit et solvet quolibet anno talem daciā ad castrum Nostrum Premisliense, qualem alii Kniaziones etiam solvere tenentur. Similiter eorum obedientiam Nobis et Capitaneis Nostris Premisliensibus facere tenebitur sicut et alii Kniaziones. Incolae vero villae praedictae omnes et singuli quorum libertas a primaeva villae hujus fundatione viginti annorum jam dudum exspiravit, pro se quisque illorum in tribus quartis lanei residebit et more aliarum adjacentium Nostrum Regalium annuatim datias solvet, nihil minorando in praefatis censibus, proventibus et utilitatibus. Item Synagogam ruthenicam in eadem villa habere poterunt. Item poponem ad dictam ecclesiam seu synagogam ejusdem villae incolis habere admisimus et admittimus per praesentes. Qui quidem pop census Nostrum annualem juxta morem aliorum poponum in villis Nostris existentium, annuatim solvet. Eandem advocatiam idem scultetus praedictus cum suis legitimis successoribus, tenebit, habebit, possidebit perpetuo et in aevum, ita sicut et alii Kniaziones Nostris: liberumque erit eidem advocato ejusque legitimis successoribus eandem advocatiam commutare, alienare, vendere et in usus beneplacitos prout sibi melius et utilius videbitur, convertere, Nostro Regio consensu et successorum Nostrorum ad-hoc accedente. In cujus rei testimonium Sigillum Nostrum praesentibus est appensum. Datum Cracoviae die Sti Francisci confessoris, Anno Domini Millesimo Quingentesimo trigesimo secundo, Regni Nostris anno vigesimo sexto. Praesentibus reverendis in Christo patribus et Dominis Petro Cracoviensi, regni Nostris Vicecancellario, Joanne Chojeński Premysliensi Episcopo nec non Magnificis venerabilibus et Generosis Christophoro de Szydłowicz Castellano et Capitaneo Cracoviensi, ac regni Nostris Cancellario, Joanne de Tęczyn Castellano et Capitaneo Lublinski, Curiae Nostrae Marschaleo, Spythone de Tarnów Zawichostensi, regni Nostris Thesaurario, Stanislawo Stadnicki Sanocensi, Severino Bonar Zarnoviensi (Zupario Magno procuratore Cracoviensi) Castellanis — Joanne de Lasko Gnesnensi, Stanislawo de Olesznica Skarbomirensi, praepositis Canonicis Cracoviensibus Secretariis Nostris — Silvestro Ożarowski

termenul loră de imunitate de doue-deci de ani de la fundarea coloniei fiindă deja expirată, voră possede fie-care câte trei pătrimi de ariă și ne voră presta anualmente toate censurile, fără nici uă rezervă, întocmai ca și celle-lalte sate alle noastre regale învecinate. Le este permisă de a avé în sată uă biserică greco-orientală și ună popă, carele înse ne va plăti censulă anuală după norma celloră-laltă popă din satele noastre. Numitulă kineză și legitimă seă successoră voră ține, voră avé și voră possede în perpetuitate kinezatulă ăisulă sată după obiceiulă celloră-laltă kineză ală nostri, fiindă liberi de ală înstrăina, de ală vinde și de a face cu ellă totă ce li se va păré mai de cuviință, căpetăndă înse pentru acésta prealabilulă consimțimăntă regală din parte-ne și din partea successoriloră nostri. Dreptă mărturiă s'a aninată sigillulă nostru cătră acestă actă. Dată în Cracovia în ăiua Sântulă Francisă Confessorulă, anulă Domnului o miă cincă-sute trei-deci și doi, iar allă regiră noastră doue-deci și șesse. Față ată fostă: reverenă în Cristă părină și domnă Petru, episcopulă de Cracovia și vice-cancellariulă regatuluiă nostru, și Iónnă Chojeński, episcopulă de Premislia, precum și magnifică, venerabilă și generosă Cristofă Szydłowiecki, castellană și capitană de Cracovia, cancellariulă regatuluiă nostru; Iónnă Tenczyński, castellană și capitană de Lublin, mareșallulă curăiă noastre; Spitko Tarnowski, castellană de Zawichost, tesaurariulă regatuluiă nostru; Stanislawă Stadnicki, castellană de Sanoka; Severină Boner, castellană de Zarnow, marele prefectă allă ceneloră, procuratoră de Cracovia; Iónnă Laski, preposită de Gniezno, și Stanislawă Oleśnicki, preposită de Skarbomierz, canonică de Cracovia, secretariă ai nostri; Silvestru Ożarowski, sub-camerariulă nostru; Martină Zborowski, păharnică; Iónnă Tharlo, stolică; Ieronimă Staszkowski, magistrulă culinei, și ală demnitară, officială și curtenă ai nostri pré-iubiă, martură la celle de mai susă. Dată prin mână menăionatulă reverenă în Cristă părinte D. Petru, episcopă de Cracovia și vice-cancellariulă regatuluiă nostru, pré iubită noă.

Succamerario Nostro; Martino Zborowski Pincerna, Joanne Tharło Incisore; Hieronymo Staszowski Magistro Coquinae ceterisque dignitariis officialibus ac aulicis Nostris ad praemissa testibus sincere Nobis dilectis. Datum per manus praefati Reverendi in Christo patris Domini Petri Episcopi Cracoviensis et Regni Vicecancellarii sincere Nobis dilecti.

TRESC

DALSZYCH DOKUMENTOW TYCZACYCH SIE KNAZTWA USTRZYCKIEGO

III. 1549. Ten sam Kunasz Janczowicz ustępuje dziedzictwo Kniaztwa Ustrzyckiego synom swym, Pawłowi i Prokopowi Lipka, wyłączając resztę swych dzieci od wszelkiego prawa do tego dziedzictwa.

IV. 1549. Rzeczeni Fawel i Prokop Lipka odstępują dożywotnie titulo alimentacionis rodzicom swym trzecią część młyna i tegoż pożytków, tudzież wszystkie czynsze Kniaziom Ustrzyckim od kmieci tamtejszych się należące.

V. 1551. Wdowa Kunaszowa oświadcza, iż maż jēj dobra swe ruchome starszym synom Jaćkowi Terleckiemu Popowi, Demianowi i Pawłowi rozdał, i tylko ową część tych ruchomości, którą był najmłodszemu synowi Prokopowi wyznaczył, przy sobie był do swēj śmierci zostawił.

NB. Dajemy dokument ten per extensum, ponieważ obraz zwyczajów ówczesnych nam daje.

„Coram officio et actis praesentibus personaliter constituta Nobilis Nastka vidua Nobilis

COPRINSULU

CELLORU-L'ALTE DOCUMENTE, RELATIVE LA KINEZATULU DIN USTRZYKI.

III. 1549. Acellași Kunasz Janczowicz cedă în moștenire kinezatulă de Ustrzyki fiiloră seı Paulă și Procopiă Lipka, desmoștenindă dela aceăta pe cei-l'alți copii ai seı.

IV. 1549. Numiți Paulă și Procopiă Lipka accordă pe viėtă pentru hrană părinților loră a treia parte din móră și din folosurile ei, precum și tóte censurile, cuvenite kinezatului de cătră locuitoriă satului

V. 1551. Vėduva lui Kunasz mărturisesce, că bărbatulă ei dase tótă avereaı mișcătore fiiloră seı maı mari, Iațcu Terlecki popă, Demiană și Paulă, lăssându'și pōnē la mórte numaı acea parte a averiă mișcătore, pe care o destinase pentru fiulă cellă maı mică Procopiă.

NB. Dămă aci acestă documentă întregă, presintândă tabloulă obiceeloră de atunci:

De'naintea officului și a registreloră de față venindă personalmente nobila Nastcă, vėduva

olim Kunasz, advocati de Ustrzyki sana mente et corpore existens sub conscientia sua publice et per expressum recognovit, quia praefatus olim Kunasz existens in humanis omnibus bonis mobilibus videlicet: Equirea (sic), pecoribus, pecudibus, scrophis, anseribus, gallis et suppellectili domestica Nobiles et religiosum Iwan Jaczko Poponem de Therlo, Demianum et Paulum filios suos seu quemlibet illorum seorsim, dum uxores sibi duxerint, divisit; sortem autem bonorum praefatorum Nobilem Prokop Lipka filium suum natu minorem spectantem et pertinentem apud et circa se una cum praefato Prokop in Ustrzyki, quibus bonis praefatus olim Kunasz, usque ad mortem suam utebatur, reliquid ac eidem Prokop exdivisit, et tandem advocatiam ipsam in Ustrzyki eidem Prokop cum Paulo fratri ejusdem acta de super condensatione inscripsit. De qua divisione toti communitati villae Ustrzyki notum est.“

VI. 1552. Paweł Ustrzycki, posiadacz połowy Książstwa Ustrzyckiego, uznając się dłużnikiem swego brata Jacka Terleckiego, Popa z Therla, co do summy 120 Złp. od tegoż pożyczonój, obowiązuje się Terleckiemu, jeżeliby na termin z rzonego długu się nie wypłacił, zaraz realną intromisią w posiadanie swój połowy Książstwa Ustrzyckiego na tak długo pozwolić, póki się sam z długu nie zyjści — a dopuściwszy tę realną intromisię, bronić go przeciw wszystkim w spokojnym posiadaniu zastawionego majątku a to pod karą 120 Złp. które na całym swym majątku zapisuje i którymi za dopełnienie powyższego obowiązania ręczy.

VII. 1553. Iwan Berechański (albo Berezański) i Demian Kunaszewicz bracia Prokopa i Pawła Lipki, ręczą Prokopowi w swém własném i brata Pawła imieniu za bezpieczeństwo życia i majątku przez Pawła zagrożanego, — zapisując na to wadium 1000 Złp.

NB. Udzielamy ten dokument dosłownie jako dowód, jak namięne i gwałtowne spory Książowie, nawet do téj samój rodziny nale-

repositului nobilū Kunasz, kinezū de Ustrzyki, fiindū în întregimea minții și a corpului, a recunoscutū cu mâna pe consciință, cumcă repositulū numitū Kunasz încă în viéță împărțise fiilorū seī nobililorū Iónnū Iațcu popă de Therlo, Demianū și Paulū, la însurătorea lorū, caī, vite, porci, găsece, găine și vase domestice, fie-căruia în deosebī; iar partea averii mișcătore, ce se cuvenia fiului seū mai micū, nobilului Procopiū Lipka, a lăsat'o în casă la sine, în Ustrzyki, unde rămănea Procopiū, de care lucruri s'a folositū apoi pōne la mōrte, când în fine prin testament le-al ăsatū ăisului Procopiū, depărtatū dela celle-l'alte lucruri mișcătore, mai dāndu'i lui și fratelui seū Paulū însuși kinezatulū de Ustrzyki, precum o scie acēsta tōtă communa satului Ustrzyki.

VI. 1552. Paulū Ustrzycki, possessorulū jumătății kinezatului de Ustrzyki, recunoscēndū a fi datorī fratelui seū Iațcu Terlecki, popă din Terlo, summa împrumutată de 120 zloți poloni, se obligă, în casū de neplată la terminū, de a'i permite din dată intromissiunea reală în possessiunea acellei jumătăți de kinezatū, care să dureze apoi pōne la plata datoriei, iar în cursulū acestei posesiuni să'lū apere contra ori-și-cui arū voi să'lū turbure, și anume sub amenda de alți 120 zloți poloni, înscriși assupra averii selle întregi și cari vorū garanta obligațiunea de mai susū.

VII. 1553. Iónnū Berezański și Demianū Kunaszewicz, frații lui Procopiū, garantéză lui Procopiū, în propriulū lorū nume și în numele lui Paulū, sub amenda de 1000 zloți poloni, pentru siguranța vietei și a averii lui Procopiū, amenințate de cătră Paulū.

NB. Împărțimū acestū documentū textualmente, ca o probă despre passiunea și violința certelorū între kinezī, chīarū atunci cândū ap-

žacy, między sobą wiedli, i jak słabą powagą praw już w ówczas była.

Comparentes personaliter coram officio Castr. Premysl. Kniażiones de Strwiaż et Nobiles Iwan Berechański, Demian Kunaszowicz fratres manu conjuncta et indivisa palam publiceque recognoverunt, quia fidejubent Nobili Iwan Prokopio a fratre illorum germano dicto Paulo Kunaszowicz de villa Ustrzyki pro pace et tranquillitate tam vitae ejusdem quam etiam damnis quibuscumque, quod neque solus Paulus, per submissas personas, praefato Lipka Prokopio nocere debet. — Insuper praesenti inscriptione se obligant, quod praefatum Paulum fratrem germanum praefati Prokopii Lipka, quando-cumque obdestinati fuerint, ab illustri ac mag-nifico Petro Cmitha, Comite in Wiśnicze Pre-mysliensique Capitaneo (ubicumque locorum ejus magnificentia fuerit) praefatum Paulum statuere personaliter coram praefato mag-nifico debent.— Et quidquid sua magnificentia inter eosdem fratres occasione omnium injuriarum et actio-num inter eosdem intentatarum invenerit de-cretoque suo adjudicaverit, id totum debet com-plete praefatus Paulus sub eadem eorum fide-jussione videlicet praefatorum Kniażionum. Et haec praemissa et singula exequi se obligant praesenti inscriptione tam occasione fidejusso-riae tranquillitatis et statuitionis coram sua magnificentia, quam etiam ad inventionis de-creti suae magnificentiae. Quod si praemis-sum non exequerentur, ex tunc iidem Kniażio-wie praefato Magnifico vadium prafatum mille florenorum, singuli omnes singula conditione non expleta succumbent, super quod memo-riale positum est.

VIII. 1553. Podobna fidejussia braci Wa-syla i Iwana Ilnickich, za Pawła Ustrzyckiego, bratu tegoż Prokopowi dana.

IX. 1553. Paweł Ustrzycki ustępuje swę połowę Kniażtwa tamtejszego bratu swemu Prokopowi Lipka — po której cessyi Prokop zaraz umarł, zostawiając syna Ilię, t. j. Eliasza.

parteniaŭ la o singură familliă, și despre slaba autoritate a legilorŭ :

Presintându-se personalmente de'naintea of-ficiului castrului de Premislia kinezii de Strwiaż și nobilii Iónnŭ Berezański și Demianŭ Kŭ-naszowicz frați, amenduoi solidarmente și ne-despărțiți aŭ declaratŭ pe față, cumcă garan-téză nobilului Iónnŭ Procopiŭ din partea frate-lui lorŭ Paulŭ Kunaszowicz din satulŭ Ustrzyki pentru pacea și în privința a orî-ce pagube, pe cari le-arŭ pricinui disului Procopiŭ însuși Paulŭ seŭ ómenii seŭ. Se mai îndatoréză încă prin actulŭ de față, orî-cândŭ arŭ cere și orî-unde arŭ fi ilustrulŭ și magnificulŭ Petru Kmita, comitele de Wisnica și capitanulŭ de Premislia, de a'i aduce în persónă pe numitulŭ Paulŭ, fratele numitului Procopiŭ Lipka, și orî-ce arŭ găsi de cuviință de a decreta mignificentia sa în privința injurielorŭ și attentatelorŭ, commise între ambii frați, numitulŭ Paulŭ se îndatoréză de a se suppone decisiunii, sub garanția men-ționațilorŭ kinezii, cari se obligă prin actulŭ de față atâtŭ în respectulŭ linistei garantate și a aparițiunii lui Paulŭ de'naintea magnificenții selle, precum și allŭ essecuțiunii de-cretului, iar în casŭ contrariu acei kinezii vorŭ plăti solidarmente magnificului Petru Kmita amenda de uă miă de florină, dreptŭ care s'a înscrisŭ spre memoriă.

VIII. 1553. Totŭ ast-feliŭ garantéză lui Procopiŭ pentru Paulŭ Ustrzycki frați Basiliŭ și Iónnŭ Iluicki.

IX. 1553. Paulŭ Ustrzycki cedă jumetatea sea din kinezatulŭ de Ustrzyki fratelui seŭ Procopiŭ Lipka, în urma căriia cessiuni acesta móre în eurëndŭ, lăssândŭ unŭ fiŭ numit Iliă seŭ Eliasŭ.

X. 1553. Sąd Grodzki Przemyski — na skargę ucziwego Hrycia kniaźcia Arłamowskiego (albo Herłamowskiego) przeciwko Jackowi Terleckiemu Popowi, Pawłowi Ustrzyckiemu i Iwanowi Berechańskiemu Stryjom i opiekunom Eliasza Lipki o oddanie pożyczonych ojeu Prokopowi 220 Złp. — Dług ten za rzeczywisty uznając, zapłatę tegoż rzeczonym opiekunom małoletniego Ilii (i. e. Eliasza) nakazuje, upoważniając ich do odebrania sobie tej summy z majątku małoletniego.

XI. 1553. Paweł Ustrzycki pe śmierci brata Prokopa wyrabia sobie ad Króla przywilej na dożywotne posiadanie całego Kniaźstwa, tudzież na pełnienie obowiązków do tego urzędu przywiązanych i wnosi do Aktów grodzkich Przemyskich przywilej ten następującej osnowy:

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae etc. etc. Significamus praesentibus quorum interest universis, quod Nos certorum Nostrorum consiliariorum precibus adducti, honestum Paulum Kunaszowicz in possessione et usufructu advocatae alias Kniaźtwo in villa Strwiążek alias Ustrzyki relinquendum et conservandum duximus, ita ut relinquimus et conservamus praesentibus litteris ad vitae ipsius extrema tempora promittentes verbo Nostro regio: Nos successoresque Nostros quamdiu ipse Paulus vixerit, nemini Nostrorum subditorum cujuscumque status et dignitatis fuerint, de advocatia praefata redimere permissuros, sed neque Nos ipsos neque successores Nostros pro mensa, coquina, fisco et alia quaecumque Nostra et reipublicae necessitate redempturos, verum eum in usu quieto ejusdem advocatae una cum successoribus Nostris conservaturos, Sublato vero ipso Paulo ex hac luce, liberum erit Nobis, et Nostris successoribus vel cui consensum Nostrum dederimus, bona praefata redimere. Juribus tamen Nostris ibidem salvis manentibus. In cujus rei testimonium sigillum Nostrum praesentibus est appensum. Datum Kniszini Millesimo Quingentesimo Quinquagesimo tertio, regni Nostri vigesimo quarto.

XII. 1557. Układ między braćmi Jackiem Terleckim Popem, Pawłem Ustrzyckim, Demianem Stebnickim i Iwanem Berechańskim względem Kniaźstwa Ustrzyckiego następującej osnowy:

a, Kniaźtwo Ustrzyckie Pawłowi pozostać

X. 1553. Officiulă castrului de Premislia, după plângerea onorabilului Hrițu, kineză de Herlam, în contra lui Iațcu Terlecki popă, Paulă Ustrzycki și Iónnă Berezański, unchiloră și epitropiloră lui Elia Lipka, pentru ca să plătescă summa de 220 zloți poloni, eu care împrumutase pe tatălă acestuia Procopiă, — recunșce realitatea acestei datorii, poruncindă epitropiloră minorului Elia de a scôte din averea și de a plăti summa de mai susă.

XI. 1553. Paulă Ustrzycki, după mórtea fratelui seă Procopiă, capetă de la regele ună privilegiă asupra posesiunii advitale a kinezatului întregă, îndeplinindă sarcinile acestui beneficiă, pe care privilegiă, în coprindearea următore, illă trece în registrele officului Castrului de Premislia.

XII. 1557. Invoela între frați Iățcu Terlecki popă, Paulă Ustrzycki, Demiană Stebnicki și Iónnă Berezański în privința kinezatului de Ustrzycki, în următore copprindere:

a, Kinezatulă de Ustrzycki remănendă lui

și ma, tenze zaś obowiązek na siebie przyjmuje wypłacenia Demianowi Stebnickiemu za jego część dwieście Złp., i zaspokojenia drugich braci względem ich dzielnic.

b, Opieka nad małoletnim Ilią (Eliaszem) synem Prokopa równie przy Stryju Pawle pozostaje, którego część na Ilię przypadającą, aż do jego wieloletności administrować ma.

c, Paweł bratu Demianowi w dodatku do rzeczonych dwiestu Złp., połowę ról wójtownskich i użytki z tychże aż do przyszléj Wielkanocy ustępuje, Demian zaś się obliguje po wyjściu tego terminu zupełnie się z Kniaźstwa usunąć, i wręczyć Pawłowi przywileje wszystkie tegoż Kniaźstwa się tyżące.

d, Skoro Siostrzeniec Ilija wieloletności dojdzie, może jako najmłodszy oddanie całego Kniaźstwa wyplacając stryja Pawła żadać.

NB Stypulacyę do ostatniego tego punktu się sciągajace, tutaj w tekście łacińskim dajemy :

Excepta hac conditione quod praedictus Paulus Iliam Lipka fratrem suum adhuc minorem in eadem scultetia Ustrzyki in sorte sua servare ipsumque tueri debbit, usque ad annos discretionis ; quibus ademptis quod si ipse Ilias Lipka haereditatem tamquam junior obtinere voluerit, petens Paulo patruo et tutori sortes omnes reliquorum fratrum (subitell. Pauli) vice-versa reponere et haereditatem suam retinere, ipse vero Paulus accepta pecunia sua ab ipso Helia Lipka ratione sortium soluta ipsam scultetiam ex integro praedicto Heliae Lipka absque omni streptu juris restituere et resignare debbit, et tenebitur condescendere. Quod si etiam ipse Helias Lipka haereditatem suam detinere voluerit, aut pecuniam restituere non poterit, ex tunc nemini alteri faciendo (?) sortem suam pecuniariam de manibus patris sui et tutoris praedicti accipere tenebitur, qua accepta de sorte sua etiam condescendere praedicto Paulo debbit.

XII. 1558. Bracia Paweł Ustrzycki i Demian Stebnicki modyfikują zgodną powyższą ugodę w tym sensie, iż obadwa Kniaźstwo Ustrzyckie na wspólnie dzierżyć będą, a Demian Pawłowi wyplaconemu za jego dzielnicę dwieście Złp. zwróci.

Paulu, acesta se obligă a plăti lui Demianu Stebnicki pentru partea summa de 200 zloti poloni, liniștindu totu-d-o-dată pe cei-1'alți frați pentru părțile lor respective.

b, Tutella assupra minorului Ilija, fiulul lui Procopiu, rămâne de asemenea în sarcina unchiului său Paulu, carele va administra până la împlinirea anilor de majoritate partea kinezatului, ce i se cuvine.

c, Paulu, în adausă câtră cei duo-sute zloti poloni, mai cedă lui Demianu până la viitorul Crăciun jumătatea lanurilor kinezesci cu totu folosul lor, iar Demianu, vice-versa, se obligă, după expirarea acestui terminu, de a se retrage cu totul din kinezat, dându la mâna lui Paulu toate privilegiile kineziale respective.

d, Nepotul Ilija, din dată ce va adjuge la vrăsta majorității, ca cellu mai micu, va ave dreptul de a cere posesiunea kinezatului întregu, despăgubindu pe unchiu-său Paulu.

NB. Stipulațiunea, relativă la acestu ultimă punctu, o dăm aci în textul latinu :

XIII. 1558. Frații Paulu Ustrzycki și Demianu Stebnicki modifică amicalmente învoela de mai sus, în acellu sensu, ca amendoi împreună să posedă câte o jumătate din kinezatul de Ustrzyki, iar Demianu să întorcă lui Paulu cei 200 zloti poloni.

XIV. 1559. Fetko Bryliński krainik (zapewne wsi woloskich) relacyonuje de Grodu Przemyskiego, iż równie Paweł Ustrzycki jak Demian Stebnicki stypulacyom ostatniego układu zadosyć uczynili, i że Demian oddawszy Pawłowi originalne przywileje Kniaźstwa Ustrzyckiego, w posiadanie połowy tego Kniaźstwa intromytowanym został.

XIV. 1559. Fetcu Bryliński, crainiculă sateloră române, relată tribunalului de Premislia, cum-că atâtă Paulă Ustrzycki, precum și Demiană Stebnicki, au satisfăcută de uă potrivă la stipulațiunile ultimei loră învoelle, și că Demiană, cedândă lui Paulă privilegiile originale alle kinezatului de Ustrzyki, a fostă introdusă în possessiunea jumătății acestui kinezat.

XV. 1561. Elias Lipka syn Prokopa przedaje swemu kuzynowi, Iwanowi, synowi Demiana Stebnickiego, swojă część Kniaźstwa Ustrzyckiego za trzysta Złp., do których mu Iwan konia wartości dziesięciu Złp. i cztery klacze dodaje — pozwala kupującemu zaraz realną intromisyę, i zapisuje mu wadium trzysta Złp. jako porękę spokojnego posiadania. Obowiązuje się na koniec z kupującym i Pawłem swym stryjem (któren ojcu jego Prokopowi w R. 1553. swą część Kniaźstwa Ustrzyckiego ustąpił był) na przyszłym Sejmie o wyrok króla prosić, czy ma niezaprzeczone prawo i do rzeczonyj części Kniaźstwa, którą Ojciec jego jakeśmy powiedzieli od brata nabył, i gdyby mu ta część jako prawnie mu się należąca przysadzona została, ją także Iwanowi Demianowi odstąpić.

NB. Udzielamy wstęp tego dokumentu, ponieważ niektóre interessujące szczegóły zawiera:

XV. 1561. Iia Lipka, fiulă lui Procopiă, vinde vărului seă Iónnă, fiului lui Demiană Stebnicki, partea sea din kinezatulă de Ustrzyki dreptă trei sute zloti poloni, cătră cari Iónnă îi mai adaugă ună callă în valóre de dece zloti și patru ipe; permite cumpărătorului intromissiunea reală immediată, înscriindu-i summa de 300 zloti poloni în garanția liniștitei possessiuni; și se obligă, în fine, de'npreună cu cumpărătorulă și cu unchiu-seă Paulă, cărele cedase în 1553 lui tată-seă Procopiă partea-i din kinezat, de a solicita la adunarea generală viitoare decisiunea regală, dacă are seă nu dreptulă positivă asupra acelei părți, pe care, precum spuserămă, tată-seă o căpătase de la fratele Paulă, și în casă afirmativă, se îndatoréză de a o cede de assemenea lui Iónnă Demiană.

NB. În considerațiunea unoră dettalie interessante, iată introduțiunea testuală a acestui document:

„Nobilis Ilias Lipka filius olim Nobilis Prokopii Lipka tenutarius sortis suae scultetiae in Ustrzyki coram officio et actis praesentibus Premysliensibus stans personaliter palam publice non compulsus nec coactus imo salubri ductus consilio suorum amicorum, liber et per expressum recognovit: quia Nobili Iwan Demianowicz, filio Nobilis Krajniconis de Strwiąz et sculteti de Stebnik. totam et integram sortem suam advocatiae in villa S. R. M. Ustrzyki ipsum post olim parentem ipsius Procopium Lipka spectantem et concernentem pro summa trecentorum floren. pecuniae tum et pro equo valoris decem floren. et pro quatuor equabus, in omnibus et singulis ad electa bona spectantibus et pertinentibus utilitatibus universis nullis penitus exceptis. Ita prout olim parentes ejus tenerunt, habuerunt et possiderunt, ipsumque post eos spectat nihil pro se et suis successoribus ibidem juris domini et proprietatibus reservando perpetua et in aevum vendidit, atque sub ramo viridi resignavit etc. etc.

XVI. 1564. Paweł Ustrzycki bratu swemu Demianowi swą połowę Kniaźstwa Ustrzyckiego titulo donationis rezygnuje, obowiązując się pod kara dwiestu Złp. bronić go w spokojném posiadaniu całego Kniaźstwa i ewinkować go przeciwko wszelkim cudzym pretensyom.

XVI. 1564. Paulu Ustrzycki cedă fratelui seu Demian, în daru, jumătatea sea din kinezatulul de Ustrzyki, obligându-se, sub amenda de 200 zloti poloni, de a-lu apăra în linistita posedere a kinezatului întregu, respundendu ellu însuşi la ori-ce pretensiune străină.

XVII. 1565. Przywilej króla Zygmunta potwierdzający Janowi Pawłowi i Mikicie (Mikolajowi) Demianowiczowi prawo dożywocia na Kniaźtwach we wsiach królewskich Ustrzyki, Jasień, Rowień, Krolik, Strwiaż, Smorszczna, obiecując im. że za życia ich ani skarb królewski ich z tych Kniaźtw nie wykupi, ani też Monarcha nikomu do wykupienia ich pozwolenia nieudzieli:

XVII. 1565. Privilegiul regelui Sigismundu, confirmându lui Iónnă, Paulu și Nicolașu Demianowicz dreptulă advitalu asupra kinezaturilor din satele regale Ustrzyki, Jasień, Rowień, Krolik, Strwiażek și Smorszczna, și promittându-le, pentru totă durata vieței lor, că nici fisculă regală nu-i va scóte din aceste kinezaturi, nici vre-unu particularu prin autorisațiunea regală.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex etc. etc. Significamus praesentibus litteris quorum interest universis, quia Nos ad quorundam Consiliariorum Nostrorum intercessionem pro Nobilibus Joanne, Paulo et Nicolao Demianowicze Ustrzyckie fratribus germanis scultetis in villis Nostris Ustrzyki, Jasień, Rowień, Krolik, Strwiażek, Smorszczna in Capitaneatu Premysliensi consistentibus ad Nos interpositam, ipsos et unumquemque ipsorum in possessione et usu fructu sortium suarum scultecialium pro suo interesse post secutam et acceptam divisionem ad praesens tenent et possident in omnibus et singulis fructibus etc. etc.

XVIII. 1568. Drugi przywilej Zygmunta Augusta którym podwierdza rezygnacyę i cesyę Kniaźtw w Ustrzykach i w Jasienskiej Woli przez Demiana Ustrzyckiego (i. e. Stebnickiego) na rzecz swych synów Jana, Pawła i Mikity Ustrzyckich uczynioną:

Sigismundus Augustus Dei gratia etc. etc. Significamus litteris Nostris praesentibus, quorum interest universis et singulis, supplicatumque esse, per certos Consiliarios Nostros ut in resignationem et cessionem faciebam filiis suis Nobilibus Iwano, Paulo et Mikitae Ustrzyckim advocatiae Ustrzyk ac Jasienska ad Capitaneatum Premysliensem pertinentis per patrem ipsorum Nobilem Demianum Ustrzyckim consensum Nostrum praebere dignaremur. Quibus supplicationibus Nos benigne annuentes, eam cessionem et resignationem faciendam consenti-

XVIII. 1568. Unu altu privilegiu dela Sigismundu-Augustu, prin care confirmă resemnațiunea și cessiunea kinezaturilor din Ustrzyki și din Jasienska Wola de cătră Demianu Ustrzycki (seu Stebnicki) în folosulă fiiloru seu Iónnă, Paulu și Niceta (Nicolașu?) Ustrzycki:

Sigismundu-Augustu, cu mila lui Dumneșeu etc. etc. Facemă cunnoscutu cu acestu actă allu nostru, tuturor și fie-căruia, cui se cuvine, cum că o sémă din consiliariu nostri ne-au rugatū ea să bine voimū a accorda consimțimentulū nostru în privința resemnațiunii și cessiunii, pe care nobilulă Demianu Ustrzycki voesce s'o facă fiiloru seu nobililoru Iónnă, Paulu și Niceta Ustrzycki asupra kinezatului din Ustrzyki și din Jasienska, carele face parte din capitaneatulă de Premislia. Primindū cu grațiositate aceste rugăminți, noi consimțimū

mus praesentibus litteris Nostris. Ita quod vigore ejusdem resignationis faciendae et ejus consensus Nostri posteaquam ac sortita fuerit suum effectum, eadem advocatiam cum omnibus ad eam pertinentibus praedicti fratres Ustrzycki pro sorte et interesse cujuslibet eorum habebunt, tenebunt, et possidebunt. Volentes autem majorem gratiam Nostram in eosdem declarare, posteaquam possessionem ejusmodi advocatiae pro sorte et interesse suis legitime consecuti fuerint in usu et possessione libera et pacifica ejusdem advocatiae seu sortis, ad quemlibet spectantis eosdem et unumquemque eorum conservaturi sumus ad extrema vitae ipsorum tempora. Promittimusque verbo Nostro Regio pro Nobis et serenissimis successoribus Nostris, eosdem et unumquemque eorum pro sorte et interesse de eaque advocatia supra scripta Ustrzycka et Jasińska quoad vixerint non exempturos neque amoturos, sed neque cuiquam alteri eximendi, seu amovendi potestatem facturos, etiam pro mensae coquinae fisci aliove usu Nostro seu necessitate. Faciendi etiam reformationes uxoris suis habitis seu habendis in eadem advocatia seu sorte ad unumquemque spectant ab unoquoque eorum damus ipsis et concedimus facultatem, dummodo praedictae reformationes summam litteris originalibus expressam seu ex taxatione proventientem non excedant. Tum etiam concedimus ac consentimus ipsis et unicuique eorum non requisito alio consensu Nostro ut possit alter alteri invicem sortem suam seu interesse in praefata advocatia habitam seu habendam una cum jure advocatico cedere et resignare, dare, donare, vendere cum pleno jure possessionis advocatiae, ita tamen ut nihil inde ex oneribus Nobis et reipublicae debitum ex eadem minuat. Posteaque autem praedictos fratres seu unumquemque eorum decedere contigerit, ex tunc cum successoribus seu uxoris eorundem ratione dictarum reformationum seu eorum uniuscujusque ex sorte et interesse ad ipsum pertinentem summa litteris originalibus expressa seu ex taxatione proventura persoluta fuerit, rursus eadem advocatia seu sors eximenda ad Nos Nostramque dispositionem pleno jure redibit et devolvitur. Jura et onera nihilominus Nostra et reipublicae ibidem semper salva et illaesa permanent. Et quoniam intelleximus eundem Demianum Ustrzycki pro meliori conditione ejus-

pria actulă de față la facerea acelei cessionii și resemnațiunii, ast-feliū ca, în vigorea acestei resemnațiunii și a consimțimentului nostru, făcându-se împărțela cuvenită, numiții frați Ustrzycki, fie-care pentru porțiunea ce i se cade, să țină, să aibe și să possēda acellū kinezatū cu tōte dependințele sēlle. Mai voinđū a le arēta o grafiā și mai mare din parte-ne, nōi ă vomū conserva, pōnē la mōrtea respectivă a fie-căruia, în usulū și în possessiunea liberă și pacifică a porțiunilorū, ce li se vorū cuveni prin legitima împărțelă. Promitemū de asemenea, pe cuvēntulū nostru regalū, pentru nōi și pentru serenissimii successorī ai nostri, de a nu ă scōte și de a nu ă depărta pe ei amēnduōi și pe fie-care în parte, pōnē la mōrtea lorū respectivă, din totalitatea și din părțile relative alle acellui kinezatū de Ustrzyki și de Jasiēn, precum nici de a autorisa pe altū cine-va ca să ă scōtă sēu să ă depărteze, fie măcarū pentru mēsă, pentru bucătăriă, pentru fiscū sēu pentru vre-o altă întrebuiņare sēu necesitate a nōstră. Le mai permittemū a ănscri assupra porțiunilorū respective alle acellui kinezatū zestrile nevestelorū lorū actuale sēu viitōre, astū-feliū ănsce ca ănscriere să nu ănrēcă sumr.a, espressă prin privilegiulū originalū sēu provenitā din taxațiune. Le mai concedemū și consimțimū, fără ca să mai cēră în acēstă privință vr'o altă ăncuviņare din partene, ca fie-care din ei să pōtă cede si resemna celluia-l'altū propria sea porțiune din kinezatū de'mpreună cu dreptulū kinezalū respectivū, dānd'o, donānd'o sēu vindēnd'o în complecta possessiune, asfū-feliū ănsce ca prin acēsta să nu se micșureze ăntre nemicū sarcinele, datorite nōue și regatului. Iar după mōrtea dișilorū frați sēu vre-unuia dintre ei, plătindu-se successorilorū sēu vēdavei cellui repositū summa ănscrișă spre ănsigurarea zestrī orī prevēđută în privilegiulū originalū sēu provenitā din taxațiune, kinezatulū sēu porțiunea lui respectivă va reveni și se va ăntōrce pe deplinū la dispozițiunea nōstră, în orī-casū ănsce drepturile și sarcinele cuvenite acollo nōue și regatului rămānēndū pururea ăntregi și neattinse. Afilāndū, mai pe d'assupra, cum-că numitulū Demianū Ustrzycki, în vederea ămbunăritărirī dișului kinezatū allū nostru, a așēdatū ōmenī ai sei în nescē locuri deșerte pe riulū numitū Hluboki Potok, pe territorulū appartenitorū acellui kinezatū în direcțiunea ho-

dem advocatiae Nostrae in certis desertis locis super rivulum dictum Chluboki Potok consistentibus et ad granicies Sobienskie excedentibus ad eandem advocatiam spectantibus certos hortulanos non requisito tamen consensu et voluntate Nostris locasse; Nos ne quid ei meliori conditioni praefatae advocatiae Nostrae consensus Nostri defectu in posterum derogetur, in eam locationem horum hortulanos omnium eidem advocatiae Nostrae percommendam consentimus, eamque quantum de jure est approbamus, ratificamus et conservamus hisce litteris Nostris decernentes eandem robor debitae firmitatis habere debere, non secus ac si a principio eidem consensus Noster et voluntas expressa accessisset. In cujus rei fidem sigillum Nostrum praesentibus appendi jussimus.

tareloră de Sobiên, fără înse a fi cerută consimțirea și invoirea noastră la acésta; decî, pentru ca acea îmbunătățire să nu suffere pe viitoră din cauza lipsei consimțimentului nostru, amă consimțită la acea aședare a tuturoră acelloră ómenî, fiindă fórte folositóre pentru disulă kinezată, o aprobămă legalmente, o ratificămă, o mănținemă prin actulă de faciă, și decidemă ca să aibe o putere, întocmai ca și cândă ară fi fostă chiară din capulă loculă consimțirea și invoirea noastră. Spre încredințare amă poruncită a se anina sigillulă nostru cătră actulă de față.

XIX. 1569. Iliá Lipka posiadacz Kniaźtwa w Byliczu kwituje kuzyna swego Iwana Demianowicza co do zapłaty za przedaną temuż swą część Kniaźtwa Ustrzyckiego i zrzeka się wszelkich pretensyi i prawa do tego Kniaźtwa.

XIX. 1569. Elia Lipka, possessorulă kinezatului în Bylicz, acuită pe vărulă seă Iónnă Demianowicz pentru summa, cu care îi vinduse partea sea din kinezatulă de Ustrzyki, și renunță la orî-ce drepturi și pretensiuni asupra acestui kinezat.

XX. 1569. Zygmunt August potwierdza tę samą cessyę i rezygnacyę przez Iliaszę Lipkę na korzyść Iwana Demianowicza uczynioną.

XX. 1569. Sigismundă-Augustă confirmă cesiunea și resemnațiunea de mai susă, făcută de cătră Elia Lipka în favórea lui Iónnă Demianowicz.

XXI. 1569. Akt detaxacyjny Kniaźtwa Ustrzyckiego z powodu ugody między Iwanem Demianowiczem i bratem jego Pawłem w R. 1569 przedsięwzięty — i potwierdzenie królewskie tegoż aktu z R. 1572.

Sigismundus Augustus Dei gratia etc. etc. Significamus praesentibus litteris Nostris quorum interest universis et singulis harum notitiam habituris, exhibitas esse coram Nobis per certos Consiliarios Nostros nomine Nobilis Iwa-

XXI. 1569. Actulă de tassațiune allă kinezatului de Ustrzyki, făcută cu ocasiunea învoellei între Iónnă Demianowicz și fratele seă Paulă în anulă 1569, precum și confirmațiunea regală a acestui actă din anulă 1572.

Sigismundă-Augustă, cu mila lui Dumneđeu etc. Facemă cunoscută prin actulă de faciă cuî se cuvine, tuturoră și fie-căruiă, la cine va adjunge, cumcă o sémă de consiliari ai nostri ne-aă presintată, în numele nobilului Iónnă

ni Demianowicz Ustrzycki litteras infra scriptas actus Commissarialis sigillis generosorum Nicolai Herborth a Fulsthin pro tunc succamerarii terrae Premysliensis nunc vero Capitanei Leopoliensis ac Hieronimi Modrewski Vicecapitanei Premysliensis communitas, manibusque eorum propriis subscriptas, continentes in se taxationem omnium et singulorum proventuum advocatae in villa Nostra Ustrzyki ad Capitaneatum Nostrum Premysliensem pertinente, consistentis, sanas, salvas et integras nullamque suspicionis notam in se habentes; applicatumque est Nobis ut eundem actum commissariorum Nostrorum summamque in eo descriptam approbare, ratificare et confirmare dignemur; quarum tenor ad verbum sequitur ejusmodi:

NB. Następuje teraz sam Akt detaxacyjny, którego się z następujących części składa:

a, Z listu króla Zygmunta Augusta do Miłkołaja Herbortha Potkomorzego, Jędrzeja Owadowskiego dworskiego królewskiego, Hieronima Modzewskiego zastępcę Starościńskiego i Wiktorina Kowalskiego Notariusza Grodzkiego Przemyskiego, polecającego im aby Książstwo w Ustrzykach, zjechawszy na miejsce sprawiedliwie oszacowali...

b, Z listu królewskiego do Alexego Krasickiego Tribuna i Surrogatora Starostwa Przemyskiego, któremu oznajmuje kogo na komisarzów do detaxacji Książstwa Ustrzyckiego wybrano, uwiadomiasz go oraz, aby przy tej detaxacji przytomnym był i dokładnej egzekucji wyroków komisarzkich dopilnował.

c, Z listu królewskiego do Pawła Demianowicza, aby się do komisyi detaxacyjnej stawił, i cokolwiek komisarze królewscy dla ułatwienia ugody między nim i bratem jego Iwanem udecydują, pod karą pieniężną dwóch set Złp. dokładnie wykonywał.

d, Z wezwania mianowanych komisarzów detaxacyjnych do stron, aby na terminie, którym im się oznacza przy detaxacji przytomni być nie omieszkały.

e, Z przywileju originalnego, ad Nro II, per extensum już udzielonego prawa i dochody Książstwa Ustrzyckiego dokładnie oznaczającego.

f, Z przywileju królewskiego ad Nro XX.

Demianowicz Ustrzycki, actulă commissarială de mai jos, întărită cu propriile semnături și cu sigillurile nobililor Nicolaiu Herburt de Fulsztyn, atunci sub-camerariul districtului de Premislia, iar actualmente capitanul de Leopole, și Jeronimă Modzewski, vice-capitanul de Premislia, coprinzându în sine tassatiunea tuturor veniturilor în genere și în specie alle kinezatului din satul nostru Ustrzyki, apparten toră la capitanatul nostru de Premislia; pe care actul commissarială, bine-conservat și nesuppusă nici unei bănuelle, de împreună cu summa specificată în ellă, ne-au rugat ca să bine-voimă a-lă approba, a-lă ratifica și a-lă confirma, și față-lă anume din cuvintă în cuvintă:

NB. Urméază însuși a-tulă tassatiională, compusă din următoarele părți:

a, O scrisore a regelui Sigismundă-Augustă cătră Nicolaiu Herburt sub-camerariu, Andreiu Owadowski curtéau regală, Jeronimă Modzewski locoteninte de staroste și Victorină Kowalski notariulă officiuului de Premislia, însărcinându-i pe ei de a prețui cu scrupolositate la facia locului kinezatului de Ustrzyki.

b, O scrisore regală cătră Alessiū Krasicki, tribună și sub-rogatoră allă starostiatului de Premislia, specificându pe comissariū alleși pentru tassatiunea kinezatului de Ustrzyki și înscințându-lă de a fi presinte la acéstă operațiune, essecutându întocmai decisiunile commissariloră.

c, O scrisore regală cătră Paulă Demianowicz, poruncindu-i a se presinta de'naintea commissiunii tassatiionale și a îndeplini sub amenda de duo-sute zloți poloni, ori-ce ară decide commissariū regală pentru înlesnirea împăcării lui cu fratele seū Ionnă.

d, Chiămarea din partea numiților comissari cătră părțile în litigiū, annunciându-le termenulă, în care voră fi datoră a se presinta pentru a fi facia la operațiunea tassatiională.

e, Privilegiulă originală, publicată deja tes-tualmente mai susă sub nr. II, arătându pe largă drepturile și veniturele kinezatului de Ustrzyki.

f, Privilegiulă regală, citată mai susă sub

cytowanego, którym cessa częśćiowa Książka Ustrzyckiego na rzecz Iwana Demianowicza potwierdzoną została.

g. Z samego aktu detaxacyjnego następującej osnowy:

Post quorum omnium productionem iterumque solennem lectionem petiit praedictus Nobilis Iwan Demianowicz Ustrzycki quatenus domini Commissarii jurisdictione sua imprimis fundata eademque voce ministerialis proclamata ad executionem ejusdem commissionis Sacrae R. Majestatis procedant. eamque debitae executioni demandant videlicet ad taxationem scultetiae praefatae juxta juris communis observantiam procedant. Et in continenti Nobilis Paulus Demianowicz stans personaliter coram Dominis Commissariis praedictis (recognovit, quomodo) pro interesse suo de advocatia praefata ex nunc praedicto fratri suo Iwan cessit omneque jus suum quodcumque ipsum in ipsa advocatia pro ejus interesse spectabat et pertinebat in eundem plenarie ac totaliter transfundit.

Domini itaque Commissarii inhaerentes literis commissionis Sacrae R. M. jurisdictionem Commissariam fundaverunt eamque ministeriali terrestri alias terrarum Russiae generali provido Timko Zuk de sub castro Premysliensi proclamare damna(?) (rectius dederunt) Quiquidem ministerialis tam in praesentia ipsorum Commissariorum in curia advocatiali, quam in villa praefata Ustrzyki foundationem jurisdictionis ad taxandam advocatiam praefatam per super expressos Commissarios voce sonora publicavit omnibusque cui intererat ad notitiam deduxit. — His peractis praedicti Domini Commissarii vocatis ad sui praesentiam certis vicinis scultetis de vicinioribus villis Sacrae M. R. tum et subditis incolisque omnibus nullis exceptis de praefata villa Ustrzyki, quibus diligenter tam seorsive quam demum communiter exquisitis, obstrictis juramentis corporalibus de rei veritate praestanda, ab eisdem diligenter suscitabantur de proventibus advocatiae praedictae quolibet anno advocato provenientius — Qui sub conscientis juramentisque suis de rei veritate praebuerunt ut inferius patet. — Ad quam taxationem praedictae scultetiae Domini Commissarii procedendo, inhaerentes privilegio de super ipsam advocatiam habito, in quo continentur pro advocato villam Ustrzyki locante tres lanei et duo Obschary cum pratis agris eisdem adja-

nr. XX, confirmându cessiunea parțială a kinezatului de Ustrzyki în favoarea lui Iónnu Demianowicz.

g. Insuși actulă tassajională în următorea copprindere:

După înfășoșarea și o aduoa lectură solemnă a acestorū acte, șisulū nobilū Iónnu Demianowicz Ustrzycki a cerutū, potrivitū cu prescripțiunile legiū, ca domniū commissari să se constituie de'nteiū, proclamând'o prin vocea officiarului respectivū, și să procedă apoi la essecuțiunea commissiunii Sacrei regale Majestăți, adecă la prețuirea șisulū kinezatū; și totū atunce, pe de altă parte, presintându-se personalmen'te de'naintea numișilorū domniū commissari nobilulū Paulū Demianowicz, a recunoscutū, că porțiunea sea din șisulū kinezatū a ces'o acum fratelui seū Ionnu, deplinū și în totalitate, cu orī-ce drepturi și dependințe.

Deci, în conformitate cu actulū de commissiune allū Sacrei Regale Majestăți, domniū commissari s'aū constituitū, însărcinându apoi pe officiarulū districtualū seū generalū allū terrioriului Galiției, onorabilulū Timko Zuk, dependinte de officilū de Premisia, de a proclama acéstă constituire, care officiarū, atâtū în presința inșilorū commissari în curtea kinezială, precum și în numitulū satū Ustrzyki, a proclamatū cu o voce sonoră, spre sciința tuturoră cui se cuvenia, constituirea numișilorū commissari in commissiune pentru prețuirea șisulū kinezatū. De aci înainte numiși domniū commissari, chiamându înainte-le o sémă de kinezī de prin satele celle mai apropiate alle Sacrei Regale Majestăți, precum și pe supuși și pe toți locuitorii fără nici o escepțiune ai șisulū satū Ustrzyki, și întrebându'i cu scrupulositate, rënduri-rënduri și cu toți de'mpreună, sub jurământulū de a spune adevărulū, aū cercetatū cu stăruință despre veniturile șisulū kinezatū, cuvenite annualmente kinezulū, cari, sub jurământū și pe consciință, aū mărturisitū despre adevărata stare a lucrurilor precum se speciică mai josū. Deci, procedendū la taxațiunea șisulū kinezatū, domniū commissari aū constatatū de'nteu din privilegiulū kinezialū, cumcă kinezulū, în respłata colonisării satului Ustrzyki, are dreptulū assupra a trei lanuri

centibus, quibus Obscharis Commissarii, re oculi subjecta, duos laneos agri nisi comprehendi agnoverunt, quos laneos et Obschary, quemlibet per quadraginta marcas taxando, facit taxae ducentas marcas. — Item molendinum, Stampe, folusch, walidlo, quolibet anno advocato proveniunt Marcae quadraginta, quem proventum ad quadringentas Marcas taxaverunt. — Item de taberna anno quolibet pro advocato provenit census Marcae quindecim, taxatae ad centum quinquaginta marcas. — Item Cmethones in praefata villa Ustrzyki pro Sacra M. R. continentur viginti novem qui quolibet anno solvunt per duos florenos in moneta, quemlibet florenum per triginta grossos computando. Trigesimus autem Cmetho in pauciori agro residens quadraginta grossos census solvit. Computando ad marcas proveniunt triginta septem marcae grossi quatuor de quo censu tertia sors advocato cedit hoc est marcae duodecim, grossi decem septem denarii sex taxante (?) (rectius taxatae) ad marcas centum viginti tres, grossos viginti novem. — Item ipsi Cmethones de praedicta villa Sacrae M. R. Ustrzyki quolibet anno tenentur poczthe seu alias dictam Koliathke bis in anno videlicet pro prima duas tortas et gallum seu gallinam quilibet de praedictis triginta Cmethonibus, in quam Koliathkam trigesimus Cmetho licet pauciozem censum dat, verum Koliathka parem cum aliis. Pro secunda autem Koliathka per alias duas tortas et per triginta ova gallinacea quilibet Cmetho tenetur advocato dare. Taxatis tortis, gallis seu gallinis et ovis provenit a quolibet Cmethone per grossos decem aestimatio sex marcarum grossorum duodecim continent (?) (rect, obtinetur) horum taxa ad sexaginta et duas Marcas grossos viginti quatuor. — Taxa autem scultetiae laneorum, Obschary, de molendino, censu, taberna, falusz, stampe, walidlo, Koliathki proventusque ejusdem facit summam marcas Noningintas (sic) viginti sex et grossos viginti sex quamlibet marcam per quadringinta (?) octo grossos polonicales computando. Excepta ex hac taxatione tertia parte agnorum et porcorum quae dationes in privilegiis advocatorum in Craina Strwiażek ipsis servientibus continentur: quam dationem, sortem tertiam praedictorum agnorum et porcorum Capitanei Premyslienses accipere ipsis advocatis non admiserunt, et cujus in usu huc usque non sunt. Tum etiam aedificia structaque curiae advoca-

și două capete de câmpuri de împreună cu lancele învecinate, cari capete, dupre inspecțiunea oculară a commissarilor, nu întrecu în mărime două lanuri, în câtu prețindu pe fiecare din cele cinci bucăți dreptu patru-deci de libre, rezultă în totulu o taxă de două-sute libre. Apoi mōra cu postăvāria aduce kinezulu unu venitu annualu de patru-deci de libre, pentru care se trece patru-sute de libre în taxațiune. Apoi dia cărciumă kinezulu căștigă annualmente cincispre-deci libre, care venitu se tassēzā la o sută cincis-deci de libre. Apoi coloniștii în numitulū satū Ustrzyki allū Majestății selle regale fiindū în numărū de două-deci și noūe, cari plătescū annualmente câte două florini în bani, socotindu-se câte trei-deci groși la unū florinū, și mai fiindū încă unū allū trei-decilea colonistū, care posedă unū pamēntū mai micū și plătesce numai câte patru-deci de groși, în totalitate se face summa de trei-deci și șapte libre și patru groși, din care a treia parte, adică două-spre-deci libre, șapte-spre-deci groși și șesse denari, aparține kinezulu, ceia ce s'a taxatū în summa de o sută două-deci și trei marce și două-deci și noūe de groși. Apoi aceiași coloniști din Țisulū satū Ustrzyki allū Majestății selle regale sunt datorī a da kinezulu câte de două ori pe annū așa numita cinste seū colindă, și anume o dată câte două turte și unū cocoșū seū o găină, și adouă o-ră érēși câte două turte și câte trei-deci de oue de găină, la care duplă colindă sunt obligați toți cei trei-deci de colonisti de o potrivă, adică pōne și acella, ce are unū câmpū mai micū și plătesce o dare annuală mai redusă; cari turte, cocoși seū găine și oue prețindu-se în summa de dece groși din partea fie-cărui colonistū, formēzā o totalitate de șesse libre și două-spre-deci groși, ceia ce se taxēzā la șesse-deci și două libre și două-deci și patru de groși. Așa dară, pentru lanurile kinezesci, capetele câmpurilor, mōră, postăvāriă, cărciumă, censū și colindele, taxa totală se urcă la summa de noūe-sute două-deci și șesse de libre și două-deci și șesse de groși, socotindu-se câte patru-deci și optū de groși poloni la fie-care libră. În acēstă taxațiune n'a intratū înse a treia parte din miei și din porci, o dare accordată dupre privilegie tuturorū kinezilorū din craina de Strwiaż, dar pe care capitaniū de Premislia nu le-a încuviințat'o,

tialis in ipsa villa Ustrzyki, quae magni valoris aestimari potuissent; verum quia taxa aedificiorum nonnisi circa exemptionem advocatarum fieri consuevit, igitur eam non taxaverunt.

Quam taxationem Domini Commissarii tam ex privilegio originali quam etiam ex testimonio hominum fide dignorum vicinorum scultetorum incollarumque villae praefatae — diligenti inquisitione, reque oculis subjecta ad planumque cognita, nemini partium favendo jureque communi inhaerendo — fecerunt, eandemque juxta praescriptum litterarum commissionis Sacrae M. Regiae determinaverunt in praesentia superscripti Domini Surrogatoris Capitaneatus Premysliensis. In cujus rei evidentius testimonium sigilla sua ipsi Commissarii praesentibus applicaverunt, manibusque suis propriis eundem actum subscripserunt. — Datum et actum loco tempore et die quibus supra, Nicolaus Herborth a Fulstia Succamerarius terrae Premysliensis manu sua, Hieronymus Modrzewski Vicecapitaneus Premysliensis m. p.

NB. — Tu się kończy sam akt detaxacyjny i następuje kontynuacja przywileju confirmacyjnego, któregośmy początek już dali.

Nos itaque Sigismundus Augustus supplicationi ejusmodi benigne annuentes litteras praesertas taxationis advocatae praenominatae omniumque ejus proventuum et utilitatum ad eum pertinentium tum et summam in ipso actu commissariali descriptam et specificatam approbandam, ratificandam et confirmandam duximus, uti quidem approbamus, ratificamus et confirmamus praesentibus litteris Nostris, decernentes eos robur debitae firmitatis obtinere debere perpetuo et in aevum. In cujus rei fidem sigillum Nostrum praesentibus est appensum. Datum Varsaviae anno Domini Millesimo Quingentesimo Septuagesimo secundo; regni vero Nostrum anno quadragesimo tertio.

Încătu' ca a remasă pînă acum neaplicată. De asemenea edificiile și clădirile curții kineziile din satul Ustrzyki, deși s'arū pute' prețui foarte scump, totuși taxațiunea lorū nu s'a făcutu', obicnuindu-se acēsta numai la casu' de eșirea kinezilorū din posesiunea kinezatulu'.

Taxațiunea de mai susu', basată atātu pe textulu' privilegiulu' locaționalu', precum și pe mărturia omenilorū demni de credință, vecinū, kinezū și locuitorū ai numitulu' satu', în cunoscință de causă, prin o cercetare atentivă și o inspecțiune oculară, fără nici o parțialitate în favoarea cui-va, numai în vigoarea dreptulu' comunu', întocmai duple instrucțiunile Sacre Majestăți regale, în presința mai sus menționatulu' sub-camerariu' de Premislia, s'a făcutu' și s'a regulat de cătră Domniū Commissariū, punēdu-se spre mai mare tăriă sigillurile și subscrierile lorū cătră actulu' de față. Datu' și făcutu' în loculū, în timpulū și în diūa mai susu' indicate. Nicolaiu' Herburth de Fulsztyn, subcamerariulu' districtulu' de Premislia cu mână propriă. Jeronimū Modrzewski, vicecapitanulu' de Premislia m. p.

NB. Aci se încheie actulu' taxaționalu' și urmeză finea privilegiulu' de confirmațiune, allū căruia începutu' se află deja mai susu'.

Așa dară noi, Sigismundū-Augustū, primindū cu grațiositate rugăminteā, ce ni s'a făcutu', amū decisū a approba, a ratifica și a confirma, aprobămū, ratificămū și confirmămū prin acēsta actulu' taxaționalu' mai susu' înșiratū, relativū la numitulū kinezatū, cu tôte veniturile și folosurile lui, precum și sumā specificată de cătră comisiunea noastră, pentru ca astūfelū acestū actū să aibe o valo're perpetuă. Spre mai multă încredințare s'a aninatū sigillulū nostru cătră actulu' de față. Datū în Varsavia, anulū Domnulu' o miia cinci-sute șapte-șeci și doi, iar allū regiriū nōstre patru-șeci și trei.

XXII. 1572. Nowy przywilej Zygmunta Augusta zabezpieczający Iwanowi Demianowi-

XXII. 1572. Noulū privilegiū allū lui Sigismundū-Augustū; asigurandū lui Iōnnū De-

czowi posiadanie dożywotne Kniaźstwa, Popostwa i karczmy w Ustrzykach.

NB. Przywilėj ten w zwykłej formie udzielony o tyle tylko interesującym jest, o ile prócz Kniaźstwa o popostwie i karczmie wspomina. Dajemy więc tylko tę część przywileju, która się do tego Popostwa i karczmy ściąga.

mianowicz possessiunea advitală a kinezatului, a popatului și a cărciumei din Ustrzyki.

NB. Acestu privilegiu, scrisu dupre formula obicinuită, este remarcabilu numai prin aceea, că pe lângă kinezatū maī pune încă popatulū și cărciuma. Așa dară noi împărtașimū aci textualmente numai porțiunea, privitoare la această particularitate:

„Sigismundus Augustus Dei gratia etc. etc. Habentes commendata servitia Nobilis Iwan Ustrzycki tenutarii advocatiae sive scultetiae, ac poponatus ad quem tres lanei agri antiquitus pertinebant nec non tabernae ad quam etiam medius laneus agri semper spectabat in villa nostra Ustrzyki ad Capitaneatum Nostrum Premysliensem pertinente, consistentis eundem in quieto usu et pacifica possessione advocatiae praefatae, poponatus ac tabernae cum omnibus usibus, fructibus, proventibus, redditibus et obventionibus universis, attinentiisque et pertinentiis quibuslibet ad ipsam advocatiam poponatum ac tabernam antiquitus spectantibus ad extrema vitae ipsius tempora conservandum et relinquendum duximus“ etc. etc.....

XXIII. 1573. Przywilėj króla Stefana Batorego, którym Iwanowi Demianowiczowi dożywotne posiadanie Kniaźstwa Ustrzyckiego zapewnił, obiecując mu, że ani przez skarb królewski, ani przez prywatnych z Kniaźstwa za życia swego (Iwana) wykupionym nie będzie.

XXIII. 1573. Privilegiulū regelui Stefanu Batori, asigurându lui Iónnū Demianowicz possessiunea advitală a kinezatului de Ustrzyki, în care îi promitte de a'lu susține în totu cursulū vieței, atâtū contra fiscului regalū, precum și contra particularilorū.

XXIV. 1578. Drugi przywilėj króla Stefana Batorego, którym dodatkowo do poprzedzającego, cesyę przez Ilię Lipka na rzecz Iwana Demianowicza Ustrzyckiego co do jednej części Kniaźstwa Ustrzyckiego uczynioną potwierdza.

XXIV. 1578. Unū altū privilegiu de la regele Stefanu Batori, prin care, complectându pe cellū precedinte, confirmă porțiunea kinezatului de Ustrzyki, cedată lui Iónnū Demianowicz Ustrzycki de cătră Iliia Lipka.

XXV. 1578. Rozkaz Króla Stefana Batorego do Jana Tomasza Drohojowskiego Starosty Przemyskiego, by rozpoznał, o ile jest sprawiedliwą skarga Ilii Lipka, że stryj jego Demian Stebnicki go podczas małoletności z Kniaźstwa Ustrzyckiego ogolił, całe Kniaźstwo sobie zabrał, i je synowi swemu Iwanowi Demianowiczowi terazniejszemu posiadaczowi zostawił.

XXV. 1578. Regele Stefanu Batori poruncesce lui Iónnū Toma Drohojowski, starostele de Premislia, de a cerceta, dacă este justă plângerea lui Iliia Lipka, cumcă în timpulū minorității selle unchiulū seū Demianu Stebnicki l'arū fi despuțatū ilegalmente de kinezatulū de Ustrzyki, usurpându'lu în totalitate și lăssându'lu apoi fiului seū Iónnū Demianowicz, possessorulū actualū.

